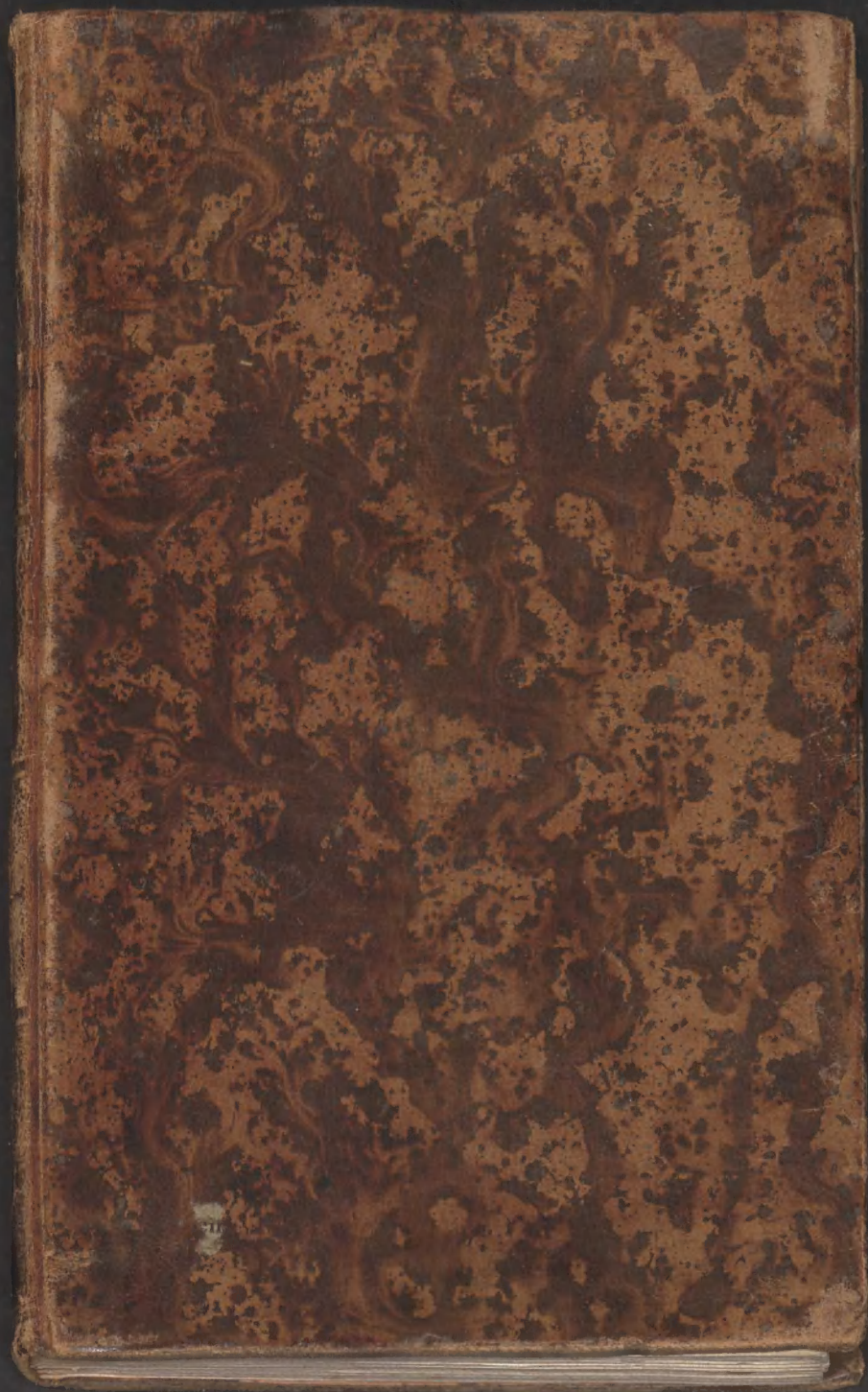
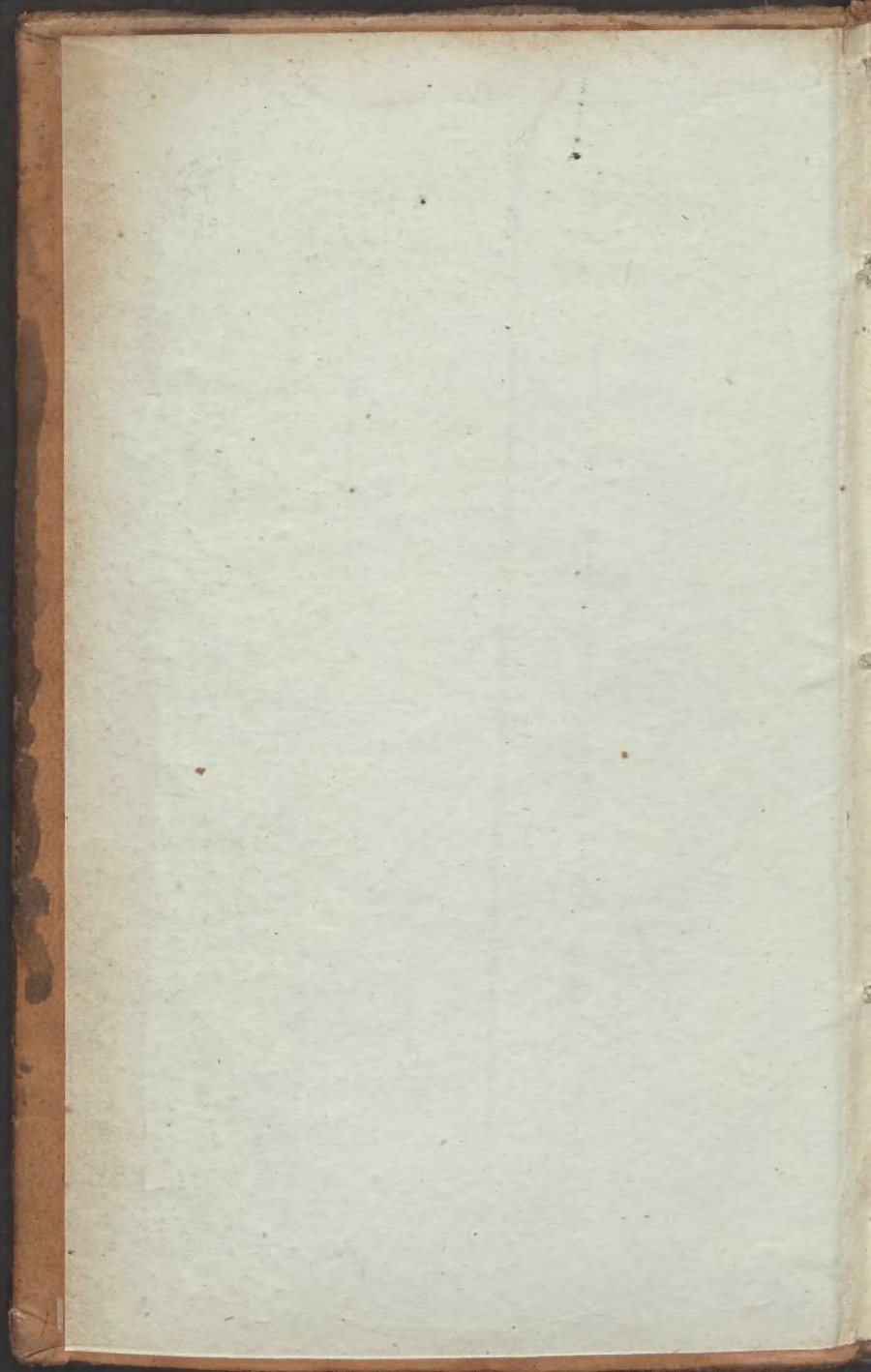
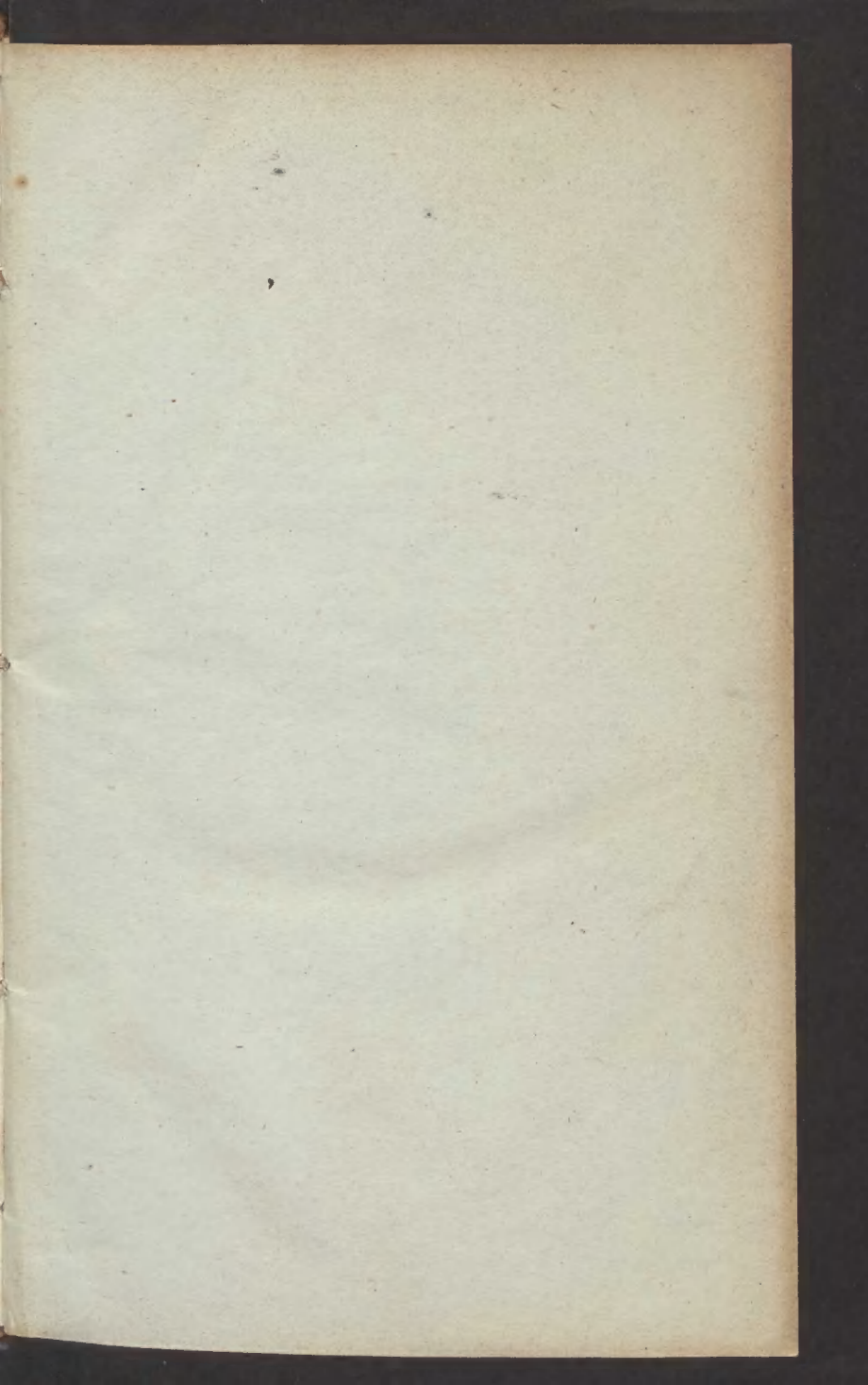
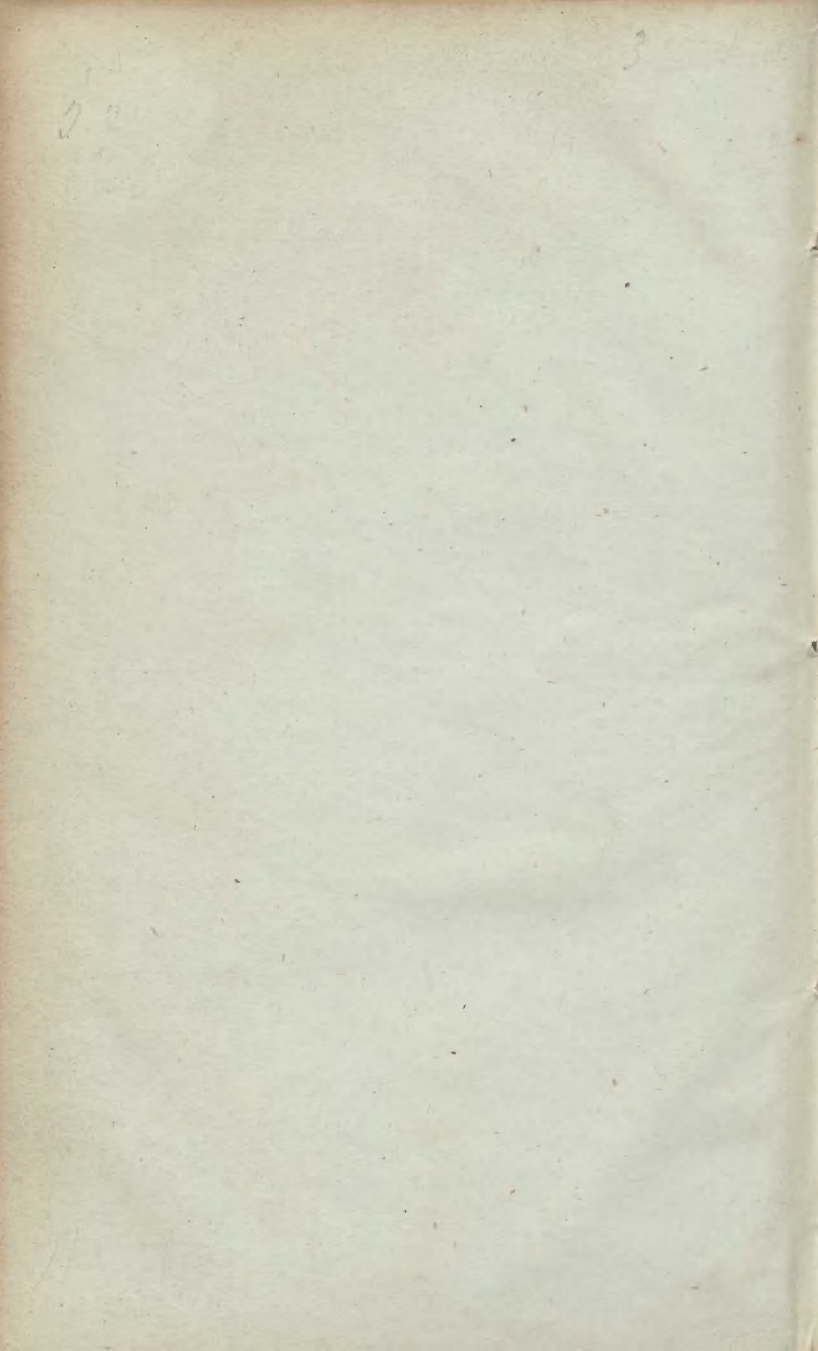

PÍNINGARSAGA

Drottins vors Jesú Krists

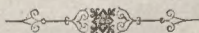
i

fimmtíu lestrum um Föstuna.

Útgefn af

Svb. HALLGRÍMSSYNI.

Landslöbasöfn

REYKJAVÍK

Prentuð í prentsmiðju Íslands, hjá E. Þórðarsyni.

1854.

„Þegar eg nú kem til yčar, bræður! kem eg með enga framúrskarandi orðsnild eður speki, svo að lærdómurinn um hinn krossfesta missi ekki krapt sinn; því eg ásetti mjer að láta ekki á því bera, að eg vissi annað enn lærdóminn um Jesúm Krist, og hann krossfestan“.

Páll postuli til Korintumanna.

Sælli minningu
tveggja borgfirzkra presta:

HALLGRÍMS PJETURSSONAR
að Saurbæ

og

HALLGRÍMS JÓNSSONAR
að Görðum

að þakklátum huga tileinkað.

Svb. Hallgrímsson.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHYSICS

1892

PHYSICS

1892

1. Jesús gengur með lærisveinum sínum út í Getsemane.

Nú hafði þá Jesús með innilegri bæn til Guðs, og með ástrífum samræðum við lærisveina sína, búið bæði sjálfan sig og þá undir hina mikilvægu atburði, sem gjörðust þá um nóttina og daginn eftir. Dagur var að kveldi kominn, og sá tími var fyrir hendi, er hann var optast vanur að fara út úr borginni með lærisveinum sínum, til þess að geta verið á afviknum stað á nóttunni, í nánd við Viðsmjörsviðarfallið. Tungl var í fyllingu, og hann gekk yfir lækinn Kedron, sem rennur í gegnum Kedrons-dal að austanverðu við borgina. Þá segir Jesús við lærisveina sína: þjer munuð nú allir hneigslast á mjer á þessari nóttu. Það kemur þá fram, sem spáð er, að *hirðinn verður líflátinn, og sauðir hans munu tvístrast*. Þó mun jeg eftir upprisu mína safna yður saman aptur, og mun jeg fara á undan yður til Galileu. Pjetur þóktist þá sjálfur svo staðfastur, hvað sem hinum liði, að hann sagði: þó allir hinir lærisveinarnir hneigslast á þjer, þá skal mjer þó aldrei verða það. Jeg get þá, svaraði Jesús, sagt þjer það með sanni, Pjetur! að á þessari nóttu, áður enn haninn gelur tvisvarsinnnum, þá hefur þú fullyrt þrisvarsinnnum, að þú eigi svo mikið sem þekkir mig. Þá greip Pjetur sú ákefðin, sem svo opt blekkir jafnvel beztu menn, er þeir álíta sig styrkari, enn þeir í rauninni eru; fyr skyldi jeg láta lífið með þjer, sagði hann, enn láta mjer nokkuð slíkt um munn fara. Þetta örugga svar gjörði hina lærisveinana svo hugaða, að þeir sögðu líka allir hið sama. Jesús gegndi þá ekki framar þess-

um hreystyrðum lærisveina sinna, heldur gekk á fram með þeim, uns hann kom að búgarðinum Getsemane, þar sem hann var opt vanur að dvelja með lærisveinum sínum, þegar þann fór til Betaníu, eða þaðan aptur til borgarinnar. Líklega hefur hann átt þar áhangendur og vini, þó menn ekki vissi, og hjá þeim hefur hann getað verið svo lítið bar á. Það lítur líka svo út, sem honum væri svo borgið á þessum stað, að ef Júdas, sem hafði verið þar nokkrum sinnum með honum, hefði ekki sagt til hans, þá hefði engum getað komið til hugar að leita hans þar. — Jesús sá að lærisveinar hans þurftu hvíldar við; en þeim var nú svo mikil hætta búin af því, sem fyrir hendi var, að hann mátti ekki lofa þeim að fá hvíld. Hann hafði að sönnu ætlað sjer að greiða flóttaför þeirra, þegar hann yrði handtekinn; en eigi að síður var það þó mjög áriðandi, að þeir veki um nóttina, svo þeir vissi allt hvað gerðist; því auk þess sem þeir áttu þá hægra með að forða sjer, þá var það líka til þess að reyna trygð þeirra. Það var helzt hætt við því, að þegar þeir sæi það, sem nú átti að koma fram við Jesúm, þá myndi þeir vegna hinnar inngrónu ímyndunar, að slíkt gæti ekki komið fram við Messías, fara að hugsa margt um hann, sem kynni að veikja um of trú þeirra, og niðurbjóta hjá þeim þann kostinn, sem einn gat þó enn gjört þá að nokkru ágæta, þar sem var trúmennskan við herra þeirra og kennara. En það var mjög áriðandi, að þeir gæti haldið þessari sömu trygð við hann, allra helzt núna, þegar allt sýndist ganga sem mest á móti von þeirra. Hvað hefði líka orðið úr þeim? hversu óhæfilegir hefðu þeir ekki orðið til þess starfa, sem hann hafði ætlað þeim, ef þeir nú, eptir þriggja ára trygð og hollustu við hann, hefðu hlaupið eptir þeirri villu, sem

flestir voru svo fullir af, en sem varð mjög sennileg, ef hann yrði líflátinn, þeirri villu, að *sá gæti með engu móti verið Messías, sem yrði fyrir slíku?* Því þessi hugsun gat þá hæglega vakið hjá þeim það álit á honum, að hann hefði verið svikari. — Jesús hafði að sonnu sagt þeim allt, sem honum var unnt, til þess þeir gæti staðið af sjer þessa freistni. En eigi að síður var hjer freistingin fyrir þá miklu meiri, enn vjer getum ímyndað oss, nema vjer því betur getum sett oss í þeirra spor. Þeir áttu nú að sjá, að hann væri til dauða dæmdur fyrir þá játningu, að hann væri Messías, og dæmdur svo af æðsta dómstóli þjóðarinnar; þeir áttu að horfa á, að dómmum væri fullnægt, og hlusta á, að óvinir hans drægi af því þá ályktun, að þetta hefði með engu móti getað fram við hann komið, ef hann hefði verið sannur Messías. Þeir áttu nú allt í einu að sjá fyrir endann á á öllum sínum jarðnesku vonum, er þeir voru yfirgefnir af honum, og áttu svo von á háði og spotti af öllum þeim, sem þeir höfðu áður sagt svo fyllilega, að kennari þeirra væri Messías; þeir áttu að horfa á þann, sem þeir vonuðu að myndi frelsa Ísrael undan valdi Rómverja, horfa á hann frammi fyrir rómverskum dómara, og sjá að hann væri af honum dæmdur til dauða á krossinum. Þeir áttu að heyra og horfa upp á allt þetta, og þó ekki efa í minnsta máta, að hann væri Sonur Guðs og sannur Messías. — Vjer dæmum sannarlega lærisveinana eptir sjálfum oss og hugmyndum vorum, ef vjer ekki ímyndum oss nema að eins lítinn þann vanda, sem þetta allt hlaut að setja þá í. Jesús sjálfur áleit nauðsyn að biðja fyrir þeim, að trúmennska þeirra brygðist ekki, og honum þókti þeim svo mikil hætta búin, að hann hvað eptir annað áminnti þá að gæta sín.

Svo höfum vjer þá sjeð Frelsara vorn á þessari hans síðustu göngu með lærisveinum sínum; og hvílíka rósemi lætur hann ekki í ljósi, jafnvel þó hann viti það fyrir, að hann nú gengur út í hinn kvalafyllsta dauða! Með innilegustu umhyggju og nærgætni hugsar hann enn nú þessa síðustu stund mest og bezt um ástvini sína, sem hann er að kveðja, að vekja þá og áminna um að gæta sín. Eins og hann hafði elskað sína, sem með honum voru í heiminum, svo elskaði hann þá líka til enda. Kærleikurinn var honum allt — allt fram í andlátíð. — Mitt síðasta æfíkvöld, sem jeg lifi innan um ástvini mína, mun það verða eins og þetta síðasta kveld Jesú? Þegar andlátsstund mín kemur, og ástvinir mínir umkringja rekkju mína, mun mjer þá auðnast að hafa hina rósömu og ástríku umhyggju Jesú míns? Ó, minn Jesús! jeg er einnig þinn lærisveinn, sem þú vilt leiðbeina og fylgja í gegnum lífið; auðsýndu mjer því þann föðurkærleika, sem þú auðsýndir lærisveinum þínum; áminntu mig um að vaka og biðja, svo að jeg geti tekið dauða mínum með þeirri rósemi, þeirri undirgefni undir Guðs vilja, sem þú hafðir, og með þeirri umhyggju og elsku til ástvina minna, sem þú auðsýndir. Já, Drottinn minn og Guð minn! hjálpaðu mjer með þínum Heilaga Anda til að hugsa, tala og breyta eptir þínu orði og anda, að líta á heiminn með þínu hugarfari, að elska mennina með þínum kærleika, að bera armæðu lífsins með þinni þolinmæði, að njóta ánægju lífsins með þinni hófsemi, að ganga veg forsjónarinnar með þínu trúnaðartrausti, og með þínum augum skoða eilífðina eins og mitt föðurheimkynni, og Guð eins og minn föður. Þá skal mjer auðnast, Drottinn Jesús Kristur! að skilja við heiminn með þinni rósemi, að kveðja ástvini mína með þínum elskuríka anda, og með

þínu trúnaðartrausti fela sálu mína í höndur míns himneska föðurs. Amen.

2. Sálarangist Jesú í Getsemane.

Þegar Jesús var kominn til Getsemane með lærisveinum sínum, segir hann við flesta af þeim: hvílið yður hjer stundarkorn í húsi þessu, og biðið eptir mjer! Jeg ætla að ganga í afvikinn stað til að biðjast fyrir; en þjer skuluð líka biðja Guð að varðveita yður frá allri freistni. Hann tók einungis með sjer, er hann gekk út í þessa baráttu, þá þrjá lærisveina sína: Pjetur, Jakob og Jóhannes, sem honum voru handgengnastir. Nú fyrst er hann var orðinn einn um nóttina, *fór hann að hugsa um sjálfan sig og ástand sitt*, því áður hafði hann hugsað mest um lærisveina sína. Hann hafði lengi sjeð fyrir kvalastund sína, og löngum talað um hana áður. En það var eins og hann tæki ekki eptir henni, fyr enn hún var nú að höndum komin, bæði vegna þeirrar óþreytandi alúðar, sem hann hafði lagt á að efla heill mannkynsins, og vegna þess mikla þreklyndis, sem hann hafði til að bera, af því hann leit æfinlega með svo mikilli hugarrósemi á sjerhvað, sem snerti ráð forsjónarinnar. En nú var stundin komin; og það var þá ekkert, sem gat dregið huga hans frá að setja sjer fyrir sjónir þínuna og allt ásigkomulag hennar. Nú lá honum enginn hlutur nær, enn kvöl og dauði. Samt megum vjer ekki hugsa, að hann hafi nú litið á kvalir sínar með ístöðuleysi og hræðslu, því hvernig gat þess konar hugarfar átt sjer stað með eins ósigrandi trúnaðartrausti, eins og hann einmitt nú sýndi á sínum himneska föður? — En aptur á hinn bóginn — hvernig átti annar eins mannvínur, annar eins Guðs hugljúfi og Jesús var, að geta virt fyrir sjer alla þá mannvonzku

og ranglæti, sem reis upp á mót honum; hvernig horft á sakleysið og dygðina, sem niðurdrepið var með lífláti hans; hvernig skoðað hina miskunarlausu meðferð, sem nú skyldi koma fram á sjálfum honum, — skoðað hana í tilliti til Guðs, er þjóðin með henni sagði honum upp allri hlýðni og hollustu; í tilliti til þeirra manna, sem að því unnu, þar sem einn af lærisveinum hans var í verkinu með; hvernig í tilliti til sjálfs sín, — án þess að honum blöskraði slík óhæfa, og honum stæði af henni mesti ótti og skelfing? Reynslan hefur þó löngum sýnt, að því annara sem menn láta sjer um trú og dygd, þess meir sárnar þeim að verða fyrir ranglæti af öðrum; og mest sviður þeim það, er þeir með öllum sínum góðverkum geta engu góðu til vegar komið, heldur verða þvert á móti tilefni fyrir aðra til enn meiri syndar. Einmitt af því að mannelskan er svo rík hjá þeim, þá blöskrar þeim það svo mikið, er þeir þvert á móti vilja sínum gefa öðrum tilefni til ills eins, og það með beztu verkum sínum. Ef það var nóg til að hryggja Jesúm, þegar hann benti á svikarann Júdas, þegar hann minntist á hugarvillu sumra manna, sem hann gat ekki losað þá við; ef það gat grætt hann, þegar hann setti sjer fyrir sjónir kjör Jerúsalemsborgar, þá gat hann því síður verið tilfinningarlaus núna, er hann horfði fram á það, sem fyrir sjálfum honum lá. Hann gat nú ekki skoðað það einungis að því leyti, sem það átti að hafa hinar mestu og beztu afleiðingar fyrir gjörvallt mannkyn, heldur hlaut hann líka að skoða það frá annari hlið, sem lá allt eins nærri, og þá að því leyti, sem það var niðurdrep allrar rjettvísi og góðrar reglu. Þar að auki er það líklegt, að hversu fullkominn maður sem Frelsarinn var, þá hafi hann þó haft tilfinningu fyrir sjálfum sjer, svo að hann

ekki einungis hefur sett sjer fyrir sjónir hið góða, sem hann vissi að myndi leiða af þessum misþyrmingum fyrir sjálfan hann, heldur einnig hið ómaklega og svívirðilega í allri meðferðinni á honum, eða þá stærð kvalanna og syndanna. Því getur nokkur maður, hvað góður og vitur sem er, þegar hann er sjálfur staddur í slíkum kringumstæðum, umborið með jafnaðargeði hvert grimmdaræðið, sem honum er boðið, og hverja óhæfuna, hvað gagnstæð sem hún er Guðs og manna lögum, þar sem hann þó, ef einhver annar ætti fyrir slíku að verða, og hann væri sjálfur sjónarvottur að því, gæti ekki annað enn horft á það með skelfingu, og haft á því hina mestu andstygd? Að sjá sjer hrundið með ofbeldi mannvonzkunnar burt af jarðríki, þar sem maður svo lengi hefur gengið um kring til að gjöra gott, og það einmitt af þeim, sem maður hefur lagt allt kapp á að betra, og á þann hátt, sem niðurbrytur öll Guðs og manna lög, — þess konar getur þó enginn maður, hvað góður og guðhræddur sem er, leitt svo hjá sjer, að hann ekki fyllist ótta og skelfingu. Jesús tók líka til að hryggjast, skjálfa og harmþrunginn verða; hann bar sig upp við lærisveina sína, bað þá vera hjá sjer og vaka honum til huggunar. Sjálfur hjelzt hann þó ekki við þjá þeim, heldur gekk spölkorn afsíðis, fjell fram á ásjónu sína til jarðar og bað Guð, ef mögulegt væri, að hlífa sjer við þessari stundu. Faðir minn elskulegur! andvarpaði hann, allt er mögulegt fyrir þjer, tak burt þennan kaleik frá mjer; þó skal það ekki vera, eins og jeg vil, heldur verði þinn vilji!

Svo er þá byrjuð sú baráttan, sem Frelsari vor átti að liða föllnu mannkyni til sáluljálpar; hann er kominn til Getsemane, til að úthella þar harmi sínum og hjart-

ans angist fyrir Guði. Og ef þú vilt sjá, kristinn maður! hversu syndir þínar lögðust þungt á Jesúm, þá skaltu ekki marka það á háðinu og spottinu, sem hann leið, ekki á svipuhöggunum, sem flettu í sundur líkama hans, ekki á hans kvalafulla lífláti, heldur skaltu staðnæmast hjer hjá honum í Getsemane, þegar hann andvarpar: mín sál er hrygg allt til dauða! og svo skaltu nema staðar undir krossi hans, þegar hann kallar: minn Guð, minn Guð, því hefur þú yfirgefið mig? Og þar getur þú þá sjeð, hversu brennandi Guðs reiði er yfir öllu ranglæti. Það er bágð að segja, hvor angistin var meiri, sú sem Jesús leið á Golgata, eða hjer í Getsemane. Í grasgarðinum leið hann raunar einungis á sálunni, því enginn hafði enn lagt höndur á hann, og eigi leið hann líkamlega kvöl nema að því leyti, sem sálarangistin hafði þá verkun á líkama hans, að sveitinn fjell eins og blóðdropar niður á jörðina; en á krossinum leið hann þessa sömu angist á sálunni, og þar að auki hina mestu kvöl á líkamanum; þá var líka svo af honum dregið af langvinnu dauðans stríði, og þá birtist honum ekki heldur nokkur engill til að huglhreysta hann. En það er víst, að þegar Jesús talaði þau hin miklu angistar orð bæði í Getsemane og á Golgata, þá leið hann meir, enn nokkur maður getur skilið, og þá líka meir enn nokkur maður getur útmálað. Og það leiðstú allt fyrir mig, Drottinn minn Jesús Kristur! þess vegna þakka jeg þjer af öllu mínu hjarta fyrir það, að þú hefur borið þá Guðs brennandi reiði, sem jeg hafði bakað mjer með syndum mínum; og jeg bið þig að láta hjarta mitt vikna svo og hrærast af þinni dauðans ángist, að það fái viðbjóð á allri synd og öllu ranglæti. Já, gef þú að yðrunar tárin falli nú eins heit af mjer vegna synda minna, eins og sveit-

inn fjell blóðugur af þjer fyrir syndir mínar og allra manna. Unn mjer svo að lifa það eptir er minnar æfi, að jeg ávallt vegsami þig, sem keypti mig svo dýru verði, og fái að lokum öðlast þá sælu, sem þú með þinni pínu og dauða hefur mjer afrekað. Amen.

5. Dauðastríð Jesú í Getsemane.

Allt sem reynslan sýnir oss yfir höfuð að tala á mörgum mönnum, sem líða fyrir sannleika og dygd, það kemur líka í ljós hjá Jesú í baráttu hans í Getsemane, en miklu betur og fullkomlegar enn hjá öllum öðrum, því allt hans líf bæði ytra og innra var svo einkennilegt. Jesús hafði með hinu mesta ástríki unnið fyrir heill og velferð landa sinna, og *leitast við* með ótal velgjörningum að ávinna sjer hylli þeirra. Menn geta ekki ímyndað sjer nokkurt ástríki meira enn það, sem hann bar í brjósti til sinnar jarðnesku ættjarðar, hann, sem með svo mörgum og miklum náðarveitingum bauðst til að vera velgjörðamaður hennar og Messías. Þegar menn skoða nákvæmlega lífsferil hans frá upphafi til enda, þá skal það sjást, að það var hans mesta gleði og ánægja, þegar hann einhverstaðar gat komið fram augnamiði sínu, að leiða menn til lífernibóta og svo til farsældar, eins og það á hinn bóginn var hans mesta hjartasorg, þegar hann mætti einhverjum tálmunum í því efni. Svo viðkvæmt ástríki til sinna hæfði líka Messíasi harla vel. Þeir voru þó sú þjóðin, sem hann beinlínis var sendur til, og sem hann átti helst erindi við. Að sjá sig nú þannig útskúfadan af þeim og yfirmönnum þeirra; að sjá hvernig þeir með því bökuðu sjálfum sjer hina mestu smán, er þeir tróðu undir fótum sjer hinn bezta velgjörning, sem guð hafði veitt þeim, og einmitt fyrir það steyptu sjer í óumflýan-

lega eynd; að sjá ástríki sitt launað með því hinu sama vanþakklæti, sem forðum daga spámennirnir og jafnvel Ísraels Guð sjálfur kvörtuðu svo sárt yfir, — þetta hlaut honum að sviða eins mikið, eins og það mundi sárna hverjum góðum borgara, að sæta misþyrmingum af samþegnum sínum, eða föður af börnum sínum, eða vini af þeim mönnum, sem hann vill halda vináttu við. Jesús gat ekki sett sjer fyrir sjónir þínu sína, án þess jafnframt að hugsa um og finna til alls þessa. Hann leið ekki einungis eins og saklaus maður, eða eins og hver annar Ísraelsmaður, heldur *eins og útskýfaður Messías*, sem einmitt fyrir þá skuld, að hann hafði unnið til svo mikils góðs af löndum sínum, er hann vildi leiða þá aptur til Guðs *þeirra*, var kallaður óbótamaður og svikari. Hvernig sem hann leit á þínu sína, þá gat hann ekki annað enn sjeð hina ólæknandi spillingu þeirra manna, sem hann átti að vera til blessunar, og þá líka allar hinar hryggilegu afleiðingar af henni. Og gat honum verið samboðið að hugsa sem svo: „þessir menn eru mín ekki verðugir, — fyrst þeir meta mig einskis, þá er þeim það maklegt, þó þeir verði lengi að búa að afleiðingunum af því!“ Nei, það hefði að sönnu getað hlíft honum fyrir margri hryggilegri tilhugsan, en það hefði verið mikill blettur á svo elskuverðum manni. — Sú hin ástríka umhyggja, sem hinir fornu spámenn báru fyrir velferð þjóðarinnar, svo að þeir fundu hjörtum sínum engan frið nje ró, jafnvel þó þeir sjálfir hefðu nóg, sem gæti huggað þá í raunum þeirra, heldur fylltust sorg og hugarangri vegna þjóðarinnar, hún getur þá gjört oss skiljanlegt það sálarástand, sem Jesús var í þessa hina skelfilegustu stund æfi sinnar. Að sönnu voru það kvalirnar, sem nú láu fyrir honum, er þrýstu svo mjög

að honum, og sem hann óskaði að hann mætti komast hjá; en þó var það ekki einungis hin líkamlega þjáning og háðungin, heldur miklu framar hitt, að nú slitnaði í sundur það hið ástríka bandið, sem hann með velgjörningum sínum hafði leitað við að binda milli sín og landa sinna. — Hvílfur harmur og hugarangur geti fyllt brjóst þess manns, sem mannelskan ræður mestu hjá, þegar hann er staddur í slíkum kringumstæðum, það geta þeir bezt ímyndað sjer, sem einhvern tíma hafa sjálfir átt að reyna eitthvað því líkt. — Jeg er ósegjanlega kvíðandi, sagði Jesús við Pjetur, Jakob og Jóhannes. Verið hjá mjer og vakið með mjer. — Síðan gekk hann spölkorn frá þeim, eins og svaraði steinsnari, og úthelti þar þeim óskum og bænum, sem þyngst láu á hans harmþrungna hjarta, — varpaði sjer niður á jörðu, bað til Guðs og sagði: æ, að mjer mætti verða hlíf fyrir þessari stundu! — Faðir minn! allir hlutir eru mögulegir fyrir þjer. — Megi svo vera, þá hlíf mjer við þessum beiska kaleik. — Verði samt ekki *minn* vilji, heldur *pinn*! — Þegar hann í fyrsta sinni gjörði þessa bæn sína, var hugarhrygðin og angistin svo mikil hjá honum, að það var eins og hann ætti að berjast við dauðann, svo það pressaðist út af honum blóðugur sveitinn. Það var ekkert, sem gat friðað hann, nema að vera stöðugt á bæn til Guðs, og svo birtist honum engill, sem hughreysti hann. —

Þar sem vjer enn eigum að virða Drottinn vorn fyrir oss í hans dauðastríði í Getsemane, þá skulum vjer nú læra af því að leita huggunar vorum harmþrungnu hjörtum. Þegar samvizkan ásakar oss, og vjer skelfumst svo af syndum vorum, að vjer verðum að andvarpa með Davíð: Drottinn, hefur þín miskun enda fengið? Hefur þú, Guð

minn, gleymt þinni náð? Þegar hin glóandi skeyti samvizkunnar sára svo hjörtu vor, að vjer verðum að kalla: mín sál er hrygg allt til dauða! þá látum oss ganga til Drottins Jesú í Getsemane, til að heyra og sjá hvað hann lifur þar fyrir syndir vorar. Hvílíkan vitnisburð höfum vjer ekki þar fyrir því, að Guð vilji fyrirgefa angráðum og iðrandi syndara, hversu mikil sem afbrot hans eru! Hjer skaltu segja í hjarta þínu, kristinn maður! hegningin var lögð á hann, svo að vjer hefðum frið, og fyrir hans benjar urðum vjer heilbrigðir. Þú hefur líka, Drottinn Jesús! sagt svo sjálfur fyrir öllum hræddum og harmþrungnum: komið til mín, allir þjer, sem mæddir eruð og þjádí, jeg skal veita sálum yðar hvíld! Þess vegna vil jeg leita til þín, þegar jeg get engan frið fundið fyrir syndum mínum, og skal úthella hjarta mínu fyrir þjer, sem vegna þeirra varst staddur í dauðans stríði. Ó, herra Jesús Kristur! þú sem sjálfur varst freistaður á allan hátt, svo að þú gætir haft meðaumkvun með þeim, sem freistaðir eru, þú sem sjálfur hefur borið hina þyngstu kvöl og angist vegna synda minna, æ, miskuna þú mjer, sem einnig á að berjast hinni andlegu baráttu. Hjálpaðu öllum þeim, sem bera þinn kross hjer á jörðunni, og bið fyrir oss, eins og þú baðst fyrir þínum lærisveinum, að trú vor ekki bregðist. Já, sendu oss í neyð vorri engil huggunarinnar, svo að hann friði vor hjörtu, þeim friði, sem þú einn getur gefið, og sem yfirgengur allan mannlegan skilning. Amen.

4. Samtal Jesú við lærisveinana.

Þegar Jesús hafði beðizt fyrir í fyrsta sinni og úthelt hjarta sínu fyrir Guði, stóð hann upp frá bæninni og gekk með auðsjáanlegri órósemi og sálarangist aptur til sinna þriggja

lærisveina, allt eins og hann vildi leita sjer huggunar hjá þeim. Þeir voru nú hinir einu, sem hann gat látið í ljósi tilfinningar hjarta síns; en nú þurftu þeir sjálfir huggunar við. Því bæði voru þeir hræddir um að þeir myndi missa hann, og svo voru þeir ekki heldur óhræddir um sjálfa sig. Og af því þeir voru svo lítilsigldir, þá settist að þeim hryggð og harmur, svo það hafði runnið á þá óvært svefnmók, sem Jesús nú vakti þá af, er hann kom aptur til þeirra. Símon! sefur þú? — Og þið hinir lærisveinar mínir! — sofið þið? Þjer hafði þá ekki getað haldið út að vaka með mjer þessa litlu stund? Vakið og biðjið Guð, að þjer fáið komið úr þeim háska, sem fyrir hendi er. Þó andinn sje reiðubúinn til góðs, þá er samt breiskleiki holdsins mikill. — Fullur órósemi og hugarangurs, er hann fann engan frið nje huggun, gekk hann þá í annað sinn á þann stað, þar sem hann áður hafði gjört bæn sína einn sjer, og ítrekaði hana aptur af nýju, þó með fullkominni undirgefni undir vilja föður síns: Ef það *hlýtur* svo að vera, ef mjer má ekki hlíft verða fyrir þessum svo beiska kaleik — þá verði þinn vilji. — Hann stendur nú upp aptur og gengur til lærisveina sinna, en finnur þá enn í einhverju óværu svefnmóki, svo þeir gátu engu gegnt honum, þó hann aðvarði þá af nýju; — þeir voru svo utan við sig og úrvinda. Yfirgefinn af þessum vinum sínum, gengur hann þá í þriðja sinni í hinn afvikna stað og hættir ekki fyr að biðja, enn hann hefur fundið hjarta sínu fullkominn frið. Það rann ljós upp í sálu hans. Hann fjekk aptur alla þá hugarrósemi, sem honum var nú svo ómissandi. Reiðubúinn að ganga út í dauðann, snýr hann þá aptur til sinna þriggja lærisveina, sem enn nú voru sofandi. Nú getið þjer sofið! — segir hann. En þjer hafði þó

ekki lengur næði til þess. — Því sjáið! Nú er að því komið. — Tíminn er fyrir hendi, sá er jeg gat um við yður. En biðjið þó enn nú þessa stundina, að þjer láði staðizt freistinguna! Rísið á fætur! Vjer skulum ganga á móti þeim! *Mannsins Sonur* skal nú ofurseljast í höndur heiðinna manna. Skoðið! hann er í nánd — sá sem mig svíkur.

Enn skulum vjer, kristnir menn! ganga út í Getsemane, til að virða fyrir oss Frelsara vorn, þá er hans guðdómlega sál var hrygg allt til dauða; og vjer skulum skoða hann þar, ekki með svefnþrungnum augum og sinnulausir eins og lærisveinar hans, heldur með lifandi eptirtekt, djúpri undrun og heilagri guðrækni. Hann hafði ekki viljað taka með sjer inn í garðinn þá af lærisveinum sínum, sem hann vissi að voru veikari fyrir, því hann treysti þeim ekki til að vera sjónarvottar að hans þungu baráttu; heldur sagði hann þeim að verða eptir og vera á bæn. En Pjetur, Jakob og Jóhannes, sem fengið höfðu að sjá dýrð hans á fjallinu helga, áttu nú líka að vera hjá honum þessa þyngstu niðurlægingarstund af hans, og eins og hann hafði áður beðið fyrir þeim, eins áttu þeir nú líka að hjálpa honum til að biðja í hans eigin baráttu. Af þessu dæmi Frelsara vors sjáum vjer það, að hluttekning vina vorra á stundu freistinganna er að sönnu æskileg og getur verið til mikillar huggunar, en að vissast er samt að leita sjer trausts og athvarfs hjá gndi. Að hafa hjá sjer velviljaða menn, þó þeir ekki geti veitt huggun, því síður látið hjálp í tje, það er þó ætíð til hugarhægðar. Sú tillugsan: þessir menn elska mig og taka hlutdeild í böli mínu, hún veitir hjartanu himneskan styrk. Þess vegna vildi líka Jesús hafa hjá sjer þrjá sína handgengnustu lærisveina; hann vissi að sönnu, að

þeir voru veikir og ístöðulausir, en honum var þó hug-
 lægra, að þeir veki með honum. Vjer skulum því ekki
 vera tregir til að vitja vina vorra í neyð þeirra; afsök-
 um ekki tregðu vora og kærleiksleysi með því að bera
 það fyrir, að vjer getum ekki hjálpað þeim; getum þess
 að það er hjartanu hin mesta særing, að verða að segja
 með Davíð: vinir mínir vilja ekki líta mig í eynd minni,
 og vandamenn mínir draga sig í hlje frá mjer. En á-
 rangurslaust er það að vænta sjer fulltyngis og frelsis
 af mönnum; frelsið fáum vjer hvergi nema hjá Guði.
 Drottinn vor leitaði sjer ekki í baráttu sinni hugarstyrk-
 ingar í viðtali við lærisveina sína, ekki í sínum eigin
 hugleiðingum, ekki í tilgangslausum harnatölum, heldur
 í bæn til Guðs. Hann fjell niður á ásjónu sína til jarð-
 ar, bað sinn himneska föður og bað allt eins innilega
 fyrir það, þó hann eigi fengi það, sem hann bað um.
 Hvað getum vjer líka annað gjört í viðlíka kringumstæð-
 um, enn beðið? Hafi hinn vitrasti, hinn heilagasti, hinn
 hugprúðasti, hafi Jesús Kristur sjálfur, þegar hann var
 staddur í sinni mestu neyð, stöðugt verið á bæn til Guðs,
 hvaða úrræði skyldum vjer þá eiga að hafa önnur? Hann
 var því nú raunar vanur áður að hafa sífellt umgengni
 við Guð, og þess vegna átti hann líka svo hægt með að
 finna hann í neyð sinni; en sá sem ekki hefur tamið
 sjer þá umgengni, honum verður erfitt að fara þá fyrst
 að leita Guðs, þegar neyðin er komin. Gjörðu þig þess
 vegna Guði handgenginn, kristinn maður! svo að vegur-
 inn til hans sje þjer ætíð vís og opinn. Jesús hafði
 ætíð kallað Guð föður sinn, og kenndi oss líka að nefna
 hann svo; einnig nú í sinni þyngstu baráttu, nema með
 einnilegra ástriki, kallar hann Guð sinn föður; abba,
 minn elskulegi faðir! segir hann. Hann skoðar Guð ekki

fremur núna eins og reiðan Guð og refsandi dómara, heldur eins og ástrikan föður; og aldrei vildi hann heldur vera barn hans enn nú. Aldrei þurfum vjer líka fremur enn í neyð vorri, að halda á þeirri sælufullu trú, að Guð sje vor ástrikur faðir. Þegar Guð gleður ásjónu þína, kristinn maður! með fögnuði, er hann ekki fremur faðir þinn, enn þegar hann sendir þjer sorg og fyllir augu þín tárur. Lærðu þetta af Lausnara þínum í Getsemane, og láttu aldrei af að kalla Guð þinn föður. Brýn það ávallt fyrir huga þínum í allri sorg, að Guð sje þinn faðir, eins og hann var og reyndist faðir Jesú Krists einnig þá, er sál hans var brygg allt til dauða. Þá skal það ljós renna upp í sálu þinni, sem lýsa skal þjer í lífsins svartasta myrkri, svo þú skalt geta barizt góðri baráttu og staðið stöðugur til enda. Amen.

3. Gyðingar koma í grasgarðinn.

Jesús var ekki fyr kominn til hinna lærisveinanna, sem voru inn í húsinu, og búinn að vekja þá líka af svefni, enn að sást til hinna rómversku musterisvarða og vopnaðra lögregluþjóna, sem um kveldið höfðu verið sendir úr borginni, og umkringðu nú húsið. Þeir voru margir saman, og af því þessi staður var svo nærri borginni, þá höfðu jafnvel nokkrir af prestastjettinni ljeð sig til þessa verks líka, svo að því síður skyldi verða vant góðra ráða. Foringi flokksins var höfuðsmaðurinn viðusterið, en Júdas frá Kariot var sá, sem vísaði þeim á þennan afvikna stað. — Lærisveinarnir, sem vöknudu nú fyrst af svefni, vissu ekki fyr til enn þeir voru umkringdir af hermönnum og lögregluþjónum, sem höfðu búið sig út með sverð og spjót og kyndla, bæði til þess að geta varizt, ef þeir mættu mótstöðu, og líka til þess

að varna því, ef einhver vildi flýja. Lærisveinarnir urðu mjög skelfðir, er þeir sáu þessar aðfarir. En Jesús ljét sjer ekki bilt við verða, og brá ekki hið minnsta út af rósemi sinni. — Því þegar hann sá mannfjöldann og allan þennan útbúnað, gengur hann einn saman fram, en segir lærisveinunum að koma spölkorn á eptir sjer, því hann vildi gefa þeim tíma til að koma til sjálfra sín og ná sjer aptur eptir óttann, sem yfir þá hafði komið; og líka vildi hann sýna bæði þeim og óvinum sínum, hversu hægt hann ætti enn með að forða sjer, ef það hefði ekki einmitt verið tilgangur hans að lúta vilja guðlegrar forsjónar. Hann gengur aleinn á móti mannfjöldanum og spyr með einbeittum svip og röddu: að hverjum leitið þjer? Þeir þekktu hann ekki, því Júdas var ekki enn búinn að gefa þeim merkið, sem hann hafði lofað. Þeim kom mjög óvart þetta örugga ávarp, en svara þó: vjer leitum að Jesú frá Nazaret. — *Jeg er hann!* sváraði Jesús, og greip þá þegar mikill ótti. Því þó hann væri vopnlaus, skaut hann þeim eigi að síður svo mikinn skelk í bringu, þar sem hann stóð frammi fyrir þeim í sakleysi sínu og með svo mikilli hugþryði og sálarþreki. Þeir gátu þá ekki heldur staðizt að horfa þar á hann, heldur hrukku aptur á bak eins og þeir væru eltir af óvinum.

Hversu fagnaðarríkt er það fyrir oss, kristnir menn! að virða hjer fyrir oss aðferð Frelsara vors, bæði í tilliti til hans ástfólgnu lærisveina, og í tilliti til hans huglausu fjandmanna! Hvílíka nákvæmni og umhyggju sjáum vjer hann fyrst og fremst láta í tje sínum ístöðulitlu vinum, sem nú áttu að sjá honum á bak! Hann vekur fyrst þá hina þrjá lærisveina, sem verið höfðu milli svefns

og vöku vottar að hans þungu baráttu, gengur svo til hinna, sem hann hafði skilið eptir í húsinu, og vekur þá líka af svefni; því nú var að því komið, að hirðinn skyldi verða sleginn, og sauðir hans skyldu tvístrast. Og hvað segir svo Drottinn lærisveinum sínum fyrir? ekki að ganga samsíða sjer á móti óvinunum, því hann vissi hve lítilsigldir þeir voru; heldur gengur hann sjálfur á undan, og segir þeim að koma á eptir, því hann þekkti líka það ástríka traust, sem þeir höfðu á honum. Og með hvíliku hugrekki gengur hann nú sjálfur fram, þó hann vissi að hann gengi í greiparnar á þeim, sem sendir voru að sækja hann til dóms og dauða! Hversu ólíkur er hann nú því, sem hann var einni stundu áður, þegar hann var staddur í þeirri dauðans angist, að hann gat hvergi fundið hjarta sínu frið nje ró! Og þessa breytingu hafði hann fengið fyrir bæn og traust á sínum himneska föður, því hann hafði þangað til þreytt við hann með trúaröruggu ákalli, að hann fjekk þann hjartans styrkleika, þá hugdirð sálarinnar, sem ekki leyfði neinum ótta nje kvíða að óspekja framar brjóst hans. Og hvernig víkur hann sjer nú að óvinum sínum? ekki með harðneskju eða ákafa, eins og hann vildi kalla eld af himni, til að ljósta þá, sem ætluðu að leggja höndur á hann heilagan og rjettlátan; heldur með hógværd og lítillæti, allt eins og hann vildi sem mest auðmýkja sig undir Guðs voldugu hönd, sem hafði nú lagt honum á herðar syndir allrar veraldarinnar. Enda fengu óvinir hans ekki staðizt nálægð guddómsins; þeir hrukku undan hans himnesku röddu, og hörfuðu á bak aptur fyrir því guddómlega sakleysi og tign, sem út úr honum skein. — Og þegar vjer nú heimfærum þetta allt til vor, hvílíka huggun og gleði getur það þá ekki veitt oss? Einnig

vjer erum lærisveinar Drottins, ístöðulausir og veikir til að fylgja honum eptir. Þó hann áminni oss æ af nýju að vaka og biðja, svo vjer eigi skulum falla í freistni, þá gleymum vjer því óðar, og föllum í þá deyfð og andvaraleysi, sem ekki lætur oss heyra nje sinna röddu Drottins. Og þegar svo freistingarnar koma, þegar óvinurinn sækir að oss, útbúinn með öllu því, sem bezt hagar til að niðurbjóta vora veiku dygd, hvað yrði þá úr oss, ef andi Drottins yfirgæfi oss, ef náð hans ekki vitjaði vor og kallaði þá enn til vor, að vjer skyldum ganga á eptir honum og feta í hans fótspor? Ó, gætum þess, kristnir menn! að vjer erum líka kallaðir til að berjast undir merkjum Frelsara vors, að vjer eigum annað að gjöra í þjónustu hans, enn lifa í aðgjörðaleysi og deyfð; að vjer eigum að verka vora sáluhjálp með ugga og ótta, og vinna verk vorrar kallanar með bæn og árvekni. Já, einnig vjer eigum að ganga á móti óvinum, eigum að berjast við óvini, við syndina, sem ásækir oss, við lög-málið, sem áfellir oss, við dauðann, sem ógnar oss, við Djöfulinn, sem hædist að oss, við Helvíti, sem vill gleypa oss; já, vjer verðum að þreyta við Guð sjálfan, sem á stundum freistingarinnar stendur í móti oss, eða snýr frá oss augliti sínu. En þegar vjer stöndum í þeirri baráttu og neyð, þá lítum til hans, sem í Getsemane gekk á móti óvinunum á undan lærisveinum sínum; köllum til hans í neyð vorri: herra Jesús, hjálpa þú oss! Þá kemur hann til vor og segir: enn hvað þjer eruð trúar-veikir og hræddir! og hann tekur í höndina á oss og segir oss að koma á eptir sjer. Virtu hann því vel fyrir þjer, kristinn maður! þar sem hann gengur á undan lærisveinum sínum, þá er engill af himni hafði komið til hans og styrkt hann; sjáðu, hvernig hann gengur fram

blíður, rósamur og hægur og segir við þá, sem leita að honum: „jég er það“! Haltu þjer fast við hann með innilegri bæn og ákalli, því þegar fjandmennirnir ætla að leggja höndur á vini hans, þá gengur hann sjálfur fram fyrir þá og segir: ef þjer leitið að mjer, þá látið þessa í friði! Og þá gengur þú í burt frelsaður af honum, sem bar vor sár og lagði á sig vor harníkvæli, sem var særður vegna vorra misgjörða, og fyrir vorra synda sakir lemstraður, sem hegningin lá á, svo að vjer hefðum frið og yrðum heilbrigðir. Og þá finnur þú að þjer verður eptir orði Frelsara þíns: frið sendi jeg yður, minn frið gef jeg yður; hjörtu yðar hræðast hvorki nje skelfast, heldur hafa frið við Guð. Amen.

6. Júdas kyssir Jesúm, og Jesús er handtekinn.

Þegar Jesús sá að óvinir hans hrukku undan og hörfuðu á bak aptur, spurði hann þá með blíðari röddu enn áður, að hverjum þeir væri að leita þar? — Þeir svöruðu hæglatari og deigari enn í fyrra sinni: *Að Jesú frá Nazaret.* Hann svarar: það er eins og jeg sagði yður áður, jeg er hann; og ef svo er, að þjer eruð sendir út til að leita mig uppi, þá þurfið þjer ekki að umkringja þetta hús, heldur lofið þessum mönnum að fara í burt frjálst og óhindrað; og um leið og hann sagði það, benti hann á lærisveinana, sem voru nú komnir rjett að honum, en þó ekki búnir að ná sjer aptur eptir ofboðið, sem fyrst hafði komið á þá, þegar þeir heyrðu að húsið væri umkringt af hermönnum. — Nú ruddust líka fram hinir stríðsmennirnir og lögregluþjónarnir, sem að líkindum höfðu ekki orðið eins hræddir og þeir, sem

fremstir voru, og höfðu því ekki hörfað undan eins og þeir. Jesús var þá ekki heldur orðinn einsamall, því nokkrir af lærisveinunum voru kompir til hans og ætluðu sjer að láta hart mæta hörðu, jafnvel þó svo mikið fát væri enn á flestum af þeim, að þeir gátu lítilli vörn komið við. — Júdas, sem sá hvað verða vildi, sætti nú lagi og gekk að Jesú, og gaf þegar lögregluþjónunum merki það, sem hann hafði lofað. Af því hann var einn af lærisveinunum, þá gekk hann í hóp með þeim, og eins og lærisveina var siður til, að heilsa með virðingu kennara sínum, þá kyssti hann líka Jesúm og mælti um leið: *sæll vertu, meistari!* — Jesús leit við honum með þeim svip, sem lýsti meiri alvöruhefni enn reiði. — Júdas, vinur minn! hvert er erindi þitt hingað? mælti hann. Er ekki svo, með kossi svíkur þú Mannsins Son? — Júdas flýtti sjer burt og ljét ekki framar sjá sig. — Ótti lærisveinanna og ósvífni sjálfs hans gjörði honum það unnt að forða sjer þegar, því að líkindum hefði það riðið á lífi hans, ef annar eins ákafamaður og Pjetur hefði vitað allt hið andstyggilega í aðferð hans, eða fyrir fram verið við búinn svo hastarlegu áhlaupi. — Stríðsmennirnir og lögregluþjónarnir tóku eptir því, sem Júdas gjörði. Þar eð þeim hafði eigi verið skipað að handtaka nema Jesúm, og þar ekki var svo hægt, allra sízt á næturtíma, að þekkja hann frá lærisveinunum, þá sýnist annað eins merki og Júdas gaf, hafa verið ómissandi, til þess að þeir vissi að hverjum væri að ganga. Þeir höfðu ekki heldur upp frá þeirri stundu augun af Jesú, og fóru þegar að leggja höndur á hann. Af lærisveinunum skiptu þeir sjer minna, svo að hann skyldi eigi geta sloppið þeim úr höndum, meðan þeir væri að eiga við þá. Svo nákvæmlega fylgdu þeir þessari bendingu

Júdasar: „*sá, sem jeg kyssi, hann er það, handtakið hann og leiðið í burtu, en látið hann ekki sleppa!*“ — Júdas, er vildi verða þeim að sem mestu liði, hafðiúið við öllu. Stóð honum flótti því heldur fyrir hugskotssjónum, sem Jesús hafði nokkrum sinnum áður með verulegri flóttaför komið sjer undan ásókn fjandmanna sinna.

Vjer skulum nú, kristnir menn! virða hjer fyrir oss aðgjörðir Júdasar í þessu máli. Hann hafði snemma um kveldið skilið við þá fjelaga sína, til að leggja ráðin á með fjandmönnum Jesú, hversu koma skyldi að honum óvörum. Þar eð Jesús bæði í þetta sinn og endrarnær. þegar hann á hátíðunum kom til Jerúsalem, fylgdi þeirri forsjálnisreglu að vera á næturnar fyrir utan borgina, þá gat enginn annar enn lærisveinn hans vísað mönnum á náttstað hans. Prestarnir, sem þókti það ekki ráðlegt að leggja höndur á hann á hjörtum degi, þáðu það því með gleði, er svikarinn bauðst til að vísa þeim á náttstað hans, því þeir sáu, að þeir gátu þá fest höndur á honum án allrar háreysti, og að ekki þurfti að kvíða fyrir neinu upphoti. Júdas var líka sá eini, sem gat sagt þeim, að hann á nóttunni hefði ekki aðra hjá sjer, enn hina 12 Galileumenn, og þá jafnvel ekki alla vopnum búna, og fæsta svo hugrakka, að þeir myndi veita vörn. Prestarnir áttu það líka víst, að ef nóttin liði, án þess nokkuð væri aðgjört, þá myndi Jesús þegar að morgni, eins og hann væri vanur, ganga í musterið og kemma þar opinberlega; og þá gæti menn ekki haft nein ráð með hann, svo lengi sem hátíðin stæði, heldur yrði að láta það bíða að handtaka hann, þangað til eptir hátíðina, er flestir væri komnir í burtu. En þegar nú Jú-

das bauð þeim hjálp sína til að svíkjast að honum á náttarþeli, þá þókti vissast ráðið að nota sjer af því. Þeir þurftu þá ekki annað enn búa svo um málið, að hann á næsta morgni, áður enn lýðurinn fregnaði handtöku hans, og áður hans mörgu áhangendur gátu ráðizt í nokkuð honum til liðs, yrði kominn á vald hinnar rómversku valdstjórnar, sem þá átti hægt með að afstýra upphlaupi, ef þess annars væri nokkur von. Einnig þetta virðist hafa verið ástæða til þess, að þeir ekki einungis höfðu lögregluþjónana til að handtaka Jesúm, heldur og hina rómversku varðmenn, sem þeir líka að nokkru leyti áttu ráð á meðan hátíðin stóð. Málið varð eins og svipmeira fyrir það, er Rómverjar voru í verkinu með, og öll mótstaða af hendi áhanganda hans gat þá álitist eins og uppreist. Undir eins því og Jesús á annað borð væri konunn á vald Rómverja, þá þóktust þeir hafa fengið vild sína; því hvort sem landshöfðinginn frestaði eða flýtti dómsáfalli hans, þá væri þó hinn hataði spámaður í öruggu haldi. Hjer var þá allt undir flýtinum komið og þeirri liðsemd, sem Júdas vildi láta þeim í tje. Og hverjum stóð það líka nær enn honum? Fyrir þá 15 ríkisdali, sem hann hafði tekið við, varð hann ekki einungis að segja til þess staðar, þar er meistari hans ljet fyrirberast, heldur varð sjálfur að fara með og vísa þeim á staðinn, og gjöra meistara sinn auðkennilegan með vissu merki. Honum var þó ekki nauðugur einn kostur að gjöra þetta. Menn geta ekki heldur sagt, að honum hefði verið ómögulegt að sjá að sjer og hverfa aptur til skyldu sinnar, þó hann upphaflega hefði látið leiðast til þessarar óhæfu. En það augnablik var nú komið yfir hann, sem vant er að koma að glæpamönnum, þá er tilfinningarleysi þeirra og guðleysi hættir ekki fyr

enn það fyllir mælir syndanna. — Og þurfum vjer nú að setja oss frekar fyrir sjónir þær hinar óumflýjanlegu og banvænu afleiðingar þessa glæps, til þess að geta varast hann sjálfir? þurfum vjer lengur að rekja feril svikarans, til þess að láta oss hans víti að varnaði verða? Nei, það nægir að þekkja hinn svívirðilega glæp Júdasar, til þess að hata hann og hafa á honum andstygð. Vjer snúum því huga vorum frá honum, og lyptum honum til þín, vor guðdómlegi Endurlausnari! sem með hugprýði og hógværð stendur enn uppi í Getsemane. Það þarf ekki annað enn finna til fegurðar og elskusemi þinna dygða, til þess að verða svo hrifinn af þeim, að maður aðhyllist þær og ástundi að breyta eptir þeim. Vjer hlustum því á þig, þar sem þú talar þetta guðdómlega frelsisorð: jeg er hann! frelsisorð fyrir lærisveina þína, friðar - og frelsisorð fyrir gjörvallt mannkyn. Ó, Drottinn Jesús! láttu þetta þitt orð efla og styrkja huga vorn í allri baráttu lífsins; og þegar vjer loksins eigum að mæta dauðanum, þá gakk þú sjálfur fram á undan oss á móti þessum síðasta óvin lífsins, og láttu oss heyra í andlátinu rödd þína í Getsemane: jeg er hann! sá, sem sigrað hef afl dauðans, og leiði þig nú frá dauðanum til lífsins. Amen.

7. Pjetur bregður sverði og særir Mal-kús á eyra.

Meðan stríðsmennirnir og lögregluþjónarnir voru að leggja höndur á Jesúm og binda hann, kom hinn mesti ákafi í suma af lærisveinunum, einkum Pjetur. — Herra, sagði hann, eigum vjer ekki að beita ofbeldi? taka til sverðsins? — Án þess að biða eptir svari frá Jesú, hafði

Pjetur þegar brugðið sverði sínu; hann rjeðist þegar að Malkúsi, sem var þjónn höfuðprestsins, og sem að líkindum hefur verið hjer fremstur í flokki, og hefur líklega viljað öðrum fremur leggja höndur á Jesúm í nafni húsbónda síns og ráðherranna; Pjetur höggur til hans í höfundið, en missti höggsins, svo eigi tók af nema eyrnasnepilinn. — Stöðvið ákafa yðar! sagði Jesús við lærisveinana, og um leið og hann sagði það, hrærði hann við eyra þjónsins, og grjeri þá sárið á sömu stundu. — Pjetur hjelt enn á nöktu sverðinu. Slíðraðu sverð þitt! skipaði Jesús honum. Hver sem beitir ofríki við aðra, sætir sjálfur ofríki af öðrum. Ef þjer takið til sverðsins, þá stofnið þjer yður öllum í augskýnilega lífshættu. Og þar að auki er nú þessi beiski kaleikur rjettur mjer af föður mínum. Skyldi jeg þá eiga að skorast undan því að taka við honum? Ef að jeg í raun og veru vildi hafa mig undanþeginn þessum kvölum, heldur þú þá ekki, Pjetur, að mjer væri hægast að gjöra bæn mína til föður míns, og að hann myndi þá senda mjer til liðveizlu í yðar stað meir enn 12 legiúnir engla? En þá rættist ekki það, sem Ritningarnar segja, að eigi fram við mig að koma. — Þegar lærisveinarnir heyrðu þetta, hugsuðu þeir ekki frammar til að veita nokkra móttöðu; og þar eð stríðsmennirnir sýndu sig jafnvel líklega til að ráðast að þeim, einkum eptir að Pjetur hafði svalað á þeim geði sínu, en þar eð ekki var á hinn bóginn nein von til þess, að Jesús vildi skerast í leikinn þeim til hjálpar, þar sem hann hvorki sjálfur vildi bera hönd fyrir höfuð sjer, nje heldur vildi lofa öðrum að gjöra það, þá fóru þeir nú að hugsa fyrir því að forða sjálfum sjer.

Hvað er það, kristnir menn, sem oss þykir hjer mest um vert að heyra? Er það ákafinn og ofsinn á móti fjandmönnum, sem hrífur huga Pjeturs, eða gæzkan og hógvæðin við þá, sem skín út úr orði og verki meistara hans? Vjer getum ekki lofað Pjetur fyrir tiltæki hans, því vjer vitum hvern enda hugrekki hans hafði þessa nótt, er hann fyrir ótta sakir afneitaði herra sínum og kennara; og svo megum vjer ekki heldur lofa hann fyrir það þess vegna, að Drottni sjálfum þókti það engan veginn lofsvert. Slíðra þú þess vegna sverð þitt, þú hinn fjörugi og viðkvæmi Pjetur! þú hefur að þessu sinni gjört nóg að verkum, þar sem þú með áverkanum á eyra Malkúsar gafst oss enn tækifæri, til að sjá almætti og miskunsemi meistara þíns á þessari hans miklu niðurlægingarstundu. Og þú hefur gjört enn meir, þar sem þú komst meistara þínum til að kenna bæði hjer og oss kristilega breytni við óvini vora. Og kenningu hans í því efni viljum vjer nú brýna fyrir oss. Jesús hefur sagt oss það skýlaust, að öll vor guðsdýrkun og trúariðja væri til einkis nýt, svo lengi sem vjer bærum í brjósti hatur til nokkurs manns; jafnvel þó svo sje, að vjer höfum rjett mál, þá varar hann oss samt við að fresta sáttum, því að vjer kunnum að deyja, þegar minnst varir, og þá gengur yfir oss dómur Guðs, en fyrir honum fær eigi staðizt sá hinn ósáttgjarni. Jesús hefur sagt oss, að þó daglega sje kostur á að fá fyrirgefningu syndanna hjá Guði, þá geti það samt ekki komið þeim að notum, sem ekki vilja fyrirgefa náunga sínum hans yfirsjónir; já, hann segir, eins og vjer munum allir: elskið óvini yðar, blessið þá sem yður bölvu, gjörið þeim gott, sem hata yður og ofsækja, eins og hann líka sjálfur sýndi í verki á hinum særða biskups þjóni. Elskið óvini

yðar! Íhugaðu þessi orð Frelsara þíns, kristinn maður! Getum vjer, sem sjálfir erum svo veikir og breiskir í eðli, átt óvini, sem vjer höfum nokkra ástæðu til að hatast við? Skoðaðu vel huga þinn um þessa spurningu, og gættu þess að þú gjörir sjálfur allt eins mikið á hluta annara, eins og aðrir á þinn. Enginn maður er svo ár-vakur, svo varkár og grandvár í breytni sinni, að honum ekki yfirsjáist; sjálfselska, óaðgætni, bráðræði er daglega orsök til þess, að vjer vanrækjum eitthvað af því, sem vjer erum öðrum um skyldugir, og breytum þvert á móti því, sem þeir geta ætlast til af oss. Og það er sjaldnast að vjer tökum eptir afleiðingunum af þessari forsóm-un sjálfra vor, en erum þar á móti svo viðkvæmir, hvað lítið sem aðrir breyta út af skyldu sinni við oss, og heimtufrekir um allt, sem vjer þykjumst geta krafist af þeim. Tilfinning vor gjörir miklu meir úr meingjörðum annara, enn þær í rauninni eru. Leitir þú að hinni fyrstu rót til fjandskapar, sem lengi kann að hafa verið milli manna, hveru opt muntu þá komast að raun um, að það var í upphafi næsta lítilfjörlegt atvik, sem æsti bróðurhjartað upp á móti bróður! En þó nú svo væri, að þú hefðir nokkra orsök til óvináttu, að þú hefðir sjálfur rjett mál, en óvinur þinn rangt, hvað vinnur þú samt með hatri og hefnd? Guð hefur sagt: hefndin er mín, jeg vil endurgjalda. Svo er það þá forsjón hans, er stjórnar öllum hlutum, sem vjer eigum kost á að fela málefni vort til meðferðar. Viltu þó heldur sjálfur dæma í því og endurgjalda? Treystir þú þjer þá til með hefndinni, sem þú tekur, að bæta aptur úr hinu illa, sem þú þykist hafa orðið fyrir, eða hefur verulega orðið fyrir? Á hvaða meðölum áttu ráð til þess? Er það reiðin og hin hamslausa tunga í upphoti hennar? Sá hefur vest

af því sjálfur, sem lætur skaplöst reiðinnar ráða yfir sjer. Er það rógburður og illt umtal? Sá sem með því vill spilla mannorði annars, sætir optast sjálfur fyrir litningunni. Er það þá ofbeldi, eins og Pjetur vildi hafa í frammi? Vera má að þú getir gjört óvini þínum mein með því, en ekki bætir það úr því tjóni, sem þú hefur sjálfur orðið fyrir. Ó, gættu, kristinn maður! friðarins orða Frelsara þíns í Getsemane: hver sem sverðið tekur, skal fyrir sverði farast. Væri hefndin gefin í hvers manns höndur, mundi sjerhverri hefnd, sem þú tækir yfir óvini þínum, fylgja ný ofsókn af hans hálfu, og enn frekari tilraun til að skaða þig; og svo gengi þá loks ekki á öðru enn hefndum og meingjörðum, sem fljótt mundu gjöra Guðs friðu jörð að hryggilegasta leiksviði ólmra villudýra í mannlegri mynd. Nei, hið eina ráð, hin eina heillavænlega aðferð, eða, ef þú vilt kalla það svo, hefnd yfir óvini þínum er sú, að þú liðsinnir honum, þegar hann þarf þess við, auðsýnir honum velgjörning, sem honum kemur vel, því með því snýrð þú huga hans til sátta og breytir hatrinu í elsku. Ó, þú vor guðdómlegi Endurlausnari, sem í Getsemane læknaðir eyra þess fjandmanns, sem lagði höndur og bönd á þinn heilaga líkama, hjálpaðu oss til að breyta eptir þínu hógværdardæmi við óvini vora; minntu oss hvervetna með þínum Heilaga Anda á þessi þín orð: ef óvin þinn hungrar, þá gef honum að eta, ef hann þyrstir, þá gef honum að drekka. Já, þinn góði friðar- og kærleiks andi styrki oss svo, að vjer ekki látum sigrast af hinu illa, heldur sigrum sjálfir hið illa með góðu. Amen.

8. Jesús segir Gyðingum beiskan sannleikann.

Þegar stríðsmennirnir voru búnir að umkringja Jesúm, og meðan þeir voru að vefja hann böndum, allt eins og þeir væri hræddir um, að hann kynni þá og þegar að sleppa þeim úr höndum, eða yrði hrifinn frá þeim með valdi, þá sagði hann við foringja musterisvarðanna og við aðra í hópnum, sem ekki einungis höfðu ljéð sig hinum til hjálpar, heldur voru einnig hvatamenn til þess, að hann var nú handtekinn og þannig meðhöndlaður: Þjer hafið þá gengið út á móti mjer með sverðum og kesjum, eins og á móti einhverjum upphlaupsmanni eða ræningja. Daglega hef jeg þó verið mitt á meðal yðar; og alla þessa daga frá morgni til kvelds hef jeg setið á fjölmennustu stöðum í musterinu innan um sjálfa kennarana. Þar hefðu menn þó víst getað átt kost á því að leggja höndur á mig. En enginn gjörði það þá. Jeg veit að næturtíminn er hagkvæmastur áformi yðar: mannvonzkan vill helst vinna í myrkri. — Eigi að síður er þetta ekki orðið af *neinni tilviljan*; öll þessi aðferð samsvarar fyllilega því, sem hin guðlegu rit hafa fyrir löngu spáð. — Síðan þagnaði hann og lofaði þeim að fara burt með sig.

Þegar vjer, kristnir menn! virðum fyrir oss líf Frelsara vors, setjum oss fyrir sjónir hans mannelskuríka erindi í heiminn, og hvernig hann leysti það af hendi með óþreytandi alúð og kappi; og þegar vjer svo á hinn bóginn minnumst þess, hversu menn misskildu allt hans líf og vildu alls ekki við hann kannast, hversu fáir það voru, sem höfðu vit á að meta hann rjett, og hversu hann stóð

loksins einn uppi, yfirgefinn af öllum, mitt innan um þá menn, sem voru sendir til að handtaka hann, svo að fjandmenn hans gæti svalað á honum hatri sínu og hefnd, víst væri þá von til, þó hjörtu vor fylltist viðkvæmri undrun og skelfingu. Og það er næstum að skilja á orðum Frelsarans sjálfs við þá menn, sem komnir voru til að sækja hann, þessum síðustu aðvörunarorðum, sem hann hjer í Getsemane talaði til lýðsins á Gyðingalandi, sem hann hafi sjálfan furðað á þeirri aðferð, sem höfð var í frammi við hann. Já, víst getum vjer ekki án viðkvæmni og undrunar litið til baka á þá öld, á það land, á þá menn, sem voru sjónarvottar að líferní Jesú í hans líkamans lífi, en voru þó svo fráleitir því að vilja kannast við hann sem þann Guðs Son, er hann bæði sagðist vera, og með ótal rökum sannaði að hann væri, að þeir rjeðust á hann eins og ræningja til að ofurselja hann kvölum og dauða. Og það vaknar hjá oss sú hugsun, að ef vjer hefðum lifað á Jesú öld og verið hans landsmenn, þá hefðum vjer aðhyllst hann af öllu hjarta, aldrei yfirgefið hann, og sleppt öllu til að geta notið hans heilögu umgengni. Það hefur að líkindum margur sagt svo í hjarta sínu: Drottinn minn og Guð minn! þó allur heimurinn hefði hneigslast á þjer, skyldi jeg þó aldrei hafa gjört það. Ó, minn Jesús! hefði jeg einungis fengið að sjá þig, hefði jeg einungis mátt snerta fald klæða þinna, til að votta þjer trú mína, hversu sæll mundi jeg þá ekki hafa þókzt! Hefði jeg mátt krjúpa fyrir þjer í duptinu, þar sem þú hafðir stígið þínum helga fæti; hefði jeg mátt ganga við hliðina á þjer með þínum ástfölgnu lærisveinum, og mátt heyra orð hins eylífa lífsins af vörum þínum, ó, þá hefðu englarnir ekki verið sælli enn jeg! Það er að vísu ekki ólíklegt, að ef einhver af nú lifandi játendum Jesú hefði lifað á hans öld og haft

alla þá þekkingu á honum, sem hann nú hefur, þá hefði hann fallið til fóta honum með lotningu og fylgt honum í dauðann. En hefði nú einhver af oss lifað á dögum Jesú í Jerúsalem, Nazaret eða Kapernaum, án þess að þekkja Krist öðru vísi enn af þeim orðstýr, sem af honum gekk yfir höfuð að tala; og svo skyldi hver og einn þar að auki hafa verið fullur af hinum almennu hleypidómum aldarinnar — hvernig mundum vjer þá hafa tekið móti Jesú? Vjer skulum varlega kasta steini á samtíðamenn Frelsarans fyrir blindleika þeirra, ranglæti og spillingu, svo að vjer ekki fellum fordæmingardóm yfir sjálfum oss. — Ef að einhver mikill guðsmaður birtist nú á meðal vor, flekklaus í sinni breytni, fullur af guðlegum anda, auðugur af háleitri speki, háfleygur í sinni kenningu, heilagur í sínum athöfnum, eins og Jesús var, hvernig mundi þá þessi kynslóð taka við honum? Og ef hann gengi nú um á meðal manna, og kenndi svo lýðnum: látið af yðar hjegómlegu breytni, hættið allri þrætu, rógburði, svalli, iðjuleysi; hættið að öfunda hina ríku, að svíkja yðar líka, að álasa yfirvöldunum; hugsið ekki að þjer getið með bænagjörð, kirkjuferð, kvöldmáltíð og sálmasöng á sunnudögunum afplánað í Guðs augliti yðar svívirðilega og illa athæfi um alla vikuna, heldur breytið eptir mjer í elsku til Guðs og manna — hve margir mundu verða til að feta í hans fótspor? — Og ef hann gengi svo til hinna ríku og göfugu og segði: ef þjer viljið eignast himnaríki, þá sleppið burt úr hjörtum yðar hinní hóflausu ást á holdlegum munði. Sækist ekki lengur eptir metorðum og steypið ekki með svikum og lastmælum þeim, sem báru gæfu til að komast í æðri sess enn þjer. Leitist ekki við að verða hvor öðrum meiri í sællífi. Rjúfið ekki hjúskapar sáttmálann, lifið ekki í saur-

lífi, tælið ekki sakleysið. Byggið auðmýkt inn í hjörta yðar í stað drambsins, og kúgið ekki lýðinn. Ofsækið engan fyrir það, þó hann ekki fylgi yðar flokki. Hversu margir mundu verða til að hníga að þessum kennara! Sannarlega, hvað heilaglega sem hann lifði og hvað satt sem hann segði, hver þorir að ábyrgjast, að djörfung hans og sannleikselska bakaði honum ekki bönd og dauða? Já, kæmi Jesús á þessum dögum niður á jarðríki til vor, hann, sem fann svo litla trú í Ísrael, hve mikla mundi hann finna í kristninni sjálfri! Hver mundi vilja afneita sjálfum sjer og taka hans kross upp á sig? Sannarlega í kirkjunum sjálfum, þar sem menn nú þykjast vegsama hann, mundu þeir fordæma hann, og þeir sem á hverjum sunnudegi beygja knje fyrir honum í Guðs húsi, mundu bjóðast til að ganga út í Getsemane, til að leggja þar á hann höndur. Ó, herra Jesús, minn Frelsari! hefur þú þá árangurslaust kennt og lifað, eins og þú kenndir dag hvern í musterinu frá morgni til kvelds, og varst þó tekinn til banda af þeim, sem hlýddu þar á þína heilögu röddu. Margir vegsama þig að vísu með vörunum, en hver er þinn í anda og sannleika? Hvar er söfnuður hinna heilögu, sem dirfist að nefna sig sannkristian eptir þjer? Sorgbitinn og þegjandi stend jeg í Getsemane og hlusta á orð þín, sem þú talaðir til þeirra, er komnir voru að höndla þig; og með grátandi tárum horfi jeg á eptir þjer, þegar þú ert dreginn úr þessum þínum hryggilega gríðastað, sem syndir mínar þjuggu þjer, og inn í Jerúsalem, borgina þá hina guðlausu, sem aflífar sína spámenn, grýtir þá, sem til hennar eru sendir, og krossfestir þig nú heilagan og rjettlátan. Amen.

9. Lærisveinarnir yfirgefa Jesúm og flýja.

Þegar stríðsmennirnir voru búnir að festa alveg höndur á Jesú og binda hann, flýðu lærisveinarnir allir hvor með öðrum, og lofuðu stríðsmennirnir þeim það, því þeim hafði ekki verið skipað að handtaka þá. Og þegar ungmenni nokkurt, sem líklega átti heima í húsi þar í nánd, vaknaði við þessa háreysti um nóttina og kom í hópinn, þá hlupu stríðsmennirnir að honum og vildu handtaka hann, af því að hann að öllum líkindum hefur á einn eður annan hátt tjáð sig sem fjelagsmann Jesú, og sýnt sig líklegan til að vilja hjálpa honum, eða að minnsta kosti fylgja honum eftir. En maðurinn snaraði af sjer líni því, sem hann hafði kastað yfir sig, því líklega hefur hann ekki farið í önnur fót af flýtinum að komast sem fyrst á fætur; hann skildi línið eftir í höndum stríðsmannanna og skundaði sjálfur nakinn burt, líklega í hóp lærisveinanna, því ekki höfðu þeir hlaupið alveg í burtu, að minnsta kosti ekki allir, heldur höfðu þeir dregist aptur úr stríðsmanna hópnum, og vildu sem minnst láta bera á sjer fyrir þeim. Þegar Pjetur sá þá álangdar af stefnu þeirra, að þeir fóru með Jesúm inn í Jerúsalemsborg, þá snjeri hann á eftir þeim, en vildi þó ekki koma mjög nærri. Annar lærisveinn var í för með Pjetri, og eftir því sem ráðið verður af öllum kringumstæðum, þá var það Jóhannes, sem ekki einungis var lærisveinn Jesú, heldur líka hans innilegasti vinur.

Hvað eigum vjer helzt að virða hjer fyrir oss, kristnir menn! hvort heldur lærisveinana, sem nú yfirgefa Drottinn og flýa frá honum, eða ungmennið, sem flýði nakið

undan eptirför og ásókn stríðsmannanna, eða Drottinn sjálfan, sem er nú kominn í höndur syndugra manna, og er nú dreginn af þeim í böndum burt úr Getsemane? Ó, hvað lærisveinana snertir, sem vjer nú sjáum yfirgefa Drottinn sinn og meistara, þá getum vjer sagt það um þá, að hinn guðdómlegi meistari þeirra, sem gjörla þekkti hvers eins dygd og ágæti, eins og líka hvers eins veikleika og breiskleika, hann hafði ekki til einkis útvalið þessa menn, þó að þeir nú tvístruðust frá honum. Öllum voru þeim ætluð viss lífskjör af Guði, og afmarkaður viss lífsferill, sem þeir skyldu ganga. Enginn þeirra var ónýtur limur á líkama Krists, og jafnvel ekki ógæfumaðurinn Júdas frá Kariot. Og jafnvel þó oss sje lítið kunnugt um orð og gjörðir og framkvæmdir margra Jesú lærisveina, þá hafa þeir samt allir leyst af hendi sitt ætlunarverk, hver á sinn hátt og hver á sínu sviði. — Og hvað ungmenninu viðvíkur, sem vaknaði af svefni, flýtti sjer í för með Jesú og flýði svo nakinn undan fjandmönnum hans, þá viljum vjer biðja Guð, að hann sje ekki dæmi upp á oss, kristna menn, allt eins og að vjer, sem erum teknir í fjelag Jesú og gjörðir að limum á hans líkama, undir eins og vjer vöknum til þessa lífs, allt eins og að vjer þá hlaupum burt úr þjónustu hans og látum óvinina ræna skruða vors sakleysis, þegar vjer eigum að fara að berjast undir merkjum hans á móti óvinum vorrar velferðar. Og vjer snúum oss í því efni til þín, Drottinn vor Jesús Kristur! og biðjum þig að gefa oss náð til að standa hvervetna stöðugir, svo að oss aldrei verði borið það, að vjer höfum yfirgefið þig og hlaupið burt af þeim vegi, sem þú hefur boðið oss að ganga. Þess vegna þegar vjer nú horfum á þig í síðasta sinni ganga burt úr Getsemane, vafinn fjötrum og böndum vegna synda vorra,

vegna ótrúmennsku vorrar í þinni þjónustu, þá viljum vjer brýna það fyrir oss að íklæðast alvepni Guðs, svo að vjer getum veitt móttöðu á hinum vonda degi, og getum að öllu yfirunnu staðizt. Standið þá, segir hinn gamli og reyndi hermaður Drottins, postulinn Páll, standið reiðubúnir og hafið yðar lendar umgirtar með sannleika, verið íklæddir brynju rjettlætisins, og útbúið yðar fatur, að þjer sjeuð reiðubúnir að flytja fagnaðarboðskap friðarins. En um fram allt grípið skjöld trúarinnar, með hverjum þjer munuð útslökkt fá öll eldleg skeyti hins vonda, og takið hjálm hjálpræðisins og sverð andans, sem er Guðs orð. Þetta eru vor hertýgi, kristnir menn! sem gjöra oss færa um að fylgja Drottni vorum eptir, svo að vjer aldrei yfirgefum hann. Fyrst af öllu er sannleikurinn, sem opnar augu vors skilnings, svo að vjer ekki látum freistarann gabba oss, þegar hann kemur með fals og lýgi. Þar næst er rjettlætið, það er að segja, rjettlæti Krists, sem borið hefur vorar syndir og bætt hefur fyrir vor afbrot, hvert eð eflir og styrkir huga vorn í baráttunni, svo að vjer eigi hræðumst árásir freistarans. Svo er fagnaðarboðskapur friðarins, og er þar gnægð af víni og viðsmjöri til að græða öll þau sár, sem óvinurinn veitir oss í orustunni. Þá er skjöldur trúarinnar, sem hlífir oss fyrir öllum skeytum vantrúar og efasemi. Og loksins er hjálmur hjálpræðisins, sem með hinni dýrðlegu von bendir oss á þá hina ljómandi kórónu sem sigurlaun, og með því örfar og styrkir huga vorn, svo að vjer ekki gefumst upp nje þreytumst, heldur berum sverð andans með hugrekki, uns sigurinn er fenginn. O, herra Jesús, hjálpaðu oss með þínum Heilaga Anda til að íklæðast þessum hertýggjum vorrar sáluhjálpar, svo að vjer aldrei yfirgefum þig, heldur sjeum staðfastir á þeim hjálpræðisvegi,

sem þú hefur boðið oss að ganga. Og þegar loksins kemur hinn síðasti óvinur, til að leggja á oss sína heilköldu hönd og leiða oss fyrir dóminn, eins og þú nú varst leiddur af þínum óvinum til dóms og dauða, æ, láttu þá von sáluhjálparinnar stíga niður í sálu vora, og sýna oss himininn opinn og þig vorn Frelsara og Sáluhjálpara hjá Guðs hægri hlið; og vjer biðjum þig fyrir þau böndin, sem þú barst á þínum líkama inn í Jerúsalem, leystu þá af oss líkamans bönd og leiddu oss inn í hina himnesku Jerúsalem í dýrð og vegsemd til þín. Amen.

10. Jesús er leiddur fyrir Kaífas.

Það var nú komið miðnætti; en þó sátu enn á ráðstefnu í höllu Kaífasar hinir tignustu meðlimir ráðsins, bæði af hinni andlegu og veraldlegu stjett. Þeir voru þar að ræða um, hversu þeir gæti selt Jesúm í höndur hinni rómversku valdstjórn svo sem líflausan glæpamaðnn, undir eins og varðmennirnir kæmu með hann fanginn; því þá þóktust þeir vita, að engin tilraun yrði gjörð daginn eftir til að frelsa hann, og svo myndi allur þorri manna, er hann nú sæi Jesúm á valdi Rómverja og ekki færán um að *frelsa sjálfan sig*, þeim mun fljótar sleppa þeirri hugsun, að hann væri *frelsari þjóðarinnar*. Þannig höfðu þeir um margt að annast þessa nótt: fyrst að hann væri handtekinn, og um það voru þeir nú þegar búnir að sjá; því næst að hann væri yfirheyrður, og sá úrskurður feldur um hann, að hann væri dauðasekur, því annars gátu þeir ekki selt hann í höndur Pílatusi, eins og uppvísan óbótamaðnn; og loksins að hann væri fluttur til Pílatusar og framseldur honum. — Þeir höfðu um kveldið sent frá sjer úr höllu Kaífasar mennina, er hand-

taka skyldu Jesúm, — og nú sátu þeir þar og biðu apturkomu þeirra. Af því að leið stríðsmannanna með bandingjann lá fram hjá höll Hannasar, sem verið hafði höfuðprestur árinu áður, þá stöldruðu þeir þar við, til að láta hann vita, hve heppilega ferðin hefði gengið, því sjálfur gat hann ekki verið á ráðstefnu þeirri, sem haldin var þá um nóttina hjá Kaífasi, tengdasyni hans, er þá var höfuðprestur; en að líkindum hefur hann þó átt mikinn hlut í öllu þessu ráðabruggi. Hannas skipti sjer ekki af að yfirheyra Jesúm, en sendi hann með nægum varðmönnum til tengdasonar síns. Þar var þá allt undirbúið til reglulegrar ransóknar. — Undir eins og Jesús var kominn inn í dómsalinn, vafinn böndum og umkringdur af lögregluþjónum, byrjar höfuðpresturinn Kaífás yfirheyrsluna; leggur hann fyrst fyrir hann ýmislegar spurningar, sem snertu lærisveina hans og kenningu t. a. m. hvers vegna hann hefði safnað að sjer svo mörgum áhangendum? Hvers vegna hann sendi þá frá sjer um alla Galíleu og Júdeu eins og erindsreka Guðs ríkis! Hvers vegna hann fáum dögum áður, þegar hann hjelt innreið sína í Jerúsalem, hafði látið menn kalla upp með það, að hann væri Messías? Hvað hann þá í raun rjettri kenndi um ríki Messíasar? Og hvers vegna hann hefði útbreitt slíka kenningu heimildar- og leyfislaust, og fleira þess konar. — Vörn Jesú var þetta: að allt þetta væri óþarfa spurningar: *málið talaði sjálfst fyrir sig*. Jeg hef kennt opinberlega, sagði hann, og ekki farið með neina heimuglega kenningu, því það sem jeg hef kennt, það kendi jeg ávallt í samkundum og skólum landsins, og hjerna í musterinu í Jerúsalem, og þar hlustuðu þeir á mig, sem komnir voru að úr öllum áttum. Jeg hef ekki kennt annað enn það, sem jeg talaði opinberlega á

Þessum stöðum. Því ertu þá að spyrja mig um þetta? — og þessum orðum snjeri hann einkum til höfuðprestsins, — spurðu þá, sem hlustuðu optast á mig; þeir mega bezta vita, hvað jeg hef kennt þeim, og þú getur ekki annað enn álitid sögusögn þeirra sannari enn mína. — „*Spurðu þá, sem hlustuðu optast á mig!*“ Að svara þessu við höfuðsmann kirkjunnar og formann ráðsins, — því það var Kaífas í þetta sinn, — að segja það upp í opið geðid á honum, það þókti lögregluþjóni einum, sem stóð þar hjá, ófyrirgefanleg ósvífi. Maðurinn sá, hvað hann mátti bjóða sjer við Jesúm á þessari ráðstefnu; líka hefur hann ætlað sjer, ef til vill, að koma sjer í mjúkinn hjá Kaífas; og hver veit nema hann hafi viljað hrinda af sjer öllum grun um, að hann væri lyndislíkur þeim lögregluþjónum, sem einu sinni áður höfðu bakað sjer þungar ávítur af ráðinu fyrir þeirra góða álit á Jesú? — Hann rak þá Frelsaranum kinnhest og sagði: svarar þú svona höfuðprestinum? — Jesús sagði: hafi jeg talað rangt, þá sannaðu, að jeg hafi gjört það; en hafi jeg ekki talað af mjer, því slær þú mig þá? —

Þegar vjer virðum fyrir oss Frelsara vorn þar sem hann nú er kominn fram fyrir dómara sína, þessa tignustu menn þjóðarinnar, og vjer sjáum með hvílkri hógværd og spekt hann þolir öðrum bæði hatur og reiði, hvílik fylling guðlegs hjartalags og guðlegs hugarfars birtist oss þá ekki í mannlegri mynd! Oss sýnist það þá næstum óskiljanlegt, hvernig helztu mennirnir skyldu geta verið svo óðir og uppvægir á móti honum, að halda ráðstefnu um það, hversu þeir ætti að ráða hann af dögum. Hverjum hafði hann þá gjört mein, er þeir skyldu vilja láta ganga yfir hann svo blóðuga hefnd?

Engan hafði hann deytt, en marga frá dauðum uppvakið. Engan hafði hann grætt, en þurkað tár af mörgum, sem grjetu. Hvað hafði hann þá illt gjört? Hann hafði boðað háleitari trúarbrögð enn Móses, en ekki skert hið minnsta setninga Mósis nje helgi lögmálsins, heldur haft hvorttveggja í miklum heiðri. Hann hafði sagt, að hann væri Messías, sá hinn fyrirheitni og langbráði, en aldrei hafði hann risið upp á móti valdstjórn Gyðinga og Rómverja, eða á móti hinu andlegu og veraldlega embættisvaldi. Þvert á móti hafði hann hvervetna hvatt menn til hlýðni og hollustu, og ávallt sneitt hjá öllum hreifingum lýðsins. Því báru þá höfðingjarnir svo dauðlegt hatur til hans? Það er hægt að svara þeirri spurningu. Hver sem þekkir mennina, eins og þeir eru enn í dag, hann getur ráðið af vonzku þeirra í spillingu og mannvonzku hinna, sem sátu í höllu Kaifasar til að dæma Drottinn vorn. Láttu, kristinn maður! góðan og guðhraeddan mann ganga fyrir biskupa, presta, lögvitringa aldar vorrar og segja við þá: yðar vegir eru ekki Guðs vegir, yðvart hugarfar og líferni er ekki hugarfar og líferni Krists! Þjer hræsnarar, þjer hafð orð Krists á vörumum, en breytið ekki eptir honum í verkinu! Hvar er að sjá í fari yðar sjálfsafneitun, mannelsku, auðmýkt fyrir Guði og mönnum? Sannarlega — hvað flekklaust og heilagt sem líf mannsins væri, er svona talaði, þá mundu þjónarnir fyrst taka upp þykkjuna, og hinir svo dæma hann sem fjandmann helgidómsins, jafnvel þó hann ekki hataði nema lestina, og vildi eigi líða svívirðinguna á helgum stað. Þannig sátu og, Drottinn Jesús! að dómi yfir þjer dómendur þínir; af þessum ástæðum ofsóktu þeir þig heilagan og rjettlátan. Það var svo ráðsályktun

hins Eilífa. Þetta var það, sem frelsi og farsæld mannkynsins útheimti. Amen.

11. Pjetur afneitar Jesú.

Meðan ransóknin yfir Jesú var að byrja í höllu Kaifasar, hafði Pjetur fylgst með Jóhannesi á eptir lögregluþjónunum inn í borgina, og var nú kominn til hallar höfuðprestsins. En hann þorði ekki strax að ganga inn í innsta garðinn, þar eð hann sá, að þar var svo margt manna fyrir bæði af lögregluþjónum og hjúum höfuðprestsins. Þó vildi hann vera svo nærri Jesú, sem hann gat. Lagsbróðir hans Jóhannes veitti honum tækifæri til þess. Hann hafði strax gengið inn á eptir lögregluþjónunum, eins og hann væri með öllu óhræddur um sig; því hann var kunnugur í húsi höfuðprestsins, þar eð hann að líkindum hefur nokkrum sinnum áður átt þar einhverjum erindum að gegna, hefur líka, ef til vill, verið þar vel metinn vegna blíðleika síns og mannelsku. Til þess að veita fjelaga sínum inngöngu, — því fyrst ljet hann Pjetur standa fyrir utan, þangað til hann gat sagt honum, að honum væri óhætt að koma inn, — þá talaði hann við dyravörzlukonuna, og fjekk leyfi hjá henni, að Pjetur mætti líka koma inn í innsta garðinn; og til þess að gjöra hann með öllu óhræddan, þá leiddi hann Pjetur sjálfur inn. — Af því Jóhannes ljet sjer svo annt um þennan mann, þá rjeði dyravörzlukonan af því, að hann myndi líka vera einn af lærisveinum Jesú. Hún vildi raunar ekki meina honum að koma inn fyrir það, þar eð hún vissi að Jóhannes var vel látinn af húsbónda hennar, en þó gat hún ekki sleppt Pjetri svo fram hjá sjer, að hún eigi gæfi honum í skyn: þú ert þá líka einn af lærisveinum þessa manns? — *Jeg? Nei*, sagði Pjetur, og

lýsti það þeim mun meiri framhleypti, sem honum hefði verið óhætt að segja *já*; því þar sem hann var samferða Jóhannesi, þá var honum fullborgið með honum. En sá sem hræddur er kemur ætíð upp um sig sjálfur. Dyravörzlukonan áleit það nú þeim mun vissara, sem hann þrætti fyrir það. — Inn í innsta garðinum hitti Pjetur lögreglumennina, þjónustumenn og þjónustukonur, sem sátu öll í kringum kola eld, því kalt var um nóttina, og voru þar að ræða um það, sem gjörst hafði þá um kveldið, því Jesús var of alþekktur til þess, að mál þetta skyldi eigi vekja mikla athygli. Pjetur færði sig að eldinum, og af því enginn virtist gefa gaum að honum, settist hann niður hjá hinum. Hugann hafði hann enn nú ávallt hjá herra sínum og kennara, og gaf með mikilli óeyrð gaum að þeim frjettum, sem berast kynnu út úr höllinni. Það lítur svo út, sem Jóhannes hafi sjálfur gengið beinlínis inn í höllina. — Meðan Pjetur sat hjá eldinum, fóru ýmsir að gefa honum auga, sem gjörði hann enn meir óeyrinn. Menn þóktust sjá það á honum, að einhver sjerleg orsök hefði leitt hann þangað, og að hann áleit sjer þó ekki nærri óhætt þar. Hann var að hlusta, horfa í kringum sig og var allur á glóðum. Dyravörzlukonan, sem hann hafði átt talið við áður, stóð gagnvart honum, þar sem hann sat við eldinn, líklega til að hræða hann. Hún einblíndi á hann og mælti: *jú, þú ert sannarlega einn úr fjelagi Jesú frá Nazaret!* Jeg? Nei, sagði Pjetur, jeg veit ekki, kona, hvað þú meinar með þessu; mjer er það mál með öllu óskýlt. Eptir þetta sat hann þó ekki lengur við eldinn, því það var eins og hinir, sem heyrðu þetta, færi að gefa svo mikinn gaum að því, sem konan sagði. Honum þókti því bezt ráðið, að fara út í ytri garðinn, því þar voru færri menn fyrir; en hann var

þó þar í nánd, og gat fengið að vita allt, sem fram fór í höllinni. Þegar hann ætlaði að ganga út, gól hann, en Pjetur gaf því engan gaum. Hann var ekki alveg kominn út, þegar önnur þjónustukona leit framan í hann og sagði við þá, sem hjá stóðu: þessi maður er líka einn af þeim, sem fylgdu Jesú hinum naðverska. Óðar fóru menn að spyrja hann: heyrðu! þú ert þá líka einn af lærisveinum hans. Pjetur ljet það nú ekki lengur lenda við tómt *nei*, heldur fullyrti með meiri ákefð enn áður: *kona, ekki er jeg það! Enn hvað menn skuli tala þetta! Það er ekki svo vel að jeg þekki manninn.* Til þess að láta nú ekki enn meir bera á hræðslu sinni, gekk hann ekki út úr garðinum, eins og hann hafði ætlað sjer, því nú var líka komið að þeim tíma, er slíta átti ráðstefnunni, og Jesús skyldi leiðast út úr höllinni; þá fengu menn nokkuð nýtt til að horfa á, og Pjetur hugsaði, að hann kæmist þá heldur hjá frekari spurningum. —

Þegar höfuðpresturinn spurði Jesúm um lærisveina hans og kenningu, og Jesús svaraði: spurðu þá, sem hafa heyrt til mín, þeir vita hvað jeg hef kennt! þá hefði verið gott tækifæri fyrir Pjetur til að ganga fram og vitna það sem hann vissi; en hann gjörði það ekki, heldur neitar því um sama leyti, að hann þekki Jesúm, eða kannist við kenningu hans. Þetta var illa og sviksamlega gjört, segir heimurinn; og vjer neitum því ekki. En hvaða rjett höfum vjer til að tala um það, sem daglega afneitum Drottni, ekki af því að vjer sjeum staddir í nokkurri dauðans hættu, heldur af því að vjer elskum veröldina og þá hluti, sem í henni eru. Dirfist þú, maður, að tala um hrösun Pjeturs, sem ekki hugsar um nokkurn hlut

annan, enn að safna auði þessa heims? Jesús áminnir þig þó um að forðast ágirnd. En þú vilt ekki kannast við þá áminningu hans, og afneitar honum til þess þú getir þjónað mammóni. Dirfist þú að tala um hrösun Pjeturs, sem ert sólginn í heiður af mönnum, og vilt fyrir hvern mun ná innsta sessi undan þeim, sem eru á veginum með þjer? Jesús gefur þjer þó þessa hugvekju: hver sem sig sjálfan upphefur, hann skal niðurlægjast, en hver sem sig sjálfan niðurlægir, hann skal upphafinn verða. En þú vilt ekki satta þig við þetta, heldur hleypur eptir fánýtri vatnsbólum, sem þýtur upp, en hjaðnar síðan. Dirfist þú að tala um hrösun Pjeturs, sem lifir og lætur eptir girndum holdsins, án þess að skeyta um áminningu Jesú, að ofþyngja ekki hjartað, eða gefa gaum að hans alvarlegu aðvörun, þegar hann segir frá ríka mannum, sem lifði hvern dag í sællífi, en vaknaði svo í Helvíti og kvölunum? Nei, líferni allra slíkra manna afneitar Jesú og kenningu hans, og þeim hæfir ekki að alasa Pjetri fyrir hrösun hans. En hafa þá hinir heldur rjett til þess, sem þykjast geta sagt með sanni: herra Jesús, þú veizt alla hluti, þú veizt, að vjer elskum þig! Hefur þú þá, maður, hvervetna staðið stöðugur, svo þú ekki þarft að berja þjer á brjóst og segja: Guð vertu mjer syndugum líknsamur! Ó, allir höfum vjer lofað Frelsara vorum, að afneita honum ekki, heldur vera trúir til dauðans. En vjer höfum þó allt fyrir það, eins og Pjetur, afneitað honum í höllu höfuðprestsins, þegar skynsemi vor, þessi heimsins æðsti prestur, sem þykist vera svo vitur, en er svo holdlega sinnadur, spurði oss um lærisveina hans og lærdóm, en vjer vildum þá ekki kannast við, að vjer þekktum nokkuð til þess, ekki af því að vjer værum hræddir um líf vort, heldur af því að vjer

óttuðumst háð heimsins og spott heimskingjanna. Jeg veit ekki, hvort nokkur maður getur gengið frá þessari játningu; en þó þú þykist geta það, kristinn maður! og með sanni mega vitna um þig, að þú hafir staðið stöðugur, þá treystu ekki staðfestu þinni. Lærðu af hrösum Pjeturs að ugga um þig, og minnstu þessara orða postulans: hver sem þykist standa, hann gæti þess, að hann eigi falli! Amen.

12. Pjetur afneitar enn og iðrast.

Eins og Pjetur nú var á sig kominn, þá gjörðu honum ýmsar geðshræringar órótt í huga; líktist sálarástand hans þeirri hugarhrygð, er menn eigi vita, hvað þeir eiga að tala, eða ekki tala; og leið nú svo næstum ein stund án þess nokkuð nýtt kæmi fyrir. En þá vildi svo til, að maður nokkur, um leið og hann gengur fram hjá Pjetri, horfir nákvæmlega á hann og segir við hann í viðurvist margra manna: *Það er þó enginn efi á því; þú ert einn af lærisveinum Jesú. Að minnsta kosti hlýtur þú að þekkja hann, og kunningsskapur þinn við hann hefur dregið þig hingað. Það er líka auðheyrt á málfæri þínu, að þú ert innfæddur Galíleari, eins og hann.* — *Jeg sá þig líka hjá honum þarna í garðinum, gall annar við. Sá sem sagði það var einn af þjónum höfuðprestsins, frændi Malkúsar, sem Pjetur hafði sært á eyranu. Lærisveinninn sá að nú var sezt að honum úr öllum áttum, svo hann fór að verða hræddur um líf sitt. Þá gjörði það hann líka enn nú hugminni, er hann heyrði nefndan staðinn, þar er Jesús var handtekinn, og annað, sem þar hafði gjörzt. Það sem þá enn einu sinni stælti hann upp til þess að segja ósatt, var það, að hann átti hjer ekki málstað við aðra enn þjóna, og fyrir þeim þókt-*

ist hann fullvel mega staðfesta sögusögn sína, þó ósönn væri, einkum þar honum hafði tvisvar sinnum áður orðið það að liði. Honum fannst það því heldur leyfilegt að ljúga að þessum mönnum, sem þeir ekki höfðu neinn myndugleika til að setjast þannig að honum með spurningum, og gátu ekki heldur spillt neitt málefni Jesú, hvað sem þeir svo heyrði af honum. — Þar eð honum nú þókti neitunin eintóm ekki nógu aðkvæðamikil, þá tók hann dýpra í árinni og mælti: *hegning Guðs skyldi þegar í stað hitta sig, ef hann hefði minnstu kynni af þessum manni!* Óðar enn hann hafði sleppt þessum orðum, gól haninn öðru sinni. — Meðan á þessu stóð fyrir Pjetri, hafði ransókninni verið hætt inn í höllinni, og Jesús verið leiddur inn í gangrúm með þaki yfir, sem lá inn í húsagarðinn, svo að hann gat þaðan sjeð og heyrt til lærisveinsins. Í fyrstunni hafði Pjetur ekki tekið eptir Jesú fyrir ákafanum að standa fyrir máli sínu; en Jesús snjeri sjer þá við til hans, er hann var farinn að ranka við sjer, og leit til hans með ástíðlegu en umvandandi augnatilliti. Pjetur viknaði í hjarta, er hann sá það. Nú minntist hann þess, sem Jesús hafði sagt við hann þá um kveldið: áður enn haninn gelur tvisvar, munt þú hafa neitað því þrisvar, að þú þekkir mig. Pjetur skundaði þá út úr húsagarðinum og úthelti beiskum tárum. —

Til þess að vjer dæmum því vægar um hrösun Pjeturs, kristnir menn! þá virðum hjer nokkuð fyrir oss kringumstæðurnar. Pjetur hafði um kveldið horft á Jesúm í hinni mestu angist, og svo að vörmu spori sjeð hann tekin til banda; og nú sá hann hann á valdi óvina hans, án þess að verða hjá honum var við' minnsta vott um það hið guðlega almætti, sem svo opt áður hafði orðið

öðrum til frelsis og hjálpar. Það sást ekki neitt, sem gat gefið mönnum von um, að Guð vildi sjálfur frelsa Jesúm, sem leið hjer rjett eins og hver annar maður, sem svo er kominn. Þannig hafði Pjetur enn nú aldrei sjeð þann, sem hann hafði sagt þetta við: *pú ert Messías!* Þar að auki gat það ekki heldur dulizt fyrir honum, að allir hinir lærisveinarnir, og einnig þeir, sem fyrir miklu minni sakir vildu kalla eld af himni niður yfir Samaríumenn, ljetu sjer nú höndur fallast og rjeðust ekki í neitt. Þetta nægði þá til að raska jafnaðargeði þess manns, sem annars var svö örlyndur, að hann varð hrifinn af öllu, hvort sem það var geðfelt eða ógeðfelt. Af því hann gat nú ekki skoðað málið með rósömum huga, þá varð honum helzt að vegi að gjöra og tala það, sem hugur hans hvattist til í þann svipinn af einu eður öðru hastarlegu atviki, er var í einhverju sambandi við það aðalmál, sem honum lá þyngst á hjarta. Ekki var hann heldur alveg laus við hræðslu. Hugarburður, sem hann gjörði sjer út af því, er hann minnti að talað hefði verið kveldinu áður um þjáningar og ofsókn; óvissa um, hvernig bæði hann og hinir lærisveinarnir ætti að snúa sjer í þessum kringumstæðum; vandræðin, er hann nú ekki, þegar mest lá á, gat náð til hinna lærisveinanna til að tala um við þá, hvað gjöra skyldi, — allt þetta varð til þess að trufla huga hans og setja hann í vanda, hvað lítið atvik sem fyrir kom. — Þannig verður oss að miklu leyti skiljanleg hrösun Pjeturs, þessa hins örlynda, en viðkvæma lærisveins Drottins. En sæll var hann, sem fann náð hjá Guði og sá miskunsemina ljóma út úr augum Sonarins! Og hver er það, sem getur lýst hjer fyrir oss því augnatilliti, sem Drottinn gaf sínum hrasaða lærisveini, þessu tilliti, sem gjörði það í senn að refsa og hugga, að særa og græða,

sem hinn hrasaði viknaði svo af í hjarta, að hann gekk í burt og úthelti beiskum tárur, en sem hann þó styrktist svo af, að hann gat staðið upp af falli sínu, og gat höndlað og haldið svo hinni sáluljálplegu náð, að hann þaðan í frá varð að þeim hellusteini, sem var trúr allt til dauðans og öðlaðist kórónu lífsins? Fyrir hvern þann, sem komizt hefur við af hrösun Pjeturs, er það bæði fögnuður og huggun að sjá, hvernig hann kemur fyrir eptir hrösun sína. Þegar vjer sjáum hann máttugan í Drottni fullkomna sitt skeið með gleði og afljúka því erindi, sem Drottinn Jesús hafði falið honum; þegar vjer sjáum, að hvorki þjáning eða þrenging eða ofsókn eða hungur eða nekt eða háski eða sverð, hvorki líf nje dauði, hvorki hið nálæga nje hið eptirkomanda gat skilið hann frá Drottni, sem hann elskaði; þegar vjer bæði sjáum hann sjálfan taka upp á sig krossinn með þolinmæði, og heyrum hann tala fyrir öðrum þessi trúaröruggu orð: „látið yður ekki undra, mínir ástkæru! þá eldraun, með hverri þjer reyndir verðið, eins og yður hendi eitthvað óvænt; sælir eruð þjer, nær þjer vanvirtir eruð fyrir Krists nafns sakir!“ Ó, kristnir menn! víst höfum vjer þá fulla orsök til að fagna af því í hjörtum vorum, hve vegsamlegir þeir geta orðið, sem að sönnu hrasa, en sem Drottinn reisir á fætur aptur. Vjer megum þá fyllilega taka undir með Davíð og segja: sæll er sá, hvers yfirtroðslur eru fyrirgefna! sæll er sá maður, sem Drottinn til reiknar ekki syndina! Amen.

15. Kaífas dæmir Jesúm dauða sekan.

Af því að Jesús hafði í svari sínu til höfuðprestsins svo fastlega skírskotað til sinna mörgu áheyranda, þá reið nú á því að leiða fram vitni á móti honum, ein-

hverja menn, sem gæti borið honum á brýn villulærdóma eða lastnæli. Hann hafði raunar talað margt, sem sumum hafði þókt lineigslanlegt t. a. m. þessi orð: *þjer eru þínar syndir fyrirgefnar*, og fleira þess konar; og því var það líklegt, að margt þess konar gæti nú fyrir komið, sem hann yrði ákærður fyrir. En þeir gátu þó ekki fengið þau vitni, að þeir gæti verið ánægðir með sögu-sögn þeirra; og höfðu þó hræsnarar og njósnarmenn borið þeim margt, sem hann átti að hafa talað við eitt eður annað tækifæri. En allar þær sögur feldu sig óðar sjálfar, eða voru svo ómerkilegar, að eigi urðu teknar til greina. — En nú var þó loks komið fram með eitt atriði, sem öllu ráðinu þókti mikið í varið, jafnvel þó það í sjálfsu sjer væri næsta lítilsfjörlegt. Það komu fram tveir menn, — líklega af þeim víxlurum eða fjársölumönnum, sem hann fáum dögum áður hafði rekið út úr musterinu. — Þeir eð álitu nokkur orð, sem hann hafði talað við það tækifæri, svo sem svívirðing við musterið, og *það því heldur*, sem þeir höfðu sjálfir orðið fyrir nokkrum halla við það tækifæri. Við höfum, vitnuðu þeir, heyrt hann tala allt eins og hann setti sig út til þess, að gjöra hið heilaga musteri með öllu móti fyrirlitlegt fyrir mönnum. Því þegar menn heimtuðu af honum kraptaverk til sönnunar fyrir þeim myndugleika, sem hann tók sjer í musterinu, þá svíðist hann ekki að segja: brjótið þetta musteri niður, það er að eins byggt af manna höndum, og skal jeg eptir þrjá daga liðna hafa reist annað, sem vera skal meira enn mannaverk! — Þó bar ekki heldur sögu-sögn vitnanna algjörlega saman í þessu atriði. Jesús hafði að vísu sagt nokkuð á þessa leið. En auk þess sem hann hafði talað orðin í allt öðrum skilningi, þá voru þau ekki heldur borin með þeirri nákvæmni og

samhljóðan, að nokkur fylgislaus dómari gæti tekið þau til greina. Samt sem áður, af því að orðin voru svo hneigslanleg í eyrum Gyðinga, og þess efnis, að hægra var að gjöra þau, enn mörg önnur Jesú orð, óvinsæl fyrir alþýðu, sem hafði svo óvenjulega mikið álit á helgi musteirisins, þá þókti ráðinu harla mikið í þetta mál varið. Kaífas, sjálfur höfuðpresturinn og formaðurinn, stóð upp úr sæti sínu, gekk fram í miðjan þingheiminn og spurði Jesúm: hverju svarar þú upp á vitnisburð þessara manna? Játar þú hann, eða berðu á móti honum? — því gegnir þú mjer ekki? Jesús ansaði honum engu orði. Hann lofaði þeim að leggja þá þýðingu í þessi orð, sem þeir sjálfir vildu. Sjálfur hafði hann ásett sjer, að halda ekki nokkra varnarræðu hvorki fyrir þessum dómstóli nje hinum rónverska. Gæti hans undanfarið lífernir ekki talað máli hans, þá gat ekki heldur nein varnarræða gjört það. Og því næst *hafði hann ásett sjer að líða.* Honum stóð þess vegna á sama, þó að einhver misgrunur hvíldi á honum fyrir það, að eitthvað var hártogað af því, sem hann hafði talað. Sá einn, sem hugsar um að verja sig, reynir til að koma í veg fyrir þetta. En hann átti að láta rægja sig. — Höfuðpresturinn, sem bæði þókti sjer minnkun gjörð með þögn hans, og vildi líka komast hjá miklum umræðum um áður nefnd orð, af því að slíkt tafði tímann meir enn hann vildi, tók það til bragðs, sem ekki var vant að gjöra, nema þegar einhverjum stórglæp var neitað, eða menn höfðu grun um, að einhver sögusögn væri röng. Hann skoraði á hann með hinu hátíðlegasta ávarpi að segja til þess, hver hann væri. — Þetta var það augnablikið, sem Jesús hafði lengi sjeð fyrir, þá er skýlaus játning sannleikans skyldi baka honum dauðadóminn; og þess vegna hafði hann

allt til þess tíma fremur gefið þá játningu í skyn með sínum guðlegu verkum og líkingarfullu orðatiltækjum, enn berlega lýst henni yfir. Að margir Ísraelsmenn álitu hann að vera Messías, að sjálfur hann bar ekki á móti því, heldur miklu framar með ræðum sínum styrkti það álit um sig, að hann fáum dögum áður hafði lofað mönnum að kalla upp með það opinberlega, að hann væri Messías, allt þetta hlaut Kaífas að vita. Nú var allt undir því komið, hvort hann væri það þá í raun og veru, eður ekki. — Í ráðinu var það útkljáð mál, að hann ekki væri Messías, og *gæti* ekki verið það. Af ytri ásýnd hans þóktust þeir með svo mikilli vissu geta dæmt hið gagnstæða, að þeir gátu ekki annað enn álitid játningu hans um þennan sannleika, eins og *guðlast* — glæp á móti guðlegri hátign. — Sjálfur hafði hann æfinlega vikið því frá sjer, er hann áður hafði verið spurður um þetta efni, af því honum þókti enn ekki kominn tími til að lýsa því yfir, að hann væri Messías. En nú var hinn rjetti tími kominn til þess. Hann var spurður að því frammi fyrir ráðinu öllu á þingi saman, af höfuðprestinum, og á svo hátíðlegan hátt, að hann hvorki gat látið vera að svara spurningunni, og mátti ekki heldur svara henni öðru vísi enn ákveðið. Næsta kænleg var spurningin, því ef hann játaði henni, hlaut það — svo höfðu þeir fastráðið með sjálfum sjer — að baka honum dauðadóminn; og ef hann neitaði henni, — vjer gjörum þá samt ráð fyrir því, sem er ómögulegt, og viljum því heldur segja, ef hann hefði svarað einhverju upp á hana óákveðið, — þá hefðu þeir eigi að síður þókzt hafa orsök til að fella yfir honum dauðadóminn, þar eð það hefði verið ný sakargipt á móti honum, ef hann ekki hefði viljað gefa neitt endilegt svar, þó svo hátíðlega

væri skorað á hann um það. — Jeg særi þig, segir höfuðpresturinn, við samvizku þína, við hinn dýrasta eið særi jeg þig: *Svo sannarlega sem hinn Eilífi lifir!* segðu mjer: *ertu Messías, Sonur hins hálofaða Guðs?* Já það er jeg, sagði Jesús og bætti því við: þó munuð þjer ekki lengi sjá þennan mann í þessari mynd; því þegar þjer sjáið hann aptur, situr hann næst háseti Guðs og birtist á ljómandi skýum. Með sakleysisins og sannleikans sigursælu röddu gjörði hann þessa hreinskilnu játningu. — Höfuðpresturinn reif í sundur klæði sín: *hann hefur guðlastað!* kallaði hann. *Hvað þurfa nú framfar vitnaleiðslur?* — Þjer hafði sjálfir heyrt guðlöstunina af hans eigin munni; hvað líxt yður!

Svo höfum vjer þá, kristnir menn! sjeð og heyrt Frelsara vorn frammi fyrir Kaífasi; og hversu mikill og vegsamlegur var hann þar í sinni niðurlægingu! Með hvílkri hógværð áminnti hann þann þjóninn, sem af auðvirðilegu drambi saurgaði hans heilaga andlit með sinni ósvífnu hendi! Með hvílkri einurð og hreinskilni vitnaði hann um kenningu sína og vísaði til þeirra manna, sem optast höfðu heyrt hana! Og með hvílkum verðugleika og tign vitnaði hann nú um sjálfan sig, að hann væri sá hinn fyrirheitni heimsins Frelsari! Ó, Drottinn vor Jesús Kristur! til þín, sem situr nú næst Guðs háseti, snúum vjer huga vorum og þökkum þjer af hjarta fyrir þá hina góðu játningu, sem þú gjörðir frammi fyrir dómurum þínum. Já, þú ert hinn eilífi Sonur Guðs; það sje vor eina og æðsta huggun að vita, að þú varst hjer á jörðunni, ert og verður í dýrdinni um aldur og að eilífu. Blessaðu hjörtum vorum, Guð Drottinn! þessa vissu, þessa sannfæringu; láttu hana vera vort ljós og leiðtoga í lífinu, og vort athvarf og hæli í dauðanum. Amen.

14. Þjónarnir hæða og spotta Jesúm.

Ákafinn í höfuðprestinum, er hann vandlætti fyrir guðlöstun þá, sem hann svo kallaði játningu Frelsarans, var svo mikill, að hann gat ekki annað enn æst upp geðsmuni hinna, því heldur sem þeir allir, að minnsta kosti flestir, höfðu fastráðið dauða Jesú. Á þeirri ráðstefnu, þar sem þókti sanngjörn þessi regla Kaífasar, að menn þyrfti ekki að gjöra sjer svo mikla samvizku af því að deyða einn mann, þegar almennings velferð útheimti það, á þeirri ráðstefnu var ekki við því að búast, að röddu sakleysisins og sannleikans væri sinnt. Og þar að auki skulu menn líta á, hve ólíkt það tvennt var, Jesús frá Nazaret, eins á sig kominn og hann nú stóð frammi fyrir þeim, og sú hin glæsilega hugmynd, sem þeir gjörðu sjer um Messías og Guðs Son; og hvernig þessi mikli mismunur hlaut nú eptir játningu hans að verka á hugarfar þeirra, sem þegar áður var honum svo frá hverft. Þessi fyrirlitlegi maður — því kraptaverk hans höfðu þeir eignað Djöflinum -- hvað hafði hann það hjer við sig, sem gæti komið þeim, er voru svo veraldlega og holdlega sinnaðir, til að álíta, að þeir syndguðust á *Guðs Syni*, þó þeir rjeði hann af dögum? Og væri hann einungis eins og hver annar maður, þá felldi hans eigin játning hann. Yfir höfuð áleit Kaífas, að hann ekki syndgaði mikið fyrir það, þó hann ljeti drepa einn mann saklausan, þegar það var *til almennings heilla*, eins og hann kallaði. Í einu hljóði var því sá dómur feldur: að Jesús væri dauðasekur; og með því atkvæði var þessu næturþingi slitið. Þeir fóru allir hvor heim til sín með því loforði, að þeir skyldi koma snemma morguninn eptir til hallar höfuðprestsins; því þá ætluðu þeir að sjá um, að bandinginn yrði framseldur Píla-

tusi, og lífláti hans flýtt sem mest; þeir gátu ekki heldur þá um nóttina komizt á fund Pílatusar. Það lítur svo út sem ráðið hafi ekki verið eins fjölmennt um nóttina, eins og það var morguninn eptir; líklega hafa ekki setið á þessari ráðstefnu nema nokkrir útvaldir menn af hinu mikla ráði. Þar eð þá enn ekki var kominn tími til að kalla saman gjörvallt ráðið, sem málið hlaut að berast upp fyrir, og sem átti að segja álit sitt um, hversu því skyldi koma í höndur Pílatusar, þá kvaddi Kaífas þá ráðherra, sem hjá honum höfðu verið, til þess að taka á sig náðir það eptir var nætur. — Þegar þeir voru farnir í burtu, varð Jesús, það sem eptir var næturinnar, að þola hinar svívirðilegustu smánanir af hinum auðvirðilegu og miskunarlausu lögregluþjónum. Undir eins og þeir heyrðu dóminn, sem ráðið hafði felt, og að honum var gefið það helzt að sök, að hann hafði sagt sig að vera Messías, en reynzt að vera svikari og guðlastari, þá voru þeir hinir fyrstu, sem í stað þess að sýna honum þann heiður og virðingu, sem Messíasi bar, fóru að hafa í frammi við hann meingjördir og smánanir. Já, það er ekki ólíklegt, að meðal þessara manna hafi jafnvel verið sumir þeirra, sem fáum dögum áður höfðu tekið undir lofsöng lýðsins, og sem vildu nú eins og hefna sín á honum fyrir það, að þeir höfðu látið hann gabba sig. Þeir hræktu þá í andlit hans, birgðu fyrir augu honum, slóu hann með knefum og sköptum og sögðu við hann í háði: láttu nú sjá, spámaður Messías, nafngreindu manninn! hver var það, sem barði þig? Þannig varð hann að sæta höggum og heyra hvort háðyrðið á fætur öðru.

Þegar Kaífas og gjörvallt ráðið dæmdi Jesúm dauðasekan, þá var það að vísu hatrið og mannvonzkan, sem

þrýsti þeim til þess, en eigi að síður var það samkvæmt Guðs fyrirhugaða ráði. *Hans* hugsanir voru að sönnu ekki *þeirra* hugsanir, og *þeirra* vegir ekki *hans* vegir, heldur svo miklu sem himininn er hærri enn jörðin, svo miklu hærri voru hans vegir þeirra vegum og hans hugsanir þeirra hugsunum. Þeir höfðu illt í hyggju við Jesúm, en Guð ásetti að snúa því til góðs, til að gjöra það sem nú er framkomið, að halda mörgu fólki við lífið. Kaífas hafði gefið Gyðingum það ráð, að það væri gagnlegt, að einn maður dæi fyrir lýðinn; og þetta ráð hafði hann gefið löngu áður á ráðstefnu hinna æðstu presta og Farísea, þegar þeir voru ráðalausir með Jesúm og spurðu: hvað eigum vjer að gjöra, því þessi maður gjörir mörg jarðteikn? Ef vjer sleppum honum svona, munu allir trúá á hann, og svo koma Rómverjar og taka land vort og borg. Þá var það að Kaífas sagði: þjer vitið ekkert og hugleiðið ekki að það er betra, að einn maður deyi fyrir fólkið, svo ekki fyrirfarizt öll þjóðin. Og þetta — svo segir hinn heilagi Jóhannes — talaði hann ekki af sjálfum sjer, heldur spáði hann, af því hann var æðsti prestur það árið, að Jesús myndi deyja fyrir þjóðina. Þannig framkvæmdu þjer ráðherrar Gyðinganna, sjálfum sjer óafvitandi, ráðsályktun hins eilífa Guðs; því svo elskaði Guð syndugt mannkyn, að hann hafði frá eilífi fyrirhugað að senda því sinn ingetinn Son og selja hann í dauða, til þess að hver sem á hann trúir ekki skyldi fyrirfarast, heldur eignast eilíft líf. Og þegar vjer nú, kristnir menn! íhugum þessa elsku vors himneska Föðurs, og skoðum hvað það kostaði hans elskulegan Son, að framkvæma Föðursins vilja oss til frelsis og sáluhjálpar, hversu ætti það þá ekki að þrýsta oss til að elska hann, sem elskaði oss að fyrri bragði! Dauðadómurinn er nú

feldur yfir Frelsara þínum, kristinn maður! en gættu þess þá hvílkri háðung og kvöl hann hjeðan í frá mætir, uns hann lætur sitt líf á krossinum. Gakk til hallar Kaifasar og sjáðu, hversu þar kemur fram á Frelsara þínum spádómur Esajasar: Jeg snjeri baki mínu að þeim, sem slóu mig og kinn minni að þeim, sem reyttu mig; eg birgði ekki mína ásjónu fyrir smán og hrákum. Ó, vor herra Jesús Kristur! þú sem hefur borið vorar syndir á þínum líkama, láttu hjörtun í brjóstum vorum vikna af því, sem þú líður fyrir vorar sakir; þar sem vjer nú horfum á þig, heilagan og rjettlátan, hæddan og smánaðan fyrir syndir vorar, þá láttu það þrýsta oss til að elska þig og aðhyllast þig einan, þrýsta oss til að ástunda af fremsta megni að vegsama þig með verkum vorum. Þá muntú á síðan sæma oss þeirri vegsemd og dýrð, er þú keyptir oss til handa, með því að þú barst þá smán, sem vjer höfðum sjálfir verðskuldað að bera vegna synda vorra. Amen.

15. Önnur ráðstefna prestanna yfir Jesú.

Þegar um morguninn hafði ráðið aptur komið saman miklu fjölmennara, enn kveldinu fyrir. Glæpamálið var þá af nýju tekið fyrir, Jesús leiddur fram og spurður, hvort hann stæði við það, sem hann hafði áður sagt, að hann væri Messías. Segðu oss sannleikann! sagði höfuðpresturinn. — Þó að jeg segi yður hann, svaraði Jesús, þá trúið þjer mjer ekki betur fyrir það. Og því síður munduð þjer svara mjer, ef jeg spyrði yður, hvers vegna þjer trúið mjer ekki. Jeg er á valdi yðar; og láta mig lausan viljið þjer ekki. Samt er því svo varið í raun

og veru: *þessi maður*, sem þjer hafð nú svo rangt álit á, skal þó öðlast sæti næst háseti Guðs. — Ertu þá Messías? spurðu þeir allir. — Já, það er jeg, svaraði Jesús. Nú heyru þetta einnig þeir, sem ekki höfðu verið við ransóknina um nóttina. Þeir staðfestu þá dóm meðbræðra sinna: framar þarf ekki vitna við; menn geta nú leitt hjá sjer allar ransóknir; hans eiginn vitnisburður fellir hann: hann er dauða sekur. — Æðsti dómstóll Gyðinga dæmdi nú Jesúm svikara í hinu helgasta máli, — dæmdi hann að vera *guðlastara*. Það leit þá svo út sem á honum hvíldi hinn mesti glæpur, sem nokkur Ísraelsmaður gat framið. Þessi játning hans gjörði hann miklu verri í augum þeirra, enn þó hann hefði verið annaðhvort heiðingi, eða tollheimtumaður. Hann hafði tekið sjer tignarnafn *þess manns*, sem þeir væntu að verða myndi *guðlegur* frelsari. Og hann var, ef til vill, hinn fyrsti, er gjörði sig sekan í þessum glæp. Gjörvallt ráðið hafði líka í einu hljóði dæmt hann að vera guðlastara. Ákafi og hleypidómar höfðu nú bundið svo fyrir augu þeim, að þeir *skildu ekki* annað sjálfir, enn að hann væri svikari; og ekki mega menn álíta, að þeir hafi hugsað að hann væri Messías, og þó útskúfað honum. Að kannast við hann sem Messías, til þess þurfti hreinskilna ransókn af þeirra hálfu; en andstygd sú, sem þeir höfðu á kenningu hans og hegðun, hafði gjört þá með öllu óhæfilega til þess. — Nú var hann þegar álitinn sekur í hinum vesta glæp. Og ef að dómur ráðsins var sannur, þá hefði hann verðskuldað líflát, og það hið kvalafyllsta líflát, því eptir hugmyndum þeirra var þetta guðlast hegningarverðara enn allt annað, og átti eptir lögum þeirra að hegna því með *grýtingu*. En það leiddi nú af stjórnartilhögun þeirri, sem Gyðingar höfðu undir yfirráðum

Rómverja, að annaðhvort urðu þeir að biðja landshöfðingjann um leyfi, til að fullnægja dómínum eptir lögum þeirra, eða þeir urðu að fela honum á höndur að fullnægja honum með rómverskum stríðsmönnum. Þeir völdu nú heldur síðara veginn, því þá þóktust þeir miklu síður eiga það á hættu að verða óvinsælir af alþýðu, og verða álitnir sem *ofsóknarmenn Messíasar*. Því það leit þá helst svo út, sem Pílatus hefði látið taka hann til banda eins og upphlaupsmann, til að tryggja frið í landinu og gæta rjettinda keysarans; þar eð fæstir vissu hinn rjetta gáng í málinu, og að það var ráðið og prestarnir, sem höfðu látið handtaka hann og framselja. En undir eins og málið var á annað borð komið í höndur Pílatusi, þá þurftu þeir ekki framar að kvíða neinum bríxlyrðum, sem lýðurinn mundi annars ekki hafa sparað við þá; og á hinn bóginn líka minna upphoti og háreysti, því Pílatus hafði nóg ráð til að sefa allt þess konar. Málið varð og Jesú til enn meiri vanvirðu, er hann var meðhöndlaður sem upphlaupsmaður, og varð ekki einúngis að sæta hegningu fyrir guðlast, heldur líka fyrir upphlaup. Þeir gátu þá líka þeim mun heldur kastað honum því í nasir, því það var nokkuð satt í því, að, ef hann væri Messías, ætti hann fyrst að frelsa sjálfan sig, og síðan þjóðina frá yfirráðum og valdi Rómverja. Það leit líka svo út fyrir manna-sjónum, sem síður væri hætt við því, að Gyðingum myndi nokkurn tíma koma til hugar, þó þeir rifjuðu upp fyrir sjer verk hans og kenningu, að álíta hann saklausan, þegar þeir sáu hann deyddan á svo svívirðilegan hátt af Rómverjum, heldur enn ef hann hefði verið líflátinn af þeim sjálfum með minni vanvirðu. Þannig hugsuðu þessir oddvitar Gyðinga málið með sjer; og til þess að draga ekki tímann, þá slitu þeir ráðstefnunni undir eins og þeir

höfðu heyrt játningu hans í annað sinn, og mikill fjöldi þeirra fór svo snemma, sem þeim þókti hlýða, til hallar landshöfðingjans, sem optast var í Jerúsalem meðan hátíðin stóð. — *Pontius Pilatus*, sem af keysaranum var settur landshöfðingi, var maður, sem ekki ljét sjer svo annnt um að hafa hylli prestanna eða þjóðarinnar. Hann hafði áður sýnt það við ýms tækifæri, að hann ljét ekki svo auðveldlega snúa sjer, þegar tign keysarans og hugsunarháttur þjóðarinnar var hvort á móti öðru. Að hræsna fyrir keysaranum var hans veika hlið, eins og flestra rómverskra landshöfðingja, og gjörði hann opt meira að því, enn trúarbrögð og lög þjóðarinnar leyfðu honum; því það var þó stjórnarregla Rómverja að skerða þau ekki. Að undanteknu nokkru stríðlyndi við þá, sem hann þorði til við, og hræsni fyrir þeim, sem hann var hræddur við, þá lítur svo út sem hann hafi eigi verið vonður maður, og, eptir því sem vænta mátti um þær mundir, allgætinn og rjettvís. Kaífas hlýtur að hafa verið vinur hans, því hann var allt af höfuðprestur svo lengi sem Pílatus sat að völdum, en áður hafði verið skipt um þá á hverju ári.

Hjer heyrum vjer þá enn aptur, kristnir menn! að Drottinn vor Jesús Kristur ítrekar þá játningu sína fyrir gjörvöllu ráði Gyðinga, að hann sje Mesias, heimsins Frelsari, sem setjast skyldi til hægri hliðar guðlegri hátign á hæðum. Og vjer viljum ekki spyrja, hvers vegna dómarar hans vildu ekki trúa orðum hans, hvernig hann, sem kominn var til að færa heiminum frið og frelsi, gat átt svo beiska og hatursfulla fjandmenn, að þeir ekki hættu fyr, enn blóð hans kom yfir þá og börn þeirra; því það var eðlilegt, að höfðingi myrkursins æsti upp þjóna sína á móti honum, sem kominn var til að eyða

myrkranna veldi. En vjer viljum snúa oss í bæn til hans, sem gjörði hina góðu játningu fyrir gjörvöllu ráði Gyðinganna, og biðja hann að gefa oss náð til að trúna svo játningu hans, að vjer, eins og postuli hans Páll segir, metum nú tjón fyrir Krists sakir sjerhvað, sem vjer áður töldum vorn ávinning; já, að vjer álítum allt fyrir tjón hjá því ágæti, að vaxa í þekkingu á Jesú Kristi vorum Drottni, svo að vjer getum öðlast hans náð og lifað í sameiningu við hann, fyrir trúna á hans pínu og dauða. Og því heldur sem vjer megum játa um oss, að vjer eigi höfum sinnt játningu Frelsara vors, ekki sýnt þess merki með breytni vorri, að vjer höfum trúað henni, þess innilegar viljum vjer nú biðja Guð að styrkja oss til að gjöra það framvegis, að votta það með verkum vorum, að vjer bæði vitum og trúum, að Jesús Kristur hafi í heiminn komið til að kenna oss veg vorrar sáluhjálpar, en hafi svo sezt til hægri hliðar guðlegri hátign á hæðum, eptir það hann með dauða sínum hafði hreinsað oss af syndum vorum. Já, Drottinn vor Jesús Kristur, hjálpaðu oss til að aðhyllast þig svo, að vjer getum sagt: jeg lifi nú ekki framar, heldur lifir Kristur í mjer, og það jeg lifi í holdinu, það lifi jeg í trú Guðs Sonar, sem elskaði mig og gaf sig sjálfan út fyrir mig. Amen.

16. Iðrun og afdrif Júdasar.

Eitt atvik, sem lýsti berlega sakleysi Jesú, en sem prestarnir leyndu, og ekki varð mönnum ljóst fyr enn eptir dauða hans, var iðrun og játning Júdasar. Svo illur sem Júdas var, þá var hann þó ekki orðinn svo gjörspilltur, að hann eigi gæti iðrast. Menn verða að ráða það af öllum kringumstæðum, að honum hefur upphaflega ekki komið það til hugar, að Jesús myndi verða til

dauða dæmdur, og því síður að dóminum yrði fullnægt. Líklega hefur hann ímyndað sjer, að Jesús myndi í þetta sinn, eins og áður, skjóta sjer undan öllum háska. En þegar hann sá, að prestarnir sóktu málið með þeirri ákefð, að eigi leit út fyrir, að Jesús myndi sleppa úr höndum óvina sinna, þá vaknaði hjá honum samvizkan. Gjaldið, sem hann hafði fengið fyrir svikin, og sem honum í fyrstunni þókti svo aðgengilegt, varð með hverri stundu æ fyrirlitlegra í augum hans; því nú sá hann að menn notuðu sjer sem bezt þeir gátu svik hans, en virtu sjálfan hann eins og hrakmenni, sem ætti frammar engar þakkir skilið, er hann hafði út tekið gjaldið fyrir svikin. Hann hafði þau þrjú ár, sem hann hafði verið með Jesú, heyrt svo mikið talað um *gæzku* og *rjettlæti*, reynt svo mörg dæmi um góðvilja og gæzku hjá herra sínum og kennara, og sjálfur sjeð svo margt mikið og guðdómlegt hjá honum. Þá settist líka að honum hugvekja sú, sem kennari hans hafði gefið honum daginn áður, og daginn þar á undan. Svárið upp á ávarp hans, þegar hann sveikst að honum, hafði, hvernig sem hann reyndi til að hrinda því frá sjer, sært svo hjarta hans, að hann fylltist sorg og gremju í stað þess að fagna árangrinum af svikum sínum. Hann var nú búinn að slíta allt fjelag við lærisveinana, og var svo hataður af þeim, að hann gat ekki litið upp á nokkurn þeirra; sá því ekki annað fyrir sjer um æfi sína enn fyrirlitningu og samvizkubit. Eða hver önnur betri úrræði láu fyrir honum? Átti hann að koma sjer í mjúkinn hjá prestunum? Hinir 15 ríkisdalir var allt og sumt, sem hann gat vænt af þeirra hendi. Gat hann vænt þakka af þjóðinni? Glæpur hans hlaut að komast upp, og þá gat enginn, sem ann Jesús, annað enn formælt honum. Hvaða hugmynd sem hann kann að hafa

gjört sjer um tign Jesú sem Messíasar, þá hlaut hann þó að minnsta kosti að álíta hann sem spámann, sem saklausan og helgan mann; og þegar jafnvel Heródes konungur, sem hafði einmitt þessa sannfæringu um Jóhannes Skírara, fann til samvizkubits fyrir það, að hann hafði látið drepa hann, hvernig gat þá Júdas annað enn fundið til þess, hann, sem vissi svo miklu meira um Jesús, og hafði lifað í svo nánu sambandi við hann? — Þórun og því næst örvænting er hvorttveggja næsta fljótt til að yfirbuga manninn, þegar ekkert er framar, sem getur villt huga hans eða haft af fyrir honum. Júdas var nú staddur í þeim vanda, sem hann aldrei hafði verið í áður. Nú var hann ekki lengur *lærisveinn*; allar þær vonir horfnar, sem hann og hinir lærisveinarnir höfðu svo fastlega byggt upp á; nú var enginn *Messías* framar. Og þó Jesús hefði svo verið það, hvers gat þá Júdas vænt af honum? — Gramur í geði gengur hann þá til höfuðprestsins og ráðherranna, sem hann hafði samið við um svikin. Þarna hafði þjer aptur peninga yðar, — sagði hann með auðsjáanlegasta samvizkubiti, og ætlaði að afhenda þeim aptur þá 15 ríkisdali, — jeg hef breytt á móti betri vitund, jeg er svikari og sekur í dauða rjettláts manns! — Hvað varðar okkur um það? sögðu prestarnir og ráðherrarnir, þú verður að sjá fyrir því! — Júdas, sem gramdist það enn meir, er þeir eigi vildu taka aptur við peningunum, og var nú dæmdur svikari bæði af þeim og sjálfum sjer, en var vonlaus um að hann gæti bætt fyrir glæp sinn aptur, vill ekki sjálfur hafa peningana, og fleygir þeim saman við musterispeningana. — Líklega hefur hann haft einhverja óljósa hugmynd um það, að ef peningunum væri varið til einhverrar guðlegrar brúkunar, þá myndi það gjöra synd hans nokkuð minni.

— Nú fóru að bera fyrir hann fælingar, sem skelfðu huga hans. Hann sjer hvernig ætlar að fara fyrir Jesú, og veit að það er svikum sínum að kenna. Þá tilhugsan getur hann ekki þolað; lífið verður honum of þungt, svo hann fer og hengir sig.

Þegar vjer setjum oss fyrir sjónir lífsferil Frelsara vors, sjer í lagi pínu hans og dauða, þá horfum vjer svo að segja á hvorttveggja í senn, bæði hæð og dýpt mannlegs eðlis; því annars vegar sjáum vjer hinar fegurstu og háleitustu dygðir, sem mannlegu hjarta er unnt að sýna, og hins vegar allt hið syndum spilta eðli mannsins, í frá þess minnsta breiskleika til þeirra lasta og ódygða, sem svívirða og niðurlægja manninn mest. Vjer höfum opt átt kost á því hjer að framan í píningarsögu Frelsara vors, að virða fyrir oss hans háleitu dygd, sem birtist æ því meiri og guðlegri, sem mennirnir ofsóktu hann meir með hatri og vanþakklæti. Vjer höfum sjeð hversu guðdómlegur hann var í orði og anda, þegar Júdas, hans eiginn lærisveinn, kom til hans í flokki fjandmanna hans, og sveik hann í höndur þeim með kossi. Vjer höfum sjeð með hversu viðkvæmu ástriki Drottinn vakti honum þá huga um hans svívirðilega athæfi, er hann sagði: Júdas, svíkur þú Mannsins Son með kossi? — Sá hinn heilagi og rjettláti fór þá ekki fleiri orðum um Júdas og óhæfuverk hans. En heimurinn hefur svo tekið við, og heimurinn hefur dæmt Júdas. Mennirnir hafa gjört sjer far af því, að lýsa honum sem heimsins mesta glæpamanni. Heilög ritning segir þó sjálf um hann: þegar hann sá, að Jesús var til dauða dæmdur, *íðradist* hann eptir það, sem hann hafði gjört. Snúðu því augum þínum frá Júdasi, kristinn maður! líttu þeim í kring-

um þig og vittu hvort þú í heiminum, sem fordæmir Júdas, finnur ekki marga Júdasar líka, sem ekki horfa í að selja hið allra helgasta fyrir 30 silfurpeninga. Hefur ekki sá kysst kossi Júdasar, sem var svo svikull, að hann af eigingirni eða sjálfselsku gat slitið trygð við gamlan vin, ljek sjer svo að hreinskilni hans og ljóstaði upp hans leyndarmálum? Hefur ekki sá kysst kossi Júdasar, sem heimurinn nefnir hórkarl, sá er rauf hinn heilaga sáttmála, sem hann hafði gjört fyrir altari Drottins, til þess að geta látið eptir girnd sinni; en kjassaði þó eigi að síður konu sína, til að fela fyrir henni glæp sinn og meinsæri? Kyssir ekki kossi Júdasar sá hinn lastafulli hneigslari, sem setur sig út til þess að tæla sakleysið, að svipta það gæfu og sóma, en baka því gremju og smán um alla æfi? Kyssir ekki kossi Júdasar sá hinn fláráði hræsnari, sem gengur brosandí á móti þeim, sem hann öfundar eða hatar í hjarta sínu, sem leggur snöru og grefur gröf mitt í því hann með fagurgala segir, að sá skuli koma sæll, sem hann ætlar að fella? Júdas iðraðist, segir guðsorð. En hvað gjöra hinir, kristinn maður? Þeir lifa í gleði og glaum, minnast varla synda sinna, eða hællast um, hve vel þeir hafi komizt frá þeim. Þeir hafa ekki iðrast þeirra. Hvernig stendur þá Júdas í samanburði við þá? Á krossinum það Frelsarinn fyrir óvinum sínum; þar hefur hann líka beðið sinn himneska föður fyrir sálu síns hrasaða lærisveins. Amen.

17. Prestarnir kaupa akur af pottasmið.

Prestarnir höfðu sjeð, að Júdas skildi við þá með mikilli örvæntingu, og vakti það þeim grun um að hann

hefði eitthvað illt í hyggju. Þeir höfðu líka frjett hvað hann hafði gjört af peningunum. Nú taka þeir þá ráð sín saman, hvað gjöra skuli við þessa peninga. Af því að þeim hafði verið fleygt saman við musterispeningana, sýndist sem þeir ætti að leggjast við musterissjóðinn; en þeim þókti það ekki eiga við. Það eru þeir peningar, sögðu þeir, sem hann hefur svikið hann fyrir í höndur oss: kaupgjald svikara megum vjer ekki láta saman við musterisgjafirnar. Þeir ákvörðuðu þá þess vegna til sjerstaklegrar brúkunar. Þeir keyptu fyrir þá legstað til greptrunar heiðingjum, sem tekið höfðu Gyðinga trú og sem kynnu að deyja í Jerúsalem; það var akur einn, sem pottasmiður hafði átt. — Það væri lítið í þetta atvik varið, ef það hefði ekki líka orðið til þess að sanna og auglýsa sakleysi Jesú. Afdrif Júdasar og einmitt líka þetta atvik urðu fljótt hljóðbær. Menn sögðu frá því, hvað gefið hefði tilefni til þessa kaups, og fyrir hvaða peninga akurinn hefði verið keyptur. Það lítur svo út, sem prestarnir hafi þókt af því, hvað hugsunarsamir þeir voru í þessu, þar sem þeir vildu heldur verja peningunum til þessa kaups, enn láta þá í guðskistuna. Með þessum hætti barst það fljótt út, að Júdas hefði sjálfur ráðið sjer bana, og spannst út af því mikið umtal og eptirgrennslan. Menn vildu fá að vita öll atvik við dauða hans og tilefnið til hans; og þegar öll svikin komu með þessu móti smátt og smátt í ljós, þá fóru menn að hugsa og tala margt, sem prestunum hlaut að vera miður geðfelt. Menn kölluðu akurinn, sem keyptur var fyrir þessa peninga, *Blóðakur*. Og hver gættinn maður sá það að allur þessi atburður, að því leyti sem snerti hina 30 silfurpeninga og Blóðakurinn, var auðsjáanlega afmálaður á þessum mjög merkilega stað hjá einum

gömlum spámanni. Í einni af sjónum Sakkaríasar spámanns talar Ísraels hirðir á þessa leið: *Jeg hafði sagt við þá: ef yður svo sýnist, þá teljið fram eins mikið sje og yður þykir jeg verður; annars skuluð þjer sleppa því. Og þeir vógu eins mikið og þeim þókti jeg verður, 30 silfurpeninga. Og Jehóva sagði við mig: fleygðu því í pottasmiðinn, -- þessu merkilega kaupgjaldi, sem þeim þókti jeg verður! Og jeg tók hina 30 silfurpeninga og fleygði þeim í Drottins hús til pottasmiðsins.*

Eins og útlendir menn og heiðingjar áttu ekki vísan legstað í hinni helgu borg á Gyðingalandi, fyrir enn búið var að kaupa þeim hann fyrir hina 30 silfurpeninga, sem Drottinn var seldur fyrir, eins áttum vjer ekki heldur, sem Guði vorum svo fráhverfir og fjarlægir vegna synda vorra, vísan hvíldarstað í hinni himnesku Jerúsalem, fyrir enn búið var að kaupa oss hann áður fyrir hina sömu peninga. Þegar dagserfiði þitt er hjer á enda, kristinn maður, getur þú þá huggað þig með þeirri von, að þú fáið komið til hvíldar Guðs barna á himnum? Þar sem Drottinn í dæmisögu sinni talar um þjóninn, sem skuldaði konungi sínum afarmikið sje, en hafði alls ekkert til að borga með, er þá ekki þessi þjónn dæmi upp á þig, dæmi upp á einn og sjerhvern af oss, og oss alla til samans? Eigum vjer ekki allir skuld að gjalda, og hana svo mikla, að vjer aldrei getum gjört oss von um að ljúka henni, aldrei vænt fyrir vorn eiginn tilverknað að komast til hvíldar í hífýlum vors himneska Föðurs? Guð heimtar af oss, að vjer hlýðum honum í hverri stöðu, sem hann setur oss í, að vjer fullnægjum öllum þeim skyldum, sem viðskipti vor við aðra menn leggja oss á herðar. Höfum vjer nú gjört það? Höfum vjer ekki

samið oss að háttum heimsins, heldur kappkostað að gjöra Guðs góðan og algjörðan vilja? Guð heimtar að vjer elskum náungan eins og sjálfa oss, og að allt sem vjer viljum að aðrir gjöri oss, það gjörum vjer þeim einnig. Er nú þetta líka aðferðin sem vjer höfum? Erum vjer hvor öðrum innilega vinveittir í bróðurlegum kærleika? Auðsýnum vjer nánustu vinum vorum einlæga elsku, hógværð, umburðarlyndi, svo að friður og eindregni byggir hvervetna á heimilum vorum, og breiðir þaðan blessun sína út í mannlífið? — Hvernig hyggur þú, maður, til þess, er þú átt að svara þessum og þvílíkum spurningum, þegar hjerverutími þinn er á enda, og hvíldartíminn á að taka við? Hefur ekki Ritningin satt að mæla, er hún segir, að hver einn munnur skuli verða orðlaus, og allur heimur sakfallinn við Guð? Er það ekki svo, að fjöldi og stærð synda vorra gjörir aðskilnað milli Guðs og vor? Og væri nú engrar náðar og fyrirgefningar að vænta, hvað mundi oss þá verða til um hvíldarstað hjer efra í lífbýlum Hans, sem sagt hefur til hinna þverbrotnu, að þeir aldrei skyldi fá að komast til hans hvíldarstaðar? Skilst þjer þá ekki að svo myndi fara fyrir oss öllum, sem brjótum svo margfaldlega á móti Guði, ef miskun hans hefði ekki ráðið betur úr? En hann, sem sagði: í míns föðurs húsi eru margar vistarverur, hann sagði líka: komið til mín allir þjer, sem mæddir eruð undir byrði synda yðar, jeg skal veita hvíld sálum yðar. Já, það er Drottinn vor Jesús Kristur, sem niðurbraut skilrúmsvegginn milli Guðs og manna, sem sætti oss við sinn himneska föður, með því að hann gaf út sitt líf til lausnargjalds fyrir oss alla; hann hefur eitt sinn, eins og aðsi prestur, gengið með sitt eigið blóð inn í hið allra helgasta og afrekað oss eilífa endurlausn;

svo að vjer, sem vorum fjarlægir Guði og máttum ekki nærri honum koma vegna synda vorra, vjer fengum frið við hann og hvíld hjá honum fyrir þínu og dauða Drottins vors Jesú Krists. Þess vegna getur sjerhver sannkristinn maður sagt á sinni dauðastundu: „Því lofa jeg, Lausnari! þig, sem leystir úr útlegð mig; hvíld næ eg náðarspakri nú í miskunarakri“. Amen.

18. Gyðingar kæra Jesúm fyrir Pílatusi,

Dagurinn, er Gyðingar ætluðu að draga Jesúm fyrir dóm Pílatusar, var haldinn heilagur vegna þeirra fórnfæringa og fórnarveizla, sem fóru fram eptir páskamál-tíðina, sem hafði verið haldin daginn áður; líka byrjaði helgin þá um kveldið þann sama dag. Þess vegna máttu ekki prestarnir og ráðherrarnir ganga sjálfir inn í höll Pílatusar, til að framselja honum Jesúm til refsingar. Þeir hjeldu að þeir myndi saurgast, ef þeir á þessum degi gengi inn í hús rómversks manns. Eptir bón þeirra kom þá Pílatus út, því í þess konar efnum fóru menn ekki fram á það við Gyðinga, sem gagnstætt var síðum þeirra. — Það er engan veginn líklegt, að svo fjölmenn og göfugleg ráðsamkoma, eins og þessi var, þar sem höfuðpresturinn sjálfur var formaður, hafi sjálf farið til fundar við landshöfðingann með *sjerhvern* óbótamann, sem átti að framselja honum; þeim mun meir mátti því Pílatusi bregða við, að sjá þá svo marga saman og svo snemma fyrir utan höllina. Var það ljós vottur þess, að þeim þækti á miklu riða líflát þessa bandingja. Og menn þurfa ekki að efa, að einmitt fyrir það að þeir komu svo fjölmennir til fundar við Pílatus, þá hafa þeir

gjört sjer von um, að hann myndi því síður halda langa ransókn í málinu, heldur strax staðfesta dóm svo göfugra höfðingja og láta þegar fullnægja honum. En Pílatus skipti sjer ekki mikið af þessu atriði. Án efa hefur hann áður heyrt talað um þennan bandingja, og gefið sjálfur, ef til vill, samþykki sitt til þess að hann væri handtekinn. Orðrómurinn hafði nú á þriðja ár gjört hann alþektan bæði í landinu sjálfu og erlendis; hann hafði borizt til hallar Heródesar; og á öllum hátíðum varð svo margrætt um Jesúm í Jerúsalem, að menn geta ekki annað ímyndað sjer, enn að Pílatus hafi eitthvað vitað til hans. Og þó ekkert annað hefði vakið athygli hans, þá hlaut þó að minnsta kosti síðasta innreið hans í Jerúsalem að hafa gjört það. Og þrátt fyrir allt það, sem hann hafði heyrt talað um hann, hlaut það þó að hafa vakið hjá Pílatusi fremur gott álit á Jesú, að aldrei hafði hann valdið neinum óeyrðum, sem optast eru þó vanar að vera því samfara, er menn vilja safna sjer áhangendum í trúarefnum. — Pílatus gekk út á svæði eitt fyrir utan höll sína, og þegar hann sá þar annars vegar bandingjann fyrir framan sig, og hins vegar ráðið allt, er ákærði hann, þá spurði hann það: *hverjar sakir þeir hefði að bera gegn þessum manni?* Það hlyti að vera eitthvað meir enn minna fyrst þeir væri allir komnir svo snemma. — Það er sannast að segja, að það er mikill glæpamaður, svöruðu þeir. Vjer hefðum sjálfir útkljáð málið, án þess að gjöra þjer ónæði með því; en bæði er glæpurinn mjög mikill, og svo er hann þess eðlis. — Jeg vil helst lofa yður, svaraði landshöfðinginn, fyrst þjer eruð búnir að ransaka málið, að dæma honum þá hegningu, sem lög yðar áskilja. — Hvernig máttum vjer, svöruðu þeir, af eigin ramleik láta hann sæta því

lífláti, sem vjer álitum að hann hafi unnið til? Það er þess konar mál, að vjer gátum ekki annað enn skorað á þig að fullnægja dómnum. — Pílatus vildi helst vera laus við þetta mál. Það var eins og hann grunaði, að það snerti eitthvað trúarbrögðin; og af þess konar málum vildi hann sízt skipta sjer, heldur láta þá eiga um það sjálfa. Það komi honum sízt til hugar, að málið snerti upphlaup eða nokkuð þess konar, sem skerti yfirráð og rjettindi Rómverja, bæði af því að hann að undanfögnu hafði aldrei heyrt neitt þess konar um Jesú, og líka af því hann þekkti Gyðingaradíð of vel til þess, að hann gæti ætlað þeim eins árvakra hollustu við þeirra rómverska drottinara, eins og þeir við þetta tækifæri ljētu í veðri vaka. Hann sá það líka fljótt af ýmsum atvikum, hversu gramir og uppvægir þeir voru á móti bandingjanum. Hvað gat hann því betur gjört, enn vísað málinu frá sjer, af því hann áleit það ekki svo merkilegt, og sem hann þá vildi losa *þeim sjálfum* að útkljá, fyrst það á annað borð var ekki lífleysissök? En þegar þeir fylgdu því fast fram, að málið væri svo áriðandi, að hann svo sem æðsti dómari hlýti að staðfesta dóm þeirra og láta fullnægja honum, þá tók hann málið að sjer, jafnvel þó honum væri það nauðugt. Hann bað þá láta sig heyra ákæru þeirra. — Vjer vitum með sanni, sögðu þeir, að þessi maður hefur óeyrðir í huga. Hann spanar þjóðina upp, með því hann telur möpnum trú um, að þeir þurfi ekki lengur að gjalda keysaranum skatt, því slík kúgun segir hann að ekki megi eiga sjer stað, fyrst að Drottins *Smurði*, Ísraels konungur, sje kominn; og þessi *konungur* þykist hann sjálfur vera.

Látum oss nú, kristnir menn, ganga á eptir Frelsara vorum til hallar Pílatusar, og staðnæmast hjá honum á Gabbata, hinu steinlagða sviði fyrir utan höllina. Þar sjáum vjer annars vegar gjörvallt ráð Gyðinganna, sem ákærir Jesúm, hins vegar hina rómversku valdstjórn, sem kemur nú fyrst til afskipta af málinu; og í miðid sjáum vjer sannleikans konung með þögn og þolinmæði. Hvað er það þá, sem hjer ætti helzt að vekja athygli vora af öllu því, sem vjer heyrum og sjáum? Ætti það ekki að vera rödd hins ákærða á Gabbata, er hann segir: Mitt ríki er ekki af þessum heimi? Eða erum vjer eins og svo margir aðrir, sem þessi rödd hefur fælt frá Jesú? Erum vjer honum fráhverfir, af því ríki hans er ekki af þessum heimi, sem vjer höfum svo miklar mætur á? Júdas gjörði sjer von um jarðneskt ríki; og þegar sú von brást honum, sveik hann herra sinn og kennara. Einnig hinir lærisveinarnir gjörðu sjer lengi von um jarðneskt ríki; þess vegna deildu þeir um það sín á milli, hvor myndi setja á hægri hlið Jesú, og hvor á vinstri í ríki hans; og þess vegna vildu þeir neyta vopna í grasgarðinum. Gyðingar vildu eignast ríki af þessum heimi, þegar þeir ætluðu að taka Jesúm með ofbeldi og gjöra hann að konungi; og þegar hann flýði undan og vildi ekki gjörast oddviti lýðsins, sem var svo fólgin í jarðnesk völd, þá reiddust þeir honum, og annaðhvort slitu allt fjelag við hann, eða snjerust á móti honum sem fjandmenn; og þannig standa þeir nú á Gabbata og ákæra hann, af því hann vildi ekki vera konungur eptir þeirra skapi og hugmyndum. Og af því að hvorki hefur Kristur síðan gjörzt veraldlega sinnaður, nje veraldarmennirnir guðlega sinnaðir, þá hræðast enn margir þessi orð Drottins: Mitt ríki er ekki af þessum heimi! En vjer skul-

um læra að láta oss skiljast, að Guðs ríki er ekki matur og drykkur, heldur rjettlæti og friður og fögnuður í Heilögum Anda; að þar sem rjettlætið byggir, sá hinn hreini, góði og stöðugi vilji til að fullnægja skyldum lífsins, þar sje Guðs ríki; að þar sem friðurinn byggir, sú rósemi hugarins, sem veröldin hvorki þekkir nje veitir, en sem kemur hjer að ofan æðri öllum skilningi, þar sje Guðs ríki; að þar sem fögnuður í Heilögum Anda byggir, með því að sálin einungis lifir og hrærist í trú von og kærleika, og allur hugur manns er hrifinn af þökk og tilbeiðslu, þar sje Guðs ríki. Ó, Drottinn, kenndu oss að skilja þetta, og hjálpaðu oss til að haga líferni voru eptir því; styrktu oss veika til að keppa eptir því hnossi, sem þitt ríki veitir, því það er eigi jarðneskt og óstöðugt, heldur staðfast og eilíft! Amen.

19. Játning Jesú fyrir Pílatusi.

Gyðingar gátu ekki leitt málið í ljós fyrir Pílatusi frá óvinsælli hlið enn þeir gjörðu. Þeir minntust ekki á það við Pílatus, að Jesús hefði hæðst að musterinu, því þess konar gat hann vísað frá sjer, þar eð það var trúaratriði. En þar á móti mátti leiða svo fyrir sjónir þá játningu, að hann væri Messías, að þeir gátu ekki ímyndað sjer annað, enn að Pílatus fengi illt auga á honum fyrir það. Eptir hugmyndum Gyðinga var Messías í raun og veru jarðneskur konungur, og yfirráð hans gátu ekki staðizt með völdum Rómverja. Pílatus gat ekki heldur annað enn vitað, hvers konar Messíasar Gyðingar væntu, því þeir fóru ekki leynt með það. Hvað var þess vegna trúlegra um þann, sem vildi vera Messías, heldur enn það, sem þeir bættu við í ákærunni: hann hefur leitast við að gjöra lýðinn fráhverfan keysaranum?

Og þar eð þeir gátu borið fyrir sig hans eigin játningu, að hann sagðist vera Messías, hvað var þá líklegra, enn að landshöfðinginn myndi þakka þeim fyrir, að þeir hefði komið málinu upp, og sjálfur staðfesta þegar dauðadóminn? — En Pílatus var of skarpskyggn maður til þess, að láta Gyðinga villa sig með því að leiða málið að eins lauslega fyrir sjónir frá þessari hlið. Einmitt af því hann vissi, að þeir væntu Messíasar eða frelsara þjóðarinnar, þá hugsaði hann með sjer: að ef Jesús í raun og veru hefði haft í huga að losa þjóðina undan valdi Rómverja, þá hefði ráðið ekki hatast við hann fyrir það, eða fylgt því fram að hann yrði dæmdur. Því líka væntu þessir oddvitar Gyðinga Messíasar, og þeir álitu ekki að sá drýgði neinn *glæp*, sem reyndi til að frelsa þá undan valdi Rómverja. Væri þeim þess vegna alvara að halda, að Jesús væri þessi maður, þá taldi Pílatus það víst, að þeir hefði aldrei ákært hann fyrir það. Og þá var líka ytri ásýnd hins ákærða svo fráleit því að styrkja ákæru þessa, að hún miklu framar virtist að hrekja hana. Þar að auki væri þessi ákæra á rökum byggð, þá hafði Pílatus orsök til að furða sig á því, að hann aldrei skyldi hafa heyrt neitt um upphlaup eða óeyrðir, þar sem menn höfðu þó frá svo mörgu að segja um Jesúm. — Þegar hann skoðaði huga sinn um allt þetta, fór hann fljótt að efa að sögusögn þeirra væri sönn. Hann eignaði ákæruna gegn Jesú mest og bezt hatri, sem ráðherrar þessir báru til hans fyrir eigin hönd; já, hann sá strax hin rjettu rök til þessa haturs, þar sem var öfund þeirra yfir áliti því, sem hann hafði hjá lýðnum. — Hann spurði þá hinn ákærða: Ertu *konungur* Gyðinga, Messías þjóðarinnar, eins og þú kvaðst þykjast vera? — Já, það er jeg, svaraði Jesús. — Nú var þá fengin hans eigin játning. Pílatus heyrði

hjer af Jesú eigin munni það sem hann bjóst sízt við, og sem hann hafði hugsað, að hann hefði ranglega verið ákærður fyrir. Hann mátti heldur hugsa, að Jesús myndi vilja hrinda af sjer þessari sakargipt, *hvernig svo sem á málinu kynni að standa*; því þó hann hefði svo aldrei nema gjört tilkall til konungs tignar, þá máttu menn þó heldur búast við því, að hann vildi nú bjarga sjálfum sjer með því að þræta fyrir það. Svona hreinskilið *já* gat honum því ekki annað enn þókt undarlegt. Það var fremur til þess að setja Pílatús í nýjan vanda, enn til að losa hann úr þeim vafa, sem hann var áður í. Prestarnir, sem sáu að honum brá við svarið, fylgdu fram ákæru sinni, báru fyrir sig játningu hans, sem gjörði alla frekari ransókn óþarflega, og hertu á því að dómurinn væri staðfestur og honum fullnægt. Á meðan virti Pílatús betur fyrir sjer hinn ákærða, og tók eptir því, að hann stóð með mestu rósemi án þess að svara nokkru orði, þrátt fyrir allar ákæror hinna. Það þókti honum líka undarlegt. — Svarar þú ekki? sagði hann við hann, þú heyrir þó, hvaða glæpi menn bera upp á þig. Þú vilt þó líklega verja mál þitt. — En Jesús, sem var búinn að tala eins mikið og þörf var á, mælti ekki framar nokkurt orð sjer til rjettlætningar, heldur þagði með þolinmæði, svo undrun landshöfðingjans óx með hverri stundu. Til þess að fá að vita betur vissu sína hjá honum, áleit hann bezt að yfirheyra hann í einrúmi. Hann gekk því sjálfur inn í höllina, og skipaði stríðsmönnum sínum að leiða Jesúm inn á eptir sjer. Á meðan biðu ráðherrarnir fyrir utan, uns þessi yfirheyrsla var á enda, og voru hálfhræddir um, að málið kynni nú að taka aðra stefnu, enn þeir vildu, eða þó að minnsta kosti dragast of lengi; því það höfðu þeir sízt hugsað, að Pílatús, sem annars var fljótþær mað-

ur og ákafur, myndi fara að með svo miklu seinlæti og drætti, allra sízt í öðru eins kærumáli og hjer var fyrir, er landshöfðingjarnir annars voru vanir að vera mjög afskiptasamir um. — Inn í höllinni spurði Pílatus Jesúm: hvort það væri satt, að hann segðist vera konungur Gyðinga, Messías þjóðarinnar? — Jesús svaraði: spyr þú mig að því, af því að þú hefur sjálfur grun um að svo sje, eða af því aðrir segja um mig, að jeg þykist vera það? — Jeg er ekki *Gyðingur*, og hvað varðar mig því um hugmyndir yðar og vonir um Messías? svaraði Pílatus. Ákæran kemur frá löndum þínum, hún kemur frá prestunum og höfðingja þeirra. Þeir hafa fram selt mjer þig með þeirri sakargipt: að þú hafir viljað vera konungur. Jeg spyr þig: hvernig stendur á þessu? — Málinu er svo hátt að, svaraði Jesús: *minu ríki* er alls ekki eins varið og jarðneskum ríkjum. Væri mitt *konungsríki* sömu tegundar, þá mundu án efa þegnar mínir hafa veitt mjer vörn og barist með mjer, þegar ráðherrar Gyðinga sendu út menn til að handtaka mig og binda. En um þess konar viðleitni, er miðaði til að frelsa mig, hefur þú ekki heyrt hið minnsta. *Minu konungsríki* er því öðru vísi háttað, enn jarðneskum ríkjum. — Pílatus segir: Þú talar þó um *konungsríki* þitt. Svo ertu þá *konungur*? — Já, konungur er jeg, svarar Jesús. Jeg get með sannni sagt um mig, að jeg er fæddur til þess og til þess í heimininn kominn, að jeg — með kenningu minni, verkum og lífskjörum — skyldi gjöra sannleikann girnilegan fyrir mönnum, svo jeg geti stjórnað þeim með *honum*. Sjerhver sem elskar og aðhyllist sannleikann, hann er minn þegn. — Sannleikann! sagði Pílatus, þjer er eitthvað títt talað um sannleika! Hvað er þá sannleikur?

Svo höfum vjer þá, kristnir menn! heyrt játninguna af Jesú eigin munni, að hans ríki er ekki af þessum heimi. En þó að ríki Krists sje ekki af þessum heimi, þá er það samt auðsjáanlega í þessum heimi; því eins og hann sjálfur stje niður frá háseti sínu á himnum, tók á sig þjóns mynd og stóð hjer á Gabbata, eins kom og líka með honum hans himneska ríki, íklæddist jarðneskri mynd og tók sjer bólfestu í hjörtum mannanna. Þess vegna hóf hann kenningu sína svo segjandi: tíminn er kominn, og Guðs ríki nálægist! Og þegnarnir í þessu Krists ríki eru þeir, sem aðhyllast og elska sannleikann, þeir, sem nefndir eru Guðs útvaldir, heilagir og elskanlegir, hverjum hann sjálfur stjórnar með sínum Heilaga Anda, sem kallar, saman safnar, upplýsir og helgar börn ríkisins, viðheldur þeim í stöðugri trú og fyllir þau friði, gleði og sælufullri von. En eins og Drottinn Jesús varð sjálfur að berjast við þjóna lýginnar og vonzkunnar, og við gjörvallt veldi myrkranna, þegar hann stóð á Gabbata, og allt til þess tíma, er hann gekk úr bardaganum eins og sigursæl hetja, og veik þaðan um vegu ljóssins aptur til föðurhúsanna, þannig hlýtur og ríki hans hjer í heiminum að berjast við hina sömu óvini; og baráttan hættir ekki fyr enn hann sjest koma í skýum himins með valdi og vegsemd, og allir óvinir hans eru lagðir undir fætur honum. Þess vegna biðjum vjer: Faðir vor, þú sem ert á himnum, til vor komi þitt ríki! Gefðu oss náð til þess, að vjer getum í baráttunni hjer á jörðu sýnt oss sem verðuga þegna í þíns Sonar ríki, svo að vjer á síðan að öllu yfirunnu fáum að njóta þeirrar sælu, að sitja til borðs í Guðs ríki. Amen.

20. Gyðingar kæra Jesúm af nýju fyrir Pílatusi.

Pílatusi gramdist það við Gyðinga, að þeir skyldi kalla þann upphlaupsmann, sem ekki talaði um annað enn sannleika og þess konar. Hann skilur þá Jesúm eptir inn í höllinni og skundar út til höfðingjanna, sem biðu fyrir utan, og segir við þá beiskur: jeg finn ekkert saknæmt hjá mannum. — Þetta setti prestana í mikinn vanda og var mjög tilfinnanlegt fyrir þá. Þeir höfðu ætlað að gjöra sjer það til sóma, að koma á fund Pílatusar með þeirri ákæru gegn Jesú, að hann hefði einhverjar óeyrðir í huga, og sæktist eptir konungs tign. Þetta átti að vitna um þeirra miklu hellustu við þeirra rómverska drottnara, um andstygd þeirra á allri uppreist, jafnvel þó maðurinn vildi leyna sjer undir tignarnafni Messíasar. Og Pílatus metur nú þennan vitnisburð einkis; hann sem annars er svo aðgætinn um sjerhvað, sem í minnsta máta snertir yfirráð og rjettindi Rómverja, hann skoðar nú alls ekki málið frá þessari hlið; hann sjer engan háska, þar sem hinir kalla: *upphlaup, drottinssvik!* Þetta var ekki eptir geði þeirra, auk þess sem það gat ekki heldur dulizt fyrir þeim, að Pílatus hafði betur enn þeir vildu, sjæð út úr þeim þeirra sanna hugarfar gegn hinum ákærða. — Hvað áttu þeir nú hjer við að gjöra? Þeir hlutu þó að minnsta kosti að láta í veðri vaka, eins og rjettindi keysarans og friður landsins læi þeim helzt á hjarta. Þeir hjeldu því enn fram ákæru sinni, og fylgdu henni fram með meiri ákafa enn í fyrra sinni: „Hann hefur þó eins og allir vita spanað lýðinn upp til óeyrða. Hann hefur fyllt gjörvallt landið með sinni nýju kenningu. Í Galileu, þar sem hann safnaði

fyrst að sjer áhangendum, og í Júdeu er varla nokkur sú borg eða bær, þar er hann ekki hafi dregið lýðinn að sjer, og alið hjá honum undarlegar vonir“. — Það er eptirtektavert, hvernig þeir vikra hjer í kringum málið. Þeir þorðu nú ekki frammar að tala beinlínis um *upphlaup*, því við minnstu ransókn hefði það reynzt ósatt. Þess vegna minnast þeir nú einungis á *kenningu* hans, þó svo, að það sem þeir tala um hana, hnígur hjerum bil að hinu sama og fyrri ákæra þeirra um óeyrðir og upphlaup. — Því lengur sem Pílatus hugsaði um málið, þess tregari varð hann til að skipta sjer af því; þar eð hann annars vegar sá allt það ranglæti og hræsni, sem Gyðingar höfðu í frammi, og á hinn bóginn þókti honum þeim mun meiri vandi að skera úr málinu, sem hann var háður keysaranum; því vegna þess mátti hann þó ekki alveg leiða hjá sjer ákæruna, hversu ranga sem hann áleit hana, að ekki liti svo út, sem hann skipti sjer minna af samblæstri og öðru þess konar, enn vera bæri. En nú þóktist hann sjá þau úrræði, að hann gæti skilið sig við málið með góðu móti. Af því að ákærumenn hans höfðu nefnt hjeraðið Galileu, og kváðu hann hafa þar fyrst útbreitt kenningu sína, þá spurði hann þá, hvort Jesús væri Galileari? Og þegar menn kváðu svo vera, kom honum til hugar, að fyrst að ákæran snerti mann úr hjeraði *Heródesar Antipasar*, þá gæti hann með góðum rökum falið þessum höfðingja, að ransaka málið og dæma í því. Heródes var einmitt þá staddur í Jerúsalem, þar eð hann, eins og aðrir Gyðingar, var að halda þar páskahátíðina. — Með þessu móti þóktist Pílatus hafa losað sig við þetta vandamál; og hafi hann með þessu ráði haft þann tilgang að frelsa Jesúm, eins og er mjög líklegt, þá mátti raunar svo virðast, sem Jesús yrði helzt frelsaður með

þessu móti. Því þegar Heródes sæi, að aðalákæran um uppreist væri á engum rökum byggð, þá var það ólíklegt, að hann myndi lofa prestunum í Jerúsalem að svala hatri þeirra á þegni hans. — Vera má líka að Pílatusi hafi gengið annað til að gjöra þetta. Það lítur svo út, sem hann hafi á einn eður annan hátt bakað sjer óvild Heródesar með yfirgangi í umdæmi hans, og hafi nú viljað vingast við hann aptur. Að minnsta kosti leiddi það af þessu, að þeir urðu vinir aptur.

Því ákafari sem vjer heyrum, kristnir menn, að Gyðingar verða til að ofsækja og ákæra sannleikans konung, Drottinn vorn Jesúm Krist, er þeir eigi vildu kannast við hann eða ríki hans, af því það var ekki af þessum heimi, þess innilegar skulum vjer aðhyllast hann og lofa Guð fyrir það, að ríki hans er ekki af þessum heimi. Kristur kom ekki í heiminn til að hefja jarðneskt ríki, til að veita þegnum sínum metorð, tign eða munað lífsins. Nei, hinn eilífi Sonur Guðs vildi einungis hið eilífa, hið guðlega; himnaríki vildi hann hefja í andanna ríki, í hugskotum mannanna. Þess vegna sagði hann við lærisveina sína: Guðs ríki kemur ekki þannig að á því beri; og ekki verður sagt: sjá, það er þar, eða það er hjer, því Guðs ríki er innra í yður! Eins og vjer vitum, að Guðs ríki er rjettlæti, friður og fögnuður í Heilögum Anda, svo megum vjer líka trúá því, að Sonarins ríki er sama eðlis og veitir oss þau gæði, sem heimurinn ekki getur veitt. Í Krists ríki er frelsi, því elskan til Guðs er úthelt í hjörtu vor fyrir Heilagan Anda, sem oss er gefinn; vjer elskum hann því hann elskaði oss að fyrra bragði; vjer þekkjum ekki annað lögmál enn kærleikans; en lögmál kærleikans er frelsi. Í Krists ríki er jafnrjetti; þar

gildir hið sama Gyðingur og Grískur, þræll og hinn frjálsi, karl og kona, því allir eru eitt í Jesú Kristi. Allir hafa einn Drottinn, eina trú, eina skírn, einn Guð og Föður allra. Í Krists ríki er tryggleiki og engin hætta fyrir óvinum, hvorki innan að eða utan að; því óvinurinn, sem að oss sækir innra, þar sem er syndin með árásum hennar og órósemi, hlýtur að hrökkva undan, þegar konungur ríkisins kemur og segir: vertu hughraustur, þjer eru þínar syndir fyrirgefnar! Og allir þeir óvinir, sem sækja að oss utan að, þar sem er neyð og þjáning heimsins, tálsnörur, háski og sverð, þá getur þetta ekki grandað oss, því það megnar eigi að gjöra oss viðskila við kærleika Krists, sem hjálpar oss til að sigra yfir öllu þessu. Já, í ríki Krists er engin óhreinleiki, ekki ágirnd, ekki metorðagirnd, ekki eigingirni, ekki sjálfselska, ekki deyfð og dádleysi, ekki ofríki og ranglæti, ekki dramb-læti eða smjaður eða hræsni, því þar blómgast rjettlætið með öllu því, sem er hreint og heiðarlegt, elskulegt, lofsvert og heilagt. Þannig er varið ríki Krists, því, er hann kom til að hefja á jörðunni, sem hann lýsti yfir á Gabbata, að ekki væri af þessum heimi, og sem hann leið dauða fyrir á Golgata, af því það var ekki af þessum heimi. Ó, Drottinn Jesús, hjálpaðu oss þínum játendum til að afneita bæði sjálfum oss og heiminum fyrir sakir þíns himneska ríkis; láttu það sama hugarfar, sem í þjer bjó, einnig vera í öllum oss, svo að þú á síðan getir kannast við oss sem þegna þíns ríkis, og viljir gefa oss þá sælu, sem þegnum þíns ríkis er heitin! Amen.

21. Heródes hæðir Jesúm.

Heródes varð næsta glaður, þegar hann sá að menn leiddu Jesúm til hans í böndum; honum þókti að vísu

vænt um að Pílatus skyldi fyrri slaka til við hann, en þó fagnaði hann því enn meir að sjá Jesúm, því hann hafði lengi langað til þess, en aldrei fengið færi á því. Í Galileu hafði umtal manna optar enn einu sinni vakið athygli hans á þessum manni; honum hafði jafnvel komið til hugar, að Jóhannes væri þar risinn upp aptur; en þegar frá leið, hefur hann án efa sleppt því úr huga sjer. Aldrei hafði hann getað fengið að sjá Jesúm hvernig sem hann hafði reynt til þess; og þó var hann þegn hans, og hefði getað orðið honum hættulegur, ekki síður enn Jóhannes, með hylli þeirri, sem hann hafði hjá lýðnum. Nú veit hann þá ekki fyrri til, enn að hann fær tækifæri til að sjá hann. Honum koma þá fyrst í hug kraptaverkin, sem hann hafði heyrt sagt, að Jesús hefði gjört. Sjálfan langaði hann líka til að fá þó einu sinni að sjá eitthvert kraptaverk; og að Jesús myndi ekki neita honum um þá ósk, þess gat hann þeim mun heldur vænt, sem hann nú var leiddur fram fyrir hann eins og bandíngi og sakamaður, og gat þess vegna ekki annað enn álitíð sjer ríða á miklu, að hafa hylli landsdrottins síns. Þannig leit Heródes á málið, og eins gjörðu hirðmenn hans; öllum var forvitni á að vita hvað þessi maður myndi tala og gjöra. Jesús er leiddur inn í höllina. Heródesi brá ekki við það, þó ytri ásýnd hans væri ekki neitt glæsileg; því hann hafði vanizt að sjá Jóhannes Skírara í enn lakara búningi, og þó álitíð hann að vera mikinn spámann. En ekkert kraptaverk hafði hann sjeð til Jóhannesar; þar á móti gat hann vænt sjer þess af þessum spámanni, ef annars nokkuð var hæft í því, sem af honum var sagt. En hvernig á hann nú að haga sjer við hann? Jesús vekur ekki máls á neinu, og reynir ekki hið minnsta til að vekja athygli hans, meðhald eða með-

aumkun. Heródes segir við hann, að hann þekki hann áður af orðrómi, að hann álíti hann mikinn afreksmann, að hann langi mikið til að heyra nákvæmlega sagt frá einhverju kraptaverki; en þó langi hann mest til að mega sjá það sjálfur. Á þessa leið talar Heródes við hann; og þetta lítillæti höfðingjans gat næstum gjört prestana og hina skriptlærðu, — sem gengið höfðu með Jesú til að framfylgja ákærunni, — hrædda um, að þeim myndi ekki heldur verða mikið ágengt á þessum stað á móti Jesú, allra sízt ef hann vildi sjálfur nota sjer þessa ljúfmennsku Heródesar. En sá sem þekkti Jesúm þurfti sízt að vera hræddur um þetta. Hann hafði ekkert að segja höfðingjanum, þó hann hefði nóg að spyrja um. Heródes gat ekki fengið hann til að svara nokkru orði. Nú virtist þá vera gott tækifæri til að gjöra Heródes mótfallinn Jesú, því hann hafði sízt átt von á þessari þögn. Ákærumenn hans spöruðu það ekki heldur. Þeir sögðu Heródesi frá öllu því, sem þeir hjeldu að gæti alið hjá honum þann grun, er hann þegar áður hafði, *að einhver ófriðarrád feldist hjer undir niðri*. Og sá sem þekkti tortryggni Heródesar, átti hægt með að telja honum trú um það. Þeir töluðu þetta svo Jesús heyrði; en Jesús þagði. Þá sá nú samt Heródes og hirðmenn hans, að hættan var ekki eins mikil og hann hafði ímyndað sjer, áður enn hann sá og heyrði Jesúm sjálfan. Þar sem hann var svo fálátur, þá þóktist hann fremur mega eigna það einhverju rænuleysi samfara nokkrum sjálfsþóttá, heldur enn hrekkjum eða þreklyndi, eða spámannlegum anda. Það var sjálfsagt að Jóhannes hafði opt sagt honum beiskan sannleikann, en hann hafði þá líka *talað* við hann; en Jesús mælti ekki orð frá munni. Þegar Heródes og hirðmenn hans báru þessa aðferð saman við

þá sögusögn hans, að hann væri Messías, þá gátu þeir ekki skilið í því öðru vísi enn að ímynda sjer, að einhver ofsafullur ákafi í trúarefnum og lofræður lýðsins hefði tælt hann, til að taka sjer þetta tignarnafn. Og þetta verðskuldaði þá ekki eins harða hegningu, og hann hefði lagt á Jóhannes Skírara, en sem hann fyrir löngu síðan hafði iðrast eptir. Það væri rjettast gjört við Jesúm að vísa honum frá með fyrirlitningu, enda væri það bezt ráðið til að bæla hann niður með öllu. Vonin sem hann hafði gjört sjer um, að hann myndi láta sjást eitt hvert kraptaverk, en sem honum brást með öllu, gaf tilefni til þess að hann fór að hugsa, að meira hefði verið látið af kraptaverkum hans, enn vert hefði verið. Þegar manni bregzt eitthvað, sem maður hefur gjört sjer mikla von um, þá hefnist hann á því með fyrirlitningu. Heródes og hirðmenn hans smánuðu þess vegna Jesúm; hann ljet skryða hann konunglegum búningi, og leiða hann í honum aptur til Pílatusar með þeim skilaboðum, að hann að vísu álti það sem vinarmerki, að hann hefði sent þennan ákærða mann til hans; en að öðru leyti álti hann, að hann hefði refsað honum nóg með þessari smán, og sæi ekki að hann verðskuldaði þyngri hegningu.

Vjer skulum, kristnir menn, lofa Heródesi og hans líkum, heiminum og heimskingjunum, að hafa í frammí hæðni sína við sannleikann og sannleikans konung; vjer þurfum ekki að setja það fyrir oss, því háð og spott veraldarinnar getur ekki steypt konungi vorum úr hásæti því, sem hann nú situr í við Föður síns hægri hlið, þar sem englar, maktarvöld og höfðingjar eru honum undirgefni. Látum konunga jarðarinnar rísa upp og höfðingjana bera ráð sín saman móti Drottni og hans Smurða.

Sá sem býr í himninum gjörir að þeim gis; hásæti hans stendur um alla eilífð, og hans ríkissproti er rjettlætisins sproti. Konungur vor, segir Davíð, stendur uppi með dýrð og vegsemd; hann gengur fram fyrir sannleikans sakir með hógværð og rjettlæti, og hans hin hægri hönd afrekar dásamlega hluti. Já, Drottinn vor Jesús Kristur, þú sem í þinni niðurlægingu gekkst hæddur og smánaður milli höfðingja jarðarinnar, þú ert nú í þinni vegsemd konungur þess ríkis, þar er hinn mikli fjöldi manna, sem eigi verður tölu á komið, af alls kyns fólki, kynkvíslum, þjóðum og tungumálum, stendur frammi fyrir þínum hástóli. Æ, láttu oss aldrei missa sjónar á þessu þínu himneska ríki, aldrei hugsa eða tala um það með hæðni og hálfvelgju, heldur með heilagri lotningu. Gefðu oss náð til að rótfesta það æ betur og betur í vorum eigin hjörtum, og hjálpa til þess með voru eptirdæmi, með orðum vorum og athöfnum, að útbreiða það æ meir og meir í kringum oss. Vjer biðjum þig, Drottinn, af hjarta með þinni eigin bæn: til vor komi þitt ríki! Amen.

22. Gyðingar útskúfa Jesú.

Þegar Jesús kom aptur frá Heródesi, ljet Pílatus höfuðprestinn ásamt með hinum andlegu og veraldlegu meðlimum ráðsins aptur koma fyrir sig. Frammi fyrir þeim og lýðnum, sem safnast hafði saman fyrir utan höllina, og sem flestir voru úr flokki fjandmanna Jesú, lýsti Pílatus því yfir, hvernig hann nú liti á málið eptir nákvæma ransókn. Þjer hafið, sagði hann, leitt þennan mann fyrir dómstól minn með þeirri ákæru, að hann spanaði þjóðina til upphlaups. Jeg hef ransakað málið í áheyrn yðar, sem eruð hans ákærumenn, og get ekki fundið að hann hafi gjört nokkuð, sem rjettlætir ákæru yðar. Jeg

get eigi betur sjeð, enn að hann sje saklaus. Og allt eins hefur líka Heródes dæmt. Því þegar jeg vísaði yður til hans, svo að hann gæti betur ransakað málið og dæmt í því, þá hefur hann ekki heldur fundið hann sekan í nokkrum glæp, sem dauða væri verður, heldur álitíð að honum væri nægilega refsað með nokkurri smán. Jeg get því ekki dæmt hann til dauda. Jeg skal láta húðstrýkja hann, en fjöri og frelsi skal hann halda. Pílatus áleit raunar ekki, að Jesús hefði unnið til þeirrar hegningar, að verða húðstrýktur; en til þess að gjöra ekki of mikla minnkun og óvirðingu tignustu mönnum andlegrar og veraldlegrar stjettar, með því að sleppa hegningarlaust þeim bandingja, sem þeir höfðu sjálfir komið með, til að ákæra hann fyrir lífleysissök, þá áleit hann ráðlegast að slaka nokkuð til við þá, og láta hann sæta vægari refsingu, svo að hann ætti því hægra með að hlífa honum við lífláti. Það sást fljótt að þetta var ekki eptir skapi prestanna; en samt áttu þeir ekki svo hægt með að hafna því. Pílatus hafði líka valdið í höndum, og að heimta af honum meira, enn honum var ljúft, var ekki til annars enn að bæta málstað hins ákærða. — En nú kom fyrir atvik, sem gaf málinu nýja stefnu. Það kom til umtals að þetta væri sá dagur, er Pílatus væri á hverju ári vanur að gefa þeim lausan einn bandingja. Þessi venja, sem komizt hafði á með leyfi hins rómverska keysara, átti að votta virðingu Rómverja fyrir helgi þessarar hátíðar. Hjer var nú hið hentugasta tækifæri til að sýna þeim þessa sanngirni, þar um var að gjöra þann bandingja, sem Pílatusi þókti mesta vandhæfi á að láta deyða. — Eins og siður er til, sagði hann, vil jeg gefa yður einn bandingja lausan á þessari hátíð. Hugsíð yður nú um, hvorn af þessum tveimur þjer viljið fá lausan, *Jesús,*

sem kallaður er *Barrabas*, eða *Jesús*, hinn svo nefnda *Messías*! Og nú snjeri hann sjer burt frá þeim. Hann vissi vel, að sú spurning: *viljið þjer að jeg gefi yður lausan Messías yðar?* var eins og til að storka prestunum; því það var eins og hann þá segði: þó þessi maður sje *Messías yðar*, þá kvíði jeg ekki upphlaupi eða fráhvarfi frá keysaranum. En hann gjörði það með vilja að særa þá nokkuð. Hann vissi það of vel, að þeir ákærðu hann ekki af umhyggju fyrir alþýðu heill, eða af hollustu við keysarann, heldur af hatri, sem þeir sjálfir báru til hans. — Í þessum svip kom fyrir atburður, sem snjeri athygli Pílatusar frá málinu, og gaf prestunum og fylgismönnum þeirra ráðrúm til að telja lýðnum trú um, hvorn af tveimur þeir skyldi kjósa, *Jesús* eða *Barrabas*. Pílatus fjekk boð frá konu sinni, sem gáfu honum þá bendingu, að hann skyldi vara sig á því að fara lengra fram í þetta mál. Sá hinn ákærði væri ráðvandur og guðhræddur maður; og af draumi nokkrum, sem hana hefði dreymt þá um nóttina, yrði hún að ráða, að hann gæti bakað sjer reiði guðdómsins, ef hann ljeti koma sjer til þess að fella yfir honum rangan dóm. Þessi bending var svo undarleg, að Pílatus gat ekki hrundið henni alveg frá sjer, jafnvel þó hún að öðru leyti gæti ekki skýrt neitt fyrir honum málið sjálft. Það lítur svo út sem kona hans hafi verið trúrækin; og það sem hún hefur að líkindum áður verið búin að heyra um góðverk Jesú, gat því heldur vakið hjá henni svo athugaverðan draum, sem hún hefur, ef til vill, frjett um kveldið áður enn hún fór að sofa, að nú væri búíð að handtaka Jesúm. Þessi bending hafði því þeim mun meiri áhrif á Pílatus, sem hann áður hafði gott álit á málefni Jesú, og sá að hann var saklaus. En þessi hugsun hvarf fljótt frá honum, þegar hann sá lýð-

inn uppvægan allt í kringum sig, sem beið eptir því, að hann lýsti yfir álitinu sínu um lausn bandingjans. — Jeg hef boðið yður tvo bandingja, sagði hann, — kjósið nú um! Viljið þjer hafa *Gyðinga konunginn*? — ógætilega nefndi hann Jesúm svo til að storka prestunum, og æsti það lýðinn enn þá meir, — eða viljið þjer hafa hinn alræmda Barrabas lausan? — Ekki hinn fyr nefnda, kölluðu menn upp í öllum áttum, heldur Barrabas!

Hjer heyrum vjer þá að Gyðingar útskúfa Frelsara vorum, og færa þeir með því sönnur á það, sem hann hafði sagt: Mitt ríki er ekki af þessum heimi! Hefði ríki Krists verið af þessum heimi, þá hefði heimurinn ekki útskúfað honum, heldur aðhyllst hann og gengið í lið með honum, eins og hann gjörði við Barrabas, sem bæði var af heiminum og eptir heimsins geði. En vjer skulum nú gæta þess, kristnir menn, hvort oss verður eigi stundum hið sama við Drottinn vorn, sem Gyðingum varð í þetta skipti. Barrabas er sá hinn gamli maður í oss, sem Guð vill að vjer krossfestum með girndum hans og tilhnegingum. En kemur það þá ekki opt fyrir, að vjer afsegjum Krist til þess að geta haldið lífinu í hinum gamla mannum? Barrabas er líka heimurinn með auði sínum og upphæfð, unaðsemdum og munaði; og hversu opt sækjum vjer með meira kappi eptir þessum hlutum, heldur enn eptir hinum andlegu gæðum, sem kostur er á að fá í Krists ríki! Pílatus skelfdist þegar hann sá, hvernig Gyðingar völdu, að þeir báðu um Barrabas lausan, en heimtuðu að Jesús væri krossfestur. Eins hefur þú fulla orsök til að skelfast, kristinn maður, þegar þú gætir þess, hve tregur þú ert til þess að afneita sjálfum þjer og heiminum fyrir sakir Drottins þíns. Breyttu þess vegna

ráðlagi þínu, og lærðu hjeðan af að taka hið góða fram yfir hið illa, að meta Krist og hans boðorð meir enn heimsins og holdsins ginningar. Pílatus spurði: hvað á jeg þá að gjöra við Jesúm? Spurðu þig opt að hinu sama, kristinn maður, hvernig þú eigir að breyta við Jesúm, hvernig aðhyllast hann og þjóna honum; og segðu þá með einlægni og hreinskilni í hjarta þínu: Drottinn, þegar jeg hef þig að eins, þá hirði jeg hvorki um himinn nje jörð! En þú, vor herra Jesús Kristur, sem verkar í oss viljann og máttinn til alls hins góða, hjálpaðu oss með þínum Heilaga Anda til að leita fyrst Guðs ríkis og hans rjettlætis í þeirri vissu von, að þú þá munir gefa oss af öðrum hlutum, af gæðum heimsins, það sem vjer viðþurfum, og það sem oss er fyrir beztu. Amen.

23. Krossfestingar óp Gyðinga og húðstroka Jesú.

Þegar Pílatus sá að svo illa rjeðist hans góða áform, og að Gyðingar báðu ekki um lausn Jesú, hnikkti honum við, en jafnaði sig fljótt aptur, og sagði með einbeittum svip og röddu, að þessa hefði hann sízt vænt, og að sig furðaði á, hvernig þeir kysi. Og ef jeg nú, kallaði hann til þeirra, gef yður Barrabas lausan, hvað ætlist þjer þá til að jeg gjöri við þennan Jesúm, sem kallaður er Messías? Allir kölluðu: þú átt að láta negla hann á krossinn. Á krossinn! — Pílatus, sem ekki var vanur að láta svo fljótt undan köllum skrílsins, og jafnvel ekki fyrir það, þó prestar og ráðherrar væri í hópnum með, kallaði enn einu sinni til þeirra: hvað hefur hann þá gjört illt? Jeg get ekki sjeð, að hann sje dauða sekur. Það skal lenda við það, sem jeg hef áður

sagt. Jeg ætla að láta húðstrýkja hann; en svo gef jeg honum frelsi. Og í raun og veru þurfti það nú engan veginn að leiða af því, þó Barrabas væri látinn laus, að Jesús væri fyrir það krossfestur. Pílatus gat látið það eptir þeim að sleppa Barrabasi, og þó meðhöndlað Jesúm, eins og hann sjálfur vildi. En lýðurinn skildi það ekki svo, því prestarnir voru nú búnir að telja svo um fyrir honum, að hann þóktist nú næstum hafa rjett til að heimta krossfestingu Jesú. Þeir sem hjer voru viðstaddir, áttu að líkindum flestir heima í Jerúsalem; þó voru þar með, ef til vill, útlendir menn, sem komið höfðu til hátíðarinnar; svo það voru þó þeir einir, sem prestarnir og ráðið höfðu átt hægt með að telja svo um fyrir, eins og þeir vildu. Það var hvorttveggja að hvorki þekktu Gyðingar í Jerúsalem eins mikið til Jesú, og Gyðingar úr Galileu, því hjá þeim hafði hann unnið flest sín kraptaverk, fæst þar á móti í höfuðstaðnum; og svo leiddi það líka af fyrirlitningu Jerúsalemsmanna fyrir Galileumönnum, að þeir gátu því síður álitíð Jesúm að vera Messías, sem hann einmitt var frá Galileu. Þar að auki báru menn án efa svo mikla virðingu fyrir sögusögn prestanna og ráðsins í Jerúsalem, að þó sumir kynni áður að hafa haft betra álit á Jesú, þá ljetu þeir nú leiðast til að sleppa því. Og þegar þeir voru komnir á þá skoðun, að hann væri ekki Messías, þá lá sú hugsun næst, að hann hlyti að vera svikari. Væri hann sannur Messías, hugsuðu þeir, þá hlyti það að hafa sýnt sig fyrir löngu síðan á augljósan hátt. Það vissu þó allir, hvers menn væntu af Messíasi. Og þó hefði hann ekkert af því af hendi leyst. Þjóðin ætti allt af við sömu kjör að búa og áður. Sá maður, sem hefði látið Heródes konung hafa sig að háði, sem ekki hefði aðra áhangendur, enn fáeina

lærisveina, er enginn nú þyrði að láta sjá sig, hann gæti með engu móti verið Messías; og væri hann það ekki, hlyti hann að vera mesti svikari og guðlastari, er hann hefði verið svo djarfur að látast vera Guðs Son. *Krossinn*, kölluðu þeir því allir, *krossinn* hefur hann verðskuldað! Köllin og óhljóðin jukust. Prestunum og ráðinu hafði tekizt að gjöra lýðinn svo uppvægan, að honum nægði nú ekki minna enn krossfesting. Svo gjör-samlega hafði Pílatusi brugðizt ætlun hans. Að lýðurinn heimtaði þetta líflát með svo miklum ákafa, var engu öðru að kenna enn áeggjun prestanna. Þeir gátu ekki sýnt betur með öðru, að þeir vildi hann yrði útilokaður úr Ísraelsríki, og yrði til andstygdar fyrir þjóðina eins og annað afhrak, enn með því að þeir heimtuðu, að hann væri krossfestur. Enginn annar dauðdagi gat eins berlega lýst viðbjóð þjóðarinnar. Grýting og önnur vana-leg líflát voru ekki eins smánarleg í augum þeirra, og *upphenging*, — í lögum þeirra kallaðist upphengdur maður *viðurstygð*, — og þar að auki svo kvalafull upphenging, eins og krossfestingin var; enda var hún að eins tíðkuð hjá útlendum þjóðum, og ekki höfð við aðra enn þræla og upphlaupsmenn. Jafnvel þó Pílatusi væri enn ekki farið að koma til hugar, að fallast á þeirra áköfu beiðni, leizt honum þó ráðlegra að gjöra nokkuð meir að verkum, enn hann annars hefði gjört, þar sem hann var svo sannfærður um sakleysi Jesú. Hann ljét fara með hann inn í höllina og *húðstrýkja* hann. Þeir afklæddu Jesúm, bundu hann við stólpa og börðu hann með svipum. Þetta var vant að gjöra á undan krossfestingunni; en hjer var tilgangurinn sá, að friða Gyðinga með því að gefa Jesú þessa ráðningu.

Áður höfum vjer sjeð Frelsara vorn titra og skjálfa, þá er sál hans var hrygg allt til dauða, og blóðugur sveitinn pressaðist út af líkama hans; vjer höfum sjeð hann handtekinn, hæddan og smánaðan. En hvað er það, sem vjer heyrum að hjer kemur fram við hann? Hans eigin útskúfa honum, þeir, sem hann hafði viljað leysa frá allri neyð, tímanlegri og eilífri, heimta að hann sje krossfestur; og hann er þá fyrst bundinn við stólpa og húðstrýktur, til þess eins og í bráð að svala hatri þeirra og grimmd. Þú spyr, kristinn maður: því þurfti hinn heilagi og rjettláti að líða þetta? Hann hafði þó fallið fram á ásýðnu sína og beðið svo innilega: abba, faðir minn, tak frá mjer þennan kaleik! En var þá sú bæn hans árangurslaus? bæn hans, sem sagði við sinn himneska Föðnr: jeg vissi að þú ávallt heyrir mig! Víst var hann bænheyrður, því þú mannst það, að þó hann óskaði að mega losast við þennan kaleik, þá óskaði hann þess ekki öðruvísi enn þannig: ekki minn, heldur verði þinn vilji! En það var vilji Föðursins, að hann skyldi kaleikinn drekka; því hefði hann ekki gjört það, þá hefðum vjer allir tortýnst; en Faðirinn á himnum vill ekki að nokkur glatist, heldur er það hans miskunsamur og góður vilji, að allir verði hólpnir. Nú var það enginn annar, sem gat drukkið þennan kaleik, enginn annar enn *hann*, sem var frá upp hafi, sem var hjá Guði, var sjálfur Guð, enn sem varð hold og bjó á meðal vor. Vjer fórum allir villir vega, og syndir vorar hrópuðu um hefnd í himininn; en Drottinn lagði á hann allar vorar yfirtroðslur. Vegna vorra misgjörða var hann særður og fyrir vorra synða sakir lemstraður. Og þegar vjer nú sjáum hann í höllu Pílatúsar bundinn við stólpa og húðstrýktan vor vegna, hversu ættum vjer þá ekki að vikna í hjörtum vorum? hversu

ætti ekki sú sjón að þrýsta oss til að elska hann af öllu hugskoti, öllum mætti, og þrýsta oss til að auðsýna honum elsku vora með því, að vjer hötum syndina, sem hann leið fyrir kvalir og dauða, en aðhyllumst dygð og rjettlæti, eins og hann kenndi oss það? Ó, vor guðdómlegi Frelsari, sem á þínum líkama barst í burtu syndir vorar og allra manna, vjer föllum niður fyrir þínum blóðuga líkama á Gabbata, og viðurkennum með auðmjúkum og yðrandi anda, að vjer höfum rjett þjer þann kaleikinn, þar er í var birlað eitur synda vorra; og vjer biðjum þig af hjarta að gefa oss náð til að þakka þjer fyrir, að þú drakkst hann í botn vor vegna, þakka þjer svo fyrir það með verkum vorum, að þú viljir aptur rjetta oss kaleik náðarinnar, svo að vjer allir getum úr honum drukkið fyrirgefningu synda vorra, eilíft líf og sáluhjálp. Amen.

24. Stríðsmennirnir hæða og smána Jesúm.

Þegar Pílatus var búinn að láta húðstrýkja Jesúm, leyfði hann stríðsmönnum sínum að smána hann, eins og Heródes hafði gjört, en með meiri grimmd og frekju. Þeir riðu hring úr þyrnum og brugðu um höfuð hans; færðu hann úr yfirhöfninni og klæddu hann í rauða stríðsmanna kápu; og átti þetta að tákna konunglegan skróða. Þeir fengu honum í hægri hönd reirlegg í stað veldisprota, allt eins og eitthvert ljegómadramb hefði leitt hann til að keppa eptir konungstign; síðan fjellu þeir á knje fyrir honum og kölluðu til hans í háði: sæll vertu konungur Gyðinga! Svo á annari stundunni snjeru þeir háðinu í smán: þeir hræktu í andlit honum, slitu reirinn úr hendi hans, börðu honum um höfuð hans og juku

með því tilkenninguna af hinum sáru þyrnibroddum. Pílatus leyfði að hafa í frammi við hann þessa hæðni og smán, því hann hugsaði, að þó að ákærumenn hans kæmist ekki svo algjörlega við af því, hve illa hann væri útleikinn, þá myndi þeir þó heldur fyrir það láta málið enda með þessari smán, sem hann hafði fengið, og ekki heimta þyngri hegningu fyrir þá yfirsjón, sem bæði var svo ólíkleg í sjálfu sjer og ómögulegt að sanna, og sem jafnvel að nokkru leyti hrakti sig sjálf, þegar einungis var litið á manninn sjálfan. —

Þar sem vjer eigum nú að virða fyrir oss Frelsara vorn húðstrýktan, hæddan og smánaðan, hverra orða skyldum vjer þá fremur minnst, kristnir menn, enn þessara: Sjáið það Lambið Guðs, sem ber í burtu syndir veraldarinnar! — Syndir veraldarinnar! — hver getur mælt það hið djúpa og botnlausu haf, sem vjer nú nefndum? Hver getur lýst synd veraldarinnar? Hver tunga megnar að telja upp öll hin mörgu og skelfilegu dæmi um mannlega spillingu, þau er allar aldir bæði fornar og nýjar eiga á að minnst? Allar árbækur mannkynsins gætu ekki rúmað söguna um blóðlæki þá, sem bunað hafa yfir jörðina, um það ofríki og ranglæti, sem framið hefur verið, um þau tár og kveinstafi, sem kúgað hefur verið út af mönnum, um þau andvörp og formælingar, sem stunið hefur verið upp, um þá glæpi, sem troðið hafa undir fótum öll Guðs og manna lög. Og hver getur ímyndað sjer alla þá synd, sem flekkar og saurgar hið daglega líf, alla þá öfund og rógburð, úlfbúð og tvídrægni, hatur og hefnd, sem ekki skeytir neitt um kröfur kærleikans; allt það undirferli, svik og óráðvendi, sem hæðist að boðordum ráðvendingarinnar; allan þann óhreinleika og saurgun, sem særir og

meiðir sómatilfinninguna? Enginn getur talið upp þá menn, sem eru, eins og postulinn Páll lýsir þeim, frír frá rjettlætinu, svo að þeir hafa slitið af sjer öll bönd, skeyta hvorki um reglu nje sóma, hirða ekkert um það, sem er heiðarlegt og lofsvert, heldur hafa bitið höfuðið af skömminni með því að þeim þykir sómi að henni, og hafa hrundið frá sjer öllum Guðs ótta, eins og sá væri alls ekki til, sem sagt hefur: hefndin er mín, jeg vil endurgjalda! En þó að allir sje nú ekki þannig, og þeir sjeu margir, sem geta stært sig af því fyrir mönnum, að þeir sjeu ekki eins og hinir, þá hafa þeir samt ekki neitt til að hrósa sjer af fyrir Guði, fyrir honum, sem með sínu alskyggna auga sjer allan þann óhreinleika, sem felst opt undir fögru útliti, alla þá hjegómadýrð og eigingirni, sem flekkar fegurstu og beztu verk manna. Þess vegna þegar vjer tölum um synd veraldarinnar, þá tölum vjer um hana undantekningarlaust; allir eiga þar jafnskylt mál, svo að hver munnur skal verða tilbirgður, og allur heimur sakfallinn við Guð. Enginn skal freistast til að taka undir með Fariseanum: jeg þakka þjer, Guð minn, fyrir það, að jeg er ekki eins og aðrir menn! heldur skal einn og sjerhver berja sjer á brjóst og segja með tollheimtumanninum: Guð, vertu mjer syndugum líknsamur! Vjer skulum ransaka breytni vora og snúa oss til Drottins. Látum oss hefja hjörtu vor auk handanna til Guðs á himnum, því vjer höfum verið þverbrotnir og syndgað á móti honum. En Drottinn vor Guð er vandlátur Guð, sem ekki lætur að sjer hæða. Öll synd er undir bölvun, því svo segir lögmálið: „ef þú ekki gegnir raustu Drottins þíns Guðs, að halda og gjöra öll hans boðorð og setninga, þá skal óblessanin dynja yfir þig og hrína á þjer“. En hvernig á jeg nú að komast hjá þessari hörðu

hótun? Á jeg að sleppa sjálfum mjer við þá huggunar-
 snauðu ímyndun, að það sje engin frelsis- eða líknar von?
 Á jeg að selja mig á vald örvæntingunni, eða steypa
 mjer í móðu gleymskunnar, minnast aldrei á ástand mitt,
 heldur lifa hvern dag í munaði og kæti, og svo lengi
 sem unnt er hrinda frá mjer allri tilhugsan um það,
 sem seinast liggur fyrir mjer, um þá kvöl, þar er jeg
 loksins hlýt að upphefja augu mín? Nei, jeg ætla að
 horfa á það Lambið Guðs, sem ber í burtu syndir ver-
 aldarinnar. Þegar syndir mínar ofbjóða mjer, þegar sál
 mín er hrygg allt til dauða, þegar lögmálið sendir frá
 sjer þrumu bölvunarinnar, þegar glötunardjúpið gýn fyrir
 fótum mjer, og raddirnar þaðan kalla, að jeg sje eilíflega
 glataður, þá vil jeg líta á Drottinn minn og Frelsara, þar
 sem hann stendur á Gabbata með þyrnikórónuna á hinu
 blóðuga höfði og purpurakápuna á hinum húðstrýkta
 líkama, með veldissprota þann í hendiinni, sem þeir höfðu
 til að spotta með kvalir hans, og jeg ætla að hlusta á
 það orð af vörum hans, sem jeg aldrei get heyrt of opt:
 svo elskaði Guð syndugt mannkyn, að hann seldi í dauða
 sinn eingetinn Son, til þess að hver sem á hann trúir
 ekki fyrirfærist, heldur hefði eilíft líf. Guð hefur ekki
 útskúfað mjer, heldur elskað mig svo, að hann minna
 vegna ekki þyrmdi sínum Eingetna. Þess vegna horfi
 jeg í trú á þig, þú saklausa Lamið Guðs, Drottinn minn
 og Frelsari, sem ljezt þig húðstýrkja, hæða og smána,
 ekki til þess að Pjetur og Jakob og Jóhannes og Páll.
 heldur til þess að einnig jeg, sem trúí á þig í veikleika,
 og sjerhver, sem í trú vill aðhyllast þig, glataðist ekki,
 heldur hefði eilíft líf. Amen.

25. Jesús er leiddur út úr höll Pílatusar.

Eins og Jesús var nú illa útleikinn eptir húðstrokuna, með hrákum, með þyrnikórónu á höfðinu, með reirlegginn og í rauðu kápunni, þá lætur Pílatus leiða hann út úr höllinni til lýðsins. Sjálfur kom hann út á eptir og segir alvarlegur: skoðið! jeg er hjer kominn með hann aptur til yðar, því jeg er nú búinn að láta húðstrýkja hann og smána; og jeg lýsi því yfir enn einu sinni, — þjer megið hugsa um það, hvað sem þjer viljið, — að jeg finn hann ekki sekan í nokkrum glæp, er verðskuldi þyngri hegningu. — Jesús stóð þar stundarkorn með þyrnikórónuna og í purpurakápunni. — Horfið á þennan mann! sagði Pílatus. — Hvað góðan vilja sem Pílatus hafði, þá gætti hann hjer samt ekki nógu vandlega að sneiða hjá því, sem enn meir hlaut að æsa prestana, er þókti sjer hin mesta vanvirða gjörð með allri þessari aðferð. Það leit svo út sem hann væri að hæðast að hugmyndum þeirra um Messías, og svo var það líka að nokkru leyti; einmitt það að hann ljet leiða hann þannig út eins og í einhverjum konungsskrúða, var ný storkun fyrir þá; og það var þess vegna svo fjærri að hann áynni það, sem hann ætlaði. Prestarnir, sem rjeðu hjer öllu, og í þeirra nafni hinir æðri og lægri lögreglumenn, gengu á undan skrífnum með þessu ólma kalli: krossfestu! Nú var ekki lengur talað um húðstroku; því síður þókti nægja einungis hæðni og smán; líflát, og það hið kvalafyllsta hefur hann verðskuldað; — á krossinn með hann! — Þá reiddist Pílatus og kallaði: svo takið þjer hann þá og neglið hann á krossinn! Jeg vil ekki eiga nokkurn hlut að því. Jeg vil ekki heldur banna yður að gjöra það. En jeg finn ekkert saknæmt hjá

honum. Prestarnir, sem höfðu nú þegar áunnið svo mikið, að lýðurinn, sem allt af flyktist að meir og meir, mælti með öllu, sem þeir komu upp með, fóru nú að verða vonbetri, er þeir heyrðu þetta svar Pílatusar, að enn mætti vinna svig á honum; jafnvel þó hann segði þetta fremur af því að honum sárnaði ofsinn í þeim, enn af því að honum væri það alvara að sleppa málinu við þá. En það leit þó svo út sem hann væri farinn að þreytast, og myndi ætla að láta undan. Þeir tóku þá enn einu sinni á öllu þeirra prestslega valdi, og báru nú líka fyrir sig helgi trúarbragðanna, sem landshöfðingiinn var þó æfinlega skyldur að sýna nokkra virðingu. Með kveinandi röddu, allt eins og þeir væri að ásaka Pílatus fyrir það, að hann ekki gjörði annað enn hæðast að hinu helgasta máli, sögðu þeir: vjer vitnum til vorra helgu laga, sem allrar virðingar eru verð, þessi vor lög lýsa hann guðlastara og dæma hann til dauða, því aðalglæpur hans er sá, að hann hefur sagt sig að vera *Guðs Son*. Svona var nú málið borið upp í trúarbragðanna nafni, því áður höfðu þeir hugsað að þeim yrði helzt ágengt, ef þeir bæri það upp fyrir dómaranum eins og annað stjórnmálefni; og Pílatus vissi mikið vel, hve kappgjarnir Gyðingar voru vanir að vera í öllum málum, sem snertu trúarbrögðin. Hann hafði nú fulla orsök til að óttast það, að málið tæki mjög alvarlega stefnu og kynni að hafa ófyrirsjáanlegar afleiðingar, einkum þess vegna að aldrei var hægra að spana þjóðina til upphlaups, enn þegar trúarbrögðum hennar var misboðið í einhverri grein. Og þó þókti honum málið mjög ísjárvert í öðru tilliti, þegar hann bar þetta, — *ad hann væri Guðs Sonur*, — saman við þá sannfæringu, sem hann hafði sjálfur um sakleysi hans, og við hitt, sem kona hans hafði gefið honum í skyn. — Hverja

hugmynd sem hann svo hefur gjört sjer um þetta nafn, þá lá þó í því eitthvað mjög háleitt og tignarlegt, er vel gat átt heima hjá svo saklausum manni; jafnvel eptir þeirri hugmynd, sem hann gjörði sjer um *guðdóminn*, þá þóktist hann hæglega geta syndgast á slíkum manni, ef hann hrapaði að dómnum.

Því lengur sem Pílatus virti Jesúm fyrir sjer, eins og hann var nú útleikinn, þess meir kenndi hann í brjóst um hann, því eigi gat dulizt fyrir honum sú hin guðdómlega tign og sakleysi, sem skein út úr Jesú þrátt fyrir þessa haas miklu niðurlægingu. Hann gat ekki heldur ímyndað sjer annað, en að sjerhvert mannshjarta hlyti að vikna við þá sjón. Þess vegna leiddi hann líka Jesúm, svona aumkvunarlega á sig kominn, fram fyrir lýðinn og sagði: sjáið manninn! En hatrið og grimmdin hrærdist ekki, nje viknaði. Og vjer skulum ekki, kristnir menn, dæma þá, sem með augum líkamans horfðu á hinn heilaga og rjettlata á Gabbata, án þess þeir kæmist við af hinni miskunarlausu meðferð á honum; heldur skulum vjer spyrja sjálfa oss, sem með augum trúarinnar horfum á Drottinn vörð, með þyrnikórónuna á hans blóðuga höfði og purpurakápuna á hans húðstrýkta líkama, með veldisprota þann í hendinni, sem þeir höfðu til að spotta með kvalir hans, vjer skulum spyrja sjálfa oss, hvort vjer komumst svo við af þessari sjón, að hjá oss vakni angur og tregi vegna synda vorra, sem bökuðu Drottni þessa meðferð. Fianum vjer þá í hinni aumkvunarverðu sjón Drottins á Gabbata eins og einhvern verndarengil á móti freistingum syndarinnar? Vekur hún í hjörtum vorum einlægt og staðfast áform, til að hafna holdsins og heimsins ginnöngum, en hlýða röddu

hans, sem leið fyrir oss kvalir og dauða? Getir þú í þessu tilliti, kristinn maður, tilfinningarlaust horft á Drottinn þinn og Frelsara, þá ertu ekki viðkvæmari enn Gyðingar voru; og þú hefur þá ekki enn rennt auga þínu inn í hinn háleita og sælufulla leyndardóm Jesú friðþægingar, sem heimta má þó af þjer, en ekki varð heimtað af þeim. Ó, Drottinn Jesús, mýktu sjálfur hjörtu vor, láttu þinn Heilaga Anda ávallt brýna fyrir þeim þessi orðin: sjáið manninn! svona var jeg útleikinn vegna synda yðar! Og þú, mitt hjarta, ef þjer er unnt að auðsýna elsku fyrir elsku, þá láttu það ásannast við þann, sem á Gabbata stóð húðstrýktur, hæddur og smánadur fyrir þínar sakir, svo að heiðinn maður gat ekki annað enn viknað í hjarta sínu! Amen.

26. Samtal Jesú og Pílatusar.

Þegar Pílatus heyrði að Jesús var nefndur Guðs Sonur, tekur hann sjer af nýju tíma til að ransaka málið. Hann lætur fara með hann aptur inn í höllina, og með því að hann fór að yfirheyra hann þar aptur í einrúmi, þá vildi hann gefa honum kost á að koma með eitthvað meira sjer til varnar, og það því heldur sem Jesús hafði til þessa varla talað neitt; því hann hafði tjáð sig fram- ar eins og áhorfandi maður, enn ákærður, sá er verja skyldi mál sitt. — Segðu mjer satt og rjett, spyr landshöfðinginn hann, hvaðan ertu kominn? Hann meinti til þess, sem hann hafði átt að segja, að hann væri *Guðs Sonur*. En Pílatus fjekk ekkert svar hjá honum, svo hann furðaði það næsta. — Viltu þá ekki heldur *ansa mjer*? sagði hann. Það var sök sjer, þó þú þegðir og vildir engu ansa ákærumönnum þínum; en við *mig* ættir þú að tala. Veiztu ekki að líf þitt er á valdi mínu? Jeg get ráð-

ið því, hvort sem jeg vil láta negla þig á krossinn, eða sleppa þjer lausum. — Því getur þú að svo miklu leyti ráðið, svaraði Jesús, sem þjer er gefið vald til þess af öðrum æðri. Hann hefur hagað því svo, að Gyðingar hafa selt mig þjer í höndur, og nú getur þú sjálfsagt neytt þessa valds vel eða illa. Sökin liggur samt þyngst á þeim, sem hafa selt mig þjer í höndur. — Þetta svar var svo laust við allt smjaður, að Pílatus gat ekki annað enn sjeð af því eitthvert veglyndi og þrek. Að minnsta kosti varð honum að detta í hug: *saklausum* manni hæfir að tala svona. — Hann fór nú ekki fram á neina frekari upplýsingu um *uppruna* hans. Líklega hefur hann ímyndað sjer, að ekki feldist annað undir þessu, enn það sem hann áður hafði fylgt fram, að hann væri einka ráðvandur maður og *vinur* guðdómsins. Og það var þá samkvæmt því, sem hann hafði áður talað um *ríki sannleikans*. Pílatus var nú fúsari enn nokkurn tíma áður að láta hann lausan, en var þó hræddur við vandræðin, sem af því kynnu að leiða, og gengur nú út úr höllinni. Fjandmenn Jesú, sem alls ekki efuðu það, að þessi heimuglega yfirheyrsla hefði enn af nýju bætt málstað hans hjá Pílatusi, höfðu búið sig út með nýjum og enn sterkari ástæðum. Ef að þú, — kölluðu þeir upp á móti honum, þegar þeir sáu hann koma út úr höllinni og sáu það á honum, að hann ætlaði að láta Jesúm lausan, — ef að þú lætur þennan mann lausan, þá ertu ekki vinur keisarans! Sjerhver sem gjörir sjálfan sig að konungi, er uppreistarmaður gegn keysaranum, og það verður þú að álíta þennan mann að vera. Svona báru þeir nú málið upp fyrir honum í öðru sinni eins og stjórnmálefni; en með meira fylgi enn áður. Þeir rjeðust þar að honum sem hann var

veikastur fyrir. Þetta gat líka fremur enn allt, sem undan var gengið, komið dómaranum til að veiklast; því þó hann vissi fyrir víst, að Jesús væri síður enn ekki uppreistarmaður, hjelt hann samt, að ef upphlaup skyldi hljóta af þessum atburði, og málið svo koma til eyrna Tíberíusi keysara, þá gæti hæglega svo farið, að þessi maður, sem var svo tortrygginn, kynni, án þess að ransaka málið, álíta lausn þessa bandingja eins og glæp af hans völdum, og síðan meðhöndla hann sem fjandmann ríkisins og keysarans, eins og opt hafði áður komið fram á mörgum duglegum mönnum. Því engin ákæra fjekk um þær mundir fúsari áheyrn í Rómaborg, enn einmitt ákæra fyrir samblástur, sem hinir rómversku valdsmenn í skattlöndunum höfðu annaðhvort sjálfir komið á stað, eða þá ekki reynt til að niðurkæfa. Menn þurfa ekki annað enn að þekkja skapferli Tíberíusar, eptir því sem sagnaritari hans lýsir honum, til þess að sjá, hve skelfilegan misgrun það myndi hafa vakið hjá honum, ef sú fregn hefði borizt frá Judeu, að þar hefði orðið upphlaup, og að Pílatus hefði getað komið í veg fyrir það, ef hann hefði viljað láta deyða einn mann, sem hefði keppt eptir konungstign; að menn hefði jafnvel framselt honum upphlaupsmanninn til hegningar, já, að hinir göfugustu Gyðingar hefði sjálfir fylgt því fram að honum væri hegnt, en Pílatus hefði eigi að síður sleppt honum lausum.

Af þeim orðum, sem vjer heyrðum að Drottinn vor talaði hjer við Pílatus, sjáum vjer það glöggt, að það var ráð og vilji Guðs, að hann var í dauða seldur. Því þegar Pílatus þókæst eiga ráð á lífi og dauða Jesú, þá neitar Jesús því og segir, að honum sje gefið það vald af öðrum æðri, sem hafi ætlast svo til að hann

væri seldur honum í höndur. Og þetta voru síðustu orðin, sem Jesús talaði áður enn hann var til dauða dæmdur. Hjer á Gabbata lýsir hann því þá yfir, að þrátt fyrir alla synd heimsins og alla spillingu mannkynsins hafi Guð þó ekki yfirgefið það, heldur gjört þá ráðstöfun, að það gæti frelsast og orðið hólpíð. Og ef að hinum heiðna landsdómara brá við, þegar hann heyrði, að sá var kallaður Guðs Sonur, sem hann átti að fella dóm yfir, hversu ætti oss þá ekki að bregða, kristnum mönnum, sem vitum það og trúum því, að það er Guðs eingetinn Sonur, sem hjer er til dauða dæmdur vegna synda vorra! Og eins og Pílatus tók sjer þá af nýju tíma til að gaumgæfa málið, og fór með Jesúm inn í höll sína burt frá köllum og óhljóðum lýðsins, þannig ættum vjer líka opt að fara burt úr hinum glepjanda glaumi veraldarinnar, til að íhuga með sjálfum oss þá ráðstöfun Guðs oss til sáluhjálpar, að hann seldi í dauða fyrir oss sinn eingetinn og elskulegan Son. En þú, vor herra Jesús Kristur, hjálpaðu oss með þínum Heilaga Anda til að íhuga æ betur og betur leyndardóm þínu þinnar og dauða, og láttu oss fyrir þá íhugun verða ríka af ávöxtum allra kristilegra dygða, þjer sjálfum og þínum himneska Föður til lofs og dýrðar! Amen.

27. Pílatus á dómstólnum.

Þegar Pílatus hafði stundarkorn hugsað sig um, hvað hjer væri við að gjöra, sezt hann niður á dómstólinn undir berum himni, eins og þá var síður til, og á bersvæði fyrir utan höllina, sem var steinlagt með marmara. Sá staður hjet *Gabbata*. Það var þá orðið framorðið og mátti ekki seinna vera, ef líflát Jesú skyldi fram fara þá um daginn. Hann lætur nú leiða hinn á-

kærða til sín. Sjáid þar konung yðar! sagði hann, — því honum var gramt í geði við þá fyrir það, hvað þeir voru ákafir í að neyða hann til að fella dauðadóminn. — Burt með hann! Á krossinn! kölluðu Gyðingar. — Hvað þá? segir Pílatus, eins og til að storka þeim, á jeg að láta krossfesta *konung yðar*? — Vjer þekkjum engan annan konung, svöruðu þeir, enn keysarann. — Þeir höfðu sjeð það glögggt, að keysara nafnið vann bezt svig á Pílatusi. Það sem þjóðardramb þeirra hefði endrarnær ekki leyft þeim að láta sjer um munn fara, það gjörðu þeir nú með glöðu geði að bera fyrir, að þeim væri mest um að gjöra tign keysarans, einungis til að svipta Pílatus sjerhverju undanfæri. Af því Pílatus var nú búinn að reyna svo margt Jesú til hjálpar, án þess hann sjálfur hefði sýnt minnstu viðleitni til að halda eða hagnýta sjer góðvild Pílatusar, þá geta menn ekki efast um, að Pílatus myndi þó hafa gjört enn meir að verkum, ef Jesús hefði sjálfur viljað gjöra eitthvað af því, sem ákærðir menn voru annars vanir að gjöra sjer til frelsis. Hann hafði svo að segja opt lagt honum orð í munn, sem hann skyldi hafa sjer til málsvarnar. En Jesús hreifði sig ekki til neins, heldur ljet þá fara með sig eins og þeir vildu.

Hjer heyrum vjer, kristnir menn, að Pílatus er seztur á dómstólinn, og vjer sjáum að Drottinn vor Jesús Kristur stendur þar frammi fyrir honum, sem sínum síðasta dómara hjer á jörðunni. Vjer höfum þegar áður sjeð Frelsara vorn frammi fyrir hans fyrri dómurum, fyrir hinum slungna Hannasi, hinum blóðþyrsta Kaífasi, hinum háðgjarna Heródesi, og opt áður frammi fyrir hinum huglausa og hrædda Pílatusi; og vjer höfum verið

heyrnar - og sjónarvottar að því ranglæti, sem hann mætti
 hjá öllum þessum dómurum. Vjer skulum nú ekki skoða
 upp aptur mannanna dóma yfir Kristi, syndaranna dóm
 yfir hinum rjettláta, heldur skulum vjer virða fyrir oss
 Krists dóm yfir mönnunum, því líka kemur að því að
 þeir eiga allir að birtast fyrir dómstóli hans. Og þá er
 allt öðru vísi enn hjer var: þá er dómarinn sá hinn
 heilagi og rjettláti, en syndarar allt hinir ákærðu. Hei-
 lög ritning talar á mörgum stöðum um mannanna síð-
 asta dóm; bæði skynsemin og samvizkan heimtar ósjálf-
 rátt umbun fyrir hið góða og hegningu fyrir hið illa;
 og Kristur benti sjálfur á þessa dómsins stund, er hann
 stóð frammi fyrir dómurum sínum: jeg segi yður, sagði
 hann, að eptir þetta skuluð þjer sjá Mannsins Son sitja
 við Guðs hægri hlið og koma í skýum himins. Og þegar
 hann kemur þá með vegsemd og valdi, og allir heilagir
 englar með honum, þá skal fyrir honum mæta allur líður;
 því allir eigum vjer að birtast fyrir dómstóli Krists, svo
 að hver og einn beri úr bítum, eptir því sem hann hefur
 aðhafst í þessu líkamans lífi, hvort sem það hefur verið
 gott eða illt. Og eins og Jesús gjörði við vini sína og
 lærisveina síðasta kveld æfi sinnar, er hann skildi þá frá
 óvinum sínum og ofsóknarmönnum, eins gjörir hann á dóms-
 degi; hann aðskilur góða og vonda, eins og hirðinn skilur
 sauði frá geitum. Og eins og hann sjálfur stóð áður
 bundinn fyrir dómstóli hans óguðlegu dómara, eins skulu
 þeir líka og allir þeirra líkar bundnir standa fyrir dóm-
 stóli hans, bundnir af blygðun og samvizkubíti, bundnir af
 fjötrum girnda sinna. Þá skal hann segja til hinna rjettlá-
 tatu, sem standa honum á hægri hlið: komið til mín, þjer
 blessaðir míns Föðurs, þjer, sem elskuðu minn kross og
 báruð hann með trúmennsku til dauðans, og eignist það

ríki, sem yður er fyrirbúið frá upphafi veraldar! En yfir hinum fordæmdu, sem standa á hans vinstri hlið, skal rödd hans hljóma: farið frá mjer, þjer hinir bölvuðu! þjer vilduð aldrei kannast við mig; jeg kannast nú ekki heldur við yður; farið burt í hinn eilífa eld, sem fyrirbúinn er Djöflinum og hans árum! Þá skulu ástvinir Drottins standa sælir og sigri krýndir í kringum konung þeirra í dýrð hans; en þeir hinir vondu og þverbrotnu, þeir skulu sjá þann, sem þeir hafa gegnum stungið. Þá skal sá hinn guðlausí höfuðprestur, sem gaf Gyðingum það ráð að deyða Jesúm, þá skal hann á degi dómsins rísa upp, eins og hann reis upp á ráðstefnu Gyðinga. En þá er það Jesús, sá hinn eilífi dómari, sem spyr: svarar þú engu til þess, sem vitnað er á móti þjer? og þá er það hann, sem þegir af blygðun og samvizkubiti og getur engu svarað upp á alla synd hans, sem kallar frá jörðunni í himininn. Þá segir hinn eilífi dómari: sjá þú, jeg er Kristur, Sonur hins hálofaða Guðs! Þú særðir mig við hinn lifanda Guð um að segja þjer það hina miklu myrkranna nótt í Jerúsalem; og jeg sagði þjer, að jeg væri hann, en þú neitaðir því og vildir ekki trúa mjer. Það er nú fram komið, sem jeg sagði þjer þá: þú sjerð nú Mannsins Son sitja við Guðs hægri hlið og koma í skýum himins. Ó, kristnir menn, hugleiðum þessa hina skelfilegu dómsins stund, sem einnig vofir yfir oss! Kristur hefur líka lýst því yfir fyrir oss, að hann væri Guðs eilífi Sonur; en höfum vjer trúað því, og sýnt þess vott með verkum vorum? Æ, vor herra Jesús Kristur! hjálpaðu oss til, meðan dómurinn dregst og náðin varir, að trúa þínum orðum og hegða oss þar eptir; þá munt þú oss miskun sína á stundu dauðans og dómsins. Amen.

28. Handaþvottur og dómur Pílatusar.

Þegar nú Pílatus var kominn í þann vanda, að hann sá sjer eigi lengur fært að komast undan þeirra áköfu beiðni, ræður hann loksins af að kveða upp dauðadóminn. Ekkert annað enn ótti fyrir upphlaupi, sem hann varð að hafa alla ábyrgð af fyrir Tíberíusi, gat bifað stöðuglyndi hans. Reiður prestunum fyrir aðferð þeirra, og gramur yfir því að hann skyldi vera neyddur til að fella þann dóm, sem hann áleit sjálfur ranglátan, skipar hann að láta bera sjer vatnsfat, þvær höndur sínar fyrir allra augum, og segir svo allir gátu heyrt: *svo er jeg þó saklaus í dauða þessa rjettláta manns! Þjer skuluð ábyrgjast það!* — Já, það skal bitna á oss, svöruðu þeir; vjer og börnin vor skulu gjalda þess, ef honum er órjettur gjörr! Nú fellir þá Pílatus þann dóm, að Jesús skuli neglast á krossinn, og Barrabas þar á móti látast laus. — Þrátt fyrir þá andstyggð, sem breytni Jesú óvina hlýtur að vekja, meðan á allri þessari ransókn stóð, þá er það þó huggunarrikt, já, sönn ánægja fyrir sjerhvern aðgætinn mann að veita því eptirtekt, hvernig forsjónin ljet hvort atvikið á fætur öðru hjálpa til þess, að ráði hennar yrði framgengt. Í vissu tilliti fer hjer að vísu allt fram á eðlilegan hátt. Bæði ákærumennirnir og hinn ákærði og dómarinn sjálfur, allir haga sjer sumpart eptir þeim skapsmunum, sem þeir höfðu til að bera, og sumpart eptir því sjerstaklega augnamiði, sem hver þeirra hafði fyrir sig. Það er hægt að sjá, að hjer koma fram í orði og verki hinar sömu geðshræringar, eins og opt bryddir á, þó um minna sje að gjöra enn hjer var. Af því að ákærumennirnir litu nú svo á málið, sem þeir ætti hjer í höggi við guðlast-

ara og svikara, þá eru þeir svo ákafir í að fá sinn vilja fram, að þeim kemur ekki til hugar: „að þeir kunni þó, ef til vill, að syndgast á saklausum manni“. Þeir koma hjer fram eins og menn, sem ímynda sjer að þeir eigi mál að sækja fyrir Guðs sakir, og þykjast því alls ekki þurfa að skoða fylgislaust hugarfar sitt, eða hvað það er, sem í *raun og veru* rekur þá á fram og ræður aðferð þeirra. Vjer sjáum hjer *þann dómara*, sem er svo hygginn, að hann getur glöggst sjeð sakleysi hins ákærða, jafnvel þó málinu væri mjög rangsnúið fyrir honum bæði í veraldlegu og andlegu tilliti, og sem í fyrstunni þorir að taka málstað hins ákærða, en heikist þó loksins af þeirri ástæðu, sem ekki hefði átt að vinna svig á rómverskum manni, en sem var þó fullsterk, þegar lítið var á ásigkomulag tímanna, og hitt, sem hyggilegast og hættuminnst mátti þykja. Vjer sjáum hjer *konung einn*, þar sem *Heródes* er, sem með hirðmönnum sínum meðhöndlar þegn sinn, eins og *uppgjörðan Messías*, og lætur færa hann í konungsskrúða, af því honum brást sú hin kátlega von, sem hann hafði gjört sjer um hann. Vjer sjáum hjer *ákærðan mann*, sem er eins og mest hugsandi með sjálfum sjer; sem lætur þá játningu, sem hann einu sinni hefur gjört, eingöngu tala máli sínu; sem skiptir sjer ekki af því, þó hún sje rangfærð, og tjáir sig eins og sá maður, sem þegar lengi hefur búizt við því að sæta rangindum og misþyrmingum, og vill eins og sjálfur flýta fyrir þeim, með því að hann þegir opt, þegar hann getur talað sjer til mikilla málbóta, en talar þar á móti, þegar það hlýtur að spilla fyrir máli hans. — En jafnvel þó oss hljóti að þykja atvik þessi bæði vanaleg og næsta eðlileg, þegar vjer lítum þannig á þau, þá sýnir sig eigi að síður forsjón Guðs berlega í stjórn og

tilhögun alls þessa. Ef að Guð ætlaði að gjöra þann, sem hann hafði lýst að vera Son sinn, og það hinn ástærasta, fullkominn með þjáningum, og á þann hátt hefja hann til hinnar æðstu tignar í ríki sínu, eins og hann hafði ætlað honum, þá var ekki auðið að fá aðrar kringumstæður hentugri, til þess *á annan bóginn* að sýna sakleysi þessa manns, hið ranga álit á honum og mismuninn á hinni rjettu og hinni röngu hugmynd um Messías; og aptur *á hinn bóginn* að koma til leiðar þeim þjáningum, sem hann átti að lifa, þrátt fyrir það þó hann væri bersýnilega saklaus. Hinn rómverski landshöfðingi má til að lýsa því yfir, að hann sje saklaus, á því augnabliki sem hann kveður upp yfir honum dauðadóminn. Ósannindi þau, er hann var kærður fyrir upphlaup, hljóta að koma í ljós og verða hverjum manni ber. Mismunurinn á hinni rjettu og hinni röngu hugmynd um Messías hlýtur að verða augljós að svo miklu leyti, að menn geta glöggst sjð af allri ransókninni: „hinum ákærða var full alvara að vilja vera álitinn Messías, hann vildi deyja fyrir þá játningu, að hann væri það; og þó var hann ekki það, og vildi ekki vera það, sem Gyðingar hugsuðu, að Messías *mætti* til að vera, eins og einhver jarðneskur konungur, eins og keysari“. Hvortveggja lýsti sjer eins berlega. Nú var þá allt undir því komið, hvor þeirra hefði rjettara fyrir sjer. Afdrifin urðu að sýna það. En þar eð ekki sýndist nú liggja fyrir Jesú annað enn þjáningarfullur dauði, og enginn hugsaði að svo stöddu lengra fram í veginn, þá voru reyndar litlar líkur til þess, að Jesús hefði sannleikann á sínu máli.

En lofaður veri Guð og Faðir vors Drottins Jesú

Krists, hann, sem einn gjörir dásendarverkin, fyrir það að hann gaf hinu góða málefni svo vegsamlegan og dýrðlegan sigur! Ó, hversu vjer erum nú sælli, kristnir menn, enn Drottins fyrstu játendur voru á dómsdegi hans á Gabbata! Með ótta og skelfingu horfðu þeir á þyrnikórónuna á hans blóðuga höfði, og purpurakápuna á hans húðstrýkta líkama. Með ótta og skelfingu sáu þeir að líf hins saklausa var á valdi hins rómverska landshöfðingja, og að hinn rjettláti var af hinum rangláta til dauða dæmdur á krossinum. En hvað sjáum vjer? kórónu dýrðarinnar á hans sigurkrýnda höfði, og veldisprota kraptarins í hægri hendi. Vjer vitum að honum er allt vald gefið á hinnu og á jörðu, og að hann er settur dómari lifendra og dauðra. Vjer sjáum og alstaðar í kringum oss hinar blessunarríku afleiðingar hans guðlega lífs og guðlega dauða. Þess vegna föllum vjer til fóta þjer, Drottinn vor Jesús Kristur, sem varst til dauða dæmdur fyrir syndir vorar, og biðjum þig að gefa oss náð og styrk til að helga þjer allt vort líf, til að lifa í dygd og guðsótta þjer einum, sem ert fyrir oss dáinn og upp aptur risinn, svo að þú getir álitid oss þess verðuga, þegar þú kemur til dómsins aptur, að innleiða oss í þá dýrð, sem þú hefur hlotid hjá þínum himneska Föður. Amen.

29. Barrabas er látinn laus.

Fjandmenn Jesú voru þá búnir að fá Pílatus til að fella yfir honum dauðadóminn. Þeirra óþreytandi kapp hafði nú áunnið það, sem þeir áður höfðu ekki þorað að gjöra sjer nokkra von um, að lýðurinn myndi samþykkja dauðadóminn. En þeim hafði líka tekizt að telja hann á sitt mál, þar sem um þessa tvo menn átti að kjósa til

útlausnar, Jesús eða Barrabas. Reyndar var það skynsamlega hugsað af Pílatusi, að reyna til að frelsa Jesúm með því að láta Gyðinga kjósa á milli hans og Barrabasar, þar prestarnir hefðu varla þorað að mæla á móti, ef lýðurinn allur hefði orðið samtaka um að framfylgja lausn þess manns, sem landshöfðinginn sjálfur hafði úrskurðað síknan saka. Að sönnu gat það verið vafasamt, hvernig þeim þorra manna, sem viðstaddir voru, myndi vera í þeli niðri til Jesú; en enginn efi er á því, að velviljaðir meñn hafa verið innan um; og Pílatus hlýtur að hafa tekið eptir því; annars hefði hann varla leyft þeim að ráða nokkru um valið. En af því hann vissi, hversu mikil áhrif að álit prestanna hafði á hugi manna, þá gat hann ekki verið viss um, að þeir einmitt myndi tilnefna Jesúm, ef hann spyrði þá svona yfir höfuð: *hvaða bandingja hann ætti að gefa þeim lausan?* Og þess vegna áleit hann ráðlegast að láta þá kjósa um tvo, þar sem annars vegar var hinn *mesti illræðismaður*, en hins vegar *saklausasti maður*; hann bæði gat og varð að ímynda sjer, að þó þeim ekki væri ljúft að kjósa Jesúm, þá hlyti samt hinn mikli munur, sem á mönnunum var, að benda þeim á þann, sem þeir ætti sjálfsagt að kjósa af þessum tveimur. En prestarnir, sem rjeðu hjer mestu við lýðinn, þurftu ekki annað enn segja mönnum, að gjörvallt ráðið væri búið að dæma Jesúm fyrir guðlast. Það væri því lítill sómi fyrir þjóðina, og einkum fyrir innbúana í Jerúsalem, að biðja um þann mann lausan, sem tekinn hefði verið til banda fyrir það, að hann hefði legið því upp um sig, að hann væri Messías. Það liti þá eins út, og þeir hefði svo mikla ást á eintómu Messíasar nafninu, að þeir vildi heldur fá lausan uppvísan svikara, sem einungis hefði tekið sjer þetta nafn, enn einhvern annan miklu minni glæpa-

mann. Það væri auðvitað, að Pílatus gjörði það ekki af öðru enn háði að spyrja þá, hvort hann ætti að gefa þeim lausan Messías þeirra? Spurningin eintóm sýndi það, að hann áliti hann ekki að vera Messías, því annars hefði hann sjálfur ofsókt hann, eins og keysarans vesta óvin. En ef hann ekki sjálfur áliti hann að vera Messías, þá mætti hann hugsa að þeir væri næsta heimskir, ef hann ímyndaði sjer, að þeir myndi biðja um hann lausan einungis fyrir það, að hann hefði verið svo ósvífinn að segjast vera Messías. Það þurfti nú varla að segja meir enn þetta til að bæta úr brestum Barrabasar. Glæpur hans sýnist þar að auki hafa verið þeirrar tegundar, að hann í augum Gyðinga þókti ekki eins hegningarverður og guðlast. Hann var upphlaupsmaður, og um þær mundir fjölgðu þeir allt af meir og meir, sem vöktu óeyrðir annaðhvort af blindum ákafa, til að halda þeim litlu leyfum, sem þeir höfðu eptir af frelsi sínu, eða þá til að ná einhverju, sem þeir kepptu eptir, í opinberum róstum. Í þess konar upphlaupi hefur líklega Barrabas ásamt með samsærismönnum sínum framið víg, var settur í fangelsi af hinni rómversku stjórn og dæmdur til dauða, og átti að líflátast þá um daginn. Það var nú þvert á móti skapi þjóðarinnar, að þess konar mönnum væri þunglega refsað; því svo mátti virðast sem þeir væri að verja frelsi hennar. Þar á móti var það ófyrirgefanlegt í augum þeirra, að þykjast vera Messías og afreka þó ekki neitt af því, sem menn með svo mikilli löngun væntu eptir af Messíasi: enga stjórnarbiltingu! ekkert stórvirki! Hafi svo prestarnir þar að auki sagt, að nú hlyti hann að sýna sig, ef hann væri Messías; að minnsta kosti mætti hann til að láta dómara sinn Pílatus sjá það; það væri sízt því að kvíða, að Rómverjar dræpi Messías fyrir þjóð-

inni; því svo framarlega sem hann væri Messías, þá hlyti hann að geta frelsað sig úr þessum vanda: þá gat þetta líka gjört þeim enn hægra fyrir að leiða hinn ljettúðuga skríl, sem gildi hjer fyrir þjóðina, eins og best átti við augnamið þeirra. Og þá bættist líka það við, að sá hinn ákærði, sem hjer stóð, hafði í tilliti til hins ytra álitis svo alls ekkert við sig, sem gæti talið þeim trú um, að hann væri *Messías*. —

Þannig fór það þá svo, að allur lýðurinn kallaði upp í einu hljóði: gef þú oss Barrabas lausan, en taktu Jesúm og krossfestu hann! Og enginn reis upp í öllum mannfjöldanum, sem talaði máli hins saklausa, þegar hatur og grimmd lögðust á eitt til að svala á honum heipt sinni. Hvar voru lærisveinar hans, er enginn skyldi hafa hugrekki til að bera honum vitni? Ó, Pjetur sjálfur var fyrir löngu búinn að afneita honum af hræðslu og hugleysi! Hvar voru þá hinir heyrnar- og mállausu menn, sem hann hafði gjört bæði heyrandi og talandi? Hjer gátu þeir hlustað á dauðadóm frelsara síns, hjer var því kostur fyrir þá að tala máli hans í þakklætisskyni. Hvað er orðið af hinum blindu, sem hann gjörði sjáandi? Hjer gátu þeir horft á velgjörðamann sinn, umkringdan af hans vestu fjandmönnum, ofurseldan kvölum og dauða. Þjer hinir mörgu mæðu- og raunamenn, sem hann veitti bæði huggun og hjálp, hver af yður verður nú til að hugga og hjálpa honum? Ekki gafst þú þig heldur fram, ungi maður, sem hann leysti úr dauðans fjötrum hjá Naíns borgarhliði, og leiddi aptur í faðm þinnar grátandi móður! Og þá þegja líka þær hinar mörgu þúsundir þeirra manna, sem hann mettaði í eyðimörkinni, og sem þá að liðinni máltíð lofuðu hann og vegaðu! Eng-

inn lauk upp munni sínum til að þakka Jesú, til að biðja gott fyrir hann. Engin heyrðust bríxlyrði gegn hatursmönnum hans, sem ekki gátu liðið eins heilagt líferni og hans var. — „Saklaus em eg af blóði hins rjettláta“! kallaði hinn huglausi hræsnari á dómstólnum, og kvað svo upp dauðadóminn yfir Jesú, en ljét lausan upphlaupsmann og morðingja. Pílatus hefur hugsað, eins og margur andvaralaus, sem valdið hefur, hugsar enn í dag: það er lítils um vert líf eins fátæks manns! Þegar hann er dáiinn, þá eru menn búnir að gleyma honum, og mjer álasar svo framar enginn fyrir það. Ó, veiztu þá ekki, rangláti dómari, sem fyrir svo löngu síðan ert að dupti orðinn, að aldir veraldarinnar álasa þjer frá kyni til kyns? Dómari lifendra og dauðra krefst af þjer blóðs hins saklausa, því þú varst sekur í lífláti hans. Ísraelslýður kallaði óður: hans blóð komi yfir oss og börn vor! Það er líka komið yfir þig og börn þín, Ísraelslýður! Því þar sem þvilíkir glæpir eru drýgðir blygðunar- og óttalaust, þar er glötun landsins vís. Ó, Jerúsalem, Jerúsalem, þú situr nú í sekk og ösku og syrgir enn í dag blóð hins rjettláta! Amen.

30. Jesús ber sinn kross til Golgata.

Þegar fjandmenn Jesú voru búnir að fá Pílatus til að fella yfir honum dauðadóminn, var þegar farið að búa allt undir líflátið. Jesús var fenginn í höndur rómverskum stríðsmönnum, því þeir voru vanir að lífláta óbótamenn. Það voru sömu mennirnir, sem höfðu meðhöndlað hann svo miskunarlaust rjett áður. Meðan Pílatus las upp dóminn, var Jesús enn í hinum háðslega konungsskrúða. Það gaf þá bæði Gyðingum og Rómverjum tilefni til spotts og hæðni. En þegar nú varð alvara úr,

og Pílatus náði ekki þeim tilgangi, sem hann hafði ætlað að sjer með þessari smán, er hann ljet færa hann í þennan búning, þá færðu þeir hann aptur úr rauðu káppunni, tóku af honum stafinn og þyrnihringinn, og ljetu hann fara í hans eigin föt. Þar eð Gyðingar áttu meiri hlut í lífláti þessu, enn Pílatus, þá er enginn efi á því, að margir af þeim hafa líka hjálpað til að koma Jesú út úr hörginnu og negla hann á krossinn, og ekki einungis horft á það aðgjörðalausir, jafnvel þó hinir rómversku stríðsmenn hafi mest unnið að því. Yfir stríðsmennina var settur höfuðsmaður, sem átti að segja fyrir um krossfestinguna. Pílatus skipti sjer nú ekki framar af málinu, heldur gekk inn í höll sína. En Jesús var leiddur til aftökustaðarins í gegnum stræti borgarinnar frá þeim stað, þar er dómurinn hafði verið dæmdur. Annars var það ekki venja að lífláta óbótamenn, undir eins og búið var að dæma þá. En þó gat það átt sjer stað, þegar um stórglæpi var að gjöra, eins og nú Jesús var kærður fyrir. Og þar eð menn af ásettu ráði höfðu ákveðið, að hegna slíkum glæpum einmitt á *hátíðinni*, svo það þess heldur gæti verið lýðnum til viðvörunar, sem þá var mjög fjölmennur í borginni, þá þókti það ekki rjett að fresta þessu lífláti. Hitt var líka auðvitað, að prestunum og ráðinu gat þess vegna ekki heldur þókt ráðlegt að fresta líflátinu, svo að lýðurinn, sem þeim nú í bráð var samþykkur, skyldi ekki seinna geta breytt skoðun sinni, þegar hann fengi frest til umhugsunar, og áhangendur hans því síður geta fengið Pílatus til að vægja nokkuð til um dóminn. — Fjandmenn Jesú fóru þá með hann eins og í sigurhrósi í gegnum borgina; og er það líklega helzt að þakka mannlegri tilfinningu yfirmannsins, sem stjórnaði hinum fjóru rómversku stríðs-

mönnum við krossfestinguna, að Jesús var ekki sjálfur látinn bera hinn þunga kross-staur alla leið út til aftökustaðarins. Hann sá að Jesús var öldungis örmagna af vökum, hrakningi og misþyrmingum, og tók þess vegna á valdi sínu til að skipa hverjum fullhertum karlmanni, sem fyrst varð á vegi fyrir honum, að taka krossinn og bera hann á eptir honum. Hafi aftökustaðurinn verið á hæð nokkurri, eins og margir halda, þá hefði það hlotið að vera þeim mun meiri áreynsla og þreyta fyrir Jesúm, að verða að bera krossinn upp á móti. Þar á móti var það ekki svo mikil þraut fyrir þann, sem ólúinn var undir. Það gat ekki heldur þókt nein sjerleg vanvirða, því fyrst að höfuðsmaðurinn sjálfur og stríðsmenn hans höfðu öll afskipti af líflátinu, þá þurfti ekki neinum ótignum Ísraelsmanni að þykja svo mikil minnkun að því, að eiga þátt í því líka og bera krossinn. Það varð nú fyrir því maður nokkur að nafni Símon, sem var Gyðingur frá Syrenesveit á Egyptalandi, líklega einn af þeim, sem komnir voru til hátíðarinnar, og var á leiðinni utan af ökrunum inn í borgina. Þessa manns er líka getið af því að hann átti tvo syni, Alexander og Rúfus, sem seinna urðu nafnkenndir menn í kristninni.

Þar sem vjer nú, kristnir menn, eigum að virða fyrir oss Frelsara vorn á hans þungbæru krossgöngu frá Gabbata til Golgata, þá látum oss minnast þessara orða: í gegnum margar hörmungar byrjar oss inn að ganga í Guðs ríki. Já, margvísleg er hörmungin og getur legið bæði á sálu og líkama; og opt verða þeir, sem beztir mennirnir eru, að sæta þyngstu hörmungum. Æ, að vjer einungis vildum láta oss skiljast það, að einnig krossinn er merki um ást Guðs og náð; fúsir skyldum vjer þá taka krossinn

upp á oss og fylgja Drottni vorum eptir, já, vjer skyldum, eins og postulinn Páll, hrósa oss af vorum hörmungum. Guð hefur optast hagað því svo, að vegur vina hans til himinsins dýrðar hefur legið í gegnum þrautir og þjáningar. Hver var honum kærari enn sá, sem hann sagði um: þessi er minn elskulegnr Sonur, á hverjum jeg hefi velþóknun? Og hverjum bjó hann þó erfðari veg enn honum, sem bar sinn kross til Golgata? Það er ekki svo að skilja sem Guð hafi yndi af að leggja þjáningar á þá, sem hann elskar; en hann hefur þóknun á þeirri þolinmæði, sem þeir bera með krossinn, er hann leggur þeim á herðar; allt eins og faðirinn hefur eigi ánægju af að refsa barni sínu, heldur einungis af þeirri undirgefni, sem barnið lætur í ljósi. Þannig hafði og hinn himneski Faðir þóknun á undirgefni Sonarins, þóknun á því, að hann var honum hlýðinn allt til dauða, já, til dauða á krossinum. Og hafi nú sá hinn heilagi og rjettláti sýnt þvílíka hlýðni og undirgefni undir Guðs vilja, þegar hann bar þann krossinn, sem syndir vorar lögðu honum á herðar, þvílíka hlýðni, undirgefni og þolinmæði byrjar oss þá ekki að sýna, sem liðum sjaldnast annað enn það, sem vjer höfum sjálfir bakað oss með vorum tilverknaði! Það kemur ekki fyrir oss að þola sömu þjáningar og Drottinn vor, sem bar á sínum líkama syndir allrar veraldarinnar; en eflaust hefur það komið fyrir þig, kristinn maður, að hörmungar hafa ofsókt hjarta þitt, og þú hefur fengið þína byrði að bera. Hefur þú þá breytt eptir dæmi Drottins, sem á sinni krossgöngu eptirskildi þjer fyrirmynd, svo þú skyldir feta í hans fótspor? Hefur þú þá undir krossbyrði þinni fallið fram fyrir hinum Eilífa ekki með ávarpi örvinglunar, svo segjandi: hjálpa oss, vjer ætlum að tínast! heldur

með hógværrí og einlægri bæn, er ætíð á bænheyrslu vísa? Hvernig hefur þú talað til Guðs í hinum hörðu baráttum lífs þíns? Hefurðu sagt: faðir minn! eins faðir fyrir það, þótt þú typtir og særir og leggir mjer krossbyrði á herðar, verði þinn vilji, þinn vilji, enu ekki minn? Og hefur þú sagt það ekki að eins með vörnum, heldur af fullri alvöru, í einlægni hjartans, og af fullkominni, ótakmarkaðri undirgefni? Þetta er að taka upp á sig krossinn og fylgja Drottni eptir, og þetta er sú fórn, sem Guði líkar vel. En þú, vor herra Jesús Kristur! sem barst krossinn á undan oss og fyrir oss alla, styrk oss með þínum guðlega mætti til að fylgja þjer eptir með krossbyrði vora, og bera hana með þinni þolinmæði, þínu trúnaðartrausti og þinni undirgefni undir Guðs vilja; þá muntú, þegar krossganga vor er á enda, veita oss í umbun þá kórónu dýrðarinnar, sem þú hefur heitið öllum þeim, sem bera sinn kross með þolinmæði, og eru þjer trúir til dauðans. Amen.

31. Jesús huggar konurnar, sem grjetu yfir honum.

Það var engin sjerleg nýlunda að upphlaupsmenn væri teknir af á hátíðinni, en það var óvenja að nokkur maður væri líflátinn fyrir það, að hann hefði tekið sjer tign Messíasar; því ekki vita menn til að nokkur maður á undan Jesú frá Nazaret hafi sagt sig að vera Messías, en eptir hans daga komu upp margir þess konar svikarar. Þess vegna var öllum mikil forvitni á þessum nýstárlega atburði. Fregnin um það að í dag ætti að lífláta *Jesúm frá Nazaret*, sem hefði sagt sig að vera Messías, hafði flogið í skyndi um alla borgina. Það voru þá ekki nema

tveir dagar síðan að menn höfðu heyrt hann kenna opinberlega í musterinu; fyrir fjórum eða fimm dögum höfðu menn sjeð hans innreið, og í dag átti nú líflát hans að fram fara. Þó að mikið gengi á af fórnfæringum og háttíðaveizlum þennan dag, þá ljetu menn það samt ekki hamla sjer frá að vera viðstaddir, að minnsta kosti meðan hann var leiddur út úr borginni og negldur á krossinn, því það stóð ekki heldur svo lengi á því. Það þyrptist líka að múgur og margmenni. Lærisveinar Jesú ljetu nú ekki sjá sig, nema einungis einn af þeim. Hinir voru sinn í hvorri áttinni og stóðu ráðalausir og úrvinda, þegar þeir heyrdðu að Jesús væri til dauða dæmdur af landshöfðingjanum, og væri þegar leiddur út til krossfestingar. Þeir þorðu ekki að koma nálægt herra sínum og kennara, sem var nú svo illa útleikinn og umkríngdur af stríðsmönnum, heldur leyndu sjer innan um mannfjöldann. Jafnvel Pjetur sást nú hvergi, hann, sem svo hjartanlega hafði iðrast ótrúmennsku sinnar. Sá eini, sem þorði að koma nærri, var Jóhannes, sem áður hafði verið viðstaddur, meðan ransóknin fram fór fyrir ráðinu. Konur þær, sem höfðu allt af fylgt Jesú, báru hjer langt af lærisveininum í trúmennsku og hugdirfð. En jafnvel á meðal þeirra kvenna, sem áttu heima í Jerúsalem, voru nokkrar, sem höfðu gott álit á Jesú. Þrátt fyrir allt það, sem um hann var talað af prestunum og Faríseunum, gátu þær þó ekki annað enn álitíð hann saklausan, já, *meir enn saklausan*, þegar þær hugsuðu til kenninga hans og verka, sem Jerúsalem hafði svo opt verið heyrnar- og sjónarvottur að. Þegar þær því sáu hann með miklum erfðismunum dragast með hina þungu krossbjálka, og nú loksins eptir svo margar misþyrmingar, sem hann hafði mætt, með svo mikilli þolinmæði ganga

út í kvalirnar, þá tóku þær að gráta og bera sig mjög hörmulega. Sumar hafa, ef til vill, viknað svo mjög af meðaumkvunarsemi með honum; aptur hafa aðrar sett sjer fyrir sjónir góðverk hans, og hefur þeim svo ofboðið hve ómaklega hann var nú meðhöndlaður; vera má líka að sumar hafi átt að minnast velgjörninga, sem sjálfar þær eða þeirra hafa átt honum að þakka. Eins og þær voru vanar að gjöra, þegar ástfólgnustu ættingjar þeirra og vinir, eða kennarar voru jarðsettir, allt eins gengu þær nú grátandi á eptir honum; og jafnvel þó harmatölur þeirra væri yfirvöldunum bríxl fyrir grimmd þeirra, þar eð líklegt er að heyrzt hafi í þeim harminum bæði þakkir til hans og lofræður um hann, þá slepptu þær sjer samt öldungis við þær hinar viðkvæmu tilfinningar, sem sjón þessi hlaut að vekja í brjóstum þeirra. Þær þurftu því síður að blygðast sín fyrir það, sem þær höfðu fyrir sjer eptirdæmi konu Pílatusar, er reynt hafði til að frelsa hann, og gátu svo með því afsakað harm sinn og trega. Þó að Jesús væri nú næsta hart leikinn, var hann samt ekki svo hugsandi um sjálfan sig, að hann eigi gæti tekið eptir þessari meðaumkvunarsemi þeirra; hann komst við af henni. En, — sagði hann og snjeri sjer við til þeirra, — þjer góðu Jerúsalemsdætur! þjer hafð ekki eins mikla orsök til að gráta yfir mjer, eins og yfir sjálfum yður og börnum yðar. Þessi meðferð á mjer mun hafa hinar ófarsælustu afleiðingar fyrir þau og yður. Þeir dagar munu koma, er menn aumkva kyn yðar fyrir það, sem annars er þess blessun, og prísar þær sælar, sem ekki hafa fætt og ekki fósturað upp börn, — dagar, er skelfingar og harmkvæli munu þrýsta mörgum til að óska, að þeir mætti heldur bráða bana undir skriðum fjallanna, heldur hyljast af hálsunum enn lifa það, sem þá á að koma

fram. Ef svona fer fyrir hinu heilbrigða og kjarngóða trjenu, hvað ætli verði þá um hitt, sem skrælnað er? Þannig mælti hann og gekk svo leiðar sinnar.

Hversu margir eru þeir enn í dag, kristnir menn, sem nefna sig vini Drottins, og fylgja honum á krossgöngu hans með sárum harmi, þegar þeir heyra eða lesa hina hrærandi sögu um það allt, sem hinn rjettláti varð að líða af hinum ranglátu! Og hversu margir eru þeir þá ekki, sem úthella tárum meðaumkvunarinnar yfir honum, en ekki tárum iðrunarinnar yfir sjálfum sjer! En til allra þeirra, sem þannig gráta yfir Jesú, snýr hann sjer enn á þessari stundu, bendir á sinn blóðuga kross og segir: Þjer mannanna synir og dætur, grátid ekki yfir mjer, heldur yfir sjálfum yður og syndum yðar, fyrir hverjar jeg varð að ganga hina þungbæru krossgöngu til Golgata! Af meðaumkvun grjetu konurnar yfir Jesú; en hann gaf þá bæði þeim og gefur öllum oss þá hugvekju, að vjer ekki með tárum meðaumkvunarinnar megum hugsa til, að kaupa oss undan tárum iðrunarinnar. Það er ekki pína Krists að því leyti sem hann líður svo miklar kvalir, sem á að koma oss til að gráta, heldur hitt að hann líður kvalir pínunnar fyrir oss og vegna vorra synda; það á að hræra hjörtu vor. Meðvitundin um vora eigin synd og sekt verður að angra og særa brjóst vor; því pína Krists er ekki friðþægandi fyrir aðra enn þá, sem skoða hana eins og hegningu syndarinnar. Íhugaðu þess vegna iðuglega, kristinn maður! Þessi orð Frelsara þíns: ef þetta er gjört við hið græna trjeð, hvað mun þá verða gjört við hið visna? Ef að hann, sem ekki vissi af synd, verður að líða þetta, verður sjálfur að bera krossinn, uns hann kallar: Guð minn,

Guð minn, því hefur þú yfirgefið mig? hvað mun þá ekki á síðan liggja fyrir þeim, sem ekki vilja láta hreinsa sig af syndunum? Sýni Guð svo mikinn strangleika, að hann ekki þyrmir sínum eingetna Syni, til að frelsa mannkynið frá eynd og spillingu syndarinnar, hvað mun hann þá gjöra, þegar mennirnir hrinda sjálfir frá sjer því frelsi og hjálpræði, sem þeim er framboðið með friðþægingu Krists? Ó, kristinn maður! það er enginn skelfilegri dómur til yfir syndinni, enn krossburður Frelsarans. Hvenær sem þú því minnst hans, þá gráttu hinum heitu tárur iðrunarinnar, þau mýkja hjarta Guðs og hræra hann til miskunar. Já, gráttu, maður, af syndum þínum, sem lögðu krossinn á herðar þínum Frelsara, leitaðu Drottins með tárur iðrunarinnar meðan hann er að finna, og kallaðu á hann meðan hann er nálægur! Sá hinn óguðlegi láti af sinni hugsun og illvirkinn af sinni breytni, og snúi sjer til Drottins; þá skal hann líta til hans miskunaraugum, eins og hann leit til Pjeturs, svo hann geti gengið í burt og grátið yfir syndum sínum. Amen.

52. Græna og visna trjéd.

„Ef menn fara svo með hið græna trjéd, hversu mun þá fara fyrir hinu visnaða?“ sagði Jesús við hinar grátandi konur. Með þessum orðum sýndi hann, að honum stóð meir fyrir hugskotssjónum óhamingja Gyðinga, enu krossburður sjálfs hans. Hann fjekkst ekki neitt um sína eigin kvöl, nema að því leyti sem hann vissi, að þjóðin bakaði sjer með henni hinar mestu hörmungar. Og hve skelfileg hörmung var það líka, sem yfir þjóðinni vofði? — Það voru nú liðin 40 ár síðan Jesús bar sinn kross til Golgata, og Gyðingar voru enn sem fyrri fullir blindrar fastheldni við trúarbragða siði sína, við setninga

Mósis, án þess að verða að betri mönnum fyrir það. Þeir gengu að sönnu rækilega í musterið, föstuðu eptir rjettum reglum, gjörðu iðuglega bænir sínar og þóktust með því hafa aflokið öllu. Með því að bera fórnir fram á altarið, sem prestarnir urðu auðugir af, þóktust þeir afplána syndir sínar. Þeir lifðu ekki fyrir annað enn líkamanu, til að vinna auð og álit, og til að njóta holdlegs munaðar. Enginn hugsaði um annað enn eigin hag, en skipti sjer ekki neitt af öðrum. Allt mátti fá fyrir fje; ættgöfgi og tign, auðlegð og fegurð var meira metin enn þekking og trú, ráðvendni og dygð. Hvor stjettin reis upp á móti annari, því öll tiltrú, trygð og trúmennska var horfin. Jafnvel ættjarðarástin var undir lok liðin, en komin í hennar stað þjóðardramb, eða hatur og fyrirlitning á nábuáþjóðunum. Þeir sukku æ dýpra og dýpra í vanþekkingu; hötuðu þá, sem vildu fræða lýðinn, ofsóktu þá eins og nýmælistmenn, er umhverfa vildu setningum forfeðranna; hjeldu þeim mun fastara við villu og hleypidóma, og ímynduðu sjer ekki að það gæti fyrir komið, að Júdea og Guðs lýður og hin heilaga borg liði nokkurn tíma undir lok. Þeir fundu að sönnu til þeirrar ánaúðar, sem þeir sættu af hendi Rómverja; en það var svo fjærri að hættan og neyðin, sem landi og lýð stóð af henni, veki þeim huga um hið eina, sem þá vantaði, og sem Kristur hafði svo opt fyrir þeim brýnt þeim til frelsis, að hún öllu heldur gjörði þjóðina enn sundurþykkari í sjálfri sjer. Í stað þess að meta með dygdugu hugarfari góða samvizku, og skyldurækt við Guð og samborgara og ættjörðu, meir enn gull og silfur, þá skiptust þeir í flokka, sem sviku og ofsóktu hvor annan með hinum mesta fjandskap. Þannig tókst Rómverjum að kúga allt af meir og meir þjóðina, sem vanþekking, lestir og

sundurlyndi veikti ár frá ári; og mitt í því að þeir leyfðu sjer alls konar ranglæti og svívirðingu, var hvor flokkur landsmanna sjálfra upp á móti öðrum. En loksins fyltist gjörvöll þjóðin hatri og hefnd gegn ójafnaðarmönnum sínum. Uppreist hófst um allt land; setulið Rómverja var rekið burt úr vígjunum, og jafnvel hrakið burt úr Jerúsalem. Skríllinn æddi borg úr borg taumlaust og stjórnlaust, og hugsaði ekki um annað enn rán og hefndir. Þá kom Vespasianus, sem seinna varð keysari í Rómaborg, með óvígán her, vann alla Galíleu og settist seinast um Jerúsalem. Nú fór að vaxa neyðin; en þó að yfir Gyðingum vofði mestu hættur af höndum fjandmanna þeirra, þá hvarf ekki hinn gamli flokkadráttur þeirra fyrir það. Hvor flokkurinn í hinni umsetnu borg hataði og ofsókti annan. Skríllinn rænti hina ríku, drap hina skynsamari; og ekki gekk á öðru enn mestu óhæfu- og grimmdarverkum. Þá var komin sú stundin, sem Kristur hafði bent lærisveinum sínum á, er hann sagði: „Þegar þjer sjáið Jerúsalem umkringda af herflokkum, þá vitið að eyðilegging hennar er í nánd; sá sem þá er í Júdeulandi, flýi hann til fjalla, og hver sem í borginni er flýi hann þaðan; en þeir sem á landsbygðinni eru fari þeir ekki inn í borgina“! Játendur Jesú minntust þessara orða hans. Áður enn umsátur borgarinnar hófst, höfðu þeir allir vikið burt til borgar einnar í landinu, sem Pella hjet. Þar stofnuðu þeir nýjan söfnuð og biðu þess með ótta og kvíða, er verða mundi. Vespasianus notaði með kænsku ósamlyndi og flokkadrátt Gyðinga í Jerúsalem; dró hann stríðið með vilja í nokkur ár, meðan þjóðin var sjálf að ræta sig upp með ósamlyndi sínu og stjórnsleysi. Það var líka svo komið fyrir henni, þegar hann varð keysari, og Títus sonur hans tók við herstjórninni

eptir hann, að Ísraelslýður var orðinn eins og visnað trje, eða eins og aldini, sem fellur niður af eik, fullvaxinn til glötunar. Títus kreppti enn meir að Jerúsalem; neyðin óx með hverjum degi í henni, og að því skapi æði og grimmd innbyrðis á milli flokkanna. Þó varðist borgarlýðurinn enn með hinni mestu harðneskju. Títus, sem var hjartagóður maður, aumkvaðist yfir hina fögru, æfagömlu og heimskunnu borg. Hann vildi semja frið, en hinir þrálátu Gyðingar höfnuðu öllum sáttaboðum, og var þó eynd þeirra og neyð orðin óumræðileg. Þegar þá Títus sá að engin friðarvon var, rjæðist hann á hina rambygðu borg með odd og egg. Eptir harða aðsókn og hráusta vörn lauk þá svo, að musterið brann upp að kolum fremur fyrir æði Gyðinga sjálfra, enn fyrir hefnd sigurvegaranna, og Jerúsalem varð að öskuhrúgu einni. Þá var fram kominn þessi hinn hræðilegi spádómur Jesú Krists: „þeir dagar munu koma, að af þessu, sem þjer nú sjáið, mun ekki steinn yflr steini standa, sem ekki verður niður rifinn. Þung munu þá verða kjör óljjetra kvenna og þeirra, sem börn hafa á brjósti, því mikil harmkvæli munu þá verða í landinu og hegning yflr þessum lýð; menn munu falla fyrir sverðseggjum, og herleiddir verða til allra þjóða, og Jesúsalem mun fóttröðin verða af heiðnum mönnum, til þess þeirra tíð er á enda“.

Ó, eilífi Guð minn faðir, faðir allra þjóða, faðir allra veralda, mikið skelfilegt dæmi hefur þú sýnt í sögu mannkynsins á niðjum Abrahams um það, hvernig syndin er lands og lýða töpun, hvernig óumflýjanleg glötun leiðir af spillingu þjóðanna; hræðilegur ertú í dómum þínum, Drottinn minn Guð! En þú ert ekki sá, sem hegnir þjóðunum; þær hegna sjer sjálfar með syndum sínum.

Yfirtroðsla þinna heilögu boða er hvers manns sjálfsglötun, og lestirnir hvers eins sjálfskvöl. Ó, Drottinn, Drottinn Guð, miskunsamur og náðugur og þolinmóður, þú sem auðsýnir náð í þúsund liðu og fyrirgefur syndir og afbrot, þú sem vitjar ranglætis feðranna á börnum þeirra og barnabörnum í þriðja og fjórða lið, æ, kenndu oss að fhuga rjettdæmi þitt á jörðunni, að hræðast svo dóma þína yfir syndinni, að vjer lærum að leita þess, sem til friðar vors heyrir, og þekkja vorn vitjunartíma, meðan þú auðsýnir oss náð þína og miskun! Og þú, vor herra Jesús Kristur, hið góða og sanna víntrjed, gef oss öllum náð til að vera þjer áfastir, eins og frjófsamir kvistir, þeir eð bera ávexti í rjettan tíma! Þá skal aldrei yfir oss hljóma þessi hinn skelfilegi dómur: öxin er þegar sett að rótum trjáanna, og hvert það trje, sem ekki ber góðan ávöxt, skal upprætast og í eld kastast! Amen.

33. Jesús er negldur á krossinn.

Til þess að gjöra Jesú enn meiri smán, voru tveir óbótamenn, sem dæmdir voru til sama dauðdaga og hann, leiddir út með honum. Þetta var reyndar sá hlutur, sem ekki gat sannað hið minnsta á móti honum í augum nokkurs skynsams manns, en eigi að síður leit nú alþýðan svo á það, sem hann væri jafn þessum illvirkjum. Ekkert gat betur komið mönnum til að skoða Jesúm frá öldungis rangri hlið, eða fremur leitt hina ósvífnu og illgjörnu til að hæðast að honum, heldur enn þetta að sjá hann nú talinn með illvirkjum, því það var svo fráleitt konunglegri tign, sem Jesús átti að hafa keppt eptir. Prestarnir höfðu líka um fram allt leitast við að æsa dramb þjóðarinnar upp á móti Jesú; og það er fullkunnugt hve frek hefndargirnir getur orðið, þegar þjóðardrambið leggst

á eitt með trúarofsanum til að gjöra út af við einhvern. Þeir sem hefðu verið fúsir til að leggja lífið í sölurnar fyrir Messías *eftir þeirra geði*, þóktust ekki betur geta hefnt þeirra smánar, sem þeir álitu sjer gjörða með því, að þessi maður frá Nazaret sagðist vera Messías þeirra, enn með því að álíta og útleika hann sem vesta illræðismann. Þeir komu nú til aftökustaðarins. Hann var nálægt borginni og fyrir vestan hana, og var kallaður *Golgata*, höfuðskeljustaður, af því vant var að taka þar af þá, sem hálshöggirnir voru. Hjer stóð nú Jesús, og var krossinn reistur upp við hliðina á honum. Illræðismennirnir, sem áttu að líflátast með honum, voru nú líka komnir með krosstaura sína, og settu þá þar niður hjá. Stríðsmennirnir rjeðu því, hvar krosstrjen voru sett niður og fest. Meðan verið var að því báru menn Jesú drykk þann, sem vant var að gefa illræðismönnum, áður þeir voru lífláttnir; var það gjört í því skyni að deyfa tilfinningu þeirra fyrir kvölunum. En það var ekki tilgangur Jesú að gjöra sig tilfinningarlausan fyrir þeim. Drykkur þessi var beiskur og var birlaður úr vínberjasýru, og blandað saman við mirru. Jesús bar hann upp að munnni sjer; hann hefði, ef til vill, drukkið, ef það hefði verið hreint vatn; en þetta vildi hann ekki drekka. Betri svaladrykkur var honum nú ekki boðinn. — Það voru hjer um bil dagmál, er þeir komu til aftökustaðarins. Það voru því engar líkur til þess, að hann myndi deyja þann sama dag, því sá dauðdagi, sem honum var ætlaður, kvaldi úr mönnum lífið með löngum tíma. Fjandmenn hans ætluðu líka svo til, að fyrst skyldi hann hanga nokkrar stundir á krossinum, meðan verið væri að kvelja hann, og meðan honum væri að blæða, og svo skyldi loks hið kvalafulla beinbrot gjöra út af við hann til fulls. Þetta var ein-

hver hinn ógurlegasti dauðdagi. Menn þurfa ekki annað enn að ímynda sjer þá skelfilegu þvingan, sem líkaminn var í, þegar höndurnar voru að ofanverðu negldar með göddum út á þvertrjen, og fætarnir að neðanverðu á uppstandaranum; því hvað lítið sem líkaminn þá hreifðist, rifnuðu sárin upp meir og meir, auk þess sem það líka olli óttalegustu sinadrátta. Því meir sem kvalirnar jukust, þess meir þverruðu kraptarnir til að bera þær vegna hita, þorsta og blóðmissis, sjer í lagi hjá Jesú, sem áður var svo þjakaður af hinni miskunarlausu húðstroku. Menn gátu hangið svo dægum skipti, áður enn þeir dóu út af, jafnvel þó þeim blæddi án afláts, og margar smátaugar í líkamanum slitnuðu í sundur af hinni ofboðslegu áreynslu. Þegar húsbændur vildu hefnast sem mest á þrælum sínum, höfðu þeir við þessa miskunarlausu meðferð að láta negla þá á kross. Hin rómverska stjórn ljét taka til hennar, til að refsa með þeim mönnum, sem gengust fyrir upphlaupum í Júdeu. Gyðingar höfðu að vísu til forna haft þann sið, að hengja menn upp á staur, en þeir gjörðu það ekki svona grimmdarlega, og ekki fyr enn búið var að hálshöggva menn áður. Það munu finnast næsta fá dæmi til þess, að *Gyðingar* hafi óskað þess, að *nokkur maður af þeirra eigin þjóð* væri líflátinn með þessu móti. Þessu lífláti var líka samfara meiri smán, enn nokkru öðru. Eintómt nafnið „krossfestur“ þókti Gyðingum svo svívirðilegt, að þeir lengi á eftir vissu ekki af neinu smánarlegra viðurnefni til að gefa þessum Messíasi, sem þeir höfðu útskúfað. Þeir dauðdagar voru til, sem ekki voru álitnir nærri eins svívirðilegir, jafnvel þó þeir væri næsta kvalafullir — Ef vjer nú virðum fyrir oss hugmyndir Gyðinga um Messías, og hvílikur hann átti að vera, þá mátti það

tvennt sýnast næsta ólíkt, þar sem annars vegar var þessi dauðdagi, og hins vegar það ástand, sem þeir ímynduðu sjer Messías í. Það var nú Gyðingi næst að hugsa þannig: „hvernig getur þetta, sem kemur nú fram við hann, staðizt með þeirri sögusögn sjálfs hans og lærisveina hans, að hann væri Messías? Þó að margt kynni að geta komið fram við Messías, þá getur Guð samt ekki með nokkru móti leyft, að slíkt líflát gangi yfir hann. Fyrir það fellur um sjálfa sig öll hin mikla von, sem menn gjörðu sjer um hann. Þetta gjörir hann ekki einungis óhæfilegan til að afreka nokkuð þjóðinni til góðs, — og þó var hann sá sem átti að frelsa hana undan ánauð Rómverja, — heldur gjörir það hann jafnvel öllum fremur hjálpar þurfandi og miklum mun fyrirtillegri, enn hinn auðvirðilegasta Ísraelsmann. Þetta, sem kemur nú fram við hann, er þá líka ljóst merki um það, að Guð sjálfur lýsir því yfir, að hann sje sviksamlegur Messías, og allt fyrirtæki hans óguðlegt“. — Setjum svo að Gyðingar hafi álitid hann að miklu leyti saklausan, þeir gátu samt ekki annað enn kallað það heimsku og vitleysu, að hugsa að hann væri Messías. Það gátu þeir ímyndað sjer, að hver spámaður kynni að mæta ofsóknum og verða líflátinn, en Messías höfðu þeir of lengi ímyndað sjer sem konung og sigurvegara, til þess að þeir þæktist nú geta fundið hið minnsta af tign og vegsemd Messíasar hjá Jesú, eins og hann nú var kominn. — Það var nú búið að reisa krossinn upp, og þeir færðu þá Jesúm úr öllum fötunum, og hengdu hann þar upp; fyrst negldu þeir höndurnar sína út á hvorn þverbjálkann, og síðan fæturnar hvorn fyrir sig á uppstandarann skammt frá jörðu; líkaminn sjálfur hvíldi á lítilli þverslá, sem negld var á miðjan uppstandarann. Nú voru illræðismennirnir líka festir hvor upp á sinn kross; en af

ásettu ráði ljetu menn Jesú kross vera í miðid, svo að annar þeirra hjeck honum til hægri hliðar, en annar til hinnar vinstri. Það leit því eins út og hann væri sjálfur mesti illræðismaðurinn. Engu var gleymt til að gjöra honum smánina sem mesta.

Ó, vor herra Jesús Kristur! þú hinn eilífi Sonur Guðs, sem á krossinn varst negldur fyrir oss og vegna vorra synda, þú lofaðir því meðan þú lifðir hjer á jörðunni, að þegar þú yrðir upphafinn, þá skyldir þú draga alla til þín; þess vegna biðjum vjer þig nú, þú vor Frelsari og Konungur, sem ekki einungis varst hafinn á kross, heldur ert nú líka upphafinn til himinsins dýrðar, dragðu oss alla æ nær og nær þjer, nær þínum krossi, meðan vjer lifum hjer á jörðunni, svo að vjer æ betur og betur íhugum þá elsku, sem þrýsti þjer til að líða fyrir oss kvalir og dauða, og látum hana aptur þrýsta oss til að lifa þjer einum í heilagleika og rjettlæti alla vora æfidaga. Þá muntú þegar æfi vor er á enda draga oss til þín, leiða vorn anda til þeirrar sælu og dýrðar á himnum, sem fyrirbúin er öllum þeim, er aðhyllast þinn kross og elska þig í anda og sannleika. Amen.

34. Fyrsta orð Jesú á krossinum.

Meðan verið var að negla Jesúm á krossinn, var hann eins þolinmóður og hann hafði verið meðan á ransókninni stóð, og meðan hann var leiddur út úr borginni. Menn heyrðu það eitt til hans, að hann sagði með hárri röddu: *Faðir, fyrirgef þeim, því þeir vita ekki hvað þeir gjöra!* — Fjandmenn Jesú stóðu nú hjer allt í kringum hann, eins og þeir væri að gjöra sjer það til ánægju að horfa upp á kvalir hans, og eins og þeir

væri að biðja eptir því, hvað hann nú myndi segja, og hvert honum brigði ekki enn; því líklega hafa þeir hugsað með sjer: vjer skulum pína hann og kvelja, svo vjer sjáum hve þolinmóður hann er; og vjer skulum dæma hann til svívirðilegs dauða, svo vjer heyrum hve hógvær hann er. En þeir fengu ekki að heyra það, sem þeir bjuggust við; hann talar að sönnu, en allt öðru vísi enn þeir höfðu ímyndað sjer. Þeir höfðu búizt við öllu öðru, en Jesús sagði: Faðir, fyrirgef þeim, því þeir vita ekki hvað þeir gjöra! Ó, þá dýpt auðæfanna-þolinmæði, hógværðar og elsku Jesú Krists! Áður enn hann hugsar um að biðja fyrir sjálfum sjer, að fela sinn anda í Föðursins höndur; áður enn hann hugsar um vini sína, að biðja lærisvein sinn fyrir móður sína; áður enn hann hugsar eða talar um nekkurn hlut annan, hugsar hann fyrst af öllu um óvini sína, að biðja þeim vægðar og miskunar. Þeir þurftu þess líka helzt með, því nú var að kvíða fyrir því, að Guð vildi ekki lengur líða það, að horfa upp á slíka mannvonzku og grimmd. Þar sem þeir voru nú búnir að fylla mælir syndanna, þá var að búast við því, að Guð myndi fullnægja hefndinni. Og þess vegna vildi Jesús ekki fresta því að ganga á milli með fyrir bón sína: Faðir fyrirgef þeim! Kvalir hans voru nú byrjaðar til fulls, og dauðinn tók að nálægast. Og þegar svo er komið, er maðurinn vanur að gleyrna öllu öðru, og hugsa einungis um sjálfan sig. En Jesús í sinni dauðans kvöl og angist hugsar ekki einungis um vini sína, heldur fyrst af öllu um óvini sína og grimmustu ofsóknarmenn; og hann hugsar ekki um þá, eins og svo margir menn, sem að sönnu segjast vilja fyrirgefa sjálfir, en óska þess þó í hjarta sínu, að Guð vilji hefna fyrir þá. Nei, Jesús gjörir ekki eins; hann bæði fyrir-

gefur sjálfur og biður Guð innilega að fyrirgefa. Hann krefst ekki hefndar eins og Elías, bölvar ekki eins og Elíseus, formælir ekki sínum fæðingardegi eins og Job, ofurselur ekki Satan eins og Páll, bráðdeyðir ekki eins og Pjetur. Nei, Jesús mæltist ekki til hefndar af Guði, skaut ekki máli sínu fyrir dómstól hans. Hann þegir fyrst lengi; en þegar hann sjer hvað verða ætlar, að sólin á hinnum ætlar að missa sitt skin, og að myrkur ætlar að verða á jörðunni, þá opnar hann varir sínar og biður: Faðir, fyrirgef þeim, því þeir vita ekki hvað þeir gjöra! Hann hafði nú svo lengi gjört mönnum gott; en nú voru allir limir hans negldir fastir, svo hann gat ekki losað þá til að vinna með þeim góðverk; fæturnir voru negldir, svo hann gat ekki gengið um kring til að gjöra gott; höndurnar voru negldar, svo hann gat ekki lypt þeim upp, til að leggja þær yfir sjúka. Hann hafði ekki lausa aðra limi enn tunguna, meðan hann enn gat hrært hana. Með henni vildi hann þá gjöra gott, gleðja og hugga móður sína, huggja og styrkja ræningjann; með henni vildi hann biðja fyrir óvinum sínum. Því eins og hann hafði byrjað að gjöra gott, svo vildi hann líka halda út með að gjöra það, og ekki þreytast. Og hvílíkt ríkdómsdjúp sinnar miskunar sýnir hann þá ekki? Þeir hötuðu hann; hann elskaði þá. Þeir töldu hann með illræðismönnum; hann vildi vera velgjörðamaður þeirra. Þeir greiddu honum banasárin; hann talaði yfir þeim lífsins orð. Þeir gjörðu honum allt til kvalar, sem þeir gátu upphugsað; hann las yfir þeim þá beztu bæn, sem hann þekkti. Þeir vildu ekki skilja við hann, fyr enn þeir sæi hann dauðan; hann vildi ekki deyja, fyr enn hann vissi þá í sátt við Guð. Þeir höfðu sitt mesta yndi af að fremja á honum þeirra vonzkuráð; og það

var hans mesta yndi að vita þeim þá synd fyrirgefna: Faðir, fyrirgef þeim! segir Frelsarinn. Og hversu ástríkt er ekki þetta fyrsta orð: *Faðir!* Það var bæði fyrst og síðast sem hann nefndi það á krossinum. Með því endaði hann líf sitt, er hann sagði: Faðir, í þínar höndur fel jeg minn anda! Í fjórða orðinu, þar sem hann talar um sjálfan sig og þínu sína, kallar hann Guð ekki *Föður sinn*, heldur *sinn Guð*: minn Guð, minn Guð, því hefur þú yfirgefið mig? En þegar hann vill biðja friðar óvinum sínum, þá kallar hann Guð *Föður sinn*, eins og til þess að hræra því betur hjarta hans með svo ástríku ávarpi. Faðir minn! vill Frelsarinn segja, jeg hef eina bæn til þín, áður enn jeg dey; þú hefur ætíð bænheyrt mig; þess vegna lætur þú ekki þessa mína síðustu bæn vera hina fyrstu, sem þú neitar mjer um. Jeg er nú kominn á þann stað, þar er jeg skal sýna þjer hlýðni mína, já, vera þjer hlýðinn til dauða á krossinum; svo láttu þá líka þetta vera þá stund og stað, þar er þú auðsýnir mjer elsku þína; minnstu þess að þú ert Faðir minn; æ, Faðir, fyrirgefðu þeim! Þó þú viljir ekki gjöra það fyrir þá, þá viltu samt gjöra það fyrir mig, því getur nokkur neitað barni sínu í andlátinu? Jeg bið þig, Faðir! fyrir alla þá föðurelsku, sem þú ber til mín, og fyrir allt það sonartraust, sem jeg hef á þjer, að fyrirgefa þeim. Láttu ekki á synd þeirra, heldur á fyrirbón mína; láttu sár mín, blóð og benjar hræra þitt föðurhjarta. Þeir hafa að sönnu greitt mjer þessi sárin, og það er þeirra synd; en jeg er líka særður fyrir þeirra sakir, láttu það því vera þeirra friðþægingu! — Þegar Jesús bað fyrir sjálfum sjer, bað hann með skilyrði: Faðir, ef það er þinn vilji, þá tak þennan kaleik frá mjer; þó ekki minn, heldur verði þinn vilji! En þegar hann nú

biður fyrir óvinum sínum, biður hann skilyrðislaust; hann segir ekki: Faðir, ef þú vilt, þá getur þú fyrirgefið þeim! Nei, Faðir, fyrirgef þeim! segir Frelsarinn. — Og hversu huggunarrík er nú ekki fyrir oss, kristnir menn, þessi fyrirbón Frelsara vors! Hafi Jesús svo innilega getað beðið fyrir sínum vestu óvinum, hvernig mun hann þá ekki geta beðið fyrir vinum sínum, játendum og trúmönnum? Hafi hann getað beðið þannig í kvölum sínum á krossinum, hversu mun hann þá ekki geta beðið nú, þar sem hann lifir og ríkir við Föðursins hægri hönd til að biðja fyrir oss! Amen.

33. Yfirskriftin á krossi Jesú.

Ekkert atvik í þínu Jesú getur þókt þeim lítilsvert, sem annars hafa nokkrar mætur á lífi hans og dauða; og þannig verðskuldar þá líka yfirskriftin, sem fest var á krossinn upp yfir höfði hans, athygli vora. Eptir því sem venja var til, þá átti Pílatus að nafngreina dauðasök hinna krossfestu, rita hana á spjald og festa svo upp á hvers kross fyrir sig. Nú var hann sannfærður um *sakleysi Jesú*. Ákæran um konungstignina hafði felt sig sjálf; og þó var ráðið og prestarnir svo þrálátir í að fylgja fram þessari ákæru, að hann hennar vegna varð að fella yfir honum dauðadóminn. Þetta gramdist Pílatusi, og þess vegna orðaði hann yfirskriftina með vilja á þá leið, að hún var fremur til að storka ákærumönnum, enn að hún væri nokkuð til smánar hinum ákærða. Hann þurfti ekki annað enn nefna hann því nafni, sem þeir höfðu sagt að hann keppti svo mikið eptir, til þess að smánin lenti öll á þeim. *Jesús frá Nazaret konungur Gyðinga*. Þannig hefur sá lærisveinn, sem stóð hjá krossinum, lesið yfirskriftina, og var hún rituð á

þrem tungumálum, á syrísk-kaldeisku fyrir innlenda Gyð-
 inga, á grísku fyrir útlenda Gyðinga og á latínu fyrir
 hina rómversku stríðsmenn. Það gat ekki hjá því farið,
 að höfðingjar Gyðinga steytti sig á þessari tvíraðu yfir-
 skript. Hann er þá *svona*, *konungur* Gyðinga! gat á-
 horfendunum dottið í hug að segja; og var það þá til-
 efni fyrir Rómverja til að hæðast að því. Hafi það
 nokkurn tíma til verið, sem gat gjört Gyðingum opinbera
 minnkun fyrir þeirra jarðnesku eptirvæntingu um Messías,
 þá var það þetta. Hvílik storkun og smán var það fyrir
 Gyðinga: Mesías yðar er krossfestur! Og þá bætti það
 ekki um, að einmitt sá var kallaður konungur Gyðinga,
 sem í sömu yfirskrift var kenndur við *Narxaret*, — því
 líka var þetta viðurnefni svo fyrirliðlegt í augum Gyðinga
 í Jerúsalem. Eigi að síður hefðu þeir þó getað sætt sig
 við að lesa þetta nafn í yfirskriftinni, einkum þar eð það
 aðgreindi *pennan Jesúni* frá svo mörgum öðrum, sem
 hjetu sama nafni; en það var þessi viðbætur, *konungur*
Gyðinga, sem gjörði þeim yfirskriftina svo andstyggilega.
 Þetta þókti höfuðprestinum og öðrum ráðherrum svo í-
 sjárvert og smánarlegt fyrir þjóðina, að þeir báru sig
 upp um það við Pílatus. Þeir leiddu honum fyrir sjónir,
 að það liti nú allt eins út og þessi Jesús væri í raun
 og veru sá, sem hann hefði látizt vera, og að þetta myndi
 baka þjóðinni svívirðilegasta umtal eptir á, allt eins og
 þeir hefði mátt til að sjá upp á það, að Messías þeirra
 hefði verið líflátinn. En Pílatus hafði með vilja ritað
 þannig. Og þeir höfðu nú því síður orsök til að finna
 að þessu, þar eð þeir höfðu sjálfir ákært hann svo sem
 Messías, en höfðu ekki sannað, að hann ekki væri það,
 eða gæti ekki verið það. Þeir höfðu líka með svo miklu
 kappi og þráa svarað landshöfðingjanum, sem sá undir

eins að sakargiptirnar voru tómar ýkjur: *hann hefur sjálfur gjört sig að konungi!* Þeim var því rjett makleg þessi hneysa. Pílatus, sem ekki fann neina sök hjá honum nema nafnið, sem hann átti að hafa tekið sjer, ljet einmitt setja þetta nafn í yfirskriftina. Þeir komust því ekki upp með það, sem þeir beiddu um, að hann í staðinn fyrir *konungur Gyðinga* ljeti setja: *sem sagdist vera konungur Gyðinga*. Pílatus var ekki sá maður, sem hægt var að fá til að taka aptur orð sín. Hann svaraði þeim: *það skal standa við það, sem jeg er búinn að skrifa!* — Líklega hefur og eitthvað mátt til að standa á krossi illvirkjanna um upphlaup, manndráp eða þess konar. Þar eð þeir að álitu Gyðinga voru ekki eins hegningarverðir, eins og Jesús, jafnvel þó þeir yrði að liða sömu hegningu og hann, þá hefur líklega þetta orð, *upphlaupsmaður*, staðið yfir höfðum þeirra. Það voru nú allt af að safnast að fleiri og fleiri menn úr borginni. En til þess að halda við góðri reglu, hjeldu hinir fjóru stríðsmenn vörð við krossinn, og voru þeir að gjöra gis að yfirskriftinni.

Auðsjáanlega var það að þakka stjórn Guðs, að Pílatus hagaði yfirskriftinni yfir krossi Jesú, eins og hann gjörði, og ljet engu breyta í henni. Þó hann ekki vissi sjálfur, þá bar hann þar sannleikanum ljóst vitni; því hvað sýndi þessi yfirskrift annað enn þetta tvennt: sakleysi Jesú og tign Jesú; sakleysi hans að því leyti, sem Pílatus gat ekki tilgreint nokkurn glæp um hann; og var það mikill sigur fyrir Jesúm í dauða hans. En þó vitnaði yfirskriftin enn betur um tign Jesú. Hún nefnir fyrst skírnarnafn hans, *Jesús*, sem þýðir Frelsari, og síðan tignarnafn hans, *Konungur Gyðinga*; því konung-

ur var hann, fæddur af Föðurnum frá eilífð, konungur Gyðinga að burðum til, og konungur enn á krossinum, sá er átti ráð á Paradís, og gat veitt mönnum himneska sælu. Yfirskriptin innibatt þannig í fám orðum allan fagnaðarboðskap Krists, öll aðalsannindi kristilegrar trúar. Og svo að þessi náð Guðs yrði því betur kunnug, þá var þetta ritað á þremur helztu tungumálum heimsins, eins og til að sýna þá þýðingu, sem kross Krists hefði fyrir allar þjóðir. Þannig skiljum vjer þá yfirskriptina, kristnir menn! og að vjer skiljum það rjett, sem þar stendur, og sem oss má þykja mest um varðandi, að Drottinn vor Jesús Kristur sje, eins og yfirskriptin segir, Frelsari vor og allra manna, það sýna oss bezt þau frelsisorð, sem vjer heyrðum hann mæla fyrst á krossinum: Faðir, *fyrirgef þeim!* Þeir höfðu kallað upp á móti honum: krossfestu, krossfestu hann! Hann kallar nú upp yfir þeim: fyrirgefðu, fyrirgefðu þeim! Þeir höfðu leitt hann fram fyrir rangláta dómara með upplognum sakargiptum; hann leiðir þá nú fram fyrir náðugan föður með innilegustu fyrirbænum. Þeir gjöra honum allt það illt, sem þeir geta; hann óskar og ann þeim hins bezta, sem hann þekkti og sem hann vissi þá nú svo við þurfa, fyrirgefningar hjá Guði. Gjörvöll náttúran var nú uppi á móti þeim, og eins og reiðubúin til að tortýna þeim. Sólin myrkvaðist, allt eins og hún blygðaðist sín að skína yfir þetta miskunarlausu verk; jörðin skalf, allt eins og hún vildi hrista af sjer morðingja Guðs Sonar; björgin klofnuðu í sundur, allt eins og þau byðist til að beinbrjóta þá, sem báru steinhjörtu í brjóstum; grafirnar opnuðust og hleyptu út líkömum framlíðinna, allt eins og þær vildi rýma til fyrir þessum myrkursins þjónum. Þannig var allt eins og samtaka fjandmönnum Jesú til

tjóns og eyðileggingar. En þá var Jesús sá eini, sem vildi frelsa þá, sem talaði yfir þeim og fyrir þá líknar- og frelsisorð: Faðir, fyrirgef þeim! Hefði hann vitað að biðja þeim einhvers betra, þá hefði hann gjört það; en hann þekkti ekkert betra enn fyrirgefningu. Hún er sú mesta náð, sem Guð getur sýnt syndugum mönnum, sú mesta sæla, sem nokkur getur óskað sjálfum sjer eða öðrum. Sæll er sá maður, segir Davíð, sem syndin er fyrirgefni! Og einmitt þessarar náðar óskar Jesús óvinum sínum, þessarar sælu unnir hann þeim. Og eins og fyrirgefning var hið bezta, sem hann gat beðið um, eins var hún líka hið fyrsta, sem hann vildi biðja um, því hún var tilgangur þínu hans og dauða; til þess dó hann, að hann gæti komið oss í sátt við Guð, því svo segir hann sjálfur: þetta er mitt blóð, sem úthellist til fyrirgefningar syndanna. Ó, Drottinn Jesús, vor Frelsari, vertu með þínum heilaga lærdómi leiðtogi vor í lífinu, og með þinni friðþægingu og fyrirbón Frelsari vor í dauðanum! Amen.

56. Stríðsmennirnir skipta klæðum Jesú.

Þegar búið var að negla Jesúm á krossinn, og festa yfirsíptina upp yfir höfði hans, og hann hjekk þar nú nakinn og blóðugur, tóku stríðsmennirnir, sem að krossfestingunni störfuðu, fót hans til sín, sem þeir höfðu fært hann úr. Þetta var venja. Stríðsmennirnir voru fjórir; þeir skiptu fyrst á milli sín utanhafnar kjóli hans, því honum var hægt að skipta í sundur, og svo hinum fatnaði hans. Allir fengu jafnmikið. Um kyrtilinn, sem var ofinn í einu lagi og ekki var hægt að skipta í sundur,

köstuðu þeir hlutkesti, og ljetu það ráða hverjum hann skyldi hlotnast. Þessi atvik þykja hinum heilaga sagnaritara svo merkileg þess vegna, að þau sýna hversu ræzt hafi þessi spámannlegu orð: *Þeir skiptu fötum mínum milli sín, og á kyrtil minn lögðu þeir hlutkesti.* Þessi samhljóðan er þeim mun merkilegri sem þessi orð standa í 22. sálmi Davíðs, því sá sálmur er einmitt lýsing á ástandi Messíasar í þínu hans; eins og hann líka sjálfur nokkru seinna tók sjer í munn orð úr sama sálmi, til að lýsa með tilfinningum sínum á krossinum, er hann kallaði: Guð minn, Guð minn, því hefur þú yfirgefið mig? Þetta kemur of vel heim til þess, að menn geti eignað það nokkurri tilviljun; því það er auðsjeð, að hjer kemur fram við einn mann allt hið sama, og mörgum öldum áður hafði verið sagt fyrir um kvalir ónefnds manns hjá sömu þjóð, og það á þann hátt, að það lítur út allt eins og það sje spádómur.

Hvað sástu nú á Golgata, kristinn maður? Jesús, sem klæðir allar skepnur, er sviptur fötum, og látinn hanga á krossinum klæðlaus og nakinn. Menn eru þó optast vanir að halda hita á sjúklingum, og deyjandi menn svipta þeir sízt fötum. En hjer bregður út af því. Þegar Frelsari heimsins stríðir við dauðann, hjúkra honum engar ástríkar höndur, enginn vinur þerrar dauðasveitann af enni hans, enginn mælir til hans ástrikt orð honum til huggunar. Blygðunarlausar smánanir og særandi bríxlyrði dynja úr öllum áttum að hinum krossfesta, sem hangir þíndur og kvalinn, ber og nakinn á trje bölvunarinnar. Skoða hjer þína eigin mynd, kristinn maður! svona ber og nakinn og snauður af öllu rjettlæti varst þú fyrir augliti Guðs, áður enn Jesús Kristur gaf

þjer skrúða síns rjettlætis. Meðan þú því horfir á, að stríðsmennirnir skipta klæðum hans, þá íhugaðu enn það frelsisorð, sem þú hefur heyrt hljóma niður af krossinum, og skoðaðu hvernig það nær einnig til þín, og skryðir þig skrúða rjettlætisins fyrir augliti Guðs. — Faðir, fyrirgef þeim! sagði Frelsarinn. Og til hverra meinar hann þar? Sjálfsagt til þeirra, sem honum stóðu nú næstir, þá til stríðsmannanna, sem höfðu neglt hann á krossinn, og voru nú að skipta með sjer fötum þeim, sem þeir höfðu flett hann. En svo meinar hann líka til allra þeirra, sem stóðu í kringum kross hans, hæddu hann og spottuðu. Enn fremur til þeirra allra, sem höfðu verið í verki með að ráða hann af dögum; þá til þeirra manna, sem fyrst höfðu handtekið hann og bundið; til Gyðinga, sem höfðu kallað upp yfir honum: krossfestu, krossfestu hann! til ljúgvottanna, sem höfðu logið upp á hann; til Pílatusar, sem hafði dæmt hann til dauða; til hinna æðstu presta, skriptlærðra og Faríseá, sem höfðu verið hvatamenn til alls þessa; í stuttu máli: enginn var undanskilinn, sem með ráð og dáð, hönd og verki, hjarta og munni hafði verið meðvitandi um og samverkandi að dauða hans. Einn og sjerhver, sem hafði komið fram sem fjandmaður hans, var innifalinn í þessari hans bæn; Faðir, fyrirgef þeim! Og til þess að sýna hve hjarta hans var laust við allt hatur, þá kallar hann þá ekki óvini sína, segir ekki: fyrirgefðu óvinum mínum! Nei, hann vissi ekki af hatri að segja; Faðir, fyrirgef þeim! segir Frelsarinn. Hann gat ekki heldur álitid eða kallað þá óvini sína, sem hann var nú að láta lífið fyrir þeim til frelsis og farsældar. En ætla þessi bæn Frelsarans snerti þig þá líka, kristinn maður? Hafir þú ekki átt neinn þátt í dauða hans, þá kemur hún þjer ekki við. En af því að

það er víst, að vjer höfum allir verið orsök í dauða hans, þá nær líka þessi fyrirbón hans til allra vor. Frelsarinn segir ekki: fyrirgefðu þessum, sem hjer eru nú viðstaddir, og hafa flett mig klæðum! heldur fyrirgefðu þeim, þeim öllum, sem eru orsök í dauða mínum! Hefur þú þá ekki líka, kristinn maður, verið orsök í dauða hans? Er ekki sjerhver synd, sem vjer drýggjum, nagli í krossi hans, broddur í þyrnikórónu hans, svípuhögg á baki hans? Gyðingar lögðu að sönnu höndur á Jesúm; en hefðu ekki syndir vorar ásamt þeirra ollað þess, að þeir gátu lagt höndur á hann, þá hefðu þeir ekki mátt snerta eitt hár á hans höfði. Stríðsmennirnir hefðu ekki neglt hann á krossinn, ef Pílatus hefði ekki dæmt hann til dauða; Pílatus hefði ekki dæmt hann til dauða, ef Gyðingar hefðu ekki neytt hann til þess; Gyðingar hefðu ekki neytt hann til þess, ef syndir vorar og allra manna hefðu ekki gjört það að verkum, að hann vildi deyja, og Guð sjálfur ályktað, að það yrði svo að vera. Þess vegna svo margir sem syndugir eru, þá eru þeir samverkandi að Jesú dauða, og þá líka innifaldir í þessari hans miskunarríku fyrirbón. Eins og hann dó fyrir alla á krossinum, eins hefur hann líka beðið fyrir öllum; og fyrirbón hans kemur þeim öllum að notum, sem ekki brjóta hana af sjer með mótlþróa. En það var ekki einungis á krossinum, sem Jesús bað fyrir oss, heldur biður hann fyrir oss enn í dag. Hann byrjaði að biðja fyrir oss í lífinu; jeg bið fyrir þessum, sagði hann, sem þú hefur gefið mjer, og ekki einungis fyrir þeim, heldur fyrir öllum, sem trúá á mig fyrir þeirra orð; hann hjelt áfram að biðja fyrir oss í dauðanum, þegar hann sagði: Faðir, fyrirgef þeim! Og hann heldur enn á fram að biðja fyrir oss á himnum; hann er á hægri hönd Guði, segir post-

ulinn Páll, og er einnig maðalgangari fyrir oss. Og guðspjallamaðurinn Jóhannes segir: ef einhver syndgar, þá höfum vjer árnaðarmann hjá Föðurnum, Jesúna Krist þann rjettláta. Já, eins og klæði Krists gengu við krossfestingu hans í fjögra staða skipti, þannig gengur rjettlætisskrúði hans, hin friðþægjandi pína og fyrirbón hans, í hinar fjórar áttir veraldarinnar. Þess vegna biðjum vjer þig, Drottinn vor Jesús Kristur! gefðu oss náð til, meðan vjer lifum hjer, að leita svo þess rjettlætis, sem þjer er þóknanlegt, að vjer á síðan getum álitist verðugir að vera í tölu þeirra, sem hafa hvítfágað sín klæði í blóði Lambsins, og sem safnast saman frá austri og vestri til að sitja til borðs í Guðs ríki. Amen.

37. Annað orð Jesú á krossinum.

Jesús hjekk þegjandi á krossinum og mælti ekki orð. Hann átti nú ekki að gjöra annað, enn *líða kvalir*. Hann hafði sagt: Faðir, fyrirgef þeim! og hann hjelt stöðugt því sama hugarfari, hvað mikið sem kvalir hans jukust, og hvernig sem grimmd manna og æði ljet. Það gat nú ekki heldur hjá því farið, að kvalir hans væri orðnar óþolandi. Af krossinum sá hann þá menn, sem hann hafði lifað til heilla fyrir. Hann sá að þeir töldu hann nú á meðal svikara og illræðismanna, að landstjórnin hafði dæmt hann til að líða dauða upphlaupsmanna; og þann dauða leið hann nú með langvinnum kvölum mitt á milli tveggja ræningja. Þó leit hann líka á þetta allt, eins og hann var vanur, rjettum og sönnum augum. Hann vissi hver hann var, og hver hann átti að verða. Innan um mannfjöldann, sem horfði þar á hann, sá hann þó líka nokkra vinveitta menn og góða, sem kenndu í brjóst um hann og báru sinn harm í hljóði. Hann þekkti þessa frá hin-

um. Hann sem var svo kunnugur mörgum hundruðum manna úr Galíleu, sem hafði haft svo marga menn til fylgdar við sig, honum varð nú án efa litið á marga, sem stóðu innan um mannfjöldann, og horfðu upp á krossinn til hans með viðkvæmni og harmi. Og hafi hann verið svo mannelsskurður að biðja þeim miskunar, sem kvöldu hann, hversu sárt hlaut hann þá ekki að taka til nánustu vandamanna sinna, sem misstu hans nú við? Ekki getur hjá því farið, að hann opt á þessum kvalanna tíma hafi hugsað um lærisveina sína, þó fæstir af þeim væri viðstaddir við krossinn. Já, vjer megum trúa því, að Gyðingar og gjörvallt mannkyn hafi nú staðið honum fyrir hugskotssjónum. Hvernig gat hann gleymt þessu á þeirri stundu, er hann nú með þjáningarfullum dauða var eins og að láta vígja sig til herra, frelsara og dómara? Það gat ekki hjá því farið, að meðaumkvun yfir eynd og spillingu manna, samfara því hinu mannelsskurða áformi að afreka allt, sem hann hafði ætlað sjer þeim til farsældar, hlaut að fylla sálu hans, þar sem hann nú hjekk þíndur og kvalinn á krossinum. En þó snjerist nú líka hans ástríka viðkvæmni að vissum mönnum, som honum voru nákomnastir. Næst krossinum stóð Jóhannes, sá lærisveinn Jesú, sem hann elskaði svo innilega. Hann stóð þar með viðkvæmustu tilfinningu og þó með nákvæmustu eptirtekt, svo að hann jafnvel tók eptir minnstu atvikum. Hann sá hjer ekki einungis hið grimmdarfalla líflát, hina langvinnu kvöl, blóðið, sem rann og streymdi, hann heyrði ekki einungis hin freku háðyrði í stríðsmönnum, lýðnum og prestunum; heldur sá hann líka og heyrði auk þess margt annað, sem þeim einum gat þókt merkilegt, er hafði vit á að meta þann, sem leið, og það þó hann væri í þessari svo mjög fyrirlitlegu mynd.

Það var Jóhannes, lærisveinn Jesú og ástvinur hans, sem innilegasta vinátta og ást á herra hans og kennara hafði dregið svo nærri krossinum. Að sjá hann nú þar hefur, ef til vill, getað vakið hjá Frelsaranum í þessari hans miklu niðurlægingu þá hugsun, að hann hefði þó ekki unnið með öllu árangurslaust hjá þjóðinni; að hann þó, svo aumlega sem hann nú var kominn, ætti áhangendur, sem ekki slitu trygð við hann; að þessi lærisveinn skyldi bráðum útbreiða í heiminum hinn sanna lærdóm um Drottinn sinn og Meistara, og leiða marga menn til Guðs og Messíasar. Hjá Jóhannesi stóð *María*, móðir Jesú. Sonarástin hafði ekki dáið út í brjósti hans fyrir það, þó hann hefði vikið burt af heimili hennar í Nazaret, til að gegna hans æðri störfum. Upp frá þeim tíma hafði hann að sönnu ekki lifað *fremur* fyrir hana, enn fyrir aðra Israelsmenn; því hann vildi ekki kannast við annan skyldugleika enn þann, sem bygður var á hugarfari líku sjálfs hans. En þó gat hann ekki gleymt þeim 30 árum, sem hann hafði lifað af æfi sinni í Nazaret; og María, sem þegar í æsku hans hafði íhugað og borið saman í huga sínum allt, sem talað hafði verið um þennan Son, sjer í lagi það sem Símeon hafði sagt, að sverð skyldi nýsta í gegn sálu hennar, og sem jafnvel, meðan hún annaðist hann í uppvexti hans, hafði orðið að leita hans með kviða og hræðslu, þegar hann hafði skilið við hana, til að gegna æðri störfum, — hún hafði þó allt af tjáð sig honum eins og ástríðasta móðir, og elskað hann sem sinn einka son. Það var hennar mikla móðurelska, sem leiddi hana svo nærri krossi hans. Hún var nú ekkja og farin að eldast. Í þrjú undanfarin ár hafði hann ekki beinlínis sjeð henni fyrir uppeldi; en þegar hún var með honum á ferðum hans, hafði hún uppeldi sitt og lifði á örlæti þeirra, sem

sáu bæði sjálfum honum og lærisveinum hans fyrir nauðsynjum þeirra. En nú var ekki lengur að gjöra ráð fyrir því, að hann ferðaðist úr einum stað í annan, og hefði til fylgdar bæði hana og lærisveina sína. Það var þess vegna við því búið, að hún kynni að lifa skort. Og þó að nú ekki hefði þurft að gjöra ráð fyrir því, þá átti hún samt skilið huggun og umhyggju, þó aldrei hefði verið fyrir annað enn það, að *hún* hafði *nú* að bera þá þyngstu þraut, sem á nokkurri móður getur legið. Sonur hennar, sá hinn sami, sem henni hafði verið heitið því, að Guð skyldi gefa háseti Davíðs, forföður hans, — og sem hún sjálf hafði vegsamað Guð fyrir, þann, er upphefur hina lítilmótlegu, — þennan sían son sá hún nú hanga á krossinum mitt á milli illræðismanna, og gat sjeð af útliti hans þá þjáningu, sem hann tók út af svo langvinnnum kvölum, jafnvel þó hann ekki barmaði sjer hátt. Þar sem hún þá stóð hjá lærisveininum nálægt krossi hans, og bar sinn harm í hljóði, þá létur hann til hennar með viðkvæmni og segir: *skoðaðu, María, þarna er sonur þinn!* og leit um leið til Jóhannesar, sem skildi svo vel orðalag hinnar ástríku vináttu; Jóhannes leit upp á hann, og þá sagði Jesús við hann: *skoðaðu, þarna er hún móðir þín!* — María skildi hann, og sá að þetta var síðasta umönnunin, sem hann sýndi fyrir henni, þar sem hann nú fól hana á höndur Jóhannesi, sem hann elskaði eins og *vin*. Hann gaf henni þennan son í staðinn fyrir sig. Jóhannes þurfti ekki heldur meira með, enn þessa bendingu. Hann hafði áður borið mikla virðingu fyrir Maríu, af því hún var móðir herra hans og kennara. Hann hefur og líklega, undir eins og búið var að handtaka Jesúm, hugsað um hana og tekið hana að sjer. En þegar nú var búið að biðja hann

svona fyrir hana, gekk hann henni í sonar stað. Upp frá þeim degi tók hann hana heim til sín, hann ól önn fyrir henni, og hún hefur líklega hjá honum verið þangað til hún dó.

Mikil huggun er í þeim orðum Drottins, sem vjer nú heyrðum að hann talaði til móður sinnar og lærisveins, ekki einungis fyrir ekkjur og munaðarlausa, heldur fyrir alla þá, sem elska Guð og eptirfylgja hinum krossfesta; því ekki er Maria ein móðir Jesú, heldur sjerhver sá, sem gjörir vilja hans himneska Föðurs, eins og hann segir sjálfur. Ekki er heldur Jóhannes einn lærisveinn hans, heldur eru það allir þeir, sem afneita sjálfum sjer, taka hans kross upp á sig og fylgja honum eptir. Þess vegna nær sú umhyggja Drottins, sem hann sýnir hjer, til allra þeirra, sem aðhyllast hann. Hann veit að enginn á við verra að búa í heiminum, enn ástvinir hans og áhangendur. Heimurinn sjer um sína. Væruð þjer af heiminum, sagði Drottinn við lærisveina sína, þá elskaði heimurinn yður. En því fer þá betur að Jesús annast sjálfur um vini sína. Hann, sem setti Jóhannes sinni munaðarlausu móður til huggunar og aðstoðar, hann mun einnig eptir speki sinni og gæzku finna næg meðöl, ráð og vini til að senda oss á tíma neyðarinnar; því hann hefur sjálfur lofað: jeg skal ekki sleppa hendinni af þjer! Þess vegna getur sjerhver kristinn maður, sem trúaður er, óhræddur falið sig vernd síns trúfasta Frelsara; því hann, sem á krossinum gat með ástriki annast um sína, hann lítur ekki síður ástríkum augum af himni niður til þeirra, sem með trúartrausti lypta augum og hjörtum til hans. Sæll er því sá, sem á hann trúir! umhyggja hans bregst ekki, því eins og hann elskar sína, svo elskar hann þá til

enda. Sjálfur segir hann svo hjá Esajasi: þjer eruð mjer á herðar lagðir allt frá móðurlífi; og jeg hef borið yður frá því að þjer fæddust. Jeg er yður einn og hinn sami allt til elliára; jeg vil bera yður þar til þjer verðið gráir fyrir hærum. Jeg hef búið mjer byrðina, jeg skal bera hana; bera skal jeg hana og frelsa hana. Já, Drottinn, Drottinn, þú ert mitt traust, mín von í frá minni æsku; á þig reiddi jeg mig staðfastlega frá móðurlífi, þú munt ekki heldur útskúfa mjer í minni elli, ekki yfirgefa mig þegar jeg hrörna! Amen.

38. Bríxlin, sem Jesús leið á krossinum.

Margir göfugir Gyðingar af ættum höfuðprestanna, málsmetandi menn af Faríseum og lögvitringar höfðu nú gengið út til aftökustaðarins. Að horfa þar upp á líf-lát Jesú átti eins og að bæta þeim fyrir brjósti eptir alla þá særingu og minnkun, sem köllun hans og kenn-ing hafði gjört þeim fyrir dramb þeirra. Að sjá hann nú hanga þar yfirgefinn af Guði og mönnum; að geta bent hans fyrri áhangendum á hann svona útleikinn; að geta nú vitnað til þess fyrir hverjum einum, að þeir hefði nokkrum sinnum verið búnir að segja það fyrir, að Guði gæti aldrei líkað fyrirtæki hans: „— að annar eins *yfirtroðslumaður hvíldardagsins*, og hann var, hlyti þó á endanum að sæta hegningu; að menn gæti þó ekki búið við neinu góðu af slíkum tollheimtumanna vini; að sá sem fyrirhliti eins *helga síði og setninga*, eins og hann hefði gjört, gæti ekki verið mikill trúmaður; að menn gæti ekki dæmt neitt um sendingu hans af kraptaverkum hans; að þau væri líklega ekki annað enn Djöfuls svik og

tjölkyngi“; — til þess að geta nú ítrekað þessa eða þvílíka dóma, var það sem þeim gekk helzt til að fara út úr borginni. Þeir voru nú svo hróðugir með sjálfum sjer, enda heyrðu menn þá ganga á milli og segja: þjer dáðust of mikið að þessum manni; þjer hugsuðuð jafnvel að hann væri Messías yðar. Sjálfsagt var það að hann læknaði sjúka hjer og hvar. En þó svo væri, þykir yður samt enn þá líklegt að hann sje Messías? Ef hann er það og hefur hjálpað svo mörgum öðrum, því getur hann þá ekki hjálpað sjálfum sjer? Hvernig stendur á því að hann skuli ekki geta frelsað sjálfan sig? Það hlyti þó sá að geta, sem væri sannur Messías og ástvinur Guðs; já, hefði hann líka verið það í raun og veru, þá væri sízt svona hörmulega komið fyrir honum. — Og hverju átti nú alþýðan að svara upp á allt þetta? Sá sem þá um morguninn hafði látið þessa höfuðsmenn kirkjunnar koma sjer til að kalla: krossfestu! krossfestu! eða áleit allt heilagan sannleika, sem Farísearnir og prestarnir sögðu, honum gat ekki annað enn fundizt þessar hugsanir sennilegar og skynsamlegar. Slíkir menn gátu ekki annað enn álitíð, að heiðri prestanna væri nú fullborgið; því þó þeir hefði lengi mátt heyra það bríxl, að þeir dæmdu rangt um manninn, þá gæti þeir nú borið fyrir sig þetta líflát hans, svo sem vott um það, að dómur þeirra hefði verið rjettur. Einnig þeir gjörðu líka sitt til að hæða hinn krossfesta, sem áður höfðu haft á honum gott álit, og sem jafnvel höfðu kallað Hósianna fyrir honum, þegar hann hjelt innreið sína. Og þó að fæstir af vinum hans þyrði að koma nálægt, heldur stóðu langt frá og hörmuðu, þá gengu hinir samt að krossinum, lásu yfirskriftina og hefndust á henni með háði og spotti: *Á svei! kölluðu þeir og skein út úr þeim háðið, heyrðu, musterisbrjótur, sem sagðist skyldir byggja það*

upp á premur dögum, frelsaðu nú sjálfan þig! Ef þú ert Messías, þá láttu nú til þín taka! Losaðu þig af krossinum og komdu niður! Það fellir sig nú sjálft, — sögðu þá prestarnir, ráðherrar og Farísear til að staðfesta orð hinna, — að hann sje það, sem í yfirskriftinni stendur. Ef hann er það, því stígur hann þá ekki heldur upp í há-sætið, enn upp á krossinn? Hvers vegna lætur hann ekki sjá hið allra minnsta af konungsveldi? Öll hans fyrri verk sanna nú ekki neitt; en stígi hann niður af krossinum, það væri þó nokkur sönnun. Þá skyldum vjer líka trúna því, að hann væri sá, sem yfirskriftin nefnir. En hvar er nú hans mikla traust á Guði? Og hvað er orðið úr því, er hann sagðist vera ástvinur Guðs og Sonur? Ætli hann myndi láta ástvin sinn hanga þannig? Það gæti ekki hjá því farið, að kraptaverk kæmi honum til hjálpar. — Það var nú ekki heldur að undra, þó að hinir harðgerðu stríðsmenn hæddi hann líka. Jú, jú, Gyðinga konungurinn, sögðu þeir, ætli hann hafi ekki tök á því að hjálpa sjálfum sjer!

O, vor guðdómlegi Endurlausnari, þegar vjer heyrum þau bríxlyrði, háð og spott, sem þú á þinni kvalafullu dauðastundu leiðst af þeim mönnum, sem þú hafðir lifað fyrir, sem þú hafðir viljað leiða frá myrkrinu til ljósins, frá dauðanum til lífsins, hversu má oss þá ekki blöskra vanþakklæti mannanna! Vjer heyrum þess ekki getið, að við þinn kross hafi nein sú rödd látið til sín heyra, sem vottaði þjer þakklæti, þjer, sem hvervetna hafðir gengið um kring til að gjöra gott og græða alla. Nei, háðyrðin og bríxlyrðin tóku yfir og ljetu miklu hærra, enn hugsanir og andvörp þeirra, sem elskuðu þig og aumkvuðu og báru sinn harm í hljóði. Og þú umbarst

það allt með þögn og þolinmæði, því þú hafðir ekkert til að ásaka þig fyrir, og þitt heilaga og rjettláta vitni var á himnum. Ó, hve sá maður er sæll, sem sagt getur með postulanum mitt í álassi heimsins: það er mjer fyrir minnstu, hvern dóm þjer eða aðrir menn leggja á mig; einkis er jeg mjer meðvitandi, samt er jeg ekki rjettlátur fyrir það, en Drottinn er sá sem dæmir mig! Já, þegar þú, kristinn maður, ert þjer þess meðvitandi, að þú hvervetna hefur ástundað að gjöra vilja þíns himneska Föðurs, með glaðværum huga getur þú þá, eins og Frelsari þinn og postuli hans, hafið þig yfir heimsins röngu og illgjörnu dóma, yfir allt manna álas og vanþakklæti, og falið mál þitt á höndur miskunsömum Guði. Hann er mannanna æðsti dómari, og fyrir honum eigum vjer á síðan reikning að standa; dómur hans er rjettlátur, og hann fer ekki í manngreinarálit. Með sínu alskyggna auga grannskoðar hann innstu fylskni sálar vorrar, sjer vora trúmennsku, þekkir vora baráttu, allan vorn breiskleika, alla vora synd. Hans dóm hefðum vjer orsök til að hræðast, ef hann vildi breyta við oss eptir maklegleikum; en manna dóma þurfum vjer ekki að hræðast, því þeir geta hvorki svipt oss vorri góðu meðvitund, nje velþóknun vors góða Guðs. Kappkostaðu þess vegna, kristinn maður, að ganga þinn veg óaðfinnanlega fyrir Guðs og manna augum, að gegna með trúmennsku öllum þeim skyldum, sem staða þín í lífinu leggur þjer á herðar, að hafa hvervetna hreina og óflekkaða samvizku, þá getur þú eins og Frelsari þinn, sem þrátt fyrir sín góðu og guðdómlegu verk sætti hinu mesta álassi og vanþakklæti af heiminum, með þögn og þolinmæði umborið manna röngu og illgjörnu dóma, og falið mál þitt til meðferðar honum, sem heimurinn hefur lengi hætt og spottað, en sem Faðirinn á himnum

hefur í höndur fengið allan dóm. Ó, Drottinn vor Jesús Kristur, hjálpaðu oss til að lifa þjer einum í heilagleika og rjettlæti, svo að vjer í voru síðasta dauðastríði getum huggað oss við þá gleðilegu von, að vjer förum frá ranglátum heimi til hins rjettláta Guðs, sem dæmir miskunsama dóma! Amen.

59. Samtal ræningjanna og Jesú á krossinum.

Hjer komum vjer nú að því atviki í píslarsögu Frelsara vors, sem sýnir oss, þar sem hann nú hjeck á krossinum, alla hans miklu ósku til manna og hans innilegu löngun til að hjálpa þeim. Hann hjeck á milli tveggja illræðismanna. Svo miklar kvalir sem þeir liðu, þá gátu þeir þó ekki annað, enn tekið eptir því, sem kom fram við Jesúm, og gefið nokkurn gaum að tali hinna viðstöddu. Sjálfum var þeim ekki sinnt hið allra minnsta af áhorfendunum, því eptirtektin lenti öll á honum, sem hjeck í miðið. Þeir heyrðu að áhorfendurnir og stríðsmennirnir kölluðu hann nokkrum sinnum Messías; og þó að þeir hafi ekki þekkt neitt til hans áður, þá gátu þeir samt hæglega getið sjer þess til af háðyrðunum, sem þeir heyrðu, og af yfirskriftinni yfir krossi hans, að hann yrði nú að lifa þessa hegningu með þeim, af því að hann hefði tekið sjer nafn Messíasar. Líklegra er samt hitt, að þeir hafi áður þekkt eitthvað til hans, sjer í lagi vegna þess að kraptaverk hans höfðu vakið svo mikla eptirtekt í landinu, að það var næstum enginn sá almúgamaður til, sem ekki þekkti hann frá öðrum, eða að minnsta kosti þekkti hann af afspurn; og því er það líklegt, að þessir menn hafi áður heyrt getið

um sum af kraptaverkum hans. Nú mátti þeim þá þykja það mesta furða, að þeir skyldi sjá þann mann krossfestan mitt á milli sín, sem af svo mörgum var álitinn að vera Messías. Og ef þeir hafa vitað af því áður, að Jesús ætti að líflátast með þeim, þá gat það hafa vakið hjá þeim einhverja von um frelsi, allt þangað til búið var að negla þá á krossinn. — Annar illræðismaðurinn þóktist þá hafa sjeð af öllu því, sem þangað til hafði gjörzt, að sá sem með þeim var krossfestur, mætti til að vera svikari, — sá er hefði logið því upp um sig, að hann væri Messías, — og væri þess vegna miklu meiri glæpamaður, enn bæði sjálfur hann og fjelagi hans. Hann vissi að sönnu ekki neitt illt um hann; en það var ekki nóg, þó Messías hefði ekki framið neitt illvirki; hefði hann verið sannur Messías, þá hefði hann líka átt að geta forðað bæði sjálfum sjer og öðrum frá krossfestingunni. Þar að auki lítur svo út, sem þessi illræðismaður hafi verið einn af þeim mönnum, sem hafa eins og huggun af því í böli sínu að bríxla öðrum fyrir sakleysi. Já, kallaði hann til hans bistur, og það líklega optar enn einu sinni: ef þú ert Messías, þá bjargaðu nú sjálfum þjer og okkur! Að heyra þessi storkunaryrði af manni, sem var eins aumlega á sig kominn, mátti Jesú þykja tilfinnanlegri særing enn allt, sem hinir sögðu; enda ansaði Jesús engu orði. — Hinn, sem var miklu betri maður, og fráleitur því að vilja leita sjer huggunar í kvölum sínum, með því að storka öðrum, íhugaði svo vel sem hann gat fyrir kvölinni allt það, sem hann hafði heyrt um Jesúm, um kraptaverk hans og líklega um *kenningar* hans. Hann rifjaði þetta allt upp fyrir sjer, og skoðaði það sem enn nú sýndist sanna sakleysi hans, jafnvel þó allt væri eins og uppi á móti

honum. Nú vaknaði þá sú hugsun hjá honum, að þessi Jesús væri sannur Messías, sem með mörgum röksemdum hefði sannað tign sína, en liði nú saklaus dauða fyrir þá skuld, að hann hefði ekki viljað víkja frá sannleikanum, þeim er hann hafði sagt um sjálfan sig. Þegar hann svo rifjaði upp fyrir sjer sitt undanfarið líf-erni, og setti sjer jafnframt fyrir sjónir mannsins jarðneska líf, eins og það er á sig komið, þá gat það fljótt sannað hann um, hve hjegómlegt og tilgangslaust það var, að vænta *einungis* eptir *jarðneskum* Messíasi. Því aldrei skilst mönnum betur, hve einkisverðar að eru allar jarðneskar vonir og eptirvæntingar, heldur enn þegar þeir þjáðir á sálu og líkama eru staddir í dauðans kverkum. Hversu lítilsverð hlaut honum nú að þykja í þeim kringumstæðum, sem hann var staddur, *sigurvinning jafnvel yfir öllum heiminum?* og hún var þó eitt hið helzta, sem menn hugsuðu að Messías myndi afreka. Ímyndi menn sjer svo þar að auki, að hann hafi áður heyrt kenningar Jesú, og haft einhverja þekkingu og von um annað líf, þá gat þetta allt hafið hann yfir þá hina jarðnesku hugmynd um Messías, sem Gyðingum var svo inngróin, og leitt hann á þá hugsun, að sá maður, sem hann nú sá hanga við hliðina á sjer, væri Messías. — Honum mislíkaði nú aðferð hins ræningjans, sem svo illmannlega ítrekaði háðyrði stríðsmannanna, og hann ávitaði hann með þessum orðum: ert þú þá líka eins trúarlaus og hinir? Þú sjerð þó sjálfur, að þú ert *eins aumlega kominn* og hann; þú ættir því sízt af öllum að storka honum. Þar að auki eru okkar þjáningar maklegar; við líðum ekki annað enn það, sem við höfum unnið til. Hann þar á móti hefur ekkert illt gjört. Æ, herra, sagði hann og leit höfði eins og hann gat til Jesú,

minnstu mín, þegar þú kemur í ríki þitt! Já, svaraði Jesús, áður enn þessi dagur er úti, skaltu vera hjá mjer í sælunnar heimkynni!

Sástu, kristinn maður, nokkur merki til iðrunar hjá ræningjanum, sem þú nú heyrðir, að Drottinn miskunaði sig yfir á krossinum? Tókstu eptir angri hans yfir syndinni, er hann játaði að hegningin, sem hann leið, væri makleg? Vjer líðum ekki annað enn það, sagði hann, sem verk vor hafa til unnið. Tókstu líka eptir löngun hans eptir Guðs náð, og það með þeirri hjartans auðmýkt, að hann vogar ekki að nefna fyrir sig nokkra sælu, heldur að eins óskar sjer, að Frelsarinn minnist hans í náð? Eða kallar þú ekki þetta iðrunarmerki, kristinn maður? — En sástu þá líka nokkra ávexti af iðraninni hjá honum? Tókstu eptir elsku hans til Jesú, hversu hann álasaði hinum ræningjanum og gat ekki heyrt það, að hann skyldi líka hæðast að Jesú og storka honum? Tókstu eptir elsku hans til náungans, áhuga þeim, sem hann sýnir í því að frelsa sálu hans? Ertú þá líka, segir hann við hinn ræningjann, eins guðlaus og hinir? Sjerðu það ekki, að þú ert staddur í dauðans greipum og skalt innæn stundar mæta fyrir dómstóli Guðs? — Jú, hjer eru auðsjen þau iðrunar merki og þeir iðrunar ávextir, sem vissir eru að útvega hverjum manni Guðs náð og hylli. Hann sem í lífinu hafði verið stigamaður, varð nú í dauðanum kennimaður, Golgatahæð var hans musteri, krossinn hans þrjedikunarstóll, áheyrendur hans Gyðingar og beiðingjar, umtals efni hans lögmálið og evangelíum. Hann talar fyrst um hótanir lögmálsins, hegningu þá, sem þeir höfðu til unnið; síðan snýr hann sjer að evangelíó, leitar hjá Jesú að huggun og hvíld fyrir sálu sína.

Gjör slíkt hið sama, kristinn maður! og muntú þá einnig finna náð hjá Guði. En þú, vor herra Jesús Kristur, unn oss öllum þeirrar náðar, að geta sýnt iðrunarmerki og iðrunarávexti ræningjans, að geta haft afl og styrkleika hans trúar, að geta höndlað hið dýra hnoss hans sáluhjálpar. Já, unn oss að deyja burt frá þessu lífi með andvarpi hans á vörunum: herra, minnstu mín í ríki þínu! og láttu oss vakna til hins eilífa lífsins með hans fagnaðarríka fyrirheiti: í dag skaltu vera með mjer í Paradís! Amen.

40. Þriðja orð Jesú á krossinum.

„Upp á ræningjans orð og bón, ansaði Guðs himna kæri Son: þú skalt, sannlega segi eg þjer, sæluvist hafa í dag með mjer“! Ræninginn var ekki fyr búinn að tala út, enn Jesús hafði svarið á reiðum höndum. Svo fljótur og fús er Guð að heyra bæn vora, þegar vjer með iðrun og trú biðjum hann um andlega hluti; vjer getum aldrei verið svo fljótir til að vilja fá þá, að hann sje þó ekki miklu fljótari til að vilja veita þá. Það var allt eins og Jesúm langaði nú svo innilega til þess á krossinum, að útbýta náð sinni, og að hann væri að biða eptir því, að einhver vildi færa sjer í nyt hinar sáluhjálplegu afleiðingar dauða hans. Ræninginn var nú sá fyrsti sem bað hann, enda beið hann ekki lengi eptir svari, og fjelkk ekki einungis það, sem hann bað um, heldur miklu meira. Hann bað Jesúm einungis að minnast sín, meira þorði hann ekki að biðja um; en Jesús lofaði, að hann ekki einungis skyldi minnast hans, heldur strax taka hann með sjer; sannlega segi eg þjer: í dag skaltu vera með mjer í Paradís! Jesús segir *sannlega*, til að fullyrða loforð sitt; hann brúkar orðið „Amen“,

sem þýðir: sannarlega eða vissulega, til að fullvissa ræningjann um það, sem hann lofaði honum. Menn hafa tekið eptir því, að Jesús hefur fimmtíu sinnum brúkað þetta sama fullvissu-orð í ræðum sínum, til að svipta oss öllum efa og gjöra oss örugga í trú vorri. Og þannig eigum vjer að álíta þetta orð hjer, allt eins og hann vildi segja: svo sannarlega sem jeg er Guðs Sonur og heimsins Frelsari, og svo sannarlega sem jeg nú líð kvalir og dauða fyrir syndir þínar og allra manna, svo sannarlega skaltu vera með mjer! Mikið var loforðið og næstum ótrúlegt fyrir ræningjann, að hann myndi njóta hjá honum svo mikillar náðar. Þess vegna fullvissar líka Jesús hann með eiði. Ó, hve ræninginn var þá sæll, að hafa loforð Jesú sjálfs og eið hans til fullvissu um sáluhjálp sína! En hvað hefur ræninginn í því tilliti fram yfir oss, kristnir menn, svo sannarlega sem iðran vor og trú er sönn og lifandi eins og hans? Hefur ekki Jesús unnið oss eið að hinu sama sem ræningjanum? Höfum vjer ekki fyrir oss hans eigin orð og loforð, hans vanalega eiðstaf og Amen, er hann segir: sannlega, sannlega segi eg yður, hver sem trúir á mig hefur eilíft líf? Já, sver hann ekki við sjálfan sig, er hann segir hjá spámanninum Esekiel: svo sannarlega sem jeg lifi, segir Drottinn alvaldur, hefi jeg enga þóknun á dauða hins óguðlega, heldur að hinn óguðlegi snúi sjer frá sinni breytni og lífi. Og ef vjer trúum sannsöglum manni til þess sem hann segir, því þá ekki miklu heldur sannorðum Guði til þess sem hann lofar? Páll postuli segir: þegar mennirnir sverja eið, þá sverja þeir við þann, sem þeim er æðri; en þegar Guð vildi styrkja heityrði sitt með eiði, gat hann ekki svarið við neinn, sem var æðri enn hann sjálfur. Þannig vinnur þá Jesús ræningjanum

eið að sáluhjálp hans: Þú skalt sannarlega vera með mjer! já, með mjer, segir Jesús. Í því er fólgin dýrð og sæla himinsins að vera með Jesú Kristi. Hvílikur fögnuður mátti það ekki vera fyrir ræningjann að heyra þetta loforð! Hversu glaður gat hann nú dáið, þegar hann vissi hvar hann átti að lenda, að hann átti að fá inngöngu í það dýrðarinnar og sælunnar ríki, sem hann í anda sá að Jesús átti ráð á! En þetta er það loforð og fyrirheiti, sem Jesús hefur ekki einungis gefið ræningjanum, heldur öllum trúuðum, því hann segir: þar sem jeg er, þar skulu og mínir þjónar vera. Faðir, jeg vil að þeir, sem þú gafst mjer, þeir skuli vera þar sem jeg er! Og hvern skyldi ekki langa til að vera með Jesú, til að sjá þá dýrð, sem Faðirinn hefur gefið honum? Eða því skyldum vjer hræðast dauðann, fyrst vjer vitum hvert hann flytur oss, að hann leiðir oss í samfelag með Jesú á þann dýrðar- og sælustað, sem hans himneski Faðir hefur honum gefið, og sem hann hjet ræningjanum, er hann sagði: í dag skaltu vera með mjer í *Paradís*! Jesús var nú að opna þá Paradís, sem óhlýðni Adams olli að lokað var fyrir oss; en það var ekki jarðnesk Paradís, heldur himnesk, himnaríki sjálft, dýrðarheimkynni hinna útvöldu, sælunnar hífýli hjá Guðs hægri hendi, það sem postulinn Páll kallar hinn þriðja himinn, Paradís hjer fyrir ofan, þar er hann heyrði óumræðileg orð. Í þessa Paradís átti ræninginn að koma; og það sem mest var um vert, í dag. Í dag skaltu vera þar með mjer! sagði Frelsarinn; nú þegar, innan stundar, beinlínis hjeðan af krossinum og inn í himnaríki; tafarlaust, áður enn sól sezt skaltu vera með mjer í Paradís! Þá skaltu hafa það í höndunum, sem þú hefur nú í voninni; þá skulum við ná saman, sem hangum nú hvor

við hliðina á öðrum, en getum þó ekki náð hvor til annars. Þannig skal og vor dauðadagur, svo framarlega sem vjer deyjum í Drottni, vera vor frelsis-og hjálpræðisdagur; undir eins og sálin skilur við líkamann, víkur hún til síns samastaðar, því ritningin talar ekki um neitt millibil. Hjer göngum vjer í voninni, þar í skoðuninni; og þar er ekkert bil, ekkert ástand á milli. Ef vjer höfum lifað hjer í trú og von, þá fáum vjer strax að komast að skoðuninni, að skoðun Guðs dýrðar og ljóma, og fáum að fagna af henni um aldur og að eilífu; því, í dag skaltu vera með mjer í Paradís! sagði Frelsarinn við hinn iðrandi ræningja. Ó, mikill fögnuður og gleði var það fyrir ræningjann að heyra þetta! Hversu hefur hann nú ekki eptir þetta óskað eptir dauðanum og þráð hans komu! Og hvílkum fögnuði hefur sál hans fagnað, er hann sá og þekkti Frelsara sinn í himnaríki! Önd Jesú var komin þangað einni stundu áður, eins og til að tilbúa honum þar stað og taka á móti honum; og svo kom á eptir önd ræningjans, og fjekk að reyna sannleika Jesú orða, notin af Jesú dauða og ávöxtinn af iðrun sinni og trú. Ó, hvað ræningjanum hlýtur að hafa leiðst hvert augnablikið, einkum eptir að Jesús var búinn að gefa upp andann! Hversu glaður hefur hann ekki liðið þá kvöl, er þeir brutu bein hans, til að geta losast því fyr hjeðan, og fá að vera með Jesú í Paradís! En þú, vor herra Jesús Kristur, varðveittu oss alla frá ræningjans synd, ræningjans smán og ræningjans dauða, en gefðu oss öllum ræningjans iðrun, ræningjans trú og ræningjans sáluhjálp! Amen.

41. Fjórða orð Jesú á krossinum.

Jesús hafði nú þegar hangið þrjár stundir á kross-

inum; fjandmenn hans voru búnir að hafa í frammi við hann alla þá smán, sem þeir gátu upphugsað, og vinir hans höfðu nú horft á það, að hann hafði verið meðhöndlaður með hinni mestu grimmd: þegar þá um hádegi varð myrkur yfir allt land, og það myrkur stóð til nóns. Þessi atburður mátti öllum þykja þeim mun undarlegri og óvenjulegri, sem tungl var í fyllingu, og menn gátu þess vegna ekki álitid það sem eðlilegan sólmyrkva; auk þess sem þennan sólmyrkva bar líka að höndum einmitt þá stundina, sem Jesús hjekk á krossinum. Hversu hlýtur þeim ekki að hafa brugðid við þetta, höfðingjunum og vitringunum, sem allt þangað til höfðu hælst um yfir hans smáanarlega dauðdaga, og höfðu barið niður allan efa *um, að hann gæti verið saklaus*; því nú sjá þeir allt í einu, að þetta hlýtur þó nokkuð að raska skoðun þeirra og hugsunarhætti! Þeir, sem auk svo margs annars höfðu einnig fundid það að honum, að hann aldrei hefði gjört *tákn á himni*, og ekki annað enn *kraptaverk á jörðunni*, þeir sjá nú einmitt þess konar tákn, eins og þeir vildu hafa annaðhvort til að boða einhver stórtíðindi, eða þá til að vera samfara merkilegum atburðum. Eptir því sem nú stóð á, gátu þeir ekki álitid það sem fyrirboða um ókomin tíðindi, heldur leit svo út sem það stæði beinlínis í sambandi við þann atburð, sem þeir þá höfðu á fyrir augunum. Og hafi þeir nú skoðað sólmyrkvann frá þessari hlið, þá gátu þeir ekki annað eptir þeim hugmyndum, sem þeir höfðu, enn álitid hann sem merki um reiði Guðs. „Setjum svo, — hlaut þeim að minnsta kosti að koma til hugar, — að sá maður, sem hangir hjer á krossinum, hafi verið sá ástvinur Guðs, sem hann sagðist vera, hvaða ljósara merki getur þá Guð gefid um það, að honum eigi líkar vel hvernig nú er farið með hann!“ — Að vísu höfðu

prestarnir og ráðherrarnir fremur öllum öðrum orsök til að skelfast af þessu. En af því að þeir áður höfðu ekki gjört sjer neina samvizku, þrátt fyrir hinar berustu líkur um sakleysi hans, heldur þóktust vissir um að hann hefði verðskuldað að deyja, þá gat þessi óvenjulegi atburður ekki skotið þeim eins miklum skelk í bringu, eins og hugsun og kvíða fyrir því, að þetta tákn myndi hafa þau áhrif á lýðinn, að hann færi nú að hafa betra álit á málefni Jesú. Menn eru ekki heldur svo fljótir til að vefengja fyrir sjálfum sjer þann dóm, sem þeir hafa felt í fjelagi með svo mörgum lærðum mönnum og göfugum meðdómurum, allra sízt þegar annar eins glæpur og guðlast sýnist hvíla á hinum ákærða; því þar eð menn þykjast, þegar svo stendur á, hafa hefnt *Guðs dýrðar*, þá vilja þeir ekki svo auðveldlega trúa því, að Guði ekki þóknist það, sem gjört er í því skyni að halda uppi heiðri hans. — Vera má líka að þeir hafi hjer gripið til hinna sömu úrræða, eins og þeir höfðu áður gjört, er þeir vildu vefengja beztu kraptaverk Jesú: „að galdur eða einhverjir Djöfulsins kyngir hafi valdið þessari hastarlegu breytingu náttúrunnar; að þessi sólmyrkvi hafi ekki verið Guðs verk, heldur hafi haft sín upptök frá myrkursins höfðingja“. Það var rjett eptir fjandmönnum Jesú að hugsa þannig; en aptur á hinn bóginn þá hlaut þessi svipmikli atburður að vera ættingjum hans, lærisveinum og vinum til mikillar huggunar. — Það var langt frá því að Jesús hagnýtti sjer þessa bendingu Guðs, til að sannfæra áhorfendurna um sakleysi sitt og ranglætið í aðferð þeirra. Hann talaði ekki nokkurt orð í þá átt. Og af því öllum stóð svo mikill geigur af þessu, er þó líklegt að margir hafi litið til hans og gefið gætur að því,

hvernig hann myndi bera sig, meðan á því stóð. Menn geta ráðið það af guðspjallasögunni, að hann hafi þagað, og ekki talað orð allar þær þrjár stundir sem myrkrið varaði. — En þessi óttalegu undur voru nú á enda, og Jesús hafði þegar hangið í sex stundir á krossinum; kvalir hans jukust, og kraptarnir þverruðu meir og meir. — *Guð! þú minn Guð!* kallaði hann þá og brýndi röddina, því hefur þú yfirgefið mig? — Nokkrir Gyðingar, sem stóðu næst og heyrðu þetta, hæddust þá að þessu andvarpi hans og kváðu hann hafa kallað á Elías. Þegar hann sagði: *Elói, Elói! minn Guð, minn Guð!* þá misskildu þeir það, eða snjeru svona út úr því. Hafi það átt að vera háð, hvað gat þá verið óguðlegra enn að hæðast að slíku? —

Hjer sjerðu nú, kristinn maður, Drottinn þinn og Frelsara staddan í hans ýtrustu neyð, í þeirri þyngstu baráttu, sem hann leið hjer á jörðu fyrir syndir manna. Nú var það komið fram á honum, sem spámaðurinn Esajas segir: eg litaðist um og sá engan hjálparmann; mig undraði stórlega að einginn skyldi aðstoða mig. Jesús litaðist um, en hvað sá hann hvervetna? Hann leit niður fyrir sig; þar var enginn, sem gat hjálpað honum; móður sína og lærisvein sá hann þar bæði niður beygð af harmi. Hann leit í kringum sig; þar voru ekki aðrir enn Gyðingar, sem hæddu hann, storkuðu honum og smánuðu hann. Hann leit upp fyrir sig; en þar var ekki annað að sjá, enn myrkvaða sól. Í þeirri dauðans neyð hafði hann þá hvergi huggunar nje hjálpar að vænta, nema af sínum himneska Föður. Hann, sá hinn Eingetni, sem Faðirinn hafði á sína velpóknun, varð nú að segja, eins og hinn fortapaði sonur: jeg ætla að hverfa heim til föðurhúsanna; hann mun þó miskuna mjer! En það

gegnir mestri furðu, að einnig þær náðardyr voru lokaðar fyrir honum, og þar var enga huggun að fá. Guð minn, Guð minn, kallar hann, því hefur þú yfirgefið mig? En gæt þess hjer, kristinn maður, að eins og sólin myrkvast eðlilega á þann hátt, að tunglið ber á milli sjónar verrar og sólarljóssins, þannig báru nú á milli sálar-sjónar Jesú og ljóma Guðs auglitis allar syndir vorar, sem hann bar á sínum líkama upp á trjenu; og sú Guðs brennandi reiði, sem syndinni fylgir, birgði fyrir honum auglit Guðs og svipti hann allri huggun. Ó, syndugur maður, gleym þú aldrei hinnu níundu stund, nónstundinni; hún var þín endurlausnarstund. Þær hinar þjár stundir voru fyrir Jesúm, þinn borgunarmann, beiskar helvítis-stundir; en þær eru þínar frelsisstundir. Níunda stundin var fyrir hann sá hinn rjetti tími myrkranna, rjett nefnd veldisstund myrkursins höfðingja yfir honum; en fyrir oss er hún stund ljóssins og lífsins, upphafsstund vors frelsís og sáluhjálpar. Þess vegna föllum vjer til fóta þjer, Drottinn vor Jesús Kristur, og þökkum þjer af hjarta fyrir hina níundu stund, þá hina miklu náðarstund, sem þú afrekaðir oss með þínu þinni og dauða; og vjer biðjum þig að gefa oss náð til að minnast svo þessarar stundar, að vjer fyrir hana helgum þjer og þinni þjónustu allar stundir vors lífs. Amen.

42. Fimmta orð Jesú á krossinum.

Það er líklegt, að meðan myrkrið stóð, hafi margir orðið svo hræddir, að þeir hafi gengið í burt frá aftökustaðnum, en þó voru þar enn margir áhorfendur eptir. Hræðslan af myrkvanum var nú hjá liðin. En það var auðsjeð, að mikið hafði dregið af Jesú í þessar þrjár stundir, og hann ljet það sjálfur í ljósi með því að hann

sagði: *Mig þyrstir!* Meðan einn af stríðsmönnum hljóp eptir skipun umsjónarmannsins til að sækja honum að drekka, hjeldu Gyðingar áfram að hæða hann og tala um, að hann væri að kalla á Elías; og þegar stríðsmaðurinn kom aptur með reirlegg, sem njarðarvöttur var bundinn á, er difið hafði verið í edik, til að bera hann upp að munni hans, kölluðu hinir: *bittinú, við skulum sjá, hvort Elías kemur og tekur hann ofan!* Stríðsmaðurinn var að sínu verki; hann hjelt njarðarvettinum upp að munni hans, og Jesús tók til sín drykkinn, svo ólystugur sem hann var. Og þetta var eina endurnæringin, sem hans sárpíndi líkami fjekk undir öllum kvölunum. — Það er víst ekki að undra, kristinn maður! þó að þann taki að þyrsta af hita og þreytu, sem borið hefur dyggilega hita og þunga dagsins, og hefur unnið hvíldar- og endurnæringarlaust; það er víst ekki að undra, þó að stríðsmaðurinn, sem staðið hefur einn lengi uppi innan um óvinina, örmagnist um síðir af þorsta og vilji fá sjer svaladrykk. Hvor getur þá furðað sig á því, þó vor blessaði Endurlausnari finni nú til þorsta og beri sig upp um hann, hann, sem nú svo lengi hefur einn saman borið hita og þunga dagsins? Þjer spyrjið: hvaða þunga hann hafi borið? Vitið þjer þá ekki, að hann bar, eins og segir postuli hans Pjetur, allar vorar syndir á sínum líkama upp á trjð? Nú eru syndir hvers einstaks manns svo afarþung byrði, að Davíð konungur játar, að hann verði að ganga lotinn og niðurlútur undir syndum sínum. Hvílk byrði mun þá ekki vera syndir allrar veraldarinnar? Hvílkur þungi syndir allra manna til samans? Og þó var ekki þunginn einn, heldur hitinn líka; og ekki einungis hiti hádegissólarinnar, sem hann stikknaði í þar sem hann hjekk nakinn á krossin-

um, heldur enn bráðari hiti, þar sem var eldur Guðs reiði og bál Helvítis loga. Það er þessi þungi og þessi hiti dagsins, sem hann hefur borið, og ekki einungis dagsins, heldur allrar næturinnar á undan; því frá því að hann sveittist blóðugum sveitanum kveldinu áður í grasgarðinum, var hann alla nóttina dreginn frá einum til annars, illa meðhöndlaður af öllum og fjekk enga ró nje hvíld; og nú þennan dag hafði hann verið sleginn og barinn, hæddur og spottaður, húðstrýktur og kvalinn, og svo loksins þröngvað til að bera hina þungu krossbyrði. Og nú leið að kveldið, bæði kveld dagsins, því komið var að nóni, og svo líka kveld æfi hans, því það var rjett áður enn hann gaf upp andann. Er það þá að undra, þó hann eptir hita og þunga þvílíks dags beri sig upp um þorsta, þó hann eptir allar þær kvalir, sem hann hafði liðið á sálu og líkama, vanmegnist svo af þorsta, að tungan tolli við góminn? Þegar Samson hafði að velli lagt óvini sína, var hann sárþyrstur, svo hann kallaði til Drottins og sagði: þú hefur veitt þessa miklu frelsun fyrir hönd þíns þjóns; en nú hlýt jeg að deyja af þorsta! Eins hafði nú Jesús að velli lagt óvini sína; hann hafði brotið af Helvítis og marið sundur höfuð höggormsins; nú átti hann ekki annað eptir enn láta höfuð sitt hníga, og þá gat hann sagt eins og Samson: Drottinn, þú hefur veitt mikla frelsun, já, frelsun fyrir alla menn, fyrir mína hönd, en jeg hlýt nú að deyja af þorsta! og þetta er meiningin í þessum orðum Frelsarans: Mig þyrstir! Eins víst og Jesús leið pínuna öllum mönnum til frelsis, eins átti hann líka að liða hana á öllum sínum líkamans limum; því, eins og postulinn Páll segir, þá höfðum vjer ljeð alla limi vora óhreinleikanum og ranglætinu til þjónustu. Þess vegna var líka höfuð

Frelsarans barið og sært og blóðugt undan þyrnunum, ásjóna hans illa útleikin af hrákum og höggum, eyrun særð af háðyrðum fjandmanna hans, líkaminn allur húðflettur og blóðrisa, höndurnar negldar, fætturnir gegnumstungnir; og ekki höfðu hjá kvölunum komizt til þessa aðrir limir hans enn tungan og augun. Með tungunni hafði hann til þessa getað huggað og endurnært harmþrungna; með henni bað hann fyrir óvinum sínum, með henni gladdi hann ræningjann; með henni huggaði hann móður sína; með henni ákallaði hann Föður sinn. En til þess að enginn hans líkamans limur kæmist kvalalaust af, þá sókti nú líka kvölin báða þessa limi hans. Augun áttu að bresta innan stundar, þá er dauðinn kom til að blása á þau sínum kalda anda og slökkva þeirra blíða ljós. Og tunga hans, skyldi hún þá ekki líka kenna sinnar kvalar? Jú, ekki sízt hún; því ef vjer syndgum með nokkrum lim, þá gjörum vjer það með tungunni, — hún sem er heimur fullur ranglætis, eins og segir postuliinn Jakob. Og skyldi hann þá ekki með kvölum tungu sinnar eiga að friðþægja fyrir syndir tungu vorrar? Tunga hans var nú svo þurr af hita og þorsta, að hann gat varla talað þessi orðin: Mig þyrstir! En þú, vor guðdómlegi Endurlausnari, þig þyrsti ekki einungis líkamlegum þorsta, til að svala tungu þinni, er þú kvaldist í loga synda vorra; þig þyrsti líka andlegum þorsta, að geta svalað löngun þinni eptir frelsi voru og sáluhjálp. Eins og ferðamaðurinn í eyðimörku þráir því meir uppsprettuna, þess nær sem hann kemur henni, eins þráðir þú, vor Frelsari, því meir sem nær leið dauða þínum, að fullkomna það verk, sem þú hafðir á hendur tekizt oss þínum bræðrum til frelsis og sáluhjálpar; þig þyrsti eptir að drekka í botn þann kaleik, sem þínu

himneski Faðir hafði á skenkt fyrir þig oss til tímanlegrar og eilífrar blessunar. Þess vegna þökkum vjer þjer af hjarta fyrir þann þorsta, sem þú leiðst vegna vor á krossinum; og vjer biðjum þig að vekja aptur í brjóstum vorum heilagan þorsta, svo að vjer getum sagt eins og Davíð: önd mín þráir og þyrstir eptir Guði, eptir lifanda Guði! Já, vor herra Jesús Kristur, sem hefur lofað að seðja og svala þeim, sem hungra og þyrsta eptir rjettlætinu, vektu upp í oss hungur eptir þínu ríki og rjettlæti, því þá eigum vjer mettunina vísa, kveiktu upp í oss þorsta eptir því, því þá er oss svölunin viss. Og þegar vjer loksins á vorri andlátsstundu eigum að bergja á dauðans kaleik, æ láttu þá dropa þinnar huggunar svala brjóstum vorum; láttu einn dropa af forsmekk himneskrar sælu drjúpa niður í sálu vora, svo að vjer getum sagt með fögnuði: það er fullkomnað! og falið vorn anda í þínar höndur. Amen.

43. Sjötta orð Jesú á krossinum.

Þegar Jesús hafði tekið til sín drykkinn, heyrðu menn að hann sagði: „*það er fullkomnað*“! Og þessi orð vöktu mjög athygli lærisveinsins, sem stóð hjá krossinum. Hann gaf nú nákvæmar gætur að hverju hans viðviki, og sá að hann bjó sig þegar til að gefa upp andann. Að nokkur maður skyldi deyja á krossi svona fljótt, var öldungis óvanalegt, og líktist öllu framar sjálfviljugum dauða, enn lífláti af manna völdum. Og það var enn meiri fúrða, að það skyldi koma fram við eins heilsuhraustan mann og Jesús var, sem þar að auki var bæði þolinn og þrautgóður; og svo tók ekki heldur krossdauðinn svona fljótt af. En Jesús var nú búinn að lifa allt, sem hann átti að lifa. Það sem gjört var við þá, er með honum voru

krossfestir, til að flýta dauða þeirra, átti ekki að koma fram við hann.

Svo höfum vjer þá, kristnir menn, heyrt Frelsara vorn mæla þau orðin: *það er fullkomnað!* Það eru fá orð en fagnaðarrík, fagnaðarríkustu orðin af þeim öllum, sem hann talaði á krossinum, já, fagnaðarríkustu orðin í allri ritningunni. Það eru fá orð, en hversu mikið kostaði þó ekki Jesúm að geta talað þau? Hversu margt þrauta sporið varð hann að ganga, hversu margt háðyrðið heyra, hversu margt svipuhöggðið þola, hversu mikla sálarangist liða, hversu miklu blóði úthella, áður enn hann gat talað þessi fáu orð: *það er fullkomnað!* En nú var þessu öllu aflokið, og það sannaðist þá: inndæl er unnin þraut! Þessi orð Frelsara vors eru því hans *sigurorð*, er hann hrósar með sigri yfir öllum sínum óvinum; því nú voru ekki einungis spádómarnir uppfylltir af honum, og fyrirmyndanirnar fram komnar á honum, heldur allar þrautir og þjáningar sjálfs hans á enda. Hann fagnar því að þetta allt er afstaðið, og að öll hans eynd og mæða hafði nú þegar fengið, góðan og farsælan enda. Þegar hann gekk fyrst út í pínu sína, tók til að hryggjast og harmþrunginn verða, sagði hann: skyldi jeg ekki drekka þann kaleik, sem Faðir minn hefur fengið mjer? Nú var hann þá búinn að tæma þann kaleikinn, svo þar var ekki nokkur dropi eptir. Hann hafði fram borið Guði fórn hlýðninnar á þremur öldurum, á moldaraltarinu í Getsemane, þar sem pressaðist út af honum blóðugur sveitinn, á steinaltarinu á Gabbata, þar sem líkami hans var húðstrýktur, á víðaraltarinu á Golgata, þar sem hann var krossfestur. Hvílfur fögnuður var það þá ekki fyrir hann, að þessari fórn var lokið, að niðurlæging hans var á enda, og að vegæmd hans og upphæð átti að

byrja! Nú var tími myrkranna umliðinn, veldi myrkranna niður brotið; þá hrósar líka Jesús sigri með þessu sigur- og fagnaðarópi: það er fullkomnað! fullkomnuð mín pína, fullkomnað mitt eyrindi, fullkominn minn sigur! En má ekki svo virðast, sem Jesús hrósi sigri of fljótt, og áður enn allt var á enda? Átti hann ekki enn baráttu fyrir höndum við hinn síðasta óvin, þar sem dauðinn var? Sjálfsagt var það, að líka varð Jesús að deyja, því með dauða sínum átti hann að frelsa oss frá hinum eilífa dauða. En Jesús skoðaði nú ekki dauðann, eins og óvin sinn, heldur eins og þann vin, er leysa skyldi hann alveg úr lífsins ánauð. Þess vegna eins og benti hann sjálfur dauðanum að koma, hneigði höfuðið áður enn hann gaf upp andann. Eins og skipverjar, sem átt hafa langa og harða útivist, fagna í hjörtum og kalla upp af gleði, þegar þeir sjá lendinguna, af því að landtakan er viss, þó skipið sje ekki enn runnið að landi; eins fagnaði nú Jesús, er hann hafði siglt yfir rauðahaf kvala sinna og þjáninga; hann sjer höfnina fram undan sjer, höndur síns himneska Föðurs, sem hann ætlaði að fela sinn anda, frelsaðan úr líkamans böndum. Þegar hann því sá, að dauðinn var fyrir hendi, þessi síðustu andartök, sem bera skyldi hann inn á höfnina, kallar hann upp af gleði: það er fullkomnað! Guði sje lof, að það er nú allt á enda! — Og vjer fögnum nú líka með þjer, Drottinn vor Jesús Kristur! að þú hefur sigurinn höndlað og sigrinum hrósað, og getur nú inn gengið í pína dýrð. Því mikil er líka sú huggun, sem vjer getum haft af þessu Frelsarans sigurorði. Það er fullkomnað! segir hann: blóð mitt átti að hreinsa yður af öllum syndum; það er gjört; jeg hef úthelt öllu mínu blóði: jeg átti að bera bölvunina fyrir yður; það er gjört;

bölvaður er jeg orðinn, þar sem jeg hangi á krossinum: jeg átti að líða fyrirdæminguna fyrir yður; það er gjört; jeg hef verið yfirgefinn af Guði: jeg átti að uppfylla lögmálið fyrir yður; það er gjört; jeg hef ekki brotið á móti nokkru lögmálsins boðorði; Guð og samvizka mín, já, óvinir mínir, Pílatus, Heródes, Júdas, allir vitna um sakleysi mitt: jeg átti líka að deyja fyrir yður, það skal og verða innan stundar, því allt er fullkomnað! Þannig innsiglar Frelsarinn með þessu orði sáluhjálpi vora, svo vjer getum nú sagt í trausti þess: hver vill ásaka? hver vill fordæma? Kristur er sá, sem allt hefur fyrir oss fullkomnað. Dauði, hvar er þinn broddur? Helvíti, hvar er þinn sigur? Guði sjeu þakkir, sem oss hefur sigurinn gefið fyrir Drottinn vorn, Jesúm Krist! Amen.

44. Sjöunda orð Jesú á krossinum.

Af því, sem Jesús talaði rjett undir andlát sitt á krossinum, er hann sagði: það er fullkomnað! þá geta menn ráðið það, að hann þessa síðustu stund æfi sinnar hafi hugsað mest um það, sem hafði þrýst honum til að líða þetta allt, þar sem var frelsi mannkynsins og vilji hans himneska Föðurs. Þetta var nú líka það, sem bezt gat styrkt huga hans undir andlátið. Hann kallaði þá með hárri röddu: *Faðir, í þínar höndur fel jeg minn anda!* laut niður höfði og gaf upp andann. —

Þannig var dauði hins Rjettláta á Golgata, dýrðleg endalok dýrðlegs lífs. Margir menn hafa með gleði dáið kvalafullum dauða; því sálarstyrkur má sín mikið yfir líkamlegum þjáningum. En með þvílíkri hugþryði, með svo mikilli tign, eins og Jesús dó, hefur enginn annar dáið. Með miklu hugrekki og hjartans staðfestu hafa aðrir menn látið lífið fyrir sannleika og rjettlæti, þjóðarheill

og ættjörðu. En enginn maður á jörðu hefur úthellt blóði sínu fyrir eins heilagt málefni og Jesús. Hann dó vegna synda vorra, er hann vildi frelsa oss úr eynd þeirra og ánað og leiða til Guðs. Hann dó fyrir hina himnesku opinberun, þau hin eilífu sannindi, sem hann flutti mannkyninu um lífsins mest árfðandi efni. Hann gaf heiminum annað líf betra og sælla; heimurinn gaf honum í staðinn hinn kvalafyllsta dauða. Hann dó vegna dygða sinna. Hver skyldi ekki vilja óska sjer slíks dauða, eins og var dauði hins Rjettláta á Golgata? — Og hvernig mun á síðan verða *minn* dauði? hvernig *mín* dauðastund? Opt hef jeg ímyndað mjer fyrir fram margan gláðan dag, sem jeg þráði, og sett mjer fyrir sjónir þær unaðsemdir, sem jeg þá myndi fá að njóta. Jeg er því líka opt vanur, að hugsa löngu fyrir um eitt eður annað árfðandi verk, sem fyrir mjer liggur, hvernig jeg muni þá sjálfur reynast, og hvernig aðrir muni þá verða. Því skyldi jeg þá ekki líka setja mjer fyrir hugskotssjónir eitt af mínum mest umvarðandi augnablikum, eins og er mitt hið síðasta? Margt, sem jeg vona eptir eða kvíði fyrir, kemur alls ekki fram; en dauðastundin bregst ekki. Jeg bý mig undir margan hjegómann; því þá ekki undir þessa hátíðlegu stund? Að sönnu veit jeg ekki hvenær hún kemur, en hitt veit jeg, að *hún kemur*. Vera má að jeg lifi enn næstu 10 ár; hitt getur líka verið, að jeg deyi áður enn þetta ár er úti. En víst er það, að þegar öldin er liðin, veit enginn maður neitt um mig, að líkami minn, sem jeg í dag fæði og klæði með allri umhyggju-semi, verður þá orðinn að dupsti. Hvað er þá orðið af mjer? Þá verður liðin dauðastundin, sem jeg nú horfi fram á með heimuglegum kvíða. Hvernig ætli hún verði? Jeg sje alls ekkert, sem getur gjört mjer það líklegt,

hvernig hún kann að verða. Það er allt eins líklegt, að jeg deyi snögglega, eins og að jeg látist úr langvinnum sjúkdómi. Það er allt eins líklegt, að mjer kunni að verða eitthvert slis að bana, eins og að jeg gefi upp andann innan um vini mína og vandamenn. Það getur verið, að andlát mitt beri að með sárum og þungum sjúkdómi; það getur líka verið, að viðskilnaður minn verði hægur og blíður. Svo mikið er víst, hvort sem sjúkdómurinn er meiri eða minni, þá er hann hið eina, sem nokkur þjáning er í. En dauðinn sjálfur er ætíð blíður. Hvað sem nú þessu líður, hvort sem jeg skil við heiminn með fljótu eða seinu andláti, þá kemur þó *einhvern tíma* að því. Æ, að dauði minn yrði þá eins og dauði hins Rjettláta á Golgata! En hver sem vill geta dáið viss um sína sáluhjálp, hann verður að hafa lifað eins og Jesús. Andlátsstundin er hinn óhentugasti tími til að búa sig undir dauðann. Menn geta ekki búið sig undir nokkurn hlut, þegar í óefni er komið. Lífið sjálft verður að vera undirbúningur undir dauðann. Engin bæn í dauðans angist, engar ölmusugjafir með deyandi hendi, engin loforð um bót og betran, engin iðran getur allt í einu gjört nokkurn anda hæfilegan til þeirrar fullkomnunar, sem hann ekki vildi skeyta neitt um í svo mörg ár. Sælir eru þeir hinir framliðnu, sem í Drottni deyja! það er að skilja: með hinu heilaga hugarfari Jesú Krists. Þeir hvílast af störfum sínum, og verk þeirra fylgja þeim. En sá, sem engin verk fylgja, eða ekkert annað, enn ásakandi skuggar synda hans?! Einungis sá sem lært hefur að þekkja Jesúm fullkomlega, mun trúá rjett á hann; og einungis sá sem trúir rjett á hann, mun lifa rjett í hans anda; hver sem lifir rjett í hans anda, mun gjöra hans verk; hver sem gjörir hans verk, hann hefur sömu elsku og hann,

eins glaðvært traust á Guði og hann, er upphafinn yfir kjör lífsins eins og hann, metur rjett jarðneska hluti eins og hann, heldur fast í hið himneska og eilífa og sælu-fulla eins og hann, — hann getur og fagnað sælli og sáluhjálplegri andlátsstundu, eins og andlátsstundin var á Golgata. — Já, einnig mjer mun birtast hin sælasta allra lífsstunda, — hin síðasta allra mæðustunda, hin fyrsta allra fagnaðarstunda, — þá er jeg leysist hjeðan og fel minn anda í Föðursins höndur. Áður bar jeg heimuglegan kvíða fyrir henni; en nú gjöri jeg það ekki lengur síðan jeg veit, hver minn Frelsari er, og hvernig hann er orðinn það. Það er Guðs Sonur, sem með dauða sínum útvegaði mjer eilíft líf. Þegar hún þá kemur, mín síðasta stund, hin tignarlegasta og hátíðlegasta, sem sýnir mjer himininn opinn og Mannsins Son hjá Guðs hægri hlið, vertu mjer þá velkominn og blessaður, dauði á Golgata, dauði Jesú míns! Í trausti hans læt jeg höfuð mitt hníga, og fel minn anda í Föðursins höndur. Æ, Guð minn, Guð minn, meðtak þú þá minn anda, og gef honum þá sælu, sem þú hefur honum fyrirbúið! Amen.

45. Dauði Jesú.

Gjörvallt líf Jesú Krists vitnar ríkuglega um guðlega eiginlegleika og fullkomlegleika. Hann var að sönnu íklæddur líkama dauðlegs manns, og hafði þess vegna tilfinningu fyrir gleði og ánægju lífsins, eins og líka tilkenningu af sorg þess og mæðu. En hann var ólíkur öllum öðrum dauðlegum; og jafnvel flestum á hans dögum sýndist hann helzt vera einhver andi frá öðrum hnöttum, einhver vera guðlegs eðlis, af því hann var svo langt upphafinn yfir lífið. Eigi að síður getum vjer vel skilið í þessum yfirburðum hans og tign, því hans dýrðlegi lífsferill sýnir oss

bezt, hvernig á því stendur. Allar unaðsemdir lífsins mat hann sem eitthvert lítilræði fyrir tilveru mannsins; hann þekkti aðra æðri og sælli nautn, það, að starfa með ástríðum anda, að vinna kærleiksverk. Ánægja skilningarvitanna hreif lítið sem ekkert á hann. Að hjálpa þeim, sem enginn gat líknað, að liðsinna hinum nauðstadda, lækna hinn sjúka, metta hinn hungraða, þetta var hans lífs mesta yndi og ánægja. Engin líkamleg mæða eða skortur gekk nærri honum. Hann vildi heldur ganga inn í hreysi fátæklingsins, enn staðnæmast í höllum auðmannanna. Þannig hafði Jesús frá upphafi sinna vega losað sig við allt það, sem leggur svo mikil bönd á alla menn aðra, og því var lífsferill hans ekki eins og venjulegur lífsferill manna, heldur eins og einhverrar æðri veru. Þess vegna hlaut og dauði hans að vera öðru vísi enn annara manna. Hann dó, ef svo mætti segja, guðlega, eins og hann hafði lifað guðlega. Dauðadómurinn var yfir honum upp kveðinn, og það af þeim dómara, sem þrisvar sinnum hafði lýst því yfir, að Kristur hefði alls ekkert brotið. Jesús hlustaði á hina hátíðlegu játningu um sakleysi lífs síns; lýðurinn heyrði hana, heimurinn allur fjekk að heyra hana. Þetta var hin fyllsta málsbót, sem Jesús gat fengið af jarðneskum dómurum. Hann var þannig til dauða dæmdur, ekki vegna nokkurs glæps, heldur af því að dramb, eigingirni og hatur krafðist blóðs hans. Jesús mælti ekki eitt orð gegn þessu ranglæti, því það ásakaði sig sjálfst fullhátt. Hann sá að hann varð að falla fyrir ofsóknum blóðþyrstra fjandmanna. Sjálfur hafði hann engan glæp drýgt; en ákærumenn hans og dómara voru sekir glæpamenn. Hann stóð líka uppi í sakleysi sínu tignarlegri enn þeir. Átti hann að auðmýkja sig fyrir þeim? Átti hann að biðja um líf sitt,

eins og náð af þeirra hendi, fyrst þeir voru svo vitstola að neita honum um það, sem hans eigin rjett? Hann sagði ekki eitt orð. Hann gekk út í dauðann, sem átti að verða heiminum til meiri blessunar, enn líf hans hefði að líkindum getað orðið, þó lengra hefði verið. Hann gekk það, — að sönnu með veikum líkamans mætti, því af vökum, angist og miskunarlausri meðferð, sem hann hafði áður mátt lifa, hnje hann af magnleysi niður undir krossinum, þegar hann var lagður honum á herðar. Jafnvel margir menn, sem þyrptust að af forvitni til að horfa á þetta, komust við af hinni miskunarlausu meðferð á honum; þó vikuðu þeir enn meir af þeirri tilhugsun, að þessi Jesús, sem svona var meðhöndlaður, hefði ekkert illt gjört, að dygð hans leiddi hann nú til Golgata, þangað sem glæpirnir annars væri vanir að leiða menn. Með grátandi tárum gengu á eftir honum margar konur, kenndu í brjóst um hann og börnuðu sjer. Svo örmagna sem Jesús var, hjelt hann þó sínu fyrra hugrekki og jafnaðargeði. Það er eitthvað himneskt í meðvitundinni um sakleysi, sem lætur oss sigra allt. Hann gleymdi kvölum sínum vegna spillingar og grimmdar aldarmanna sinna. Þeir voru aumkvunarverðari enn hann. „Þjer Jerúsalems dætur, sagði hann, grátið ekki yfir mjer, heldur yfir sjálfum yður og börnum yðar“! Hið grimmdarfulla háð, hið guðlausa spott í skrílnum fylgdi honum hæst upp á Golgata, fylgdi honum þangað til búið var að negla hann á krossinn, og hann hjekk þar milli illræðismanna, fylgdi honum þangað til hann var kominn í andlátíð. Háðið og spottið í lýðnum, sem ekki þekkti hann, og ekki vildi við hann kannast, gat ekki sært hann. Hverjum getur sárnað það, þó hann sje smánaður af vitlausum manni, eða lastaður af ölóðum

manni? Hann aumkvaðist yfir blindni mannanna. Hann las yfir þeim þá hina fegurstu bæn, sem nokkurn tíma hefur af jarðríki í himininn uppstígið: Faðir fyrirgef þeim, því þeir vita ekki hvað þeir gjöra! Með þessu hugarfari sá hann niður af krossinum þá menn, sem hjarta hans hafði haft mestar mætur á um æfina. Hann sá móður sína með alla trygðina og viðkvæmnina; sá systur hennar; sá vinkonu sína, Maríu frá Magdölum og ástvin sinn, hinn blíða Jóhannes. Niðurbeygð af harmi stóðu þau þar öll og flutu í tárur. Hver þekkti betur hjartalag hans, sem var alls góðs maklegt, enn þessir menn bæði þekktu það og elskuðu það? Þau voru líka óhuggandi. Æðið í hans blóðþyrstu og grimmu fjandmönnum, og háðið í hinum tilfinningarlausu skríl var ekki til annars, enn að fyrirlíta það; enda gat það ekki sært veglyndi Jesú. En að sjá alla ástvini sína snögglega og á því augnabliki, er þeir skyldu missa allt með andláti hans, að horfa á hið fegursta, sem til er á jörðunni, í því það hlýtur að hverfa, það var særandi. Húðstrokan, þyrnikórónan, hin háðslega yfirskrípt, njarðarvötturinn með edikinu og gallinu, reyndi ekki eins mikið og þetta á stöðuglyndi hans viðkvæma hjarta. Vjer vitum ekki, hvað Jesús hefur hugsað, er hann sá þetta. Hann gat líklega ekki annað enn komizt við, en ekki öðru vísi enn sá andi gjörir það, sem er sjer meðvitandi um eilíft líf, sem er viss um, að hið góða og guðlega glatast ekki fyrir það, þó líkaminn deyi. Það var ekki heldur að sjá að Jesú brygði. Hvað átti hann að barma sjer út af því, sem aldrei varð frá honum tekið? Einungis kenndi hann í brjóst um sína öldruðu móður, þó lítið bæri á. Sjá, þú María, sagði hann, og leit deyandi augum til Jóhannesar, það er nú hann sonur þinn! og um leið við Jó-

hannes: það er hún móðir þín! Og upp frá þeirri stundu tók lærisveinninn hana að sjer, því honum þókti sómi að hinni heilögu arfleifð. Svo hafði þá Jesús aflokið hinni síðustu umhyggju lífsins, og í þakklætisskyni fengið sinni öldruðu móður aðstoð í elli hennar. Þá sagði hann ánægður yfir sínu stutta, en þó starfsama og blessunarrika lífi: það er fullkomnað! hneigði höfuðið og gaf upp andann. Um kveldið komu stríðsmennirnir til að flýta dauða þeirra krossfestu manna, með því að brjóta í sundur bein þeirra. Báðir illræðismennirnir lifðu þá enn; Jesús, sem hafði blætt til ólífis, var búinn að gefa upp andann. Stríðsmaður einn rak þá enn spjót í síðu hans. Allt blóð var þegar útrunnið. Jóhannes, lærisveinn hans, var sjónarvottur að þessu. Þegar hann sá, að ekkert lífsmark var framar með Jesú, gekk hann líka grátandi burt frá Golgata. Jósef fra Arímatía, heimuglegur lærisveinn Jesú og meðlimur ráðsins, líklega hinn eini, sem talað hefur fyrir sakleysi Jesú, bað hinn rómverska landshöfðingja um líkama síns andaða vinar. Hann vildi að minnsta kosti heiðra hann dauðan, þó hann hefði ekki getað frelsað hann í lifanda lífi. Hann lagði líkið sveipað í líni og ylmjurtum í grafhelli einn, sem hann átti þar í nánd. Þannig endaði Kristur líf sitt, er hann var deyddur af hinu synduga mannkyni fyrir syndir þess. Og þegar jeg virði fyrir mjer hans hetjudauða, þó jeg ekki þekkti neitt annað af æfi hans, myndi jeg samt ekki geta annað enn kallað upp, eins og stríðsmanna foringinn, sem sá upp á andlát hans: sannarlega hefur þetta rjettlátur maður verið! Jeg er lærisveinn þessa hins krossfesta, og á að breyta eptir honum í lífi og dauða. Munu menn þá líka á síðan mæla yfir mínum föla ná: víst var þetta rjettlátur maður! Heilagi Faðir, hjálpaðu

oss til að líkjast þínum Syni, að vegsama bæði þig og hann með lífi voru og dauða! Amen.

46. Táknin, sem samfara voru dauða Jesú.

Jesús var nú dáinn á krossinum; og einmitt um það leyti sem hann gaf upp andann, gjörðust þau hin miklu tíðindi, sem guðspjallamennirnir segja frá. Í rauninni var dauði hans sjálfs mestu tíðindin. Að annar eins maður og Jesús, sem menn höfðu gjört sjer svo mikla von um allt fram að seinustu dögum æfi hans, skyldi deyja eins og illræðismaður, og vera líflátinn svo skyndilega og svo grimmdarlega einmitt á þeim tíma, sem menn bjuggust við, að hann færi til fulls að uppskera ávöxtinn af góðverkum sínum; — að þessi maður skyldi deyja, sem þann sama dag hafði lýst því yfir fyrir ráðinu og Pílatusi, að hann væri guddómlegur konungur, þetta var í raun og veru bæði mjög furðanlegt og öldungis óskiljanlegt. En mest hreif samt á hugi manna, bæði það sem gjörðist rjett á undan andláti hans, og eins líka hitt, sem gjörðist þegar á eftir. Sólmyrkvinn hafði skotið öllum miklum skelk í bringu. Og nú hníkkti mönnum þó enn meir við, er þeir heyrðu þau tíðindi frá musterinu, að hið þjetta og tvöfalda fortjald, sem hjekk á milli *hins helga* og *allra helgasta*, hefði sjálfkrafa rifnað frá ofanverðu og niður úr gegn, er verið var að fórnfæra þá um daginn, og einmitt um það leyti sem Jesús gaf upp andann á krossinum. Gyðingar, sem vanir voru að álíta sjerhvað óvenjulegt, sem gjörðist í helgidóminum, eins og bendingu frá Guði sjálfum, og vildu sízt af öllu eigna það nokkurri tilviljun, sem stóð í einhverju sam-

bandi við trúarbrögð þeirra, þeir gátu ekki skoðað þennan atburð öðru vísi enn svo, að hann væri fyrirboði um það, að guðsdýrkun þeirra væri nú búin mikil breyting, og að viðhöfn sú, sem samfara var fórnfæringum þeirra og helgisíðum, ætti ekki lengur að hamla guðsdýrkun í anda og sannleika, eða eins og birgja fyrir mönnum hinn sanna helgidóm. Það má því nærri geta, hvað prestunum hefur orðið við, er þeir sáu að hinu allra helgasta var þannig eins og lokið upp. Þeir hlutu ekki einungis að skoða þetta sem bendingu frá Guði sjálfum, heldur höfðu þeir líka orsök til að kvíða því, að þetta myndi hafa á hugi manna of góð áhrif fyrir minningu Jesú, og það allra helzt á hátíðinni, er mannsjöldinn var svo mikill. Þeir vissu að þetta hafði gjörzt á þeirri sömu stundu, sem hann gaf upp andann. Um sömu mundir urðu menn líka varir við mikinn jarðskjálfta, bæði í Jerúsalem og í grend við hana. En mestu furðu gegndi það þó, að klettarnir í kringum Jerúsalem klofnuðu í sundur. Það lítur svo út sem það hafi verið afleiðingar af hinn óvenjulegu hræringu. Í kletta þessa voru höggurnir út legstaðir dauðra manna, og var stórum steinum velt fyrir grafarmunnana. En nú opnuðust líka þessir legstaðir, og guðspjallamaðurinn, sem segir frá þeim atburði, bætir því við, að þegar Drottinn reis upp, hafi margir, sem jarðsettir voru í þessum hellrum, lifnað og gengið um í Jerúsalem, og birzt þar mörgum mönnum. Þannig var hvort jarðtekið öðru óttalegra samfara dauða Messíasar, af því menn höfðu eigi viljað kannast við hann. Ekkert annað enn eitthvað, sem var svo stórkostlegt og skelfilegt, gat aptur vakið áhorfendunum huga um, að hann, sem hafði verið krossfestur, og var nú dáiinn, kynni þó að vera eitthvað meira, enn nú leit

út fyrir. Einungis gat eitthvað þess konar hrætt þá, og með hræðslunni búið þá undir þá atburði, sem komu nú á eptir. Fyrir það leiddust þeir nauðugir viljugir á þá hugsun, að þó að Jesús frá Nazaret hefði þannig verið líflátinn, þá kynni þó líf hans að hafa hin-
ar mestu afleiðingar. Og hversu álitlega hlaut ekki þetta að gjöra söguna um líflát hans, sem annars var svo hneigslanleg, þegar svo margar þúsundir útlendra Gyð-
inga, er komið höfðu til hátíðarinnar, gátu auk annara atvika við dauða hans, einnig sagt frá því, er þeir voru heim komnir til átt Haga sinna, að sólin hefði myrkvast, jörðin skolfið og musturistjaldið rifnað í sundur. Þetta hlaut einnig að vekja eptirtekt þeirra manna á dauða Jesú, sem ekki höfðu gefið neinn gaum að hinum kyrr-
látari atvikum, hversu hrærandi sem þau voru. — Meðal þeirra manna, sem þessir atburðir vöktu einka mikla eptirtekt hjá, var hinn rómverski höfuðsmaður, sem settur var yfir stríðsmennina, og aðrir fleiri, sem þar stóðu nærri. Höfuðsmaðurinn hafði tekið eptir því, hvernig Jesús hafði dáið á krossinum, undir eins og hann hafði mælt þau orðin: Faðir, í þínar hendur fel jeg minn anda! — og það svo fljótt, með svo óvenjulegum atburðum og með svo ljósum rökum um sakleysi hans, og þar á meðal líka þessi síð-
ustu orð, sem sýndu hversu mikið traust sá hafði á Guði, sem hjer var að skilja við. Eins skynsamur og góður maður, eins og þessi Rómverji lítur út fyrir að hafa verið, gat ekki annað enn álitnið, að sá sem hjer var deyddur, væri *riettlátur maður*, sá er hefði verið ofsóktur fyrir sakleysi, allra helst af því að hann líka af ýmsum atvikum, sem á undan voru gengin, þóktist hafa fengið nokkra vissu um sakleysi hans, sjer í lagi af því að landshöfðinginn sjálfur hafði fyrir allra augum þvegið

höndur sínar. Hugmyndir þjóðar hans um siðferðislegt ágæti voru ekki heldur svo óljósar, að þær eigi gæti leiðbeint honum með vissu í þessu efni, jafnvel þó hann vissi lítið að segja af ritum spámannanna, og þeirri samhljóðan, sem var á milli þeirra og þess, sem kom fram við Jesúm. Hann hafði þó heyrt, að Jesús hafði sagt sig að vera *Guðs Son*. Hvað mikla hugmynd sem hann hefur gjört sjer um þetta nafn, — því ekki gat hann skilið það eins og Gyðingar gjörðu, því síður eins og kristnir menn, — þá fannst honum samt, að hinn krossfesti maður ætti það nafn skylið. Hann fann *miklu meira* hjá honum, enn nokkur Gyðingur, sem var blindaður af röngum hugmyndum um Messías. *Það er þó víst, kallaði höfuðsmaðurinn, þessi maður er rjettlátur! hann er Guðs Sonur!* Með þessu bar hann sannleikanum enn ljósara vitni, heldur enn landshöfðinginn, sem nokkrum stundum áður hafði sagt: *jeg vil ekki vera sekur í dauða þessa rjettláta manns!* en dæmdi hann þó til dauða. Og það er sannarleg huggun fyrir sjerhvern góðan mann, sem les píslarsöguna, og sem hlýtur mjög að hafa sárnað öll sú smán, sem sá *hinn rjettláti* varð hjer fyrir, að finna þó loksins einn mann, sem hugsar *þannig* og talar *þannig*. Að heiðinn maður skyldi geta sjeð það af eigin greind og góða hjartalagi, að Jesús hlyti að hafa verið ofsóktur fyrir sakleysi, og mætti til að vera *rjettlátur maður*, — og að hann skyldi sjá það einmitt á þeim tíma, sem þjóðin sjálf, er hafði fengið svo margar opinberanir frá Guði, og hinir ritningfróðu prestar hennar voru svo fjærri því að kannast við hann sem Messías sinn, að þeir vildu helst að hann væri líflátinn, — það mátti þó heita mikill sigur fyrir hið góða málefni, fyrir Guðs málefni. — Þannig dæmdu og aðrir, sem stóðu

þar nálægt, jafnvel þeir, sem höfðu gæzlu á krossinum. Þó er líklegt að hinir óttalegu atburðir, sem samfara voru dauða hans, hafi helzt vakið athygli þeirra; því jafnvel eptir hugmyndum heiðinna manna, sem ekki höfðu neina opinberun, þá voru svo óvenjulegir og svo óttalegir atburðir, eins og hjer fylgdu dauða Jesú, vottur um sakleysi hans. Eptir þetta gekk í burt allur fjöldi manna, og fóru þeir með öðrum huga, enn þeir höfðu komið þangað. Að sönnu sáu þeir Jesúm hanga dauðan á krossinum, og dóm prestanna rjettlættan að því leyti. En nú þegar kvalir hans voru á enda, töluðu atburðirnir enn betur máli hans í brjóstum þeirra, enn hin *hægláta* rödd sannleikans hafði áður gjört. „Hvernig gat Guð, ef hann á annað borð vildi láta í ljósi misþóknun sína á þessu verki Gyðinga, hvernig gat hann þá gjört það berlegar enn hann gjörði hjer?“ Og sá sem skoðaði þetta þannig, honum lá það næst að minnast þá um leið kraptaverka hans. Þó þeir sæi, að þeirra jarðnesku eptirvæntingar um hann hefði brugðizt, þá voru það samt aðrir jarðneskir hlutir, sem drógu þá nú aptur *til hans*, og skutu þeim eins miklum skelk í bringu, eins og vonin um jarðneskt ríki hafði áður æst þá upp á *móti honum*. En *hræddastir* hlutu þeir þó að verða, sem mest höfðu gjört að því að smána hann; þeir sáu hjer og heyrðu allt eins óvenjulega og undarlega hluti, og hann hefði stígið niður af krossinum, eins og þeir heimtuðu að hann skyldi gjöra. Þessir gengu nú í burtu skelfdir í huga, og allir aðrir hugsandi mjög og hryggvir. Margir styrktust af nýju í þeirra fyrra góða álitum um hann, iðruðust eptir að þeir höfðu tekið í strenginn með fjandmönnum hans og snúizt í móti honum, og ásökuðu nú bæði sjálfa sig og aðra. „Því steini harðara er hjartað það, sem heyrir um Jesú

pínu, gefur sig þar þó ekki að, ann meir gjálífi sínu; kann nokkuð svoddan kalt hugskot, Kristi dauða að girnast not? Guð stjórni geði mínu!“ Amen.

47. Kunningjar og vinir Jesú hjá krossi hans.

Innan um mannfjöldann, sem stóð í kringum kross Jesú, voru efalaust margir, bæði karlar og konur, sem unnu honum hugástum. Ætli t. a. m. engir hafi verið þar viðstaddir af þeim, sem áttu honum að þakka heilsu sína, eða vina sinna? Það getur ekki annað enn þókt næsta líklegt, þegar þess er gætt, hve margir þessir menn voru. Af nokkrum hundruðum manna, sem guðspjallasögurnar segja að hafi átt honum að þakka líf og heilsu, er þó líklegt að einhverjir hafi komið til hátíðarinnar. Og hverjum gátu kvalir hans gengið meir til hjarta, enn einmitt þessum mönnum? Er það líklegt að þakklæti og virðing hafi verið svo út af dauð í brjóstum þessara manna, að þeir hafi ógrátandi getað horft á það, er hann var leiddur út, af klæddur, negldur á krossinn og hjekk þar nú alblóðugur í andlátinu? Jeg vil nú ekki fá njer það til orða, hvernig ættingjum Jesú og lærisveinum hans, og nánustu kunningjum hlýtur að hafa verið innan brjósts af öllu þessu. En einnig innan um hinn fjöldann hljóta að hafa verið margir menn, sem hafa haft nokkuð að bera af þeirri hjartans angist, sem nísti Maríu svo sárt. Hvað mátti þeim nú virðast um líflát Jesú, sem höfðu verið skírðir af Jóhannesi og mundu enn eptir því, sem þessi guðsmaður hafði sagt um *þann, sem koma skyldi eptir sig*? Hvað máttu hinir mörgu tollheimtumenn og bersyndugu hugsa, er hann nú var krossfestur, þeir, sem

höfðu reynt af honum þá mannelsku og það lítillæti, sem þeir aldrei höfðu átt að venjast hjá kennurum sínum af flokki Farísea? Þess var sízt að vænta, að útlendir Gyðingar gæti sjeð hið sanna í máli þessu, þar prestarnir leiddu þeim það fyrir sjónir í svo rangsnúinni mynd. Og þó er líklegt að meðal þeirra hafi verið margir, sem ekki gat geðjast í raun og veru sú aðferð, sem höfð var við líflátið, bæði þess vegna að þeir höfðu áður heyrð svo margt vel sagt af Jesú fyrir utan Gyðingaland, og líka af því að það voru svo mörg atvik, sem töluðu honum til málbóta, og sem þeir gátu ekki annað enn tekið eptir; og þessir menn hafa, ef til vill, haft á honum betra álit, enn þeir þorðu að láta í ljósi. Já, vjer getum jafnvel ímyndað oss, að sumir menn í ráðinu sjálfu hafi ekki alveg getað haft rósama samvizku af þessu, og hafi þegar skorizt innan með sjálfum sjer, bæði af því að þeir hafa munað eptir hans fyrri veglyndu breytni, eptir kenningu hans og verkum, eptir iðrun og játningu Júdasar; og líka af því þeir hafa, ef til vill, áður verið í tölu þeirra, sem dæmdu heldur vel um hann. Reyndar var líka það, sem kom fram á Júdasi, svo hræðilegt, að það mátti fullvel opna augun, að minnsta kosti óspekja samvizkuna hjá hverjum þeim, sem ekki var öldungis blindur. Og þegar nú bættist þar á ofan sú sjón, að horfa á *njettlátan mann* hanga á krossi, *spámann* þjóðar sinnar, sem hafði verið, ef ekki *meiri*, þá samt allt eins mikill og Jóhannes Skírari, horfa þar á hann í höndum mannvondskunnar, -- því það gat þó ekki dulizt fyrir neinum í ráðinu, sem gæta vildi sannleikans, hvað hans illgjörnu embættisbræðrum hafði gengið til að meðhöndla hann þannig, — og sjá hann nú pínðan og kvalinn fyrir sakir þess glæps, sem hinn rómverski landshöfðingi og Heródes

höfðu dæmt hann síknan af — þá má nærri geta, hvílíkar hugsanir þessi sjón hlýtur að hafa vakið að minnsta kosti hjá sumum. — En þar stóðu líka sannnefndir vinir Jesú undir krossi hans. Þar var María frá Magdölum, sem einna helst af öllum konum hafði aðhyllt kenningu hans, og María, kona Kleófasar, systir Maríu móður Jesú. Nokkru fjær stóðu hinar aðrar konur, sem unnu honum, og voru sumar af þeim efnadar og af góðum stigum. Þær voru nú komnar til Jerúsalem vegna hátíðarinnar. Sumar af þeim höfðu lengi gjört sjer það að skyldu, að hjálpa honum og fjelögum hans með efnum sínum, því þeim fannst eins mikið um kenningu hans og lærisveinunum sjálfum; sumar voru aptur mæður eða konur sumra lærisveinanna t. a. m. Salome, kona Sebedeusar, var móðir þeirra Jakobs og Jóhannesar. Sú sama virðing, sem í svo langan tíma hafði þrýst þeim til að nota sjerhvert tækifæri, sem bauðst, til að heyra kenningu Jesú og þjóna honum, hafði einnig þennan dag leitt þær út til Golgata; og þó að allt, sem þær urðu þar að horfa upp á, hlyti að vera næsta særandi fyrir svo viðkvæm hjörtu, eins og þær báru í brjóstum; þó að margir af þeim, sem þekktu þær og vissu, að þær höfðu aðhyllt kenningu Jesú, gæfi þeim mjög smáanarlegt auga, sáu menn þó, að þær horfðu á krossinn með hinni mestu athygli. Það var auðsjeð að þær biðu þess með ótta og skelfingu, hvern enda Guðs óransakanlega ráð myndi láta þetta hafa fyrir herra þeirra og vin. Enn því betur sem þær virtu fyrir sjer þeirra elskaða herra, sem á krossinum hjekk, þess betur hlutu þær að taka eptir því, sem jafnvel óvinir hans gátu ekki annað enn sjeð, að *hann* þrátt fyrir allar þessar smáanir, allar kvalir þessa dauðdaga, ljet þó ekki sjást hið minnsta vantraust á Guði,

jafnvel ekki neina undrun yfir því, að þetta kæmi fram við hann, þó hann væri Messías. Hann leið eins og hann hafði lifað, með fullkominni undirgefni undir Guðs vilja; og hún gjörði það að verkum, að hugarrósemi hans haggðist ekki, og að menn gátu eins vel þekkt lund hans af öllu, sem hann talaði á krossinum, eins og af öllu undanfögnu lífern hans. Líka gat það nokkuð huggað þessa ástvini Jesú, að innan um mannfjöldann, sem horfði á, voru þó einstakir, sem meir eða minna voru á þeirra máli, og tóku hlutdeild í harmi þeirra, annaðhvort af mannelsku, eða þá af því að þeir hafa enn borið nokkra virðingu fyrir Jesú. Þannig er ekki ólíklegt, að einhver Nikódemusar líki, eða Jósefs líki af Arímatía hafi verið viðstaddur, og þeir þá látið á sjer skilja, að þeim væri líkt boðið með öllu þessu, eins og áhangendum hans og ástvinum.

Víst má oss þykja það furða, kristnir menn, er vjer heyrum að konurnar staðnæmast undir krossi Krists, en að lærisveina hans er ekki getið þar. Þjetur hafði lofað að ganga í dauðann með Jesú, en nú þorir hann ekki að koma nærri og láta sjá sig. Þeir, sem höfðu lofað að standa stöðugir, flýja; en þær, sem engu höfðu lofað um það, standa stöðugur til enda. Svo er það opt, að þeir sem láta mest af kristindómi sínum, reynast miður enn hinir sem minna láta. Menn líkja staðfestu hjartans við klett út í hafi, sem eigi bifast af brimrótinu; en ef vjer viljum sjá hina rjettu og sönnu ímynd staðfestunnar, þá skulum vjer virða fyrir oss konurnar undir krossi Krists. Þær standa þar stöðugar, þegar aðrir flýja. Þær sáu Jesúm fyrirlitinn, og að allir, sem honum fylgdu, sættu smán og fyrirlitningu; þó vildu þær ekki skilja

við hann, ekki leyna því, að þær væri honum áhangandi og elskuðu hann. Konurnar reyndust Kristi bezt af öllum í þínu hans. Kona ein byrjaði með því góðverki, að hún smurði hann með dýrmætum smyrslum; og sagði Jesús, að hún hefði smurt hann til greptrunar. Konurnar enduðu með því góðverki, að þær gengu til grafarinnar, til að smyrja líkama hans með dýrum smyrslum. Og nú standa þær undir krossinum og smyrja hann með tárum sínum. Þær gengu seinastar frá krossinum og voru fyrstar við gröfina. Þær vildu ekki fara burt, fyrir enn hann var dáiinn; og þegar hann var dáiinn, vildu þær ekki skilja við hann, fyrir enn búið var að taka hann niður af krossinum; og þegar búið var að taka hann niður af krossinum, gengu þær með til að sjá, hvar hann væri lagður. Drottinn umbunaði þeim líka þessa trúfesti, því eins og þær hjeldu það lengst út að vera vottar að niðurlægingu hans, eins veittist þeim líka fyrst af öllum vitneskja um hans vegsamlegu upprisu; og fyrir enn allir aðrir sáu þær hann upprisinn. En hvað var það nú, sem gjörði konurnar svo hugaðar, styrkar og staðfastar? Hvað var það annað enn elskan til Jesú Krists? Ó, kristnir menn, elskan til Jesú skal líka gjöra oss styrka og staðfasta til að fylgja honum eptir; elskan er sterkari enn dauðinn; glóð hennar er eldsglóð, guðslogi. Látum oss því elska Jesúm af hjarta, hann, sem elskaði oss að fyrra bragði. Elskan, sem konurnar báru til Jesú, gjörði þær svo styrkar, að þær litu ekki á hættu eða smán, líf eða dauða; eins skal elska vor til hans gefa oss styrkleika til að taka upp á oss kross hans og fylgja honum eptir, uns hann leysir oss undan krossinum og leiðir í himneska dýrð til sín. Amen.

48. Jesús er lagður spjóti í gegn.

Ættingjar Jesú, vinir og vinkonur, sem í sex stundir höfðu horft upp á hans skelfilegu kvalir, höfðu nú líka sjeð upp á andlát hans. Þó að þau í fyrstunni höfðu ekki getað ímyndað sjer, að *þetta myndi koma fram við hann*, þá var þeim það samt næstum til huggunar að vita, að dauðinn hafði nú frelsað hann frá öllum frekari kvölum, jafnvel þó það væri mjög svo mótstríðandi hugmyndum þeirra um Messías. Fyrir Maríu, móður hans, var það að minnsta kosti hughægra, að heyra að hann væri látinn, enn að sjá hann hanga þar lengur kvalinn og smánaðan. Þessir ástvinir Jesú biðu nú enn á aftökustaðnum, sumir nær og sumir fjær, til að sjá hvað gjört yrði við líkama hans. Þó að dauði hans hefði ollað þeim hinnar mestu hryggðar, þá var þeim það þó til nokkurrar huggunar og trúarstyrkingar, er þeir sáu og heyrðu þau hin stórkostlegu tákni við andlát hans, og áhrifin, sem þau höfðu á áhorfendurna. Þeir sáu að þeir voru búnir að missa foringja sinn, og vissu svo að þeir myndi verða hafðir að háði og spotti af ofsóknarmönnum hans; en nú urðu þeir aptur vonbetri, er þeir sáu að forsjónin sýndi svo augljósan vott um sakleysi hans og misþóknun sína við óvini hans. Hvað annað enn þetta átti líka eptir allt það, sem gjörzt hafði, að geta viðhaldið hjá þeim því trúnaðartrausti, að þeirra ástkæri dauði kennari hefði þó haft rjett mál, og að Guð myndi þess vegna styrkja það? Þeir gátu nú ekki látið sig einu gilda, hvað sem svo yrði um líkama hans. Það var samkvæmt þá verandi hugsunarhætti manna, sjer í lagi þó Gyðinga, að menn ætti að auðsýna látnum líkama vinar síns eða kennara alla þá virðingu, sem kring-

umstæðurnar leyfðu. Þessa venju höfðu þeir haft frá aldaöðli, því bæði höfðu forfeður þeirra verið jarðsettir með mestu viðhöfn, jafnvel verið smurðir til greptrunar, og svo vita menn líka, hversu mikla virðingu þeir báru fyrir legstöðum spámanna sinna. En hvað gátu nú þessir lærisveinar hans og vinkonur frá Galíleu hjálpað, til að gjöra greptrun hans heiðarlega? Líkaminn var í höndum stjórnarinnar, og enginn þorði að skipta sjer neitt af honum, nema með leyfi hins rómverska landshöfðingja. Það var því ekki annað fyrir að sjá, enn að líkami Jesú myndi sæta sömu kjörum og ræningjanna. Þeir voru nú enn lifandi á krossinum, og þeir gátu enn lifað í langan tíma svona á sig komnir. En af því prestunum var svo annt um, að annað eins líflát og hjer hafði átt sjer stað, ekki skyldi gefa neitt hneigsli af sjer fyrir helgi hátíðarinnar, þá þrýsti það þeim til að ganga fyrir Pílatus, meðan Jesús var önn með lífi á krossinum, — eða að minnsta kosti áður enn þeir vissu, að hann væri dáinn, — og biðja hann, að hann vildi stytta líf hinna krossfestu, og láta bera burt líkama þeirra, áður dagur væri á enda. Á morgun væri hvíldardagur, sögðu þeir, og væri sá dagur þeim mun helgari, þar eð sjálfa hátíðina bæri upp á hann, og ætti auk annars að halda hann helgan með fórnfæringum frumgróðans. Í dag væri undirbúningsdagur hátíðarinnar, og yrði menn þá að afsljúka þeim störfum, sem ekki mætti fresta hvíldardaginn yfir. Það hefði og verið ósamboðið helgi dagsins, ef sakamennirnir hefði verið látnir hanga á krossinum annaðhvort lifandi eða dauðir. Það hefði verið þeim mun hneigslanlegra að horfa þar á þá, þar eð lögin sögðu svo fyrir, að líkamir upphengdra manna skyldi takast niður fyrir nóttina. Í þess konar málum var hin rómverska stjórn vön að haga sjer eptir

landsvenju. Pílatus gaf það þá til leyfis, að brjóta bein hinna krossfestu, og taka svo niður líkama þeirra. Þetta beinbrot, sem annars var líka líflát út af fyrir sig, var allt eins kvalafullt og krossfestingin sjálf. Það átti að deyða menn til fulls, því annars hefðu þeir getað lifað svo dægum skipti á krossinum; kyölin var ekki langvinn, en hún var þeim mun meiri. Fyrst braut einhver stríðsmaður fótleggina í sundur með kylfuhöggi; síðan var höggið látið koma á þá limi líkamans, er bani var vís af. Þetta var gjört við ræningjana. Það átti líka að gjöra það við Jesúm; en af því að hann nú hjekk hreifingarlans með náfölu og niðurlútu höfði, þá þóktust menn sjá, að hann væri dauður. En af því svo fljótur dauði var næsta óvanalegur, og gat af sumum álitist eins og öngvit, þá þókti það ráðlegt, til að fullnægja skipuninni, sem heimtaði líflát af *manna völdum*, að láta stríðsmanninn reka spjót í síðu hans, svo að, ef nokkurt líf feldist enn með honum, þá skyldi vera útsjeð um það. Spjótið rak hann þá langt inn. Menn sáu að blóð og vatn rann út úr sárinu. Eftir þessu atviki tók sjer í lagi sá lærisveinn, sem stóð næst krossinum, og sem eignar það, eins og rjett er, forsjón Guðs, að líkami Frelsarans var ekki beinbrotinn, og að honum þó eigi að síður var gjörður sá áverki, sem hlaut að hafa eins dauðann í för með sjer, eins og þó bein hans hefði verið brotin. Og þessu hafði líka verið spáð í ritum Gamla Testamentisins.

Svo höfum vjer þá, kristnir menn! sjeð upp á hinn síðasta áverka, sem höndur syndugra manna áttu eftir Guðs eilífa ráði að veita líkama Drottins vors Jesú Krists. Og hversu margt og mikið var það ekki, sem

hann varð að líða af manna völdum, frá því er Heródes sendi út menn til að myrða hann í Betlehem, og til þess er stríðsmaðurinn rak nú spjótið inn á milli rifja hans á Golgata? Og það leið hinn heilagi og rjettláti allt fyrir oss, synduga menn, meðan hann var að gróðursetja á jörðunni lærdóminn um Guðs ríki, meðan hann var að leiða í ljós fyrir oss lífið og ódauðlegleikann, og afplána syndir vorar með þínu sinni og dauða. En nú var þessu mikla miskunarverki aflokið. Allt var fullkomnað, sem reiði Guðs og rjettlæti krafðist til vorrar sáluhjálpar. Lögmálið hafði hann uppfyllt, sem vjer aldrei gátum gjört; búlvanina hafði hann borið, sem vjer höfðum bakað oss með yfirtroðslu lögmálsins; handskriftina, sem var á móti oss, hafði hann afmáð, og kvittunin var undirskrifuð með því blóði og vatni, sem rann út úr Drottins síðusári. Og þegar vjer þá setjum oss fyrir sjónir allt það, sem Drottinn vor Jesús Kristur hefur fyrir oss gjört og afrekað, þegar vjer nú með augum trúarinnar staðnæmumst undir krossi hans, og horfum þar á hann þíndan og kvalinn til dauðs fyrir vorar sakir, oss til tímanlegrar og eilífrar blessunar, hver kristinn maður skyldi þá ekki vikna í hjarta og viðurkenna: minni er jeg, Drottinn, allri þeirri miskun og trúfesti, sem þú hefur mjer auðsýnt! Og hversu kaldir og tilfinningarlausir höfum vjer þó ei til þessa verið, þegar vjer höfum heyrt eða lesið um þínu og dauða Drottins? og hversu óverðugir þess vegna til að njóta þeirrar blessunar, sem hún bæði á að færa og getur fært öllum þeim, sem í trúnni vilja aðhyllast hinn krossfesta? Ó, kristnir menn, föllum til fóta Drottni vorum og Frelsara, þar sem vjer nú í síðasta sinni á þessari Föstu eigum að virða hann fyrir oss á krossinum, kveðjum hann, sem fyrir oss var gegnum-

stunginn, með því einlæga loforði, að vjer hjeðan í frá skulum með hræðum og þakklátum hjörtum minnast þínu hans og dauða, og að vjer skulum láta þá minningu þrýsta oss til að gjöra oss verðuga fyrir þá elsku, sem hann hefur auðsýnt oss, með því að vjer ástundum að lifa eins og hann lifði, í heilagleika og rjettlæti, að iðka allar þær dygðir, sem hann kenndi oss með sínu heilaga dæmi. Þá skal hann, sem allt hefur fyrir oss fullkomnað, einnig láta sinn mátt fullkomnast í vorum veikleika; hann, sem hefur aflokið sínu eyrindi, mun og hjálpa oss til að fullkomna vort skeið, og styrkja oss allt til enda í því góða, sem hann hefur með oss uppbyrjað. Og þegar loksins kemur engill dauðans og rekur banasigð sína í vor deyjandi brjóst, þá mun hann, sem fyrir oss var gegnumstunginn, láta oss njóta sára sinna og frelsa oss til síns himneska ríkis. Já, þú, vor herra Jesús Kristur, hjálpaðu oss með þínum Heilaga Anda á veginum til þíns dýrðar ríkis, láttu það ásannast á oss, sem postuli þinn segir, að þú hafir með einni fórn gjört þá fullkomna að eilífu, sem helgaðir verða! Amen.

49. Jesús er búinn til greptrunar.

Nú átti að fara að taka líkamana niður af krossinum. Lærisveinar Jesú og vinkonur gátu ekki búið við öðru, enn að hann sætti sömu kjörum og ræningjarnir, því varla gátu þau haft vitneskju um það, sem Nikódemus og Jósef höfðu fyrir stafni. Hvorki tíminn nje kringumstæðurnar leyfðu þeim að ráðgast við þá um það, hvernig þeir ætti að frelsa líkamann frá smáninni; og hinir fátæku lærisveinar frá Galíleu gátu sízt af öllum afrekað nokkuð í því efni. En forsjón Guðs hafði einnig

annast um þetta. Meðan ræningjarnir voru deyddir til fulls, hafði Gyðingur nokkur, sem var einn af ráðherrunum, guðhræddur, göfugur og ríkur maður, sem átti heima í Jerúsalem, en var ættaður frá Arímatíu, tekið það ráð, sem er ljós vottur um hans miklu virðingu fyrir Jesú. Jafnvel þó hans sje hvergi áður getið í guðspjallasögunum, þá hefur hann þó þegar borið mikla virðingu fyrir Jesú, og heimuglega haft umgengni við hann og lærisveina hans, að minnsta kosti í hvert sinn sem Jesús kom til Jerúsalem á hátíðunum. En ótti fyrir því að hann myndi baka sjer óvild hinna ráðherranna, hefur aptrað honum, eins og Nikódemusi, frá því að vilja láta bera á því opinberlega, að hann aðhylltist Jesúm; og það voru fleiri menn, sem þannig aðhylltust Jesúm heimuglega. Reyndar var það hættulegra í Jerúsalem fyrir hvern heldri mann, að vera álitinn hliðhollur Jesú frá Galíleu, sem allir höfðu svo mikla óbeit á, heldur enn það var fyrir lítt þekktu menn úr Galíleu, sem ekki komu þangað, nema ef svo bar við einstöku sinnum. En Jósef ljét nú ekki lengur óttann yfir sjer ráða, heldur virðinguna fyrir Jesú og vináttuna við hann; hann fór nú loksins eptir því, sem *honum bjó í brjósti*. Hann sá að enn lá ný smán fyrir líkama Jesú. Að heiðra minningu þessa kennara síns, og sjá honum fyrir sómasamlegri greptrun, sagði honum trú hans og hjartalag, að væri hans helgasta skylda; enda gat engin hætta eða kvíði fyrir álassi aptrað honum frá því. Hann sá það líka, að enginn annar enn hann, eða annar eins maður og Nikódemus, var fær um að skerast í slíkt. Hann gekk þá fyrir hinn rómverska landshöfðingja; en hvort Nikódemus hefur vitað af því, er óvíst. Hann gat gjört það með því meiri djörfung, þar eð fyrir þann mann var að gjöra, sem Pílatus hafði opinberlega lýst því um að

væri saklaus, og sem honum hafði verið öldungis nauðugt að væri líflátinn. Eyrindið var að biðja landshöfðingjann, að losa honum að fá líkama hins krossfesta Jesú til greptrunar. Pílatus áleit beiðni þessa bæði skynsamlega og leyfilega. Einungis þókti honum það næstum ótrúlegt, að Jesús, sem var svo hraustbyggður og á bezta aldri, skyldi þegar vera dáiinn. Það lítur svo út sem hann þá rjett áður hafi verið búinn að skipa, að stytta líf hinna krossfestu; og eptir því átti Jesús að vera dáiinn, áður enn búíð var að fullnægja þeirri skipun. Honum þókti þetta athugavert. Hann ljét kalla á höfuðsmanninn, sem settur var við krossinn, og spurði hann, hvort Jesús væri dáiinn, og hvenær? Höfuðsmaðurinn sagði honum frá því, sem hann hafði tekið eptir. Pílatusi þókti þetta allt merkilegt; hann var enn ekki búinn að gleyma þeim hinum augljósu rökum, sem hann þá um daginn hafði haft um sakleysi hans undir sjálfri ransókninni. Án frekari umhugsunar eptirljét hann þá Jósef líkamann til greptrunar, eins og honum sjálfum líkaði bezt, og höfuðsmanninum skipaði hann að taka líkamann niður og afhenda hann Jósef. Jósef bjó sig út með líni, til að vefja líkamann í, sem hann hafði ætlað sjer að jarðsetja í sínum eigin grafhelli, er var höggvinn út í klett, sem var áfastur við einn af aldingörðum hans. Meðan hann er að búa allt undir með mesta flýti, þar öllu varð að vera lokið áður enn helgin byrjaði með sólsetrinu, þá kemur Nikódemus honum til hjálpar, er var einn af ráðherrunum og opinber kennari. Vjer þekkjum þennan Nikódemus áður; og var hann nú líka óhræddari, enn þegar hann kom til Jesú í fyrsta sinni á náttarþeli. Hann og Jósef voru búnir að láta hvor öðrum í ljósi álit sitt á hinum galíleiska spámanni, og það var víst ekki

í fyrsta sinni núna sem fundum þeirra bar saman *hans vegna*. Nikódemus hafði keypt hjer um bil hundrað pund af mirru og alói, sem átti að leggja utan um allan líkamann, til að verja hann rotnun. Ljet hann þjóna sína bera ilmjurtir þessar þangað sem líkið átti að jarðsetjast. Nú átti að fara að taka líkamann niður af krossinum. Jósef, og líklega Nikódemus líka, gekk þangað sjálfur og sá um, að sem best yrði farið að því. Lærisveinar og vinkonur Jesú, sem enn biðu á aftökustaðnum, höfðu nú þá huggun að sjá, að tveir svo göfugir menn tóku með aðstoð og hjálp höfuðsmannsins og varðmannanna líkamann niður af krossinum, til að veita honum heiðarlega greptrun. Nú heyrðust ekki lengur blygðunarlaus háðyrði eða svívirðilegt gaman. Hin svípmiklu og óttalegu tákn höfðu þaggað niður í hinum vitlausa skríl. Þá gátu líka lærisveinarnir og vinkonur Jesú, sem áður höfðu ekki þorað að koma nærri, óhrædd gengið að og skoðað líkið og opin sárin, á meðan verið var að taka það niður af krossinum, þvo það og sveipa það í líninu. Garður og gröf Jósefs var nálægt aftökustaðnum, og því hægra var að ljúka öllu af áður enn helgin byrjaði. Gröfin var nýbúin til. Jósef var auðmaður, og hafði, eins og landsvenja var til, látið höggva hana út í klett handa *sjer* og *ættingjum sínum*. Og ætlaði Jósef sjálfur að láta jarðsetja sig þar fyrstan manna. Þetta var mikið atríðismál, því þá gat ekki svo hæglega nein ósönn fregn um það, að annar maður dauður hefði risið upp úr gröf þessari, vefengt sannleikann um upprisú Jesú. Undir eins og búíð var að bera líkið til grafarinnar, var það lagt inn í ilmjurtirnar til að verja það þá þegar allri rotnun, og síðan var það umsvifalaust látið inn í grafhellinn, því seinna átti að búa líkið betur til greptr-

unar. Til þess að skilja sem bezt við það, þá var hin-
um stóra steini, sem geyma átti dyrnar, velt fyrir. Meiri
afskipti máttu menn ekki hafa af líkinu í það sinn, því
helgin var þegar komin; en þetta nægði til þess að gjöra
lærisveina og vinkonur Jesú, sem höfðu ætlað sjer undir
eins og helgin væri liðin, að smyrja líkið og búa betur
um það, óhrædd um, að þeim ekki yrði meinað að leysa
af hendi þetta ástverk, þar eð líkið var í höndum og
vörzlu svo göfugs manns. Meðan verið var að leggja
líkið til í gröfinni, og velta fyrir steininum, sátu þau
hjá í garðinum og horfðu á. Sjerhvert atvik þókti þeim
mikilsvert, af því það snerti þeirra heittelskaða kennara
og miðaði til að viðhalda minningu hans.

Svo höfum vjer þá, kristnir menn, sjeð upp á greptr-
um Drottins vors Jesú Krists, og sjerhver skoði huga sinn
um það, með hvaða tilfinningum hann hefur horft á hana.
Ástvinir Drottins, sem við voru staddir, gáfu nákvæmar
gætur að öllu, sem við hann var gjört, og vjer getum í-
myndað oss með hvílíkum harmi þeir hafa gjört það.
Þó vissu þeir ekki þann leyndardóm pínu hans og dauða,
sem vjer vitum; þeir vissu ekki annað meira, enn að
hjer hefði dáið saklaus maður og rjettlátur. En hvað
vitum vjer ekki? Vjer bæði vitum það og trúum því,
að hjer sje í gröfina lagður ekki einungis sá, sem dó
saklaus og rjettlátur, heldur og sá, sem ljet líf sitt á
krossi fyrir syndir vorar, til að afreka oss rjettlæti fyrir
Guði. Með hversu viðkæmum tilfinningum byrjar oss þá
ekki, kristnir menn! að fylgja Drottni vorum til grafar?
með hvílíkum harmi og trega yfir syndum vorum, sem
bökudu krossdauðan hinum heilaga og rjettláta? Ó, þú
mannlegt hjarta, ef að þú getur komizt við á dauða- og

greptrunar degi þeirra, sem þú elskar hjer, og þjer hafa verið vel í þessu líkamans lífi, hversu máttu þá ekki vikna og hrærast, þegar þú horfir á greptrun Drottins Jesú Krists, sem ekki einungis auðsýndi þjer hina mestu velgjörninga fyrir þetta tímanlega líf, heldur bjó þjer líka með þínu sinni og dauða eilífa og sælufulla vist á himnum, þegar þetta jarðneska líf er á enda? En með hverju megnum vjer að heiðra útför þína, Drottinn vor Jesús Kristur? Tár augnanna og tilfinningar hjartans getum vjer þjer í tje látið; og þegar tár vor hrynja af einlægu angri yfir syndum vorum, og tilfinningar vorar koma fram í þakklæti og elsku til þín, þá er það sú fórn, sem þjer vel líkar. Æ, hjálpaðu oss þá, herra, til að gaumgæfa svo þinn krossins dauða, og ganga svo frá þínum grafhelli, að vjer ávallt kunngjörum dauða þinn, og aldrei sleppum þjer eða þinni minningu úr vorum hjörtum, fyr enn vjer sjáum þig berlega í eilífu lífi! Amen.

50. Varðmenn eru settir við gröfina.

Lærisveinar og vinkonur Jesú gengu nú harmandi burt frá gröfinni; það var rjett komið að sólarlagi, og þau notuðu þá þau fáu augnablik, sem enn voru eptir þangað til helgin byrjaði, til að kaupa ýmsar ilmjurtir og smyrslí, eða panta það til hins dagsins. Svo athugasöna voru þau um allt, sem góðir síðir og fyrirhyggja útheimti, og þó svo óhuggandi út af láti hans, sem þau höfðu byggt á alla sína von! Helgin, sem byrjaði þá um föstudagskveldið, leyfði þeim nú ekki að starfa meira. Þá fyrst gátu þau í næði gefið þeim tilfinningum rúm, sem þyngst láu á hjörtum þeirra, og íhugað það allt, sem þau höfðu heyrt og sjeð um daginn. Jafnvel þó annar eins athurður og í dag hafði gjörst, er var svo

hryggilegur og særandi fyrir hjörtu þeirra, hlyti að hafa gjört þeim þennan Jesú kvaladag óbærilega langan, þá höfðu þó síðan kveldinu áður, er þeir sátu og hlustuðu á skilnaðarræður hans, öll atvik borið svo brátt að hvort á eptir öðru, að menn geta ekki annað enn álitid, að forsjónin hafi flýtt málinu með vilja, svo að þessi hinn allra beiskasti kaleikur yrði tæmdur svo fljótt sem unnt væri. Án þess að geta haft sjer nokkuð til huggunar, eða geta hughreyst hvor annan, höfðu þá ástvinir Jesú helgidaginn næst á eptir til að ráðgast um það, hvernig þeir gæti bezt sýnt líkinu hina síðustu virðingu daginn eptir. Undir eins og helgin var liðin og sól var sezt, bjuggu þeir allt undir til næsta morguns; þeir höfðu á reiðum höndum ilmjurtirnar og smyrslin, því þeir ætluðu strax í dögum að ganga til grafarinnar, til að smyrja líkið og búa um það. Svo vissir þóktust þeir vera um það að allt myndi ganga eðlilega til, og ekkert óvenjulegt að höndum bera. — Þó að líkami Jesú læi nú látinn í grófinni, og ekkert mætti aðhafast sjálfan hvíldardaginn, þá gat óvinum hans ekki verið rótt fyrir það, heldur höfðu þeir nú allan huga á að leita seinustu bragða, til að kæfa alveg niður málefni Jesú. Þeim hlaut mjög að gremjast það, að líkinu skyldi vera sýndur svo mikill sómi, þegar húið var að taka það niður af krossinum, og að tveir ráðherrar skyldu virða sig til að hafa svo mikil afskipti af því. En þeir gátu þó ekki komið í veg fyrir það, þar eð landshöfðinginn hafði leyft það. Það var líka hægt að sjá, að hin óttalegu tákn, sem urðu við andlát Jesú, höfðu haft svo mikil áhrif á lýðinn, að áhangendur hans gátu þá þegar haldið á lopt og hafið aptur minningu hans í augum þjóðarinnar. En það, sem gjörði þá mest hugsandi og kvíðandi, var þetta: þeir höfðu fengið, — ef til

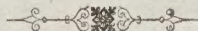
vill, hjá Júdasi frá Kariot, — njósn um það, sem Jesús hafði sagt lærisveinunum fyrir um upprisu sína; og þá einmitt um það, að hann hefði bundið hana við þriðja daginn eptir dauða sinn. Í stað þess þá að álykta svo, að eins og hann hafði sagt rjett fyrir dauða sinn, eins kynni hann líka að segja þetta satt, þá gáfu þeir rúm hjá sjer þeim misgrun, að þessi hans fyrirsögn kynni að gefa lærisveinum hans tilefni til, að hafast eitthvað það að með líkamann, að það liti allt eins út og hann hefði sjálfur upprisið. Og það var rjett furða, að þeir skyldi geta ímyndað sjer það. Þeir máttu þó vera óhræddir um, að lærisveinarnir myndi aldrei hafa nein þess konar brögd í frammi. Því hefði Jesús í raun og veru sagt eitthvað fyrir í þá átt, þá reið engum meir enn lærisveinunum á að vita með vissu, hvort hann myndi segja það satt, eða draga þá á talar. Þeir gátu þá að sönnu *gjört sjer von um*, að eitthvað þess konar kynni að rætast, en *sjálfir ekki gjört neinar ráðstafanir til þess*; því þá hefðu þeir áður hlotið að álíta sögusögn hans ósanna, og hann sjálfan sem svikara. Og hversu ólíklegt var það þá, að þeir myndi stofna sjer í nokkurn vanda, til að bjarga heiðri og mannorði hans! En sá, sem ekki hikar sjálfur við að láta hleypidóma og skaplesti leiða sig *á móti betri vitund*, hann getur líka hæglega ímyndað sjer um aðra, að þeir sjeu eins heimskir og leiðitamir. — Nokkrir af hinum helztu prestum og Faríseum, — svo mikils þókti þeim málið um vert, — fóru á fund landshöfðingjans. Herra! sögðu þeir, enn er eitt atriði, sem snertir hinn krossfesta Jesúm frá Galíleu, og lætur oss ekki í rónni. Vjer minnumst þess að vjer höfum heyrt, að meðan svikari þessi lifði með lærisveinum sínum, gaf hann þeim von um, að hann á þriðja

degi eptir dauða sinn myndi upprísa og ganga lifandi fram úr gröfinni. Hversu hægt eiga nú ekki lærisveinar hans með, fyrst líkaminn er á valdi þeirra, að bera hann burt úr gröfinni og segja, þegar menn finna gröfina tóma, að hann sje risinn upp frá dauðum? Þannig yrði seinni svikin verri, enn hin fyrri. En það er auðgjört að koma í veg fyrir þetta. Þú þarft ekki annað enn skipa stríðsmönnum að gæta grafarinnar, þangað til þriðji dagur er liðinn. — Landshöfðingjanum þókti mál þetta ekki svo hættulegt. Þeir höfðu ekki sannað svo vel fyrir honum fyrri ákæru sína, að honum þækti vert að trúá þá heldur þessari. En þar á móti gat honum vel skilizt það, að þeim hlyti að riða það á miklu, að geta með öllu móti staðfest þeirra fyrri sögusögn og barið allt það niður, sem gat haldið á lopti minningu Jesú og sannað sakleysi hans. Sjálfur fyrir sitt leyti hafði hann ofgott álit á málefni Jesú, til þess að hann svona öldungis ástæðulaust skyldi fallast á þennan misgrun gegn lærisveinum hans. Samt sem áður ljét hann prestana ráða þeirra meiningu. Þjer hafið, sagði hann, musterisverðina, og eigið ráð á þeim. Þjer getið því tekið til þeirra, og látið þá gæta grafarinnar, eins vandlega og yður þykir þörf á. — Óðar var nokkrum mönnum af musterisverðinum skipað í kringum gröfina í garði Jósefs. Þó manninum kunni að hafa gramizt þetta næsta mikið, þá bar hann það samt betur þess vegna, að öllum var svo auðsært, hve fráleit þessi hræðsla og tortryggni var. Það sem lakast var í þessu var það, að nú leit út fyrir að smurningu líksins yrði að fresta lengur, enn ætlað var, vegna þessa atburðar. Jafnvel steinninn, sem var fyrir grafhellinum, — svo mikil var tortryggnin, — var innsiglaður, svo að sjá mætti hin minnstu ummerki, ef eitthvað væri átt við gröfina. Þetta

gjörðizt að líkindum um kveldið, er helgin var úti og dimmt var orðið. En fæstir af lærisveinunum vissu það fyrr enn seinna. — Líkami Jesú hvíldist nú í gröfnni eftir allar þær kvalir, sem hann hafði liðið, og önd hans fagnaði því að sjá nú allt *fullkomnað*, og vita sig komna í það ástand, sem hann hafði heitið ræningjanum, er hann sagði: *í dag skaltu vera með mjer í Paradís!*

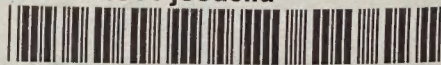
Þegar vjer virðum hjer fyrir oss, kristnir menn, aðgjörðir manna og ráðstafanir forsjónarinnar, hvernig þeir gjörðu allt sem þeir gátu til að bæla niður málefni Jesú, og hversu forsjón Guðs hagnýtti þær aðgjörðir þeirra, til að gjöra málefni hans þeim mun dýrðlegra fyrir heiminum, víst megum vjer þá segja: sjá, hið góða málefni vinnur þó ætíð sigurinn að lokum! Já, sá ljómi, sem vjer í anda sjáum leyptra í kringum þína innsigliðu gröf, Drottinn vor Jesús Kristur! hann kennir oss þann sannleika, að hið heilaga og rjettláta sigri þó að lokum. Hvern af þínum samtíðamönnum grunaði það, þegar þú gekkst um á meðal þeirra hógvær og af hjarta lítillátur, að nafn þitt yrði tignað og tilbeðið af gjörvöllum heimi? Hvern grunaði það, þegar þú gafst upp andann, þíndur og kvalinn á Golgata mitt á meðal illræðismanna, þá er mannvondskan fagnaði, hinn trúaði esaðist og elskan faldi sig fyrir ótta sakir, að þessi kross myndi verða til að tákna þína guðdómlegu velgjörninga við mannkynið, og yrði reistur upp þjer til lofs og dýrðar í hinum brennandi eyðimerkum miðjarðarlínunnar, í hinum ísköldu óbygðum heimskautanna, á ströndum fjarlægustu landa, á tindum hæstu fjalla? Hvern grunaði það, þegar líkami þinn hvíldi liðinn í hinni innsigliðu gröf, að englar Guðs myndi niðurstíga til að brjóta það innsiglið, og að þú þá sjálfur

myndir upprísa úr gröfnni vegsamlegur og dýrðlegur? Já, hvern grunaði það, að þessi gröf yrði fyrir mannkynið vegur til himnaríkis, inngangur til eilífrar sælu og dýrðar? Ó, slíkan sigur hefur þú unnið, þú hinn upprisni, dásamlegi, dýrðlegi sigurvegari dauðans, Drottinn vor Jesús Kristur! Ein öldin fagnar af þínum sigri eptir aðra, og gjörvallt mannkyn, sem þú hefur frelsað og farsælt gjört, tignar þig fyrir hann um aldur og að eilífu. Þjer einum, Guðs eilífi Sonur, sem frelsað hefur oss frá öllu illu og munt hjálpa oss til þíns himneska ríkis, þjer einum ásamt þínum himneska Föður og Heilögum Anda, sje eilíft lof og dýrð sögð og sungin af öllum tungum um aldur og að eilífu! Amen, Amen, í Drottins Jesú nafni, Amen!

THE
JOURNAL
OF
THE
AMERICAN
MEDICAL
ASSOCIATION
PUBLISHED WEEKLY
CHICAGO, ILL., U.S.A.
Vol. 11, No. 1, January 1, 1918
Price, Five Cents
Subscription Price, \$5.00 per Annum in Advance
Entered as Second-Class Matter, June 26, 1902
Postoffice at Chicago, Ill., under No. 100,000
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Act of October 3, 1917
Authorized by Act of October 3, 1917
Copyright, 1918, by American Medical Association
Printed at the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill.

Lbs - Hbs / Þjóðdeild

100717303-4

